

αλλάνα

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

...στις Αμερικές των κινημάτων

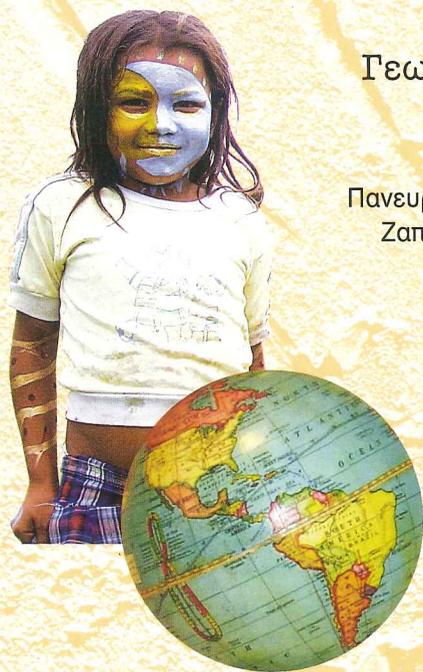
- αλληλεγγύη
- ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ
 - Κολομβία: Ιθαγενική Φθούρα
 - Μεξικό: Καίνοτική Αστυνομία
 - Πανευρωπαϊκή Συνάντηση Αλληλεγγύης στους Ζαπατίστας
 - Οαχάκα: και η ΑΡΡΟ:
- ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ
 - Βολιβία: «γονάτισε κωλο-ινδιάνε»
 - Κολομβία: ο θάνατος του Μαρουλάντα
 - Εκουαδόρ: εποχές μετάβασης
 - Περού: η βάση της Μάντας
 - Ντόμνικα: το πέμπτο μέλος της ALBA
 - Παραγουάη: η νίκη του Λούγκο
 - Ευρωπαϊκή Ένωση – Λατινική Αμερική
 - Βραζιλία: η Μαρίνα της Αμαζονίας
 - Συνέντευξη: Χόλογουεϊ
 - ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ ΑΝΑΠΟΔΑ
 - Αιτή: η εξέγερση των πεινασμένων
 - Οι Καρτονέρος της Αργεντινής
 - Κούβα: ένας λαός που αντιστέκεται επινοώντας
 - ΟΥΣΤ! Μονσάντο: μια πολυεθνική και πολύ... Ουστ!!!
 - ΟΣΑ ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ
 - Πού πάνε οι ιστορίες;
 - Ένα τραγούδι και λίγη ιστορία για το βραζιλιάνικο '68
 - Κινηματογράφος
 - Ποίηση

αφιέρωμα
στο νερό

- Οι πόλεμοι ψεύδονται
- Πάρτε μαζί σας νερό. Το νερό...
- Νερό και ανθρωπιά ομοιάζονται
- Ο έλεγχος του νερού
- Εμπορευματοποίηση του νερού
- Η πολυεθνική Suez
- Κοτσαμπάμπα: ο πόλεμος του νερού
- Φράγματα: ένας από τους πυλώνες του Σχεδίου Πουέρμπλα - Παναμά
- Αντίσταση στην Αμαζονία του Εκουαδόρ
- Νερό και Ελλάδα, εκτροπή της λογικής

08

Ιούλιος 2008 • 3€

- αλληλεγγύη 1
- Γεωγραφίες των αντιστάσεων 2
- Κολομβία: η Ιθαγενική Φρουρά 2
- Μεξικό: Κοινοτική Αστυνομία 4
- Πανευρωπαϊκή Συνάντηση Αλληλεγγύης στους 6
- Ζαπατίστας και την Άλλη Καμπάνια Μεξικού 6
- Οαχάκα: και η APPO; 8

Πολιτικά τοπία

- Βολιβία: «γονάτισε κωλο-ινδιάνε» 9
- Κολομβία: ο θάνατος του Μαρουλάντα 10
- Εκουαδόρ: εποχές μετάβασης 11
- Ντομίνικα: το πέμπτο μέλος της ALBA 15
- Παραγουάη: η νίκη του Λούγκο 16
- Ευρωπαϊκή Ένωση - Λατινική Αμερική 17
- Βραζιλία: η Μαρίνα της Αμαζονίας 18
- Συνέντευξη: Χόλογουεϊ 19

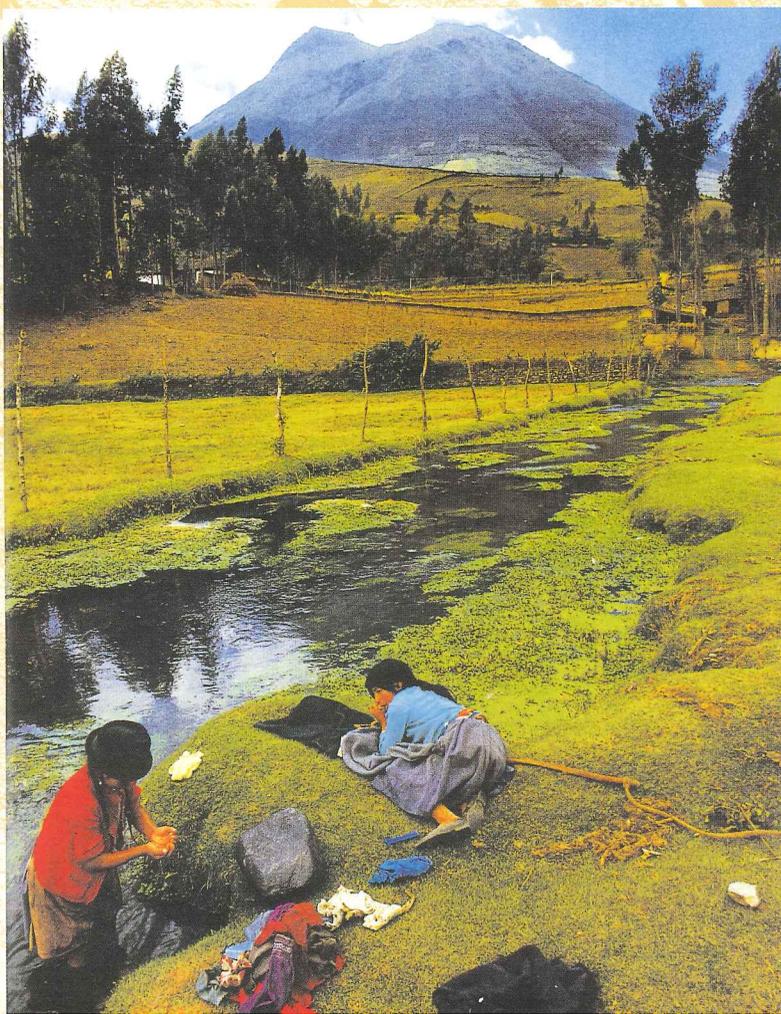
Ένας κόσμος ανάποδα

- Αϊτή: η εξέγερση των πεινασμένων 22
- Οι Καρτονέρος της Αργεντινής 25
- Κούβα: ένας λαός που αντιστέκεται επινοώντας 28
- Ουσσι!!! Μονσάντο: μια πολυεθνική και πολύ Ουσσι!!! 30

Όσα δεν παίρνει ο άνεμος

- Πού πάνε οι ιστορίες; 34
- Ένα τραγούδι και λίγη ιστορία για το βραζιλιάνικο '68 38
- Κιν/φος: Χουάρες: η πόλη που καταβροχθίζει τις κόρες της 40
- Ποίηση: Νερούδα 43

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΣΤΟΥΣ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ

ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΣΤΟ ΜΕΞΙΚΟ

9-10-11 ΜΑΪΟΥ 2008

ΜΑΛΛΟΝ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 9/5

7.30 μμ: Ανοικτή συζήτηση με τον Δον Χουάν Τσάβες, μέλος του μεξικανικού Εθνικού Ιθαγενικού Κογκρέσου και της Άλλης Καμπάνιας

ΣΑΒΒΑΤΟ, 10/5

10.00 μμ: Συζήτηση στραγγιλά τραπέζια για τον συντονισμό δράσεων αλληλεγγύης στους Ζαπατίστας και την Άλλη Καμπάνια

7.30 μμ: Ενημέρωση από τη διεθνή Επιτροπή Παρατηρητών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (CCIODH)

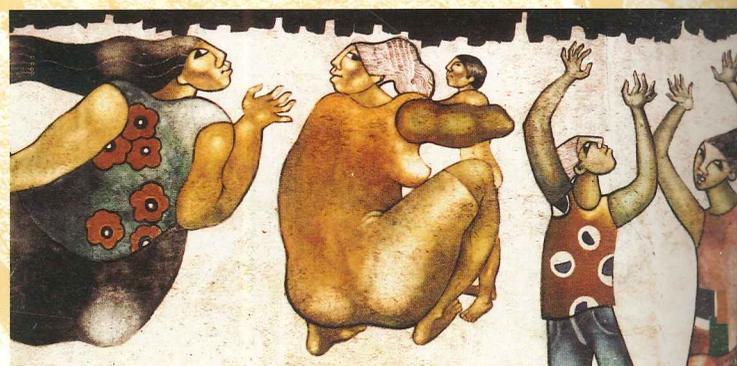
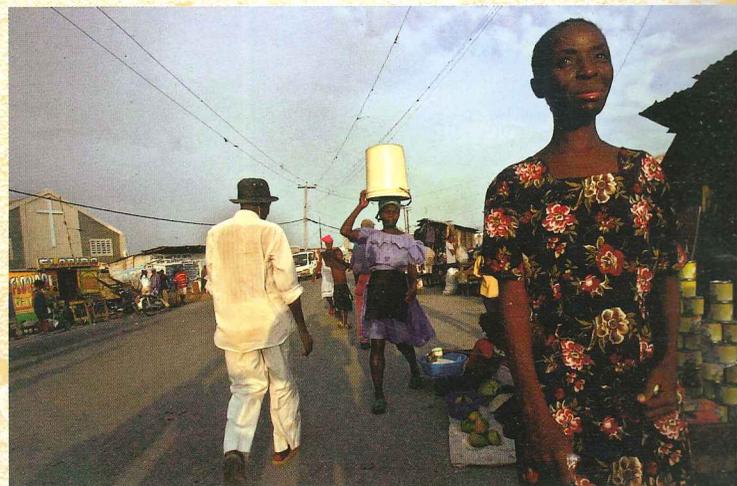
9.00 μμ: Συναυλία με τα συγκροτήματα Kachise και Kalash (Παρίσι) και Pink Tank (Αθήνα)

ΚΥΡΙΑΚΗ, 11/5

10.00 μμ: Συνέχεια της συζήτησης για τον συντονισμό δράσεων αλληλεγγύης

solidaridadzapatista.blogspot.com

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ (CARIFE) • ΑΝΟΙΚΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΣΤΟΥΣ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΣΙΛΙΑΓΑΣ

αφιέρωμα στο νερό

- 44 Οι πόλεμοι ψεύδονται
- 45 Πάρτε μαζί σας νερό. Το μέλλον μας...
- 46 Νερό και ανθρώπινα δικαιώματα
- 47 Ο έλεγχος του νερού
- 49 Η εμπορευματοποίηση του νερού
- 50 Η πολυεθνική Suez
- 51 Κοτσαμπάμπα: ο πόλεμος του νερού
- Φράγματα: ένας από τους πυλώνες
- 53 του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά
- 55 Αντίσταση στην Αμαζονία του Εκουαδόρ
- 56 Νερό και Ελλάδα, εκτροπή της λογικής

αλληλεγγύη

Θα μας άρесе η λέξη “αλληλεγγύη” να προέρχεται από τη λέξη “εγγύτητα”. «Είμαι κοντά με τους άλλους και τις άλλες». «Είμαστε κοντά και στηρίζουμε ο ένας τον άλλο και την άλλη». «Είμαστε κοντά».

Όμως η λέξη “αλληλεγγύη” έχει πίσω της την εγγύηση. Νομική μοιάζει η μορφή της. Εγγυάται ο ένας για τον άλλον: Σαν να δίνουμε εξετάσεις ενώπιον μιας αρχής, σαν να στηρίζουμε μια συμφωνία που χρειάζεται να παρέχει την αίσθηση της ασφάλειας στους συμβαλλόμενους. “Εγγυώμαι για κάποιον” σημαίνει ότι μπορεί να πάρω τη θέση του στις υποχρεώσεις που απορρέουν από μια συμφωνία.

Η εγγύηση πάλι, κουβαλάει μια αρχαία λέξη που έχει ως πρώτη σημασία της τον θώρακα της πανοπλίας. Βάζω κάτι μπροστά για να με προστατέψει. Κρυβόμαστε μαζί πίσω από μια πανοπλία κοινή. Η αλληλεγγύη στηρίζεται σε μια μεταφορά με πολεμική καταγωγή; Ίσως. Άλλωστε, όταν η ζωή κινδυνεύει, όταν η ζωή απειλείται, η αλληλεγγύη γίνεται απαραίτητη, ιδιαίτερα ανάμεσα στους αδύνατους, τους ακάλυπτους.

Εμείς θέλουμε, παρ’ όλα αυτά, η αλληλεγγύη να κατάρχεται από την εμπειρία της εγγύτητας. Θέλουμε τούτη την εμπειρία να χτίζει. Τα λεξικά δεν φτάνουν για να δώσουν νόημα σε ό,τι δοκιμάζουμε σήμερα, σε ό,τι νιώθουμε για κάποιους παρότι μας χωρίζουν ωκεανοί και δρόμοι ατέλειωτοι. Νιώθουμε κοντά τους και

θέλουμε να νιώθουν κοντά μας. Όχι για να προφυλαχτούμε μόνο πίσω από μια κοινή πανοπλία, αλλά για να αγγίζουμε ο ένας τον άλλον, όλους αν γίνεται, για να αισθανθούμε μια αναταραχή κοινή.

Δεν ψάχνουμε να συμφωνήσουμε μόνο. Θέλουμε να βρίσκουμε τρόπους οι εμπειρίες και τα όνειρά τους να μπολιάζουν τα δικά μας όνειρα, τις δικές μας εμπειρίες. Θέλουμε να διασχίζουμε τις αποστάσεις που μας χωρίζουν ξανά και ξανά. Όχι για να ταυτιστούμε, να γίνουμε ίδιοι. Ούτε για να βρεθούμε στον ίδιο τόπο ή τον ίδιο χρόνο. Ξεκινάμε για να τους συναντήσουμε ξανά και ξανά όπως τους νιώθουμε να ξεκινάνε και κείνοι ξανά και ξανά. Η εγγύτητα δεν είναι για μας ένα ευτυχιμένο τέλος. Διαδρομές με αίτημα την εγγύτητα διανύουμε και θα διανύουμε. Γιατί, όπως το λέει και ο Εμπειρικός, «των αποστάσεων η έλξις προσδιορίζει κάθε βήμα».

“Αλληλεγγύη” για μας σημαίνει να φτιάχνεις διαρκώς τον δρόμο που σε φέρνει κοντά στους άλλους και τις άλλες. Κοντά σε κείνους που πάντα θα ήθελες να είναι κοντά. Σε κείνους που, σαν και μας, πασχίζουν για τον κόσμο της ανθρώπινης χειραφέτησης.

αλληλεγγύη

αλάνα

...στις Αμερικές των κινημάτων

Τριμηνιαία έκδοση. Η «αλάνα» συναντιέται κάθε πρώτη Κυριακή του μήνα (το βραδάκι) στο Στέκι Μεταναστών, Τσαμαδού 13, Εξάρχεια. Τηλέφωνα επικοινωνίας: 210 9589 022 και 210 7522 248 e.alana@gmail.com, <http://periodikoalana.blogspot.com/>

Σε αυτή την «αλάνα» συναντήθηκαν οι: Μιχάλης Αντιοκλής, Στέλιος Γαβριηλίδης, Βασιλική Γιαμαλή,, Κρίτων Ηλιόπουλος, Άννα Θεοδωρίδου, Νίκος Κοκκάλας, Αντζερύ Κωσταρά, Ένν Κώτσου, Οσβάλντο Λεόν, Ευγενία Μιχαλοπούλου, Δεονάρντο Αγκιάρ Μορέλι, Νικολέττα Μούκα, Φερνάντο Μπάρρι, Δευτέρης Μπέκος, Ελπίδα Νίκου, Αριστείδης Παπαδάκης, Ματούλα Παπαδημητρίου, Κώστας Παπαθωμόπουλος, Κρίστου Πετροπούλου, Λουσία Σκρομόφ, Δήμητρα Σούλιου, Σταύρος Σταυρίδης, Χρήστος Στεφάνου, Αγγελική Στουπάκη, Ηλίας Τζουράς, Τασούλα Χεπάκη.

Οι φωτογραφίες της «αλάνας» είναι των: Τάσου Αρπατζή, Εύης Κώτσου, Ελπίδας Νίκου, Ματούλας Παπαδημητρίου, Κώστα Παπαθωμόπουλου και Σταύρου Σταυρίδη.

Σ Η Μ Ε Ι Α Δ Ι Α Κ Ι Ν Η Σ Η Σ

ΑΘΗΝΑ: Abanico (Κολοκοτρώνη 12), **Απόβλεπτο** (Ρ. Φεραίου 25, Ηλιοπούλη), **Αυτόνομο Στέκι** (Ζ. Πηγής & Ισαυρών), **Βαβέλ** (Λόντου 1 & Ζ. Πηγής), **Εκτός των τειχών** (Μπενάκη 53), **Ελεύθερος Τύπος** (Βαλτετσίου 53), **El Mundo** (Λεωφ. Συγγρού 9), **Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο** (Θεμιστοκλέους 37), **ΚΨΜ** (Ζ. Πηγής 54), **Λέσχη Ανατολικός Άνεμος** (Δερβενίων 50 και Μπενάκη), **Μιγκέλ ντε Θερβάντες** (Καποδιστρίου 2), **Ναυτίλος** (Χαρ. Τρικούπη 28), **Πολιτεία** (Ασκληπιού 22), **Στέκι Μεταναστών** (Τσαμαδού 13), **Συνεταιρισμός Ο Σπύρος** (Σπ. Τρικούπη 21) και στα **περίπερα** της πλατείας **Εξαρχείων** και **Κάνιγγος**.

ΑΓΡΙΝΙΟ: «Ξενόγλωσσο Βιβλιοπωλείο» (Καζαντζή 12), καφέ «Αλβεδόν» (Πλ. Παναγοπούλου), Δίσκοι «Πολύτιμος» (Πλατεία Σουλίου), **ΒΕΡΟΙΑ:** Βιβλιοπωλείο «ΣΥΝ-είδηση» & Κρίστη Πετροπούλου 23310-25875, **ΒΟΛΟΣ:** Σπύρος Φούκης 24210 37740, **ΓΙΑΝΝΕΝΑ:** καφέ «Θυμωμένο Πορτρέτο» (Καποδιστρίου 20), **ΔΡΑΜΑ:** Άγγελος Νουσιδής 25210-21795, **ΗΡΑΚΛΕΙΟ:** «Πολιτιστικός Σύλλογος Ηρακλείου» (Αναλήψεως 19, 2810-341060), Αριστείδης Παπαδάκης 2810-242451, **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:** καφέ «Ανδρομέδα» (Αποστόλου Παύλου 3), «Στέκι Μεταναστών» (Φιλίππου 51), Κέντρο Βιβλίου (Λασάνη 3), Λέσχη «Αντίπερα Όχθη» (Ιουστινιανού 11 & Βενιζέλου), Νίκος Νούλας 6974479243, **ΚΑΛΑΜΑΤΑ:** Φώτης Ξεπαπαδάς 6945568697, **ΚΟΖΑΝΗ:** Συνεταιριστικό Βιβλιοπωλείο (Ρήγα Φεραίου 10), **ΛΑΡΙΣΑ:** Νέστορας Αντωνίου 6973 207441, **ΝΑΟΥΣΑ:** «Βιβλιοπωλείο της Ρένας» 6972876606, **ΠΑΤΡΑ:** Στέκι Avanti (Ερεσσού 10 & Ηφαίστου), **ΠΡΕΒΕΖΑ:** Διονύσης Παπανίκος 6936684864, **ΣΠΑΡΤΗ:** «Ιδιομορφή» (Δωριέων 45, 27310-82203), **ΤΡΙΠΟΛΗ:** Κατερίνα Ρέβελα 6972155463, **ΧΑΝΙΑ:** «Στέκι Μεταναστών» (Χατζημιχάλη Νταλιάνη 5), Βιβλιοπωλεία: «Πολύεδρο» (Μπονιάλη 26), «Σχήμα» (Δημοκρατίας 38), **ΧΙΟΣ:** καφέ «Αλκυόνη»

Συνδρομή: 16 ευρώ για 4 τεύχη

Αρ. Λογαριασμού: Αγροτική Τράπεζα, 003 01 011287 45
Επιτρέπεται και προωθείται η αναδημοσίευση τμημάτων ή ολόκληρων κειμένων. Αν το θυμηθείτε, αναφέρετε την πηγή.

Κολομβία: η Ιθαγενική Φρουρά

του Ραούλ Ζιμπέκι

Κολομβία:
η ιθαγενική
φρουρά

2

Μεξικό: κοινοτική
Αστυνομία,
Γκερρέρο

4

Πανευρωπαϊκή
Συνάντηση
Αλληλεγγύης
σους Ζαπατίστας

6

Οακάκα: και
η APPO;

8

Από συνάντηση
των ιθαγενών Νάσα.
Παρούσα και
η Ιθαγενική Φρουρά.

Οι Νάσα (που σημαίνει «άνθρωποι» στη γλώσσα τους) επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την κοινοτική δικαιοσύνη, την εκπαίδευση και την περίθαλψη στα χωριά τους, τον έλεγχο πάνω στο έδαφος και την αυτοκυβέρνηση. «Αυτό σημαίνει για μας να κυβερνάμε υπακούοντας...»

Στα βουνά της επαρχίας Κάουκα, στην κεντρική οροσειρά της Κολομβίας, εκατό χιλιόμετρα νότια του Κάλι, αναπτύσσεται εδώ και αρκετές δεκαετίες μια από τις πιο σημαντικές εμπειρίες οικοδόμησης ενός κόσμου διαφορετικού από τον ηγεμονικό. Η περιοχή μαστίζεται από διάφορες συγκρούσεις: γαιοκτήμονες με μεγάλες φυτείες ζαχαροκάλαμου ενάντια σε μικροκαλλιεργητές, πολυεθνικές που θέλουν να εκμεταλλευτούν ορυκτά διώχνοντας από τη γη τους ολόκληρα χωριά, λαθρέμποροι ναρκωτικών που έχουν συμμαχήσει με παραστρατιωτικούς εναντίον όλων όσοι μπαίνουν εμπόδιο στις «δουλειές» τους και, τέλος, ο μακροχρόνιος, ενδημικός κολομβιανός πόλεμος, που το τελευταίο μεγάλο κεφάλαιό του συμπλήρωσε πρόσφατα εξήντα χρόνια με την επέτειο της δολοφονίας του φιλελεύθερου ηγέτη Χόρχε Ελιέσερ Γκαϊτάν.

Εν μέσω αυτού του πολέμου, φαίνεται σαν θαύμα το γεγονός ότι οι ιθαγενείς στον βορρά της Κάουκα βαδίζουν μπροστά, πραγματοποιώντας προγράμματα ζωής και ελπίδας. Σε υψόμετρο ανάμεσα στα χίλια διακόσια και τα τέσσερις χιλιάδες μέτρα, σε μια μικρή έκταση εκατόν ενενήντα χιλιάδων εκταρίων, από τα οποία μόνο το 5% είναι πεδινά, περίπου εκατόν δέκα χιλιάδες άν-

ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ
...ΟΙ ΚΟΣΜΟΙ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

θρωποι (85% ιθαγενείς Νάσα, 5% Γκουαμπιάνοι και 10% αφρικανικής καταγωγής και μιγάδες) έχουν θέσει σε εφαρμογή ένα εγχείρημα μοναδικό στη Νότια Αμερική, που έχει ωστόσο πολλά κοινά με τους Ζαπατίστας της Τσιάπας και την οικοδόμηση από αυτούς ενός καινούργιου κόσμου. Αξίζει να πούμε ότι 80% απ' αυτά τα εδάφη τα έχουν ανακτήσει από τους γαιοκτήμονες με αγώνες που κράτησαν πάνω από τριάντα χρόνια, στη διάρκεια των οποίων η βία έχει στοιχίσει τη ζωή χιλιάδων ιθαγενών.

Σ' αυτή την περιοχή, εικοσιπέντε χιλιάδες οικογένειες ζουν σε τριακόσιους τέσσερις μικρούς αγροτικούς οικισμούς και αυτοκυβερνώνται μέσα από δεκαοκτώ *cabildos*, παραδοσιακές ιθαγενικές αρχές που αναγνωρίζονται στο σύνταγμα του 1991, αλλά αντιμετωπίζονται εχθρικά από το κράτος και τις ένοπλες δυνάμεις. Η δομή της εξουσίας κτίζεται από τα κάτω προς τα πάνω: συνελεύσεις στα χωριά εκλέγουν εκπροσώπους που πλαισιώνουν τους υπεύθυνους των *cabildos*, οι οποίοι με τη σειρά τους εκλέγονται από συνελεύσεις ευρύτερων περιοχών.

Οι Νάσα (που σημαίνει «άνθρωποι» στη γλώσσα τους) επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την κοινοτική δικαιοσύνη, την εκπαίδευση και την περίθαλψη στα χωριά τους, τον έλεγχο πάνω στο έδαφος και την αυτοκυβέρνηση. «Αυτό σημαίνει για μας να κυβερνάμε υπακούοντας», λέει ο Εσεκιέλ Βιτονάς, παλαιάμαχος ηγέτης των Νάσα, που υπήρξε κυβερνήτης και τώρα πλαισιώνει τη διαδικασία της οποίας ηγείται η Ένωση Ιθαγενικών Καμπιλντος του Βορρά της Κάουκα (ACIN). Στα αυτοκυβερνούμενα εδάφη της έχουν μπει σε εφαρμογή πρωτοποριακά προγράμματα όπως ο Χώρος Δημιουργίας Δικαίου, μια σχολή απ' όπου φέτος θα βγουν οι πρώτοι εξήντα δικαστικοί σύμβουλοι, οι οποίοι θα δουλέψουν «για να ασκηθεί η αυτονομία με βάση το δικό μας δίκαιο».

Η δημιουργία της σχολής αποφασίστηκε από τις κοινότητες για να ενισχύσουν την αυτοκυβέρνηση απέναντι στις εξωτερικές απειλές, αλλά και για να υποστηρίξουν τις αρχές προωθώντας τις συλλογικές αξιολογήσεις, ώστε να ξεπερνούν τις εσωτερικές διαμάχες.

Άλλος σημαντικός χώρος είναι το Κέντρο Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Έρευνας για την Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Κοινότητας (CECIDIC), το οποίο προσδιορίζεται ως «χώρος συνάντησης της κοινότητας Νάσα» και λειτουργεί σε ένα ανακτημένο αγρόκτημα εξήντα οκτώ εκταρίων στον οικισμό Σαν Φρανσίσκο. Το Κέντρο στηρίζεται από τα *cabildos* και κατασκευάστηκε με συλλογική εργασία των κοινοτήτων. Παρόλο που οι ιθαγενείς Νάσα εφάρμοσαν προγράμματα δίγλωσσης εκπαίδευσης από το 1980, το CECIDIC έχει ως στόχο μια δική τους εκπαίδευση που εκφράζει ένα καινούργιο εκπαιδευτικό πρότυπο. Οκτακόσιοι περίπου νέοι εκπαιδεύονται στο αγροτικό λύκειο, με έμφαση στα περιβαλλοντικά θέματα και στην κοινοτική οργάνωση, και άλλοι εκατόν πενήντα συμμετέχουν σε πανεπιστημιακά μαθήματα όπως η εθνογραφία, η αγροτοβιομηχανική

τεχνολογία, η οικονομία και οι κοινωνικές επιστήμες. Οι σπουδαστές μορφώνονται δουλεύοντας στον γεωργικό-δασοοικονομικό-κτηνοτροφικό τομέα, στη σχολή τεχνών και επαγγελμάτων και στις σχολές κοινοτικών λειτουργιών.

Ωστόσο, η πιο αξιοσημείωτη εμπειρία είναι ίσως η Ιθαγενική Φρουρά, που ορίζεται ως «όργανο αντίστασης απέναντι στην αδικία» και ως «κοινότητα στην υπηρεσία της κοινότητας και της υπεράσπισης των εδαφών μας». Απέναντι στην όξυνση της ένοπλης σύγκρουσης και μιας σειράς δολοφονιών που διαπράχθηκαν από παραστρατιωτικούς, οι κοινότητες και τα *cabildos* αποφάσισαν να ανασυνθέσουν τα όργανα ασφαλείας τους, ανάμεσά τους και την Ιθαγενική Φρουρά, η οποία αναγνωρίστηκε από τις αρχές των Νάσα σε μια μεγάλη συνέλευση στο Τακουεγιό, τον Μάιο του 2001. Δεν έχει στρατιωτικό χαρακτήρα και τα μέλη της αναγνωρίζονται καθώς κρατούν το παραδοσιακό μπαστούνι των ιθαγενικών αρχών.

Κάθε *vereda* εκλέγει σε συνέλευση δέκα φρουρούς και έναν συντονιστή, πράγμα που σημαίνει συνολικά κάτι παραπάνω από τρεις χιλιάδες ιθαγενείς φρουρούς, οι οποίοι συντονίζονται μεταξύ τους. Μπορούν να συμμετέχουν γυναίκες και άντρες από δώδεκα μέχρι πενήντα ετών. Η πολιτική εκπαίδευση είναι το πιο σημαντικό

στοιχείο, καθώς η Φρουρά θεωρείται περισσότερο εκπαιδευτική παρά κατασταλτική. Κάθε μήνα πραγματοποιούνται υποχρεωτικά εργαστήρια που συνήθως διαρκούν τρεις μέρες και κατόπιν κάθε συντονιστής τα επαναλαμβάνει στη *vereda* του. Οι φρουροί με τους οποίους μπορέσαμε να συζητήσουμε διαβεβαιώνουν ότι δεν ενεργούν σαν αστυνομικοί και ότι, αντίθετα, θεωρούνται «εκπαιδευτές οργάνωσης, προστάτες της κοινότητας και υπερασπιστές της ζωής χωρίς να εμπλέκονται στον πόλεμο».

Βέβαια, τόσο οι ένοπλες δυνάμεις του κράτους όσο και οι FARC αισθάνονται το λιγότερο αμηχανία απέναντι σ' αυτούς τους κοινοτικούς φρουρούς που ενώνονται σε μεγάλες ομάδες για να προστατέψουν τα χωριά τους.

Τα *cabildos* και η Ιθαγενική Φρουρά έχουν προσδιορίσει «τόπους διαρκούς συνέλευσης», όπου οι κοινότητες συγκεντρώνονται σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, κυρίως στη διάρκεια των συχνών ένοπλων συγκρούσεων σε μια από τις πιο βίαιες περιοχές της Κολομβίας. Οι ίδιοι τούς προσδιορίζουν ως «τόπους ιθαγενικής αντίστασης, χώρους για την κοινοτική προστασία, τον στοχασμό και την ανάλυση». Στον τρόπο λειτουργίας των Νάσα είναι πολύ σταθερή η θέση να μην εμπλέκονται στον πόλεμο και να αντιστέκονται όλοι μαζί. Αλλά επιδιώκουν να το κάνουν αυτό «σεβόμενοι τη διαφορετικότητα», χωρίς δηλαδή να φτάσουν να μιμηθούν εκείνους που μέσα σε έξι δεκαετίες δολοφόνησαν πάνω από ένα εκατομμύριο Κολομβιανούς.

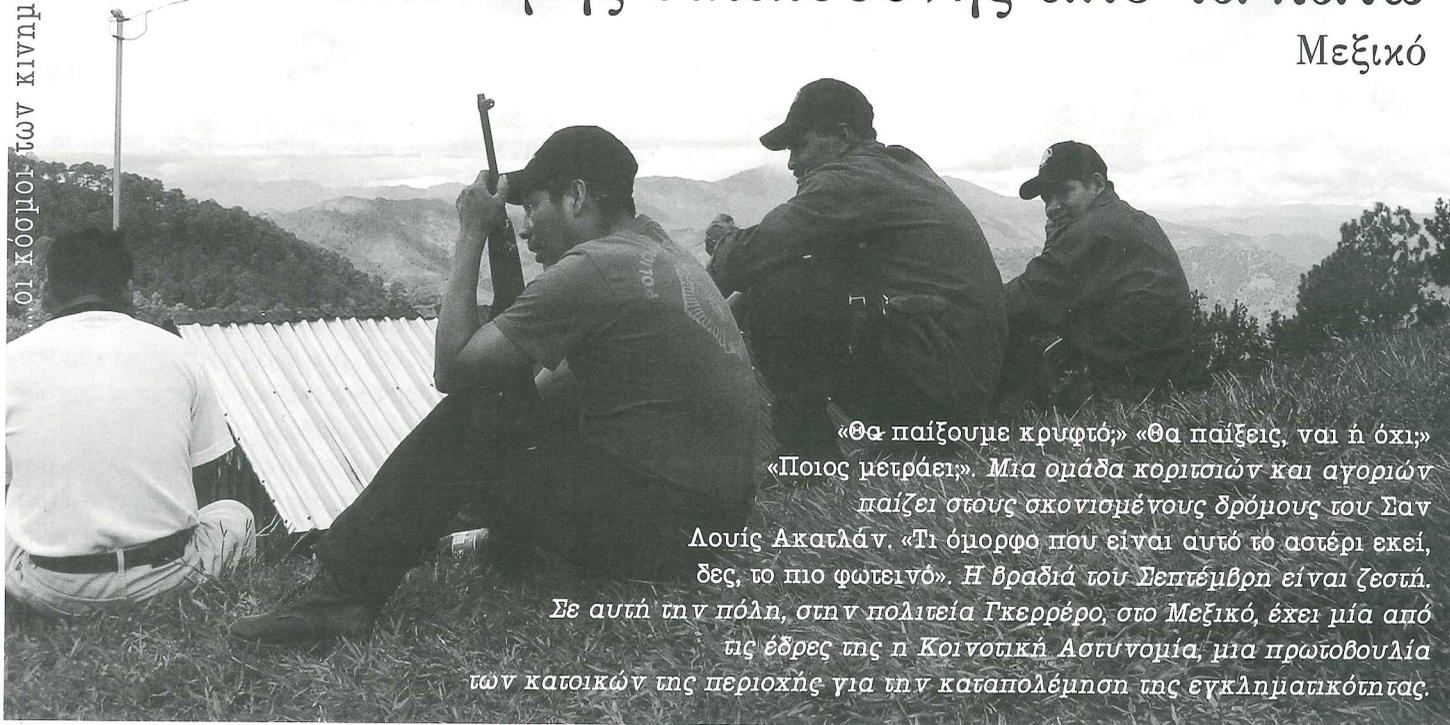
μετάφραση: Αγγελική Στουπάκη

Κοινοτική Αστυνομία: ένα σύστημα απονομής δικαιοσύνης από τα κάτω

Μεξικό

Γεωγραφίες των αντιστάσεων
Οι κοσμοί των κινημάτων

«Θα παίξουμε κρυφτό;» «Θα παίξεις, ναι ή όχι;» «Ποιος μετράει;». Μια ομάδα κοριτσιών και αγοριών παίζει στους σκονισμένους δρόμους του Σαν Λουίς Ακατλάν. «Τι όμορφο που είναι αυτό το αστέρι εκεί, δεξ, το πιο φωτεινό». Η βραδιά του Σεπτεμβρίου είναι ζεστή. Σε αυτή την πόλη, στην πολιτεία Γκερρέρο, στο Μεξικό, έχει μία από τις έδρες της η Κοινοτική Αστυνομία, μια πρωτοβουλία των κατοίκων της περιοχής για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας.

Πριν από το 1995 η κατάσταση στην περιοχή ήταν απελπιστική. Οι δρόμοι που οδηγούσαν από τη μία κοινότητα στην άλλη ήταν επικίνδυνοι. Στον κεντρικό δρόμο που συνδέει την περιοχή της ακτής με το βουνό, ομάδες εγκληματιών είχαν βάλει πινακίδες που έλεγαν «ζώνη ληστών», έστηναν μπλόκα στον δρόμο και σταματούσαν τον κόσμο που περνούσε από την περιοχή. Έκλεβαν χρήματα, βίαζαν γυναίκες, λήστευαν τα ζώα των αγροτών, δολοφονούσαν. Ο δρόμος δεν ήταν ελεύθερος, οι κάτοικοι δεν μπορούσαν να κυκλοφορήσουν χωρίς κίνδυνο. «Κοιτάξτε, σε αυτήν ακριβώς τη στροφή, βίασαν μερικές φοιτήτριες πριν από χρόνια», λέει ο Αγουστίν, διοικητής της Κοινοτικής Αστυνομίας, οδηγώντας ένα από τα φορτηγάκια της οργάνωσης.

Λόγω αυτής της κατάστασης, οι κάτοικοι της περιοχής άρχισαν να κάνουν συνελεύσεις σε κοινοτικό επίπεδο αρχικά και σε περιφερειακό στη συνέχεια. Συζήτησαν και αποφάσισαν ότι ήρθε ο καιρός να δράσουν ώστε να μπορέσουν να ζήσουν στις κοινότητές τους με περισσότερη ηρεμία και χωρίς φόβο. Τον Οκτώβριο του 1995 ιδρύουν, στην κοινότητα Σάντα Κρους Ελ Ρινκόν, στον δήμο του Μαλινατεπέκ, την Κοινοτική Αστυνομία. Στην ίδρυσή της αρχικά συμμετέχουν 36 κοινότητες, αποφασισμένες να σταματήσουν τις επιθέσεις, τους βιασμούς, τις κλοπές ζώων. Στη διαδικασία αυτή βοήθησαν πολλές οργανώσεις που ήδη υπήρχαν και δούλευαν στην περιοχή όπως ο συνεταιρισμός καφέ Λους ντε λα Μοντάνια και η Τοπική Αγροτική Ένωση, καθώς και ιθαγενικές οργανώσεις όπως το Συμβούλιο Πεντακόσια Χρόνια Ιθαγενικής Αντίστασης. Αποφάσισαν, λοιπόν, να δημιουργήσουν την Κοινοτική Αστυνομία, με ανθρώπους από τις ίδιες τις κοινότητες, χωρίς μισθό ούτε ανταλλάγματα, οι οποίοι ξεκίνησαν να περιπολούν μέρα νύχτα τους δρόμους της περιοχής. Άρχισαν, έτσι, να συλλαμβάνουν τους εγκληματίες και να τους παραδίνουν στις επίσημες αρχές.

Η Κοινοτική Αστυνομία από την αρχή έφερε αποτελέσματα, αλλά, αν και έπιαναν τους εγκληματίες, παραδίνοντάς τους στις επίσημες αρχές το πρόβλημα παρέμενε λόγω διαφθοράς. Οι ληστές, πληρώνοντας ή κάνοντας για λίγο διάστημα φυλακή, ήταν και πάλι έξω. Έτσι, το 1997 έγινε ένα μεγάλο βήμα. Οι κοινότητες αποφάσισαν να εξελίξουν τη διαδικασία δημιουργώντας το Κοινοτικό Σύστημα Ασφάλειας, Απονομής Δικαιοσύνης και Επανάσταξης (SCSIJR), όπως το ονόμασαν. Από τότε οι εγκληματίες δικάζονται από αυτό το κοινοτικό σύστημα και εκτίουν την ποινή τους με δουλειά στις κοινότητες. Στη διαδικασία αυτή, οι γέροντες και οι παραδοσιακές αρχές των κοινοτήτων αναλαμβάνουν το έργο επανάσταξης.

Πρόκειται, λοιπόν, για ένα ολόκληρο σύστημα δικαιοσύνης, γεννημένο από τις συνειδήσεις των κοινοτήτων και από τον παραδοσιακό τρόπο να στήνουν τις ζωές τους, σε τρία επίπεδα. Στο πρώτο βρίσκεται το Κοινοτικό Σύστημα Ασφάλειας, Παροχής Δικαιοσύνης και Επανάσταξης. Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκεται η Τοπική Συνέλευση Κοινοτικών Αρχών, που δημιουργήθηκε το 1998. Στο τρίτο, το Τοπικό Συντονιστικό Κοινοτικών Αρχών (CRAC), που αποτελείται από συντονιστές-δικαστές επιφορτισμένους να πραγματοποιούν έρευνες σε σχέση με τα εγκλήματα που διαπράττονται και να συντονίζουν και να ελέγχουν την Κοινοτική Αστυνομία. Η Γενική Συνέλευση των κοινοτήτων είναι το ανώτατο όργανο της λειτουργίας του κοινοτικού συστήματος δικαιοσύνης.

Το όνειρο κάθε υπουργείου Εθνικής Ασφάλειας, δηλαδή η μείωση της εγκληματικότητας κατά 90-95%, έγινε πραγματικότητα σε αυτή την αγροτική περιοχή των περίπου εκατό χιλιάδων ανθρώπων. Γη στην οποία ζουν ιθαγενείς, κυρίως τλαπατέκο, μιστέκο και νάουα, αλλά και μιγάδες. Περιοχή απόλυτης φτώχειας και αγροτικών και ιθαγενικών κινημάτων που άφησαν ιστορία.

Υπάρχει μια ταμπέλα στο αρχηγείο του Σαν Λουίς Ακατλάν που λέει: «Ο σεβασμός στα δικαιώματά μας θα γίνει δικαιοσύνη, μόνο ο λαός στηρίζει και υπερασπίζεται τον λαό». Εκεί καταφάνουν δέκα περίπου κοινοτικοί διοικητές και αστυνομικοί που συνοδεύουν ένα νέο αγόρι, το οποίο μόλις είχε σκοτώσει ένα άλογο κατά λάθος τη στιγμή που κυνηγούσε. Ήδη είχε πλήρωσει μέρος της αποζημίωσης για την απώλεια, όμως η οικογένεια του αγοριού ζήτησε να τον τιμωρήσουν με κοινοτική δουλειά για δύο μήνες. Αυτή είναι η ποινή που του επιβλήθηκε.

«Στο Σαν Λουίς Ακατλάν γίνονται τα απαραίτητα χαρτιά καταγραφής της κάθε περίπτωσης, η κοινότητα και η οικογένεια αποφασίζουν την ποινή και η συντονιστική επιτροπή της Κοινοτικής Αστυνομίας εφαρμόζει αυτές τις αποφάσεις. Ανάλογα με το παρά-

πτωμα, η κοινότητα αποφασίζει την ποινή. Μια ανθρωποκτονία μπορεί να σημαίνει μέχρι και 22 χρόνια κοινοτικής δουλειάς. Σήμερα στην κοινότητα Τιλάπα έχουμε οκτώ κρατούμενους που στρώνουν έναν δρόμο. Η κοινότητα αποφάσισε ότι αυτή θα είναι η ποινή τους και η ίδια η κοινότητα τους δίνει τροφή για το διάστημα που εκτίουν την ποινή και επίσης τους προσφέρει το "δωμάτιο ξεκούρασης", όπως ονομάζουν το μέρος στο οποίο κοιμούνται».

Σε ένα κοινοτικό κτίριο της κοινότητας Εσπίνο Μπλάνκο τεράστιες κατασρόλες με φασόλια και αυγά σιγοβράζουν στη φωτιά. Κάποιες από τις οικογένειες της κοινότητας έχουν αναλάβει να μαγειρέψουν για τον κόσμο που θα συμμετάσχει στη συνέλευση, που έχει ανακοινωθεί για τις 9 Σεπτεμβρίου του 2007. Στόχος της συνέλευσης είναι η προετοιμασία της δωδέκατης επετείου από τη δημιουργία της Κοινοτικής Αστυνομίας και η επίλυση άλλων ζητημάτων.

Σιγά σιγά, φτάνουν φορτηγάκια γεμάτα με διοικητές, συμβούλους, δικαστές και απλούς κοινοτικούς αστυνομικούς, με τα καπελάκια της οργάνωσης στο κεφάλι και τα τουφέκια στο χέρι.

Αυτή τη στιγμή τα ζητήματα της συνέλευσης ξετυλίγονται συζητώντας. Στο πρόγραμμα του κοινοτικού συστήματος δικαιοσύνης συμμετέχουν πενήντα έξι κοινότητες από δέκα δήμους της περιοχής και διαθέτουν εξακόσιους εβδομήντα δύο κοινοτικούς αστυνομικούς. Όμως, η οργάνωση σήμερα, δώδεκα χρόνια μετά τη δημιουργία της, αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις. Η εγκληματικότητα έχει μειωθεί σε μεγάλο βαθμό, πάνε τέσσερα χρόνια που δεν έχει αναφερθεί βιασμός στην περιοχή και πέντε χρόνια που δεν έχουν αναφερθεί επιθέσεις στους δρόμους. Τώρα πια ο κόσμος μπορεί να κυκλοφορήσει με ασφάλεια.

«Πρέπει να καλυτερεύσουμε την εσωτερική λειτουργία του Συντονιστικού», λέει ο Πάνφιλο, μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής, στη συνέλευση. «Δεν μπορούμε να πάρουμε σήμερα αποφάσεις για τα ζητήματα που μας απασχολούν και για τον εορτασμό της επετείου γιατί η συμμετοχή των κοινοτήτων δεν είναι ικανοποιητική. Μας δημιούργησαν οι κοινότητες, όμως τώρα πια έχουν κουραστεί και αυτό είναι μια αδυναμία μας. Είναι μια εποχή δύσκολη. Όταν ήταν έντονο το ζήτημα της εγκληματικότητας ο κόσμος ερχόταν στις συνελεύσεις. Έχουμε επιλύσει το βασικό πρόβλημα για το οποίο δημιουργήθηκε η Κοινοτική Αστυνομία, οι κοινότητες συμμετέχουν λιγότερο απ' ό,τι στην αρχή και πρέπει να επαναπροσδιορίσουμε στόχους και στρατηγικές. Πρέπει να ξανακαλέσουμε τη συνέλευση, να επαναδραστηριοποιήσουμε τη συμμετοχή των κοινοτήτων», συμπληρώνει ο Σιριάκο, διοικητής της Κοινοτικής Αστυνομίας.

Σήμερα, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το σύστημα κοινοτικής δικαιοσύνης έχουν αλλάξει, έχουν μεγαλώσει. Οι δύο έδρες που είχε η Κοινοτική Αστυνομία δεν είναι πλέον αρκετές, καθώς έχει διευρυνθεί η γεωγραφική περιοχή δράσης και λειτουργίας της. Έτσι, άμεσος στόχος της οργάνωσης είναι η δημιουργία νέων εδρών, ώστε να είναι πιο κοντά στις κοινότητες που εμπλέκονται.

Τα βασικά έξοδα της οργάνωσης είναι οι μετακινήσεις, η διατροφή, το τηλέφωνο, το φως. Όσο μεγαλώνει η γεωγραφική έκταση του συστήματος δικαιοσύνης, τόσο περισσότερα τα έξοδα. Γι' αυτό, «μπήκαμε στη διαδικασία να δημιουργήσουμε συλλογικά παραγωγικά προγράμματα καλλιέργειας καλαμποκιού, φασολιών, δημητριακών», λέει ο Αγουστίν. Καθώς δεν υπάρχει μισθός, ούτε κάποιο άλλο αντάλλαγμα για τη λειτουργία της Κοινοτικής Αστυνομίας, είναι ανάγκη να βρεθούν τρόποι αυτοσυντήρησης και εξέλιξης. «Δεν θέλουμε σαν οργάνωση να ζητάμε από την κυβέρνηση, αλλά αναζητάμε τρόπους για να μπορούμε να συνεχίσουμε μόνοι μας στα ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας των κοινοτικών προγραμμάτων μας».

«Η δημιουργία της Επιτροπής των Γυναικών το 2005», λέει η Πάουλα, ταμίας της δικαστικής επιτροπής, «είχε σαν στόχο να καλέσει περισσότερες γυναίκες στις συνελεύσεις, να προωθήσει τη συμμετοχή των γυναικών από τις κοινότητες στο σύστημα δικαιοσύνης. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις βιασμού, μια γυναίκα είναι πολύ πιο εύκολο να μιλήσει με μια άλλη γυναίκα. Με τους άντρες ντρεπόμαστε. Όταν ξεκίνησε η Κοινοτική Αστυνομία συμμετείχαμε πολλές γυναίκες, δασκάλες, νοικοκυρές, γιατί δεν θέλαμε να πάθουν κάτι οι κόρες μας. Αλλά η συμμετοχή τους έχει μειωθεί γιατί υπάρχει πολύς σεξισμός».

«Ας μη γελιώμαστε», λέει ο Αμίλιο, «οι γυναίκες μερικές φορές είναι πιο υπεύθυνες από εμάς, είναι πολύ σημαντικό να συμμετέχουν περισσότερο οι γυναίκες στο σύστημα δικαιοσύνης. Πρέπει να αναγνωρίσουμε το πρόβλημα που υπάρχει με το αλκοόλ. Αυτή είναι άλλη μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε σήμερα».

Με τις επίσημες ομοσπονδιακές και τοπικές αρχές υπάρχει μια σχέση μερικές φορές αρμονικής συνύπαρξης και άλλες φορές εντάσεων. «Στις περιπτώσεις εγκληματικότητας που αναλαμβάνουμε εμείς δεν μπλέκονται οι επίσημες αρχές και το αντίστροφο. Υπάρχει σεβασμός και κρατάμε τις αποστάσεις». Παρ' όλα αυτά, η στρατικοποίηση της περιοχής, με πρόφαση των πόλεμοι κατά των ναρκωτικών, είναι πολύ έντονη τον τελευταίο καιρό και υπάρχουν εντάματα σύλληψης σε βάρος ανθρώπων που συμμετέχουν στο εγχείρημα της Κοινοτικής Αστυνομίας. «Τα εντάματα σύλληψης εντάσσονται στην προσπάθειά τους να μας αποδυναμώσουν. Είναι ένας τρόπος να μας ασκούν πίεση. Υπάρχει καταστολή αυτά τα δεκατρία χρόνια σε βάρος μας, δεν τους αρέσει η προσπάθειά μας, η ομοσπονδιακή αστυνομία μάς ενοχλεί συνεχώς, μετράνε τις δυνάμεις τους για μια ανοιχτή σύγκρουση».

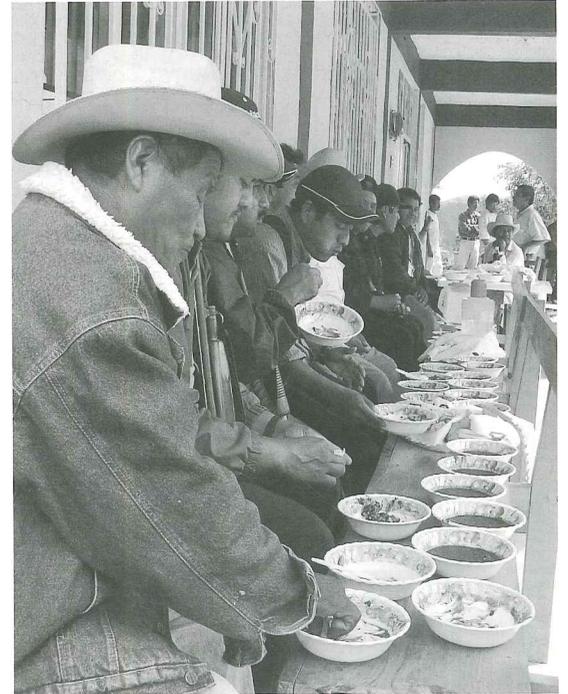
Στις δέκα του περασμένου Απριλίου συνέλαβαν παράνομα τον Αμπάδ Φλόρες Ερρέρα, σύμβουλο του τοπικού συντονιστικού της Κοινοτικής Αστυνομίας. «Η σύλληψή του», υποστηρίζουν μέλη της Κοινοτικής Αστυνομίας, «είναι μέρος της καταστολής και του βρόμικου πολέμου που μας κάνει η κυβέρνηση του Γκερρέρο (του κόμματος της Δημοκρατικής Επανάστασης - PRD) και η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και αποδεικνύει το σχέδιο απονομοποίησης που υπάρχει κατά των κοινωνικών κινημάτων και, σε αυτή την περίπτωση, κατά των ιθαγενών λαών. Δεν έχει σταματήσει η κρατική τρομοκρατία με στόχο το φίμωμα των φωνών εκείνων που πραγματικά εξασφαλίζουν την απονομή δικαιοσύνης όπως η CRAC, που κάνει δουλειά επανένταξης των ανθρώπων που διαπράττουν αδικήματα».

«Ξαφνικά έχουν προκύψει ζητήματα που δεν τα είχαμε σκεφτεί. Πρώτα ήταν η ασφάλεια και έπειτα ήρθε η δικαιοσύνη και οι αρχές που χρειαζόμαστε για να δράσουμε. Δεν συμμετέχουμε σε κανένα πολιτικό κόμμα σαν οργάνωση, αλλά έχουμε σχέση και συντονιζόμαστε σε κοινές δράσεις με την Άλλη Καμπάνια. Τον Απρίλη του 2006, υποδεχθήκαμε και συναντηθήκαμε με τον υποδιοικητή Μάρκος όταν πέρασε από εδώ, στο πλαίσιο της περιοδείας της Άλλης Καμπάνιας», λέει ο Εμίλιο, μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής.

«Ξαφνικά έχουν προκύψει ζητήματα που δεν τα είχαμε σκεφτεί. Πρώτα ήταν η ασφάλεια και έπειτα ήρθε η δικαιοσύνη και οι αρχές που χρειαζόμαστε για να δράσουμε. Δεν συμμετέχουμε σε κανένα πολιτικό κόμμα σαν οργάνωση, αλλά έχουμε σχέση και συντονιζόμαστε σε κοινές δράσεις με την Άλλη Καμπάνια. Τον Απρίλη του 2006, υποδεχθήκαμε και συναντηθήκαμε με τον υποδιοικητή Μάρκος όταν πέρασε από εδώ, στο πλαίσιο της περιοδείας της Άλλης Καμπάνιας», λέει ο Εμίλιο, μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής.

Αυτή είναι η Κοινοτική Αστυνομία, μια πρωτοβουλία που υπερασπίζεται τα δικαιώματα του λαού και που σήμερα βρίσκεται αντιμέτωπη με καινούργιες προκλήσεις: Να παραμείνει κοντά στις κοινότητες, υπακούοντας στις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής. Να μπορεί να αυτοσυντηρείται, να είναι αυτόνομη και να εξελίσσεται. Να συνεχίσει να αντιστέκεται στις πιέσεις εξόντωσης που δέχεται από τους κρατικούς μηχανισμούς.

Ελπίδα Νίκου

στους ιθαγενείς πληθυσμούς, βίαιη επιβολή νεοφιλελεύθερων μοντέλων ανάπτυξης. Η άρνηση των μεξικάνικων κυβερνήσεων να σεβαστούν τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των λαών του Μεξικού, η επιμονή τους στην άνευ όρων παράδοση της κοινοτικής και αγροτικής γης σε πολυεθνικές εταιρείες, η ανεξέλεγκτη διαφθορά των δημόσιων λειτουργιών και η υποταγή των δικαστικών θεσμών σε συμφέροντα, έχουν οδηγήσει σε εκρηκτικές κοινωνικές καταστάσεις. Η απάντηση των Αρχών σε οποιαδήποτε έκφραση κοινωνικής δυσaráσκειας είναι η βίαιη καταστολή...

Μια διαπίστωση πολύ ανησυχητική είναι πως, μία από τις βασικές πολιτικές της σημερινής κυβέρνησης του Φελίπε Καλντερόν – υπό το πρόσχημα της καταπολέμησης του ναρκεμπορίου – είναι η ενδυνάμωση του πρωταγωνιστικού ρόλου του στρατού. Η χώρα έχει στρατιωτικοποιηθεί και υπάρχει μια ολοένα και πιο ενεργή ανάμειξη του στρατού στην καταστολή αγώνων και στη στέρηση των δικαιωμάτων κοινωνικών στρωμάτων που αγωνίζονται, και ιδιαίτερα των ιθαγενών λαών...

Η CCIODH διαπιστώνει πως υπάρχει τεράστια αντίφαση και αγεφύρωτο χάσμα ανάμεσα στα κυβερνητικά μοντέλα ανάπτυξης και στον τρόπο που οι ιθαγενείς λαοί αντιλαμβάνονται και επιχειρούν την οικοδόμηση της αυτονομίας τους.

Ο αγώνας των ιθαγενών λαών για αυτονομία είναι αγώνας ενάντια στον καπιταλισμό

Αποσπάσματα από την ομιλία του **δον Χουάν Τσάβες**

«...Με τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις του 1992 η κυβέρνηση καταλύει κάθε έννοια εθνικής κυριαρχίας παραδίδοντας τη χώρα σε πολυεθνικές. Οι μεταρρυθμίσεις αφορούν τεράστιες εκτάσεις γης και επηρεάζουν καταστροφικά τη ζωή των ιθαγενών λαών και όλου του μεξικάνικου λαού...

...Ιδιαίτερη σημασία έχει η Αγροτική Μεταρρύθμιση που μέσα από συγκεκριμένα προγράμματα, επιχειρεί την καταστροφή της κοινοτικής και συλλογικής ιδιοκτησίας γης, παραδίδοντας τίτλους ιδιοκτησίας γης και επιτρέποντας, μέσα από μια σειρά ρυθμιστικά διατάγματα, την πώλησή της.

Όσους αντιστέκονται σε αυτά τα σχέδια, όπως οι εξεγερμένες ζαπατιστικές κοινότητες της Τσιάπας, τους καταστέλλουν, τους εκτοπίζουν, τους αρνούνται το νερό και το ηλεκτρικό, τους καταστρέφουν τα χωράφια και τα σπίτια τους, τους φυλακίζουν με ψεύτικες κατηγορίες, στρατιωτικοποιούν τις περιοχές τους (7 στους 10 ομοσπονδιακούς στρατιώτες βρίσκονται στις περιοχές των ζαπατίστας). Και τους παίρνουν τη γη τους, γη που ανάκτησαν με αίμα το 1994.

Μετά την εξέγερση του '94 οι ιθαγενείς λαοί πιάσαμε ξανά το νήμα του αγώνα για αυτονομία, βάζοντας στο επίκεντρο του αγώνα μας την

ιθαγενική αντίληψη για τη γη: Η Μητέρα Γη δεν πουλιέται, δεν εμπορευματοποιείται.

Στην κουλτούρα των ιθαγενών, ό,τι υπάρχει πάνω στη γη –ζώα, ποτάμια, βουνά, δέντρα– είναι μέρος της ζωής της ανθρωπότητας, ανήκει σε όλους. Το σεβόμαστε και το φροντίζουμε. Οι νεοφιλελεύθερες μέθοδοι παραγωγής και εμπορευματοποίησης τα καταστρέφουν όλα, συγκεντρώνοντας πλούτο στα χέρια λίγων, προκαλώντας τον πόνο της φτώχειας και της μετανάστευσης. Για τους ιθαγενείς λαούς η γενοκτονία δεν είναι μόνο πολιτιστική, οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές σημαίνουν και φυσική εξόντωση, λαοί ολόκληροι εξαφανίζονται γιατί τους στερούν τη γη τους.

Το 2001, μετά την Πορεία της Αξιοπρέπειας, το μεξικανικό Κογκρέσο, εγκρίνει έναν νόμο με τον οποίο αρνείται την αναγνώριση των ιθαγενών λαών ως υποκειμένων δημοσίου δικαίου. Ορίζει τις ιθαγενικές κοινότητες ως οντότητες δημοσίου ενδιαφέροντος, ως αντικείμενα δηλαδή και όχι ως υποκείμενα. Επιτρέποντας τη μεταβίβαση και την πώληση της γης, αρνείται το δικαίωμα στην αυτονομία.

Οι ζαπατίστας στέλνουν ένα μήνυμα στο Μεξικό και στον κόσμο, επαναδικδικώνοντας το ιστορικό δικαίωμα των λαών στην αυτονομία. Με τη δημιουργία, το 2003, των Αυτόνομων Εξεγερμένων Δήμων και των Συμβουλίων Καλής Διακυβέρνησης, κάνουν πράξη την άσκηση της αυτονομίας και την αυτοδιακυβέρνηση, χωρίς να ζητήσουν την άδεια κανενός. Και με την Έκτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα επιχειρούν την οικοδόμηση ενός νέου πανεθνικού προγράμματος αγώνα, ενός νέου συντάγματος και την άσκηση στην πράξη του «κυβερνώ υπακούοντας».

Το Εθνικό Ιθαγενικό Κογκρέσο, στο οποίο εκπροσωπούνται 56 ιθαγενείς λαοί του Μεξικού, ασπάζεται τα προτάγματα της Έκτης Διακήρυξης και συμμετέχει στην Άλλη Καμπάνια. Αντλούμε τη δύναμή μας από τις μορφές αντίστασης που για αιώνες διατήρησαν οι ιθαγενείς λαοί. Και πιστεύουμε πως ο αγώνας μας για αυτονομία και για την υπεράσπιση της Μητέρας Γης, είναι αγώνας ενάντια στον καπιταλισμό που την καταστρέφει...»

επιλογή, μετάφραση: **Ευγενία Μιχαλοπούλου**

(Για τη Διακήρυξη της Συνάντησης και επιπλέον πληροφόρηση: www.europazapatista.org, <http://solidaridadzapatista.blogspot.com>)

Οαχάκα: και η APPO;

Πού είναι η APPO, η Λαϊκή Συνέλευση των Λαών της Οαχάκα, που το 2006 εντυπωσίασε τον κόσμο με την κομούνα της; Εκεί που ήταν πάντα: ανάμεσα στους ανθρώπους, στο χώμα που πατούν, σε συγκεκριμένους άνδρες και γυναίκες που, πριν από δύο χρόνια, άντλησαν δύναμη από την αδυναμία τους για να εκφράσουν την επιθυμία τους για κοινωνική αλλαγή.

Γουστάβο Εστέβα

Φόβος, απογοήτευση και θυμός συνθέτουν την Οαχάκα τού σήμερα. Πριν από έναν χρόνο, κατά την επίσκεψή της στην Οαχάκα, η Κάρμεν Αριστέγι δήλωνε ότι «δεν μπορούμε να μιλάμε για εξάλειψη του μίσους και της βίας όταν οι αποδεδειγμένες από διεθνή οργανισμό παραβιάσεις δεν έχουν ακόμα ερευνηθεί σε βάθος και δεν έχουν επιβληθεί ποινές». Πώς θα εκφραστεί η κοινωνική δυσφορία, η οποία δεν εξαλείφθηκε, απλά φιμώθηκε;

Από τότε, τοπικές, εθνικές και διεθνείς επιτροπές για τα ανθρώπινα δικαιώματα εξακολουθούν να φτάνουν στην Οαχάκα. Από τις ανεξάρτητες ομάδες μέχρι τα πιο υψηλά επίπεδα των Ηνωμένων Εθνών, όλοι εξέθεσαν δημόσια τα συντριπτικά αποδεικτικά στοιχεία της φρίκης. Χωρίς αποτέλεσμα.

Για τους γονείς του Μπραντ Γουίλ είναι ακατανόητο το πώς είναι δυνατόν τόσο οι τοπικές όσο και οι ομοσπονδιακές αρχές να συνεχίζουν να κάνουν υποθέσεις τραβηγμένες από τα μαλλιά όσον αφορά τη δολοφονία του γιου τους. Μπροστά στην αδυναμία τους και την έλλειψη θέλησης των αρχών, ζήτησαν από την APPO να συλλέξει νέα στοιχεία. Η διαλεύκανση αυτού του εγκλήματος, δήλωσε ο δικηγόρος τους την 28η Φεβρουαρίου, «μπορεί να βοηθήσει στη διαλεύκανση των υπολοίπων 23 δολοφονιών, των οποίων οι δράστες παραμένουν ατιμώρητοι».

«Μου εξαφάνισαν ένα από τα παιδιά μου», λέει μια κυρία. «Αν το πω δημόσια, θα μου εξαφανίσουν και δεύτερο». Όπως αυτή, έτσι και πολλοί άλλοι έχουν παραλύσει από τον φόβο. Η στρατηγική του εκφοβισμού επηρεάζει πολύ κόσμο και ο φόβος αυξάνεται από τη συνεχή καταστολή και τη μόνιμη παρουσία κάθε είδους αστυνομικού οργάνου. Στα σημεία-κλειδιά της πόλης της Οαχάκα, κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας, οι αστυνομικοί, κατά διαστήματα, ήταν περισσότεροι από τους τουρίστες.

Χωρίς μια βαθιά πολιτική αλλαγή, δήλωσε στις 14 Φεβρουαρίου ο Μάρκος Λέιβα, πρώην εκλογικός σύμβουλος και διευθυντής της EDUCA*, θα υπάρξουν «πολύ σοβαρές κοινωνικές εκρήξεις». Η στάση των αρχών, προειδοποίησε, «ρίχνει λάδι στη φωτιά». Πρόκειται για μια «προσποίηση» ώστε να «διατηρείται το αυταρχικό σύστημα και αυτός ο διεφθαρμένος και κάθετος τρόπος άσκησης της πολιτικής».

«Η δημόσια ανασφάλεια», παρατήρησε ο Φρανσίσκο Τολέδο την 15η Μαρτίου, «κρατάει ξάγρυπνους τους πολίτες». Από το 2006, πρόσθεσε, «τα όνειρα της πλειοψηφίας των κατοίκων της Οαχάκα μετατράπηκαν σε εφιάλη. Είναι υπαρκτός ο φόβος πως το μίσος και η βία, με τα παρελκόμενά τους, την καταστροφή και τη μιζέρια, θα κατακλύσουν και πάλι την Οαχάκα και θα μας βυθίσουν στη βαρβαρότητα».

Οι πολίτες επαγρυπνούν λόγω της ανασφάλειας, όπως λέει ο Τολέδο, επαγρυπνούν, όμως, και για τη νέα προοπτική. Κάθε μέρα ανακοινώνονται

ονόματα νεκρών, εξαφανισμένων, χτυπημένων, τραυματισμένων... Οποιαδήποτε στιγμή από δω και πέρα οι βίαιες συγκρούσεις μπορεί να λάβουν διαστάσεις που ξεφεύγουν από κάθε έλεγχο. Δεν υπερβάλλουν όσοι προβλέπουν πρακτικές εμφυλίου πολέμου.

Το εντυπωσιακό είναι ότι, ακόμα και κάτω από αυτές τις συνθήκες, η ελπίδα παραμένει ζωντανή. Η στρατηγική του εκφοβισμού δεν κατάφερε να την εξαλείψει. «Πάνω από αυτήν την ανησυχητική ατμόσφαιρα», σημειώνει ο Τολέδο σε ένα γράμμα του, «υπερίπταται το όνειρό μας, γεμάτο αγάπη και ελπίδα». Κάτω από αυτή τη φράση συγκεντρώνονται κάθε μέρα όλο και περισσότερες υπογραφές πολιτών της Οαχάκα που επιθυμούν να συμμετάσχουν σ' αυτό το όνειρο.

Η ελπίδα, που αποτελεί την ουσία και την κινητήρια δύναμη των λαϊκών κινήματων και που ανακαλύπτεται κάθε μέρα ξανά και ξανά ως κοινωνική δύναμη, διατηρείται στην Οαχάκα και ορίζει αυτήν την πολιτεία του Μεξικού ως εξεγερμένη γη, παραδομένη στην κοινωνιολογική φαντασία και την πολιτική δημιουργικότητα. Από κάτω και από τα αριστερά υφαίνονται ακατάπαυστα νέες πρωτοβουλίες για την ανασύσταση του κοινωνικού ιστού, του κατακερματισμένου από την ακραία πόλωση που άφησαν πίσω τους τα γεγονότα του 2006, και για την προώθηση της αναδιοργάνωσης της κοινωνίας.

Μερικά τμήματα της κοινωνίας έχουν συνηθίσει στην ιδέα ότι τίποτα δεν θα αλλάξει τα επόμενα χρόνια, ότι ο Ουλίσεσ Ρουίς θα συνεχίσει να κάθεται στην καρέκλα του

κυβερνήτη μέχρι το τέλος της θητείας του και ότι ο Φελίπε Καλντερόν θα συνεχίσει να τον στηρίζει, έστω και αν πρέπει να το κάνει με καρφίτσες. Αλλά τίποτα δεν θα μπορέσει να συγκρατήσει την ελπίδα για αλλαγή και την απόφαση η ελπίδα αυτή να γίνει πραγματικότητα, που αναβλύζουν από παντού.

Και η APPO; Πόσο βαραίνει η APPO σ' αυτήν την ιστορία; Πού είναι η Λαϊκή Συνέλευση των Λαών της Οαχάκα που το 2006 εντυπωσίασε τον κόσμο με την κομούνα της; Εκεί που ήταν πάντα: ανάμεσα στους ανθρώπους, στο χώμα που πατούν, σε συγκεκριμένους άνδρες και γυναίκες που πριν από δύο χρόνια άντλησαν δύναμη από την αδυναμία τους να εκφράσουν την επιθυμία τους για κοινωνική αλλαγή. Μόλις που διακρίνεται στις περιστασιακές συναντήσεις μερικών πολιτειακών συμβούλων της APPO, αφοσιωμένων ως επί το πλείστον στην επίλυση των εσωτερικών τους διαφωνιών και στην προώθηση από τον κάθε έναν της ατζέντας της οργάνωσης που εκπροσωπεί. Η APPO βρίσκεται στα χωριά και στις συνοικίες, στον πυρετό τους για μεταρρύθμιση.

Δίπλα στον φόβο, την απογοήτευση και τον θυμό, στην Οαχάκα εντείνεται η δράση και η σκέψη που ετοιμάζουν τα μελλούμενα. Ο Μάης θα είναι ζεστός μήνας. Το καταστάλαγμα της εμπειρίας του 2006 θα καταξιωθεί.

μετάφραση: Άννα Θεοδωρίδου

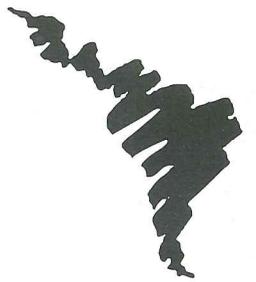
* Οργάνωση για την ενίσχυση των ιθαγενικών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων της Οαχάκα.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ
...ΟΙ ΚΟΣΜΟΙ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

ΒΟΛΙΒΙΑ: «γονάτισε κωλο-ινδιάνε»

Βιβλιάρaki με το κείμενο του νέου Συντάγματος της Βολιβίας, που κυκλοφόρησε από την Συντακτική Συνέλευση.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

Το Σάββατο 24 Μαΐου ο πρόεδρος Έβο Μοράλες είχε προγραμματίσει να παρευρεθεί σε μια λαϊκή συγκέντρωση στην πόλη Σούκρε, όπου θα εξήγγειλε σημαντικά φιλολαϊκά μέτρα. Από την προηγούμενη μέρα, οργανωμένες ένοπλες ομάδες νεαρών, συνδεδεμένες με τη δεξιά αντιπολίτευση και την οικονομική ελίτ, εγκατέστησαν ένα κλίμα τρομοκρατίας στην πόλη. Ό,τι παρέπεμπε στην ιθαγενική παρουσία ήταν υπό διωγμό. Καταστήματα υπέστησαν επιθέσεις και ιθαγενείς κυνηγήθηκαν και χτυπήθηκαν. Ομάδες ιθαγενών υποχρεώθηκαν να γονατίζουν στο έδαφος κάτω από τις προσταγές των τραμπούκων: «γονάτισε κωλο-ινδιάνε», ενώ από ορισμένους αφαιρούσαν τα παραδοσιακά τους ρούχα και τα έκαιγαν. Ο χώρος της συγκέντρωσης και το αεροδρόμιο όπου θα προσγειωνόταν το αεροπλάνο του προέδρου είχαν γίνει στόχος των συμμοριών. Ο Μοράλες απόφυγε για άλλη μια φορά τη σύγκρουση και προτίμησε ν' αναβάλλει την επίσκεψη. Την επόμενη μέρα αγροτικές οργανώσεις αποφάσισαν ν' αποκλείσουν τους δρόμους που οδηγούν στη Σούκρε και να κλείσουν τις στρόφιγγες δύο αγωγών αερίου που τροφοδοτούν την πόλη, προβάλλοντας το αίτημα να εγκαταλείψει τη Σούκρε η Διαθεσμική (Interinstitucional) επιτροπή που κατευθύνει τις αντι-κυβερνητικές ταραχές και της οποίας ηγείται ο Χάιμε Μπαρόν, πρύτανης του τοπικού πανεπιστημίου.

Είχαμε προαναγγείλει στο προηγούμενο τεύχος της «αλάνας», σε αναλυτικό άρθρο που είχαμε δημοσιεύσει για την εσωτερική διαπάλη που εκτυλίσσεται στη Βολιβία, πως θα επιχειρούσαμε σ' αυτό το τεύχος να κάνουμε έναν απολογισμό των δύο χρόνων διακυβέρνησης Μοράλες και του κατά πόσο η νέα κυβέρνηση έχει ανταποκριθεί στις προσδοκίες των λαϊκών στρωμάτων και στις ελπίδες που γέννησε. Ωστόσο, οι εξελίξεις δεν μας άφησαν περιθώρια για ένα τέτοιο άρθρο.

Στις 4 Μαΐου ξεκίνησε από την επαρχία της Σάντα Κρους, στην οποία κατοικοεδρεύει η λευκή οικονομική ολιγαρχία της χώρας, ο χορός των «δημοψηφισμάτων της αυτονομίας». Με το συντριπτικό ποσοστό του 85% πάνω στα έγκυρα ψηφοδέλτια να τάσσεται υπέρ της αυτονομίας, η δεξιά αντιπολίτευση απέκτησε ένα τακτικό πλεονέκτημα απέναντι στην κεντρική κυβέρνηση. Η κυβερνητική παράταξη από τη μεριά της είχε να αντιτάξει το μεγάλο ποσοστό αποχής (περίπου 30%) που με την προσμέτρηση των λευκών, των άκυρων και του όχι, εμφάνιζαν την εικόνα μιας επαρχίας μοιρασμένης στα δύο. Αυτό όμως ήταν ένα επιχείρημα χωρίς μεγάλο πρακτικό αντίκρισμα αφού η αντιπολίτευση μπορούσε να περάσει στα επόμενα βήματα των σχεδίων της. Ήδη μέσα στον Ιούνιο και οι άλλες τρεις επαρχίες της ανταρσίας (Μπένι, Πάντο, και Ταρίχα) προχωρούν στη διενέργεια δημοψηφισμάτων. Ενώ στην καρδιά της ανταρσίας, στη Σάντα Κρους, εξαγγέλθηκε από τον κυβερνήτη της, υπό τους ήχους του ύμνου της Σάντα Κρους που μιλά για τη «μεγαλειώδη Ισπανία», η εκλογή της Προσωρινής Νομοθετικής Συνέλευσης μέσα σε διάστημα ενενήντα ημερών.

9

10

11

15

16

17

18

19

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

Αν και σε εθνικό επίπεδο το ποσοστό αποδοχής του Έβο Μοράλες εμφανίζεται υψηλότερο από το ποσοστό που είχε πάρει στις προεδρικές εκλογές, είναι γεγονός πως η κατάσταση στις πλούσιες ανατολικές επαρχίες της χώρας είναι εκτός ελέγχου. Το κυβερνητικό σλόγκαν «η κυβέρνηση πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με τους νόμους» διατυμπανίζεται προς κάθε κατεύθυνση και γίνεται προσπάθεια να χαμηλώσουν οι τόνοι και να αποφεύγονται δυναμικές παρεμβάσεις. Από την πλευρά της ρίχνει το βάρος στην καλύτερη προετοιμασία και διεξαγωγή του δημοψηφίσματος για το νέο προτεινόμενο σύνταγμα της χώρας που

Δεν πρέπει να βλέπουμε τα γεγονότα της Βολιβίας σαν ένα «τοπικό καπρίτσιο» μιας ολιγαρχίας που αποφάσισε να υπερασπίσει τα κεκτημένα της. Όλα δείχνουν πως βρισκόμαστε μπροστά σε ένα επεξεργασμένο σχέδιο των ΗΠΑ και των λατινοαμερικανών συμμάχων τους που προσπαθούν ν' ανακόψουν την πορεία απεξάρτησης των χωρών της περιοχής. Η Βολιβία δεν είναι παρά η αρχή. Προετοιμάζονται και τα επόμενα βήματα. Στο Εκουαδόρ ήδη προαναγγέλλονται αποσχιστικές κινήσεις που αφορούν την πλούσια επαρχία Γκουάγιας. Στη Βενεζουέλα το ίδιο συμβαίνει με την πολιτεία της Σούλια, ενώ όλες οι προσπάθειες

αποσκοπούν στο να κερδίσουν τις θέσεις των κυβερνητών στις γειτονικές με την Κολομβία πολιτείες, αντιτσαβίστες υποψήφιοι που θα οδηγήσουν τα επόμενα βήματα της αντιπαράθεσης στον Τσάβες. Η επανασύσταση του 4ου αμερικανικού στόλου που θα περιπλέει τις ακτές της Λατινικής Αμερικής και η στρατιωτική ενίσχυση των φιλοαμερικανικών καθεστώτων της περιοχής, με κύρια δύναμη αιχμής την Κολομβία, αποτελούν επίσης κομμάτια του παζλ της στρατηγικής των ΗΠΑ που δείχνει να «συνέρχεται» από την αμηχανία και να διαμορφώνει τα μελλοντικά της βήματα...

Στέλιος Γαβριηλίδης

θα γίνει στις 10 Αυγούστου.

Το κύριο βάρος της αντιπαράθεσης με τη δεξιά και την οικονομική ολιγαρχία στις ανατολικές επαρχίες έχουν αναλάβει κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις που βρίσκονται μέσα στις επαρχίες αυτές. Πρόσφατα, στις 12 Μαΐου, στην περιοχή Τσικιτάνα της Σάντα Κρους, οι κάτοικοι 28 κοινοτήτων ανακήρυξαν το «πρώτο αυτόνομο ιθαγενικό έδαφος» της Βολιβίας. Στις 14 Μαΐου δεκάδες συνδικαλιστικές και κοινωνικές οργανώσεις διατράνωσαν στο Τρινιτάδ της επαρχίας Μπένι την απόφασή τους ν' απορρίψουν το αυτονομιστικό δημοψήφισμα.

Κολομβία: ο θάνατος του Μαρουλάντα

Λέγεται πως ο θάνατος του Μανουέλ Μαρουλάντα, ανώτατου διοικητή των FARC (Ένοπλες Επαναστατικές Δυνάμεις της Κολομβίας) είχε στο παρελθόν ανακοινωθεί 1200 φορές. Η πρώτη φορά ήταν το 1951, όταν μάλιστα η φωτογραφία του νεκρού επαναστάτη δημοσιεύθηκε σε εφημερίδες της εποχής. Αυτή τη φορά όμως δεν χωράει διάψευση. Η ανακοίνωση των FARC ήρθε να επιβεβαιώσει τις δηλώσεις του Υπουργού Αμυνας της Κολομβίας που ανακοίνωσε τον θάνατο του ιστορικού ηγέτη.

Ο Πέδρο Αντόνιο Μαρίν, όπως ήταν το πραγματικό όνομα του Μαρουλάντα, γεννήθηκε το 1930 και ανδρώθηκε μέσα στα χρόνια του εμφυλίου πολέμου που ξεκίνησε τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1940, για να μην σταματήσει ουσιαστικά έκτοτε.

Όταν έκανε τις πρώτες ένοπλες ενέργειές του δεν ήξερε καν να διαβάσει και να γράφει και την πρώτη του ομάδα την αποτελούσαν 14 ξαδέλφια του.

Στη συνέχεια έγινε ένας αγωνιστής αγρότης αλλά όταν ο στρατός ανέλαβε να αποκαταστήσει την τάξη στην πολιτεία της Τολίμα, ο Μαρουλάντα αντιστάθηκε και στη συνέχεια με άλλους 47 αγρότες ίδρυσε τις FARC, στις οποίες ήταν έκτοτε ο πρωτοκαπετάνιος τους. Για το εξαιρετικό του σημάδι του είχαν δώσει το παρατσούκλι Τίροφιζο («μπάμ και κάτω»). Η ζωή του ήταν απόλυτα συυφασμένη με τη διαδρομή των FARC, τόσο πολιτικά όσο και κυριολεκτικά, στα μονοπάτια της ζούγκλας και των βουνών της Κολομβίας.

Η ανακοίνωση των FARC ανέφερε πως ο 78χρονος Μαρουλάντα πέθανε από φυσικό θάνατο στα χέρια της συντρόφου του και περιτρι-

γυρισμένος από την προσωπική του φρουρά. Κάποιος έχει πει πως ο φυσικός θάνατος ενός διωκόμενου αποτελεί πλήγμα στο κύρος των διωκτών του. Ίσως και να είναι αλήθεια.

Όμως αλήθεια είναι επίσης πως ο θάνατος του Μαρουλάντα έρχεται σε μια συγκυρία εξαιρετικά κρίσιμη για τις FARC, καθώς τους τελευταίους μήνες έχασαν τρία από τα σημαντικότερα ηγετικά τους στελέχη, ενώ ο στρατός με τη βοήθεια των βορειοαμερικανών έχει αποδωθεί σε μια συνεχή και ανελέητη καταδίωξη των μελών του γενικού επιτελείου των FARC. Τι επιπτώσεις θα έχει στη στρατηγική της αντάρτικης οργάνωσης ο θάνατος των σημαντικότερων ηγετικών στελεχών της είναι νωρίς ακόμη για να διαφανεί, όσο κι αν πολλοί βιάζονται να μιλήσουν για την αρχή του τέλους του μακροβιότερου αντάρτικου κινήματος στην σύγχρονη ιστορία της Λατινικής Αμερικής.

Εάν ο Μαρουλάντα είχε παραμείνει ένας αγρότης που διεκδικούσε νόμιμα τα δικαιώματά του, είναι βέβαιο πως δεν θα είχε προλάβει να φτάσει στην ηλικία των 78 χρόνων που έφτασε ως αντάρτης και ίσως αυτό να είναι η μεγάλη τραγωδία και το αδιέξοδο της Κολομβίας.

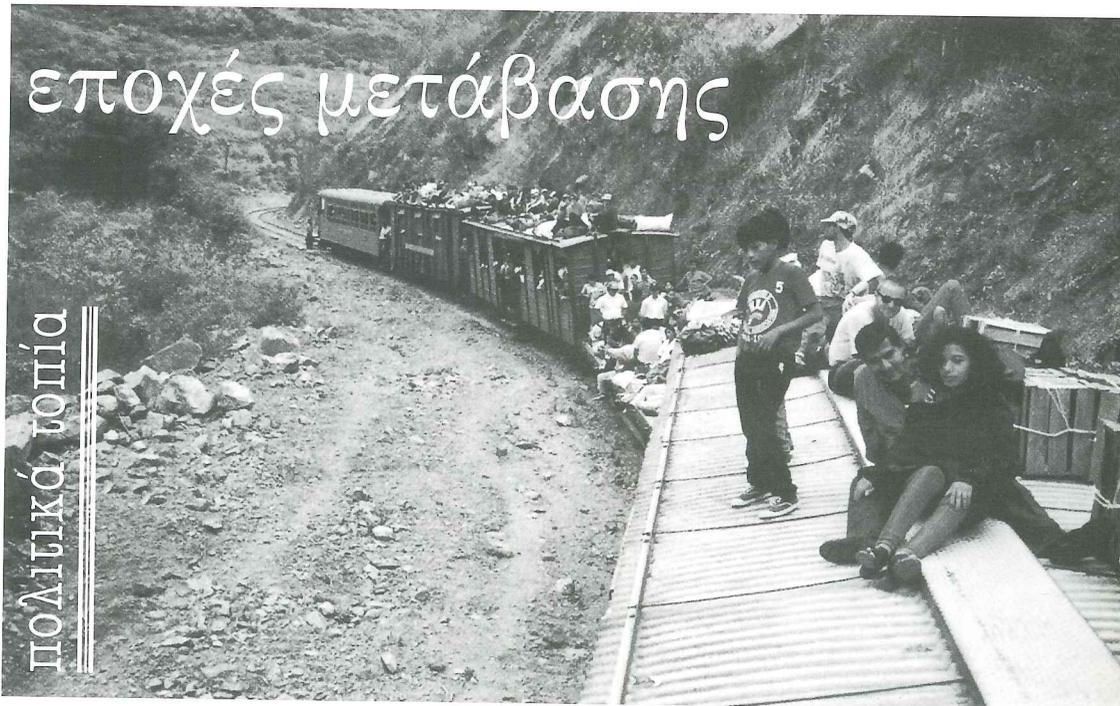
Στέλιος Γαβριηλίδης

Εκουαδόρ: εποχές μετάβασης

του Οσβάλντο Λεόν*, για την «αλάνα»

* Εκουατοριανός δημοσιογράφος, μέλος του Λατινοαμερικάνικου Πρακτορείου Πληροφόρησης (ALAI).

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΙΟΠΙΔ

Η αποτυχία του νεοφιλελεύθερου μοντέλου και το «Φτάνει πια!» των λαών έχουν επιφέρει μια σειρά από αλλαγές, που τείνουν να επαναπροσδιορίσουν τον πολιτικό χάρτη της περιοχής. Το Εκουαδόρ, υπό την ηγεσία του Ραφαέλ Κορρέα, ο οποίος και ανέλαβε την προεδρία στις 15 Ιανουαρίου 2007, συγκαταλέγεται ανάμεσα στις χώρες εκείνες που προτείνουν μια διαφορετική, εναλλακτική πορεία.

Το Εκουαδόρ, όπως δηλώνει και το όνομά του, βρίσκεται στη ζώνη του Ισημερινού, έχει έκταση διπλάσια της Ελλάδας και πληθυσμό περίπου 12 εκατομμυρίων κατοίκων. Γεωγραφικά είναι πολύ ευνοημένο: χάρη στην ποικιλία των κλιμάτων που διαθέτει –υπερβαίνουν τα 30– το Εκουαδόρ συγκαταλέγεται ανάμεσα στις χώρες με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση οικοσυστημάτων. Το γεωφυσικό περιβάλλον τού επιτρέπει να παράγει σχεδόν τα πάντα και να εξασφαλίζει τη διατροφική κυριαρχία των κατοίκων του. Πρόκειται επομένως για μια χώρα πλούσια, αλλά στην πραγματικότητα φτωχή, εξαιτίας του τρόπου διαχείρισης των φυσικών της πόρων (πετρέλαιο, ανθρακωρυχεία, αλιεία, μπανάνες και άλλα ήδη εξαγωγίσιμα αγροτικής παραγωγής).

Παρουσιάζει επίσης μια μεγάλη εθνοτική ποικιλία, με 27 διαφορετικές ιθαγενικές εθνότητες, που αντιπροσωπεύουν περίπου το ένα τρίτο του πληθυσμού. Σε συνεχή αντίσταση από την εποχή της ισπανικής αποικιοκρατίας, η κατάσταση του αποκλεισμού τους δεν άλλαξε, ακόμα και μετά την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας, εξαιτίας της εσωτερικής αποικιοκρατίας που επιβλήθηκε. Η έντονη παρουσία του οργανωμένου ιθαγενικού πληθυσμού στη δημόσια ζωή άρχισε με την εξέγερση του Ιουνίου 1990, που παρέλυσε τα πάντα για αρκετές ημέρες. Από τότε το ιθαγενικό κίνημα έχει αναχθεί σε καθοριστικό παράγοντα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής της χώρας.

Η είσοδος του ιθαγενικού κινήματος στην πολιτική σκηνή, με επικεφαλής τη Συνομοσπονδία των Εθνοτήτων και των Ιθαγενικών Πληθυσμών του Εκουαδόρ (CONAIE), έγινε σε μια περίοδο που το συνδικαλιστικό κίνημα είχε μπει σε φάση αναδίπλωσης και είχε μετατραπεί σε παράγοντα κοινωνικής ειρήνης και ενότητας. Αυτή η αλλαγή ηγεσίας έφερε μαζί της μια σειρά από οργανωτικές και πολιτικές αλλαγές. Για παράδειγμα, στην ιδιαίτερα ιεραρχική και ενσωματωμένη συνδικαλιστική διοίκηση, το ιθαγενικό κίνημα αντιπαράθεσε την αρχή της «ενότητας στη βάση της διαφορετικότητας», προάγοντας έτσι τη συσπείρωση μιας

ευρείας γκάμας κοινωνικών ομάδων που μέχρι τότε ήταν διασκορπισμένες (μεταξύ άλλων, γυναίκες, νέοι, χριστιανοί της βάσης, συνδικαλιστικά τμήματα που δεν συμμετείχαν στις κεντρικές συνομοσπονδίες).

Οι προσπάθειες της CONAIE να επιτύχει την ενότητα των κοινωνικών κινημάτων αποτέλεσαν καθοριστικό παράγοντα σχηματισμού ενός ολοένα και ευρύτερου μετώπου αντίστασης στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, οι οποίες στόχευαν κυρίως στην ιδιωτικοποίηση της δημόσιας κληρονομιάς, με επιχείρημα τον υποτιθέμενο εκσυγχρονισμό του κράτους. Τα κοινωνικά κινήματα, με επικεφαλής το ιθαγενικό, επενέβησαν για πρώτη φορά στην πολιτική ζωή χωρίς τη διαμεσολάβηση ενδιάμεσων, με την ίδρυση, το 1996, του Κινήματος Πολυεθνικής Ενότητας Πατσακούτικ – Νέα Πατρίδα (MUPP-NP). Τα βασικά αιτήματα που έθεσαν ήταν η αρχή της πολυεθνικότητας, το ήθος στην άσκηση της πολιτικής, η υπεράσπιση των στρατηγικών τομέων και η διεκδίκηση του κοινωνικού ρόλου του κράτους.

Και όλα αυτά ενώ, παράλληλα με τις ιδιωτικοποιήσεις, πολλαπλασιάζονταν οι καταγγελίες για διαφθορά, εξαγορά συνειδήσεων, αδιαφορία της δικαιοσύνης κ.λπ. Ταυτόχρονα, η επιδείνωση των συνθηκών ζωής των πληθυσμών γινόταν ολοένα και πιο κρίσιμη, μέχρι που ξέσπασε η εξέγερση της 5ης Φεβρουαρίου του 1997 που προκάλεσε την πτώση του τότε προέδρου Αμπνταλά Μπουκαράμ, όταν εκείνος σχεδίαζε την επιβολή μιας σειράς δραστηκών μέτρων για την «εξυγίανση της οικονομίας».

Μπαίνουμε, έτσι, σε μια περίοδο πολιτικής αστάθειας, με κύρια χαρακτηριστικά τον περιορισμό της θεσμικής νομιμότητας και την αποδυνάμωση του δημοκρατικού συστήματος που προκλήθηκε από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Ο επόμενος νικητής των εκλογών, ο χριστιανοδημοκράτης Χαμίλ Μαουάντ, προκειμένου να προστατεύσει το υπό κρίση τραπεζικό σύστημα, πάγωσε τους λογαριασμούς και τις αποταμιεύσεις των καταθετών και στη

11

συνέχεια επέβαλε τη δολαριοποίηση της οικονομίας, μέτρο που προκάλεσε την πτώση του τον Ιανουάριο του 2000. Το ίδιο συνέβη και με τον διάδοχό του, τον συνταγματάρχη Λούσιο Γκουτιέρρες, η κυβέρνηση του οποίου κατέρρευσε τον Απρίλιο του 2005.

Η άνοδος του Γκουτιέρρες στην προεδρία οφειλόταν κυρίως στον ισχυρό άνεμο της αλλαγής που έπνεε εκείνη την περίοδο. Η μεγάλη φήμη που απέκτησε κατά την περίοδο της κρίσης της κυβέρνησης Μαουάντ, συμμετέχοντας στο ιθαγενικό κίνημα, του χάρισε την εκλογική νίκη, με την αποφασιστική στήριξη των ιθαγενών και άλλων κοινωνικών ομάδων. Ωστόσο, ύστερα από λίγους μό-

νο μήνες υποχώρησε στις πολιτικές του ΔΝΤ και τις υποδείξεις της Ουάσινγκτον, με την υπογραφή της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών και την εμπλοκή του στο Σχέδιο Κολομβία. Παράλληλα, σε ό,τι αφορούσε την εσωτερική πολιτική, έφτασε να κλείσει συμφωνίες με τα παραδοσιακά κόμματα της Δεξιάς, τα οποία, αν και στερούνταν πλέον

πολιτικής νομιμότητας, ήταν ακόμα αρκετά αποτελεσματικά στη διαπλοκή και σε διάφορες συναλλαγές.

Τον διαδέχτηκε ο αντιπρόεδρος Αλφρέδο Παλάσιο, στην κυβέρνηση του οποίου εμφανίζεται ως υπουργός Οικονομίας ο άγνωστος μέχρι τότε Ραφαέλ Κορρέα, ο οποίος, στη σύντομη θητεία του (21 Απριλίου-4 Αυγούστου 2005) και ενώ στην ατμόσφαιρα κυκλοφορούσε έντονα το αίτημα της αλλαγής γενεών και το αίσθημα της δυσαρέσκειας προς το καθεστώς της «πατριδοκρατίας», κατάφερε να προβληθεί ως το νέο χαρισματικό πολιτικό πρόσωπο της χώρας.

Σε εκείνη τη συγκυρία, οι δυνάμεις του ιθαγενικού κινήματος και των άλλων κοινωνικών κινημάτων συσπειρώθηκαν στον αγώνα κατά της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου με τις ΗΠΑ, με στόχο την ακύρωσή της. Και όταν τελικά αποφάσισαν να λάβουν ενεργά

μέρος στην εκλογική διαδικασία, που εξελισσόταν παράλληλα, όχι μόνο έφτασαν αργά, αλλά συνάντησαν επιπλέον την υποψηφιότητα του Κορρέα, που είχε ήδη κεφαλαιοποιήσει το αίτημα του εκλογικού σώματος για την αναγκαιότητα πολιτικής αλλαγής. Ο διάλογος για μια εκλογική συμφωνία μεταξύ των δύο πλευρών δεν απέδωσε, διότι επρόκειτο, σε τελει-

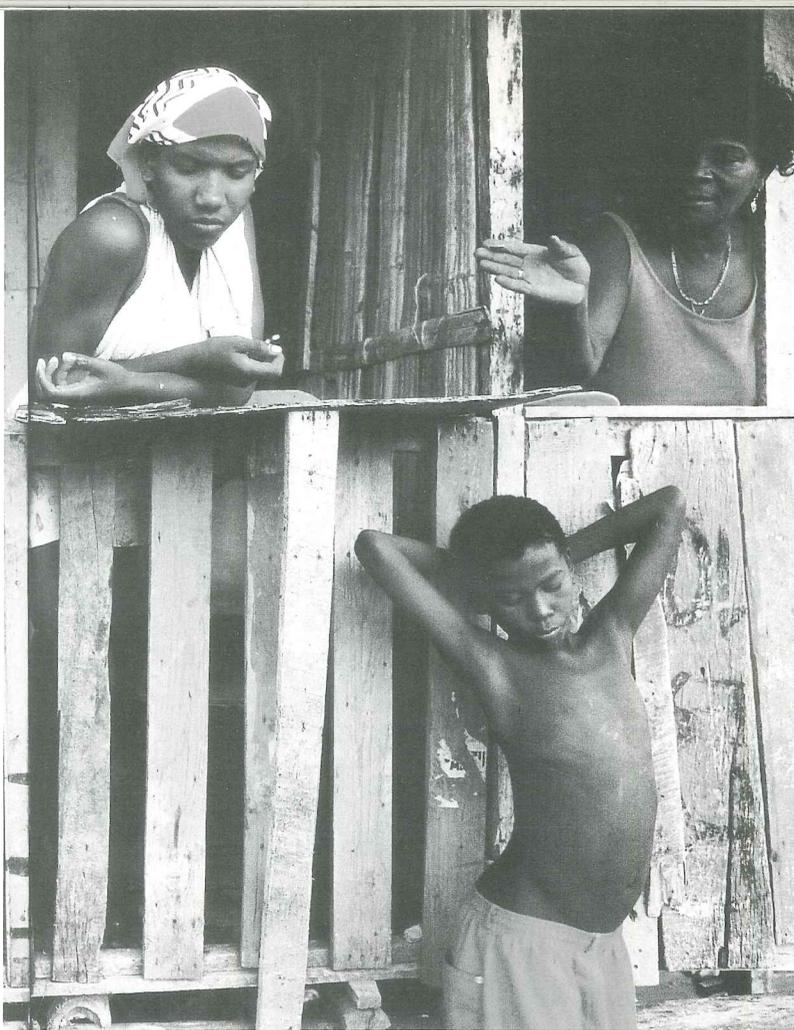
ταία ανάλυση, για δύο διαφορετικές λογικές: από τη μια, η συσσώρευση δυνάμεων των κινημάτων που βασίζονται στους κοινωνικούς αγώνες και, από την άλλη, η χρησιμοποίηση της συσσωρευμένης κοινωνικής δυσαρέσκειας και της ελπίδας για αλλαγή ως μέσου για την κατάκτηση της προεδρίας.

Με στόχο την υποστήριξη της υποψηφιότητας Κορρέα σχηματίστηκε το κίνημα Περήφανη και Κυρίαρχη Πατρίδα (PAIS), που κατάφερε τελικά να κεφαλαιοποιήσει τη δυσαρέσκεια των ψηφοφόρων κατά του καθεστώτος της «πατριδοκρατίας» και των θεσμών γενικότερα. Κύριο σύνθημα της προεκλογικής του καμπάνιας ήταν η

υποσχόμενη «επανάσταση των πολιτών», η αλλαγή δηλαδή του πολιτικοοικονομικού συστήματος της χώρας μέσω μιας Συντακτικής Συνέλευσης. Για προεκλογικούς λόγους, στον δεύτερο γύρο των εκλογών ο Κορρέα κατέβασε τους τόνους αυτών των διακηρύξεων, δίνοντας προτεραιότητα σε υποσχέσεις άμεσων αποτελεσμάτων στα λαϊκά στρώματα, για να μπει έτσι στα χωράφια του αντιπάλου του, Άλβαρο Νομπόα, του πλουσιότερου ανθρώπου της χώρας. Μπροστά στον κίνδυνο να κερδίσει τις εκλογές ο Νομπόα, το σύνολο των προοδευτικών κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων επέλεξε τη δυναμική υποστήριξη του Κορρέα, επιλογή που του χάρισε τελικά τη νίκη.

Ο Ραφαέλ Κορρέα, ένας στρατευμένος αριστερός χριστιανός, όπως ο ίδιος αυτοπροσδιορίζεται, γεννημένος το 1963 στο Γκουαγιακίλ (το σημαντικότερο οικονομικό κέντρο και το μεγαλύτερο λιμάνι του Εκουαδόρ), ανέλαβε την προεδρία στις 15 Ιανουαρίου 2007, παραφράζοντας το αξίωμα: «Δεν βρισκόμαστε σε μια εποχή αλλαγών, αλλά μπροστά σε μια αλλαγή εποχής». Θέλησε, έτσι, να επιβεβαιώσει τη διαφορετική πορεία που προτίθετο να ακολουθήσει η κυβέρνησή του και να ανανεώσει τις προεκλογικές του υποσχέσεις ότι θα έβγαζε τη χώρα από τη «μακριά νεοφιλελεύθερη νύχτα» και ότι θα άνοιγε τον δρόμο για τον «σοσιαλισμό του 21ου αιώνα».

Για να αποδείξει την αξιοπιστία του –το πιο αποτελεσματικό πολιτικό του όπλο– από την αρχή έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στην εκπλήρωση των προεκλογικών του υποσχέσεων (μείωση των τιμών του ηλεκτρισμού, μικρές δανειοδοτήσεις, διπλασιασμός των χρηματοδοτήσεων για την Ανάπτυξη των Ανθρώπινων Πόρων, χαμηλότοκα δάνεια για την αγορά σπιτιών κ.λπ.), γεγονός που τον βοήθησε σημαντικά στην αντιπαράθεσή του με τα παραδοσιακά κόμματα, τους τραπεζίτες, τα ΜΜΕ, τα διάφορα κέ-

ντρα εξουσίας... αλλά και με τις κινητοποιημένες κοινωνικές ομάδες, όπως για παράδειγμα τους ανθρακωρύχους.

«Έχουμε τύχη», ήταν η φράση που συνήθιζε να επαναλαμβάνει ο Κορρέα κατά τους πρώτους μήνες της διακυβέρνησής του, και κατάφερε τελικά να αναστρέψει το αρνητικό πολιτικό κλίμα που επικρατούσε εναντίον του στο κοινοβούλιο, το οποίο έθετε σε κίνδυνο την πρόθεσή του για αναθεώρηση του Συντάγματος. Αξίζει να τονίσουμε ότι η κυβέρνηση δεν είχε κανέναν αντιπρόσωπο στη Βουλή, καθώς ένας από τους άξονες της προεκλογικής του καμπάνιας (που εκ των υστέρων αναδείχτηκε σε ένα πολύ ισχυρό επιχείρημα) ήταν ακριβώς η αμφισβήτηση αυτής της μη νομιμοποιημένης αρχής. Γι' αυτόν τον λόγο, δεν πρότεινε κανέναν υποψήφιο βουλευτή, επιλέγοντας ως εναλλακτική πρόταση τη σύγκληση Συντακτικής Συνέλευσης. Και αυτή του η πολιτική επιλογή πραγματοποιήθηκε τελικά σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας λανθασμένων χειρισμών, αυθαιρεσιών και παραβιάσεων εκ μέρους των κοινοβουλευτικών του αντιπάλων, αλλά και χάρη στην κινητοποίηση της κοινωνίας με αίτημα τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για τη σύγκληση Συντακτικής Συνέλευσης.

Με τη συντριπτική υποστήριξη του 82% του εκλογικού σώματος στο δημοψήφισμα της 15 Απριλίου του 2007, οι πολιτικοί του αντίπαλοι στην ουσία εξανεμίστηκαν. Γεγονός που επιβεβαιώθηκε και με την εκλογή των αντιπροσώπων: οι κυβερνητικοί κατέλαβαν τις 80 από τις 130 θέσεις και, αν συνυπολογίσουμε τους συμπαθούντες, ξεπερνούν συνολικά τους 100.

Όταν ο πρόεδρος μιλάει για «τύχη» υπονοεί επίσης την αύξηση της τιμής του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές, αφού το πετρέλαιο είναι το κυριότερο προϊόν εξαγωγής του Εκουαδόρ και η μεγαλύτερη πηγή συναλλάγματος. Τη δεύτερη θέση καταλαμβάνει η μετανάστευση (εκτιμάται ότι ένα 10% βρίσκεται εκτός της χώρας). Πρόκειται για τους δύο κύριους άξονες στήριξης της δολαριοποίησης της οικονομίας, την οποία ο Κορρέα, ως οικονομολόγος, πάντα έθετε σε αμφισβήτηση, ωστόσο από την προεκλογική εκστρατεία και μετά αποφεύγει να θίξει.

Υπό αυτές τις συνθήκες και δεδομένου ότι η δολαριοποίηση αφαιρέσε από το κράτος τη δυνατότητα άσκησης νομισματικής πολιτικής, ο Κορρέα στράφηκε στην επαναδιαπραγμάτευση των συμφωνιών με τις μεγάλες εταιρείες πετρελαίου, ανθρακωρυχείων, κινητής τηλεφωνίας κ.λπ. Ταυτόχρονα, άρχισε να μοιράζει μια σειρά παροχών, ώστε τα χρηματικά αποθέματα να μην πηγαίνουν στην πληρωμή του εξωτερικού χρέους –όπως συνέβαινε πριν–, αλλά να διευκολύνουν την ανάληψη εκ μέρους του κράτους ενός

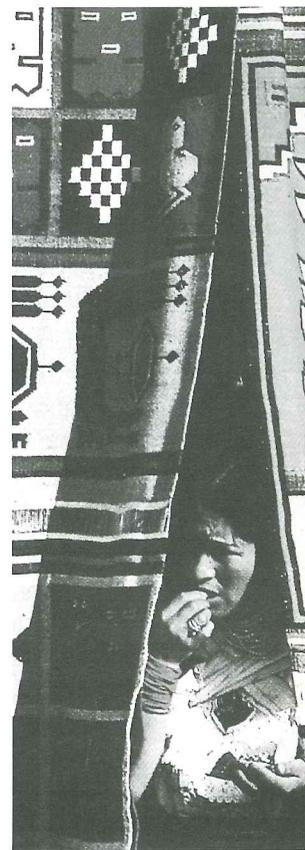
ρόλου περισσότερο ενεργού στην άσκηση οικονομικής πολιτικής. Στην ίδια κυβερνητική γραμμή εντάσσεται η επέκταση και δημιουργία διυλιστηρίων, η εγκατάσταση νέων υδροηλεκτρικών εργοστασίων, η διεύρυνση των οδικών δικτύων και η κατασκευή νέων έργων υποδομής.

Μετά την ήττα των παραδοσιακών κομμάτων, τον αντιπολιτευτικό τους ρόλο ανέλαβε να ασκήσει η μεγάλη πλειοψηφία των ΜΜΕ, τα οποία, προκειμένου να χτυπήσουν την κυβέρνηση, δεν χάνουν ευκαιρία να μεγαλοποιούν τα λάθη της, ακόμα κι αν πρόκειται για ασήμαντες περιπτώσεις. Έφτασαν, μάλιστα, στο σημείο να ευθυγραμμιστούν με την εκστρατεία δυσφήμισης που εξαπέλυσε η κυβέρνηση της Κολομβίας, με επικεφαλής τον πρόεδρο Ουρίμπε, για να δικαιολογήσει τη στρατιωτική επέμβαση στα εδάφη του Εκουαδόρ, που έγινε την 1η του περασμένου Μαρτίου, κατά την οποία Κολομβιανοί στρατιώτες δολοφόνησαν αγωνιστές των FARC στον ύπνο τους, μεταξύ αυτών και τον Ραούλ Ρέγιες.

Αυτή η επίθεση, η οποία καταδικάστηκε ομόφωνα από τους προέδρους των χωρών της περιοχής, μελών της Ομάδας του Ρίο, αποτελεί μέρος μιας κλιμάκωσης με στόχο την εμπλοκή του Εκουαδόρ στο Σχέδιο Κολομβία. Είναι φανερό ότι η ενορχηστρωμένη εκστρατεία του Ουρίμπε αποσκοπεί στο να δείξει ότι υπάρχει στάση ανοχής του Εκουαδόρ προς τις FARC, λόγω των υποτιθέμενων δεσμών που διατηρούν με μέλη της κυβέρνησης. Μετά την εισβολή, το Εκουαδόρ διέκοψε τις διπλωματικές σχέσεις με τη βόρεια γείτονά του και κατήγγειλε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης τις καταστροφικές συνέπειες των εναέριων απολυμάνσεων που πραγματοποιεί η Κολομβία στις παραμεθόριες περιοχές.

Από την άλλη μεριά, αναζητώντας μια στάση που θα διασφάλιζε περισσότερο την κυριαρχία της χώρας, ο πρόεδρος Κορρέα δήλωσε ότι δεν θα ανανεώσει τη συμφωνία παραμονής βορειοαμερικανικών στρατευμάτων στη βάση της Μάντα, η οποία λήγει τον επόμενο χρόνο. Όπως έχει αποδειχθεί, τα στρατεύματα όχι μόνο παραβιάζουν τη νομοθεσία του Εκουαδόρ με το επιχείρημα του ελέγχου του εμπορίου ναρκωτικών, αλλά επιπλέον έχουν μετατρέψει την περιοχή σε σημαντικό κέντρο επιχειρήσεων των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ. Ωστόσο, παρότι η ισχυρή χώρα του Βορρά δεν κρύβει τη δυσαρέσκειά της, και οι δυο πλευρές έχουν αποφύγει ως τώρα την άμεση αντιπαράθεση.

Σε διεθνές επίπεδο, η παρούσα κυβέρνηση έχει αναχθεί σε μία από τις σημαντικότερες συλλογές στην προσπάθεια περιφερειακής ολοκλήρωσης. Η πρωτεύουσα Κίτο θα είναι η έδρα της Ένωσης Εθνών της Νότιας Αμερικής (UNASUR), η ιδρυτική σύνοδος της οποίας προβλέπεται για το τρέχον έτος. Σημαντικό επίσης ρόλο έπαιξε η κυβέρνηση του Εκουαδόρ στη διαδικασία ίδρυσης της Τράπεζας του Νότου. Επιπλέον, όπως ανακοίνωσε ο Κορρέα, εντός του επόμενου μήνα θα

αποφασίσει εάν η χώρα θα ενταχθεί στην Μπολιβαριανή Εναλλακτική για τους Λαούς της Αμερικής (ALBA), χώρος ολοκλήρωσης που υποστηρίζεται από τη Βενεζουέλα και στον οποίο συμμετέχει ανεπίσημα, ενώ έχει ήδη υπογράψει διάφορες διμερείς εμπορικές συμφωνίες με χώρες της περιοχής, όπως με τη Βενεζουέλα, τη Βραζιλία, την Αργεντινή, το Περού και τη Χιλή.

Από τις μέχρι τώρα πολιτικές της επιλογές, είναι σαφές ότι η κυβέρνηση φαίνεται να αναζητά τρόπους διαφυγής από το νεοφιλελεύθερο μοντέλο, χωρίς βέβαια να θίγει τις βάσεις που το στηρίζουν. Με αυτή την έννοια, οι πραγματικές δυνατότητες αλλαγής βρίσκονται στα χέρια της Συντακτικής Συνέλευσης, όπου η ευρεία κυβερνητική πλειοψηφία θα μπορούσε να φτάσει στο εσφαλμένο συμπέρασμα –όπως ισχυρίζεται η αντιπολίτευση– ότι όλα είναι ήδη προαποφασισμένα. Τα πράγματα όμως δεν είναι καθόλου εύκολα γιατί, όπως φαίνεται, πρόκειται για ένα πολυτασικό μπλοκ, στις γραμμές του οποίου υπάρ-

χει, για παράδειγμα, ένα τμήμα που αντιτίθεται στον προσδιορισμό της χώρας ως πολυεθνικής (ιστορικό αίτημα των ιθαγενικών κινήματων). Και είναι πολύ πιθανό να χρειαστεί να αναλάβει ο ίδιος ο Κορρέα τον ρόλο του διαμεσολαβητή.

Το κείμενο του νέου Συντάγματος θα υποβληθεί στη λαϊκή κρίση, στο αποτέλεσμα της οποίας θα παίξει καθοριστικό ρόλο η δημοτικότητα και η αξιοπιστία που, όπως δείχνουν οι σφυγμομετρήσεις, διατηρεί μέχρι σήμερα ο Κορρέα. Στην πράξη, ωστόσο, το πρόβλημα δεν είναι μόνο ότι το κίνημα PAIS στερείται ενός οργανωμένου κοινωνικού και πολιτικού ερείσματος –έχοντας υιοθετήσει πελατειακές πρακτικές– αλλά και ότι ένα μεγάλο μέρος των κοινωνικών κινήματων έχει απορροφηθεί από την τρέχουσα πολιτική συγκυρία. Είναι επίσης εμφανής η έλλειψη εμπιστοσύνης του Κορρέα και του επιτελείου του προς τους οργανωμένους πολιτικούς χώρους που διατηρούν την αυτονομία τους, όπως είναι το ιθαγενικό κίνημα. Παρ' όλα αυτά, εξακολουθούν να διακηρύσσουν ότι προωθούν την πραγματοποίηση της «επανάστασης των πολιτών».

μετάφραση: Δήμητρα Σούλιου

Περού: η βάση της Μάντα

Το 1999, οι ΗΠΑ έπρεπε να εγκαταλείψουν τις εγκαταστάσεις τους στον Παναμά, μια από τις πιο σημαντικές στρατηγικές θέσεις στον κόσμο. Σε αντιστάθμισμα επέλεξαν, με συμφωνίες δεκαετούς διάρκειας, τρεις νέες θέσεις εγκατάστασης: στην Κεντρική Αμερική το διεθνές αεροδρόμιο στην Κομαλάπα του Ελ Σαλβαδόρ, στη Νότια Αμερική το αεροδρόμιο Ελπί Αλφάρο στην παράκτια πόλη Μάντα του Εκουαδόρ και στην Καραϊβική τα αεροδρόμια της Αρούμπα και του Κουρασάο.

Οι νέες στρατιωτικές βάσεις εκφράζουν τη σύγχρονη βορειοαμερικανική αντίληψη: συρρίκνωση των μεγάλων εγκαταστάσεων σε νέες πιο μικρές οι οποίες αφενός μειώνουν το λειτουργικό τους κόστος, αφετέρου δεν είναι εύκολα ορατές και μειώνουν τους, σχετικούς κινδύνους. Παρά το μέγεθός τους διατηρούν μεγάλη ακτίνα ελέγχου στην περιοχή και έχουν την επιθυμητή ευκινησία. Μάλιστα, άλλαξαν την ονομασία τους από Ξένες Επιχειρησιακές Περιοχές (Foreign Operating Locations) σε Συνεταιριστικές Θέσεις Ασφαλείας (Cooperative Security Locations), θέλοντας να δώσουν στον χαρακτήρα της λειτουργίας τους τον τόνο συνεργασίας με τις τοπικές κυβερνήσεις σε ζητήματα ασφάλειας. Πρόσχημα της εγκατάστασής τους είναι η πάταξη του ναρκεμπορίου, η παράνομη μετανάστευση και ο εντοπισμός τρομοκρατών που απειλούν την ασφάλεια των ΗΠΑ.

Τέτοιου τύπου στρατιωτικές βάσεις, ωστόσο, έχουν πολύ μεγάλες δυνατότητες. Στη βάση της Μάντα, π.χ., αναφέρεται προσωπικό 13 ατόμων που ασχολείται με την ηλεκτρονική ανίχνευση και εντοπισμό πιθανών απειλών. Παρ' όλα αυτά, έχει δυνατότητα εγκατάστασης 485 ατόμων σε στρατιωτικό, επιστημονικό και πολιτικό προσωπικό. Επιπλέον, οι βάσεις αυτές διαθέτουν την απαραίτητη υποδομή να υποδεχθούν μικρά αεροπλάνα τύπου F16, μεγάλα τύπου AWACs, καθώς και μεγάλης ταχύτητας όπως C5, που εξυπηρετούν τη γρήγορη μεταφορά εξοπλισμού και στρατιωτικής δύναμης όταν κρίνεται αναγκαίο. Εξοπλισμένες με δορυφορικά συστήματα επικοινωνίας, ενημερώνονται άμεσα για όλες τις δραστηριότητες που ελέγχει το σύστημα βάσεων ναυτικού και ξηράς των ΗΠΑ σε όλον τον κόσμο, ώστε να έχουν εικόνα των γεγονότων ακριβώς τη στιγμή που συμβαίνουν και να μπορούν να «αντιμετωπίζουν» οποιαδήποτε απειλή με ταχύτητα, δίνοντας αποτελεσματική απάντηση σε κάθε «απειλή» με ακρίβεια «χειρουργικού χτυπήματος».

Η ύπαρξη μιας τέτοιας βορειοαμερικανικής βάσης στην πόλη Μάντα επιβεβαιώνει τις καταγγελίες της κυβέρνησης του Εκουαδόρ ότι η ακρίβεια υπολογισμού της ρίψης των βομβών εναντίον των FARC στο Σουκουμπίος του Εκουαδόρ δεν οφείλεται μόνο στα αεροπλάνα της Κολομβίας.

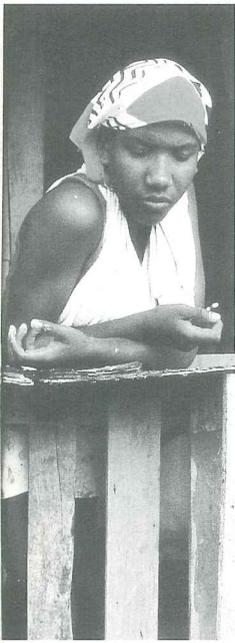
Μετά την απόφαση της κυβέρνησης του Εκουαδόρ να μην ανανεώσει τη συμφωνία παραμονής

των βορειοαμερικανικών δυνάμεων στη βάση της Μάντα, παρατηρείται μια αυξανόμενη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ σε διάφορα σημεία της περουβιανής Αμαζονίας, και ιδιαίτερα στην πόλη Ικίτος, γεγονός που έχει προξενήσει έντονη ανησυχία για το ενδεχόμενο μεταφοράς εκεί της βάσης της Μάντα. Από την πόλη Ικίτος, οι βορειοαμερικανικές δυνάμεις έχουν άμεση πρόσβαση στο Εκουαδόρ, βρίσκονται δίπλα στην Κολομβία και κοντά στη Βενεζουέλα. Επιπλέον, η πόλη Ικίτος, που βρίσκεται στην περουβιανή Αμαζονία, έχει πλεονεκτική θέση που εξυπηρετεί τα σχέδια επέκτασης της ηγεμονικής παρουσίας των ΗΠΑ στην περιοχή της Αμαζονίας. Ας μην ξεχνάμε ότι η λεκάνη της Αμαζονίας αποτελεί το επίκεντρο της παγκόσμιας γεωπολιτικής στρατηγικής σε θέματα περιβάλλοντος, ενέργειας, ελέγχου των φυσικών πόρων και, φυσικά, του νερού.

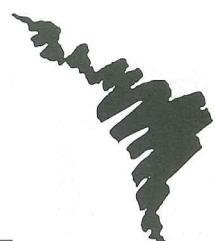
Η περουβιανή κυβέρνηση δηλώνει ότι η παρουσία Βορειοαμερικανικών στρατιωτών αφορά τη συνεργασία της χώρας με τις ΗΠΑ σε θέματα δίωξης του ναρκεμπορίου. Πολιτικοί αναλυτές στο Περού όμως καταγγέλλουν ότι αυτές οι ενέργειες είναι προάγγελος εγκατάστασης της στρατιωτικής βάσης των ΗΠΑ, επισημαίνοντας ότι για τους Βορειοαμερικανούς αυτή η περιοχή έχει το μεγαλύτερο στρατηγικό ενδιαφέρον στη ζώνη της κεντρικής Λατινικής Αμερικής.

Νικολέττα Μούκα

Πηγές: Peru indymedia, Prensa Latina, Ana Esther Ceceña: Alvaro Uribe y la base de Manta, Pagina digital

Ντομίνικα: το πέμπτο μέλος της ALBA

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

Τον Ιανουάριο του 2008, η Ντομίνικα (νησιωτικό κράτος της Καραϊβικής) προσχωρεί στην ALBA (Μπολιβαριανή Εναλλακτική για τις Αμερικές) και γίνεται το 5ο μέλος της, μετά τη Βενεζουέλα, την Κούβα, τη Βολιβία και τη Νικαράγουα. Η Ντομίνικα βρίσκεται ανάμεσα στα νησιά Γουαδελούπη και Μαρτινίκα, που αποτελούν γαλλικές κτήσεις. Ο Χριστόφορος Κολόμβος βρέθηκε στην Ντομίνικα στις 3 Νοεμβρίου του 1493, ημέρα Κυριακή, εξ ου και η ονομασία της. Το νησί κατοικούσαν τότε ιθαγενείς Καρίμπε, οι οποίοι νίκησαν τον Κολόμβο και τον εκδίωξαν. Τα κύματα των Ευρωπαίων που κατευθύνονταν προς τον νέο κόσμο εμφανίστηκαν και πάλι στην Ντομίνικα αρκετά χρόνια αργότερα. Το 1635 το νησί πέρασε στην κατοχή των Γάλλων και το 1763 έγινε κτήση των Άγγλων, ως το 1978 που απέκτησε την ανεξαρτησία του.

Η Ντομίνικα έχει έκταση 754 τετραγωνικά χιλιόμετρα (λίγο μικρότερη από την Κεφαλονιά) και πληθυσμό 70.000 κατοίκους. Ανάμεσά τους και 3.000 απόγονοι της φυλής Καρίμπε, εγκαταστημένοι σε οκτώ χωριά της ανατολικής ακτής, οι μόνοι που συναντά κανείς σ' αυτά, καθώς η συντριπτική τους πλειοψηφία εξοιωνώθηκε από τους Ευρωπαίους ή εξαναγκάστηκε να τα εγκαταλείψει. Έχει μικρό ποσοστό αύξησης του πληθυσμού, καθώς πολλοί Ντομινικάνοι μετανάστευσαν στην Αγγλία, τις ΗΠΑ και τον Καναδά. Η ανεργία φτάνει το 23%, κάτω από το όριο της φτώχειας ζει το 30% και το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι 5.400 δολάρια. Η οικονομία στηρίζεται στη γεωργία (μπανάνες, καπνός, κίτρο, καρύδες) και τον τουρισμό.

Η Ντομίνικα είναι ένα ορεινό νησί με πολλά ποτάμια και καταρράκτες. Στο μεγαλύτερο μέρος της καλύπτεται με τροπικό δάσος και διαθέτει πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Εκεί συναντώνται είδη ζώων και πτηνών που έχουν εξαφανιστεί από τα γειτονικά νησιά. Λέγεται πως, αν σήμερα ο Κολόμβος επισκεπτόταν την περιοχή, θα ήταν το μόνο νησί που θα αναγνώριζε.

Από το 1980 ως το 1995 στην πολιτική σκηνή κυριαρχούσε η «σιδηρά κυρία» της Καραϊβικής, η Ευγενία Τσαρλς. Κύριο μέλημά της ήταν να αποτρέψει την κου-

βανική επιρροή στα νησιά της Καραϊβικής και πρωτοστάτησε στην εισβολή στη Γρανάδα το 1983. Σημερινός πρωθυπουργός είναι ο 35χρονος Ρούσβελτ Σκίριτ του Εργατικού Κόμματος, ο οποίος ανέτρεψε τη συντηρητική κατεύθυνση και άνοιξε τις διόδους συνεργασίας με τη

Βενεζουέλα. Πρόσφατα, η Βενεζουέλα εγκαινίασε και χρηματοδοτεί ένα πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού για πολίτες της με χαμηλά εισοδήματα και με προορισμό την Ντομίνικα (ανάλογο πρόγραμμα υπάρχει και προς την Κούβα).

Στέλιος Γαβριηλίδης

ΠΕΤΡΟ-ΚΑΡΙΜΠΕ

Ο οργανισμός Πετρο-Καρίμπε (Πετρέλαιο της Καραϊβικής) δημιουργήθηκε επίσημα στις 7 Σεπτεμβρίου του 2005 από 16 χώρες της Καραϊβικής, ύστερα από πρόταση της Βενεζουέλας. Στόχος της είναι η διαχείριση και ο συντονισμός του ενεργειακού τομέα αυτών των χωρών. Σύμφωνα με το σχέδιο της Βενεζουέλας, δεν μεσολαβούν ενδιάμεσες εταιρείες στη διακίνηση του πετρελαίου, η οποία περνάει πια στην κυβερνητική δικαιοδοσία των χωρών του συμφώνου. Η Βενεζουέλα αναλαμβάνει να τροφοδοτεί αυτές τις χώρες με μια ποσότητα πετρελαίου, που σήμερα ανέρχεται στα 185.000 βαρέλια ημερησίως, κατά προτεραιότητα και με ευνοϊκούς όρους. Εάν, μάλιστα, η τιμή του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές ξεπερνά τα 40 δολάρια ανά βαρέλι, τότε ο τόκος για την αποπληρωμή των χρεών προς τη Βενεζουέλα θα είναι 1%! Ακόμη, μέρος των οφειλών θα εξοφλείται με μπανάνες, ρύζι, ζάχαρη και άλλα προϊόντα που παράγουν αυτές οι χώρες.

Η συνεργασία επεκτείνεται και σε άλλους ενεργειακούς τομείς, όπως το φυσικό αέριο και το ηλεκτρικό ρεύμα, σε εναλλακτικές μορφές ενέργειας (αιολική και ηλιακή), καθώς και σε ζητήματα τεχνικής υποδομής.

Στον οργανισμό συμμετέχουν η Κούβα, η Δομινικανή Δημοκρατία, η Τζαμάικα, η Αντίγουα και η Μπαρμπούντα, οι Μπαχάμες, το Μπελίσε, η Ντομίνικα, η Γρανάδα, η Γουιάνα, η Σάντα Λουσία, το Σαν Κριστόμπαλ και το Νιέβες, το Σαν Βισέντε και οι Γραναδίνες, το Σουρινάμ και η Αϊτή. Στις 21 Δεκεμβρίου του 2007 προστέθηκε και η Ονδούρα, ενώ και η Γουατεμάλα (μετά την εκλογή του προέδρου Αλβάρο Κολόμ) εξετάζει το ενδεχόμενο να γίνει μέλος κι αυτή. Σ. Γ.

Παραγουάη: η νίκη του Λούγκο

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

Η «αλλαγή εποχής» συνεχίζεται, λοιπόν. Αυτή τη φορά ήταν η σειρά της Παραγουάης να καταδείξει πως η επιθυμία για απομάκρυνση από τα νεοφιλελεύθερα μοντέλα στις χώρες της Λατινικής Αμερικής είναι βαθιά ριζωμένη, τουλάχιστον σε επίπεδο λαϊκής θέλησης.

Ο Φερνάντο Λούγκο, πρώην επίσκοπος που παραιτήθηκε από το αξίωμά του όταν το Βατικανό αρνήθηκε να επιτρέψει την ανάμειξή του στην ενεργό πολιτική σκηνή, είναι ο νέος πρόεδρος της χώρας.

Επικεφαλής της νεοσυσταθείσας συμμαχίας APC (Alianza Patriótica por el Cambio – Πατριωτική Συμμαχία για την Αλλαγή) συγκέντρωσε ποσοστό 41%, έναντι 31% της Μπλάνκα Οβελάρ, υποψήφιας του κόμματος Κολοράδο, και 22% του απότακτου στρατηγού Λίνο Οβιέδο, ενός λαϊκιστή της Δεξιάς.

Το κόμμα Κολοράδο δέσποζε στην πολιτική ζωή της Παραγουάης, καθώς κυβερνούσε ανελλιπώς τα τελευταία 61 χρόνια. Τις πρώτες ανίσχυρες κυβερνήσεις των Κολοράδος διαδέχθηκε το 1954 η δικτατορική διακυβέρνηση του στρατηγού Αλφρέδο Στρέσνερ, που επιβεβαίωνε την παντοδυναμία του μέσα από εκλογικές παρωδίες, ως το 1989, όταν ανετράπη από εσωκομματικούς του αντιπάλους. Ωστόσο, οι Κολοράδος συνέχισαν να έχουν τον κυβερνητικό έλεγχο της χώρας ως τις τελευταίες εκλογές της 20ής Απρίλη του 2008.

Η Παραγουάη είναι μία από τις δύο μεσογειακές χώρες της Νότιας Αμερικής, η άλλη είναι η Βολιβία. Κατά σύμπτωση, οι

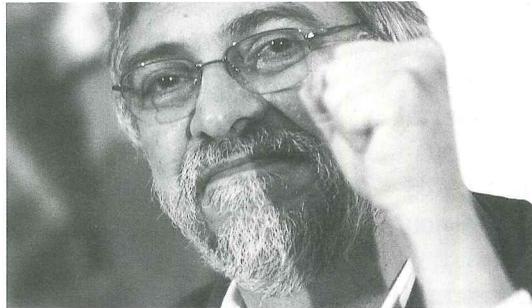

δύο αυτές χώρες είναι και οι φτωχότερες της περιοχής. Έχει έκταση 407.752 τετρ. χλμ. και πληθυσμό 6.700.000, που σε ποσοστό πάνω από 90% είναι μιγάδες από τους ιθαγενείς Γκουαρανί και Ισπανούς έποικους. Μετά την ανεξαρτησία

της, το 1811, αναδείχτηκε σαν η πιο σφριγηλή χώρα της Νότιας Αμερικής, ωστόσο η πολεμική της αναμέτρηση απέναντι στην Τριπλή Συμμαχία (Βραζιλία, Αργεντινή, Ουρουγουάη) από το 1865 έως 1870 απέβη καταστροφική για τη μελλοντική πορεία της. Από τους 450.000 κατοίκους που υπολογίζεται πως είχε εκείνη την περίοδο, οι περισσότεροι σκοτώθηκαν, η χώρα υποδουλώθηκε και εκτεταμένες περιοχές πέρασαν στη δικαιοδοσία της Βραζιλίας και της Αργεντινής.

Ο Φερνάντο Λούγκο κατάγεται από μια «οικογένεια αγωνι-

στών». Ο πατέρας του φυλακίστηκε περισσότερες από είκοσι φορές στη διάρκεια της διακυβέρνησης των Κολοράδος. Τρία αδέρφια του αναγκάστηκαν να εκπατριστούν ύστερα από τις δώξεις που υπέστησαν. Την ίδια τύχη είχε και ο ίδιος, το 1983. Επέστρεψε το 1987 και το 1994 έγινε επίσκοπος του Σαν Πέδρο, της πιο φτωχής περιοχής της Παραγουάης, θέση που κατείχε ως τη στιγμή της παραίτησής του. Συνδεδεμένος με το ρεύμα της Θεολογίας της Απελευθέρωσης, αποφάσισε να διεκδικήσει την προεδρία της χώρας όταν διαπίστωσε πως ελάχιστα πράγματα μπορούσε να προσφέρει στους φτωχούς συμπατριώτες του από τη θέση του επισκόπου.

Η Πατριωτική Συμμαχία για την Αλλαγή, της οποίας ηγήθηκε στον προεκλογικό αγώνα, δεν είναι ένα ομοιογενές μπλοκ δυνάμεων. Από τη μια πλευρά βρίσκεται ο αντιπρόεδρος Φεδερίκο Φράνκο, επικεφαλής του

Αυθεντικού Φιλελεύθερου Ριζοσπαστικού Κόμματος (PLRA), μεσαία στρώματα που ριζοσπαστικοποιήθηκαν το τελευταίο διάστημα και δημοκρατικά αντι-Κολοράδος στοιχεία, και από την άλλη κοινωνικά κινήματα και οι φτωχοί των πόλεων και της υπαίθρου. Άτυπος ηγέτης αυτής της πλευράς θεωρείται το κίνημα Τεκοιοja («ισότητα» στη γλώσσα γκουαρανί). Ο ίδιος ο Λούγκο, που διαθέτει την αμέριστη υποστήριξη των λαϊκών στρωμάτων, κινείται μέχρι στιγμής εξαιρετικά προσεκτικά. Δήλωσε πως θέλει να αποδώσει «πρωταγωνιστικό ρόλο στον λαό, και αυτό δεν επιτυγχάνεται μόνο μέσω των πολιτικών κομμάτων, αλλά επίσης μέσω των κινήματων, των επιτροπών γειτονιάς και άλλων μορφών κοινωνικής οργάνωσης».

Αν ο Λούγκο πρόκειται να αναλάβει τα καθήκοντά του στις 15 Αυγούστου, δεν συμβαίνει το ίδιο με τα κοινωνικά κινήματα, ιδιαίτερα της υπαίθρου, που ήδη προβαίνουν σε αλληπάλληλες καταλήψεις γης, γεγονός που έχει προκαλέσει την αποδοκιμασία του αντιπροέδρου Φράνκο. Επίσης, ένα κίνημα μεγάλης κλίμακας έχει ήδη αναπτυχθεί απέναντι στους Βραζιλιάνους γαιοκτήμονες που ελέγχουν τεράστιες εκτάσεις της χώρας, στις οποίες καλλιεργούν κυρίως μεταλλαγμένη σόγια. Το αντιβραζιλιάνικο αίσθημα ενισχύεται και από το θέμα της «σχεδόν δωρεάν» πώλησης ρεύματος στη Βραζιλία που παράγει το υδροηλεκτρικό φράγμα του Ιταϊπού. Ο Λούγκο έχει ζητήσει να πενταπλασιαστεί η τιμή πώλησης, πράγμα που απέρριψαν Βραζιλιάνοι αξιωματούχοι.

Το επόμενο διάστημα όλα δείχνουν πως στην Παραγουάη θα εκτυλιχθεί ένα ακόμη πολιτικό παιχνίδι με δύσκολες ισορροπίες και αβέβαιες εξελίξεις, ένα από τα πολλά που διαδραματίζονται αυτόν τον καιρό στη Λατινική Αμερική.

Στέλιος Γαβριηλίδης

Ευρωπαϊκή Ένωση - Λατινική Αμερική ρητορική και πραγματικότητα

Στις 13-16 Μαΐου, με τη συμμετοχή σχεδόν εξήντα αρχηγών κρατών και προέδρων κυβερνήσεων, διεξήχθη στη Λίμα του Περού η Σύνοδος Ευρωπαϊκής Ένωσης - Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής. Τις ίδιες ημερομηνίες έγινε στους χώρους του Εθνικού Πανεπιστημίου, παράλληλα και έξω από την επίσημη Σύνοδο, η Σύνοδος των Λαών: Συνδέοντας Εναλλακτικές. Υπολογίζεται πως στη Σύνοδο των Λαών

πήραν μέρος 10 χιλιάδες άτομα, στην πλειοψηφία τους μέλη κοινωνικών κινήματων και οργανώσεων από τη Λατινική Αμερική και την Ευρώπη. Η Σύνοδος ξεκίνησε με μια τελετουργία προσφοράς προς τη Μάνα Γη από χιλιάδες ιθαγενείς. Στη συνέχεια, δημιουργήθηκαν έξι θεματικά πάνελ, ενώ πραγματοποιήθηκαν ιθαγενικές συνελεύσεις, συναντήσεις γυναικών, εκδηλώσεις αλληλεγγύης στους πολιτικούς κρατούμενους, πολιτιστικές και πολιτικές εκδηλώσεις. Η Σύνοδος έκλεισε με μια μεγάλη συγκέντρωση,

στην οποία παραβρέθηκε ο πρόεδρος της Βολιβίας, Έβο Μοράλες. Κορυφαία εκδήλωση της Συνόδου αποτέλεσαν οι εργασίες του Διαρκούς Δικαστηρίου των Λαών, που εξέτασε καταγγελίες σε βάρος της δραστηριότητας ευρωπαϊκών πολυεθνικών.

Το Διαρκές Δικαστήριο των Λαών, που λειτούργησε για δύο μέρες, δεν έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει τις αποφάσεις που παίρνει, ωστόσο διαθέτει κύρος μέσα στους διεθνείς οργανισμούς και η ετυμηγορία του έχει δεοντολογική και ηθική βαρύτητα. Στη Λίμα εξέτασε 24 καταγγελίες κατά αντίστοιχων ευρωπαϊκών πολυεθνικών, ανάμεσά τους η νορβηγική Campsol, η γερμανική Bayer, η αγγλική Majaz, οι ισπανικές Repsol, Telefónica, Aguas de Barcelona, Banco Santander. Ιδιαίτερη συγκίνηση προκάλεσε η καταγγελία των κατοίκων της κοινότητας Ταουκαμάρκα κατά της Bayer ως υπεύθυνης για τον θάνατο 24 μικρών παιδιών εξαιτίας της κατανάλωσης κατά τη διάρκεια του σχολικού γεύματος προϊόντων δηλητηριασμένων από ζιζανιοκτόνα της εταιρείας. Άλλα είκοσι παιδιά υπέστησαν ανεπανόρθωτες βλάβες στην υγεία τους.

Ο Βέλγος ακαδημαϊκός και ιερέας Φρανσουά Οντάρ, που προήδρευε του Δικαστηρίου, χαρακτήρισε την προτεινόμενη από την Ευρωπαϊκή Ένωση συμφωνία σαν «συμφωνία ανάμεσα σε έναν κροκόδειλο και μια σαρδέλα» και την κατηγόρησε πως «έχει μετατραπεί σε συμπλήρωμα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού».

Η Σύνοδος των Λαών δημοσιοποίησε μια διακήρυξη για τις σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης - Λατινικής Αμερικής, η οποία ανάμεσα στ' άλλα αναφέρει:

«Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης "Παγκόσμια Ευρώπη: ανταγωνισμός στον κόσμο" προϋποθέτει την επέκταση της πολιτικής οικονομικού ανταγωνισμού και ανάπτυξης που επιδιώκουν να εφαρμόσουν οι πολυεθνικές της εταιρείες, καθώς και την εμβάθυνση της νεοφιλελεύθερης πολιτικής, στοιχεία που είναι ασύμβατα με τη ρητορική για την κλιματική αλλαγή, τον περιορισμό της φτώχειας και την κοινωνική συνοχή. Παρ' όλο που ισχυρίζεται ότι ενδιαφέρεται για τη φύση ενσωματώνοντας θέματα συνεργασίας και πολιτικού διαλόγου, η ουσία της πρότασης είναι να ανοίξουν οι αγορές κεφαλαίου, αγαθών και υπηρεσιών, να προστατευθούν οι ξένες επενδύσεις και να περιοριστεί η δυνατότητα του κράτους να προωθήσει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

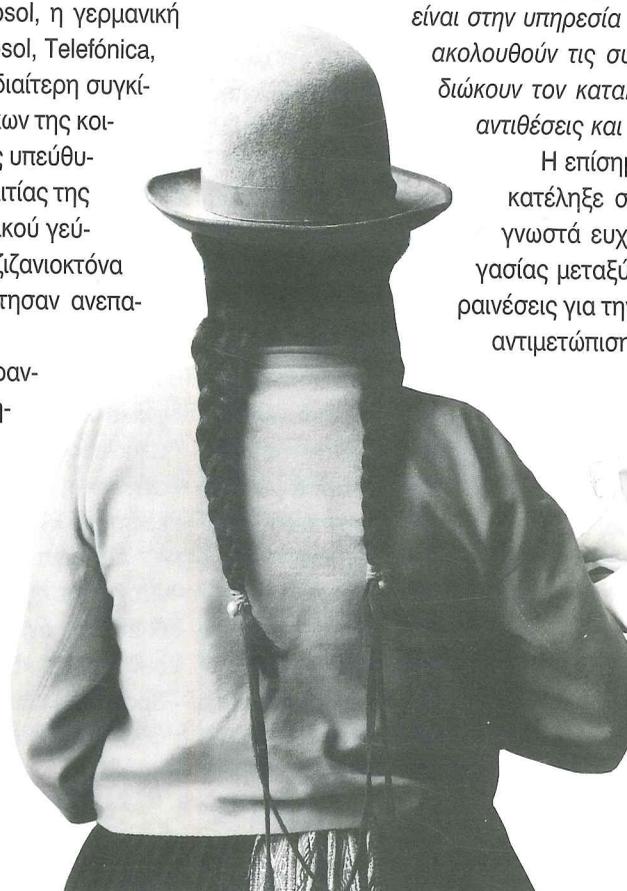
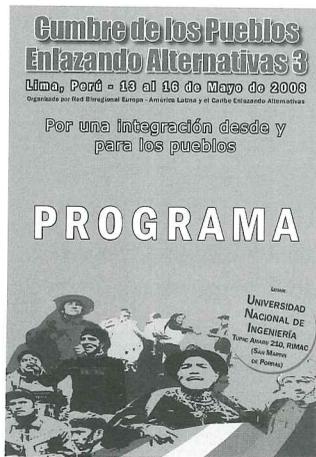
Αυτό είχε συνέπειες και για τις δύο πλευρές. Όσον αφορά τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, αυτή η στρατηγική αναπαράγει το σχήμα των Συμφωνιών Ελεύθερου Εμπορίου που έχουν συνυπογράψει οι περισσότερες χώρες της περιοχής με τις ΗΠΑ, και μάλιστα προχωρούν ακόμη μακρύτερα από τις πολιτικές του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, τις οποίες απορρίπτουμε.

Οι φυσικοί πόροι αυτών των χωρών υφίστανται ανελέητη εκμετάλλευση, που προκαλεί τον εκτοπισμό ολόκληρων κοινοτήτων, την καταστροφή της βιοποικιλότητας, την εξάντληση των υδάτινων πόρων και την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των εργαζομένων. Σε όλα αυτά έχουν μεγάλη ευθύνη οι ευρωπαϊκές πολυεθνικές. Η Λατινική Αμερική υπήρξε μακροχρόνιο θύμα της λεηλασίας από τις πολυεθνικές, και τώρα, όταν δημοκρατικές εξελίξεις σε διάφορες χώρες οδηγούν στην αναζήτηση εγχώριων δρόμων ανάπτυξης καθώς και σε μορφές συνεργασίας μεταξύ των χωρών που να είναι στην υπηρεσία των λαών, διάφορες κυβερνήσεις που ακολουθούν τις συνταγές του ελεύθερου εμπορίου επιδιώκουν τον κατακερματισμό της περιοχής, τις εθνικές αντιθέσεις και συγκρούσεις μεταξύ των χωρών».

Η επίσημη Σύνοδος, από την πλευρά της, δεν κατέληξε σε τίποτα συγκεκριμένο πέρα από τα γνωστά ευχολόγια για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών και ρητορικές παραινέσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας και την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών του πλανήτη.

Ο Έβο Μοράλες κατήγγειλε σε συνέντευξη Τύπου πως ο επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Εμπόριο απειλήσε τη Βολιβία με αποκλεισμό αν δεν συμμορφωθεί με τις προτάσεις για τη συμφωνία με τις χώρες των Άνδεων. Ο Μοράλες ήταν σφοδρός πολέμιος των προτάσεων της Ε.Ε. κατά τη διάρκεια της Συνόδου.

Στέλιος Γαβριηλίδης

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

Μαρίνα Σίλβα

Βραζιλία: η Μαρίνα της Αμαζονίας

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

Η είδηση δημοσιεύτηκε στις σημαντικότερες εφημερίδες του κόσμου: «Παραιτήθηκε η υπουργός Περιβάλλοντος της Βραζιλίας, Μαρίνα Σίλβα». Έχει τόση σημασία η παραίτηση μιας υπουργού; Ναι! Και μάλιστα για τη ζωή σ' όλο τον πλανήτη. Σηματοδοτεί μία νίκη της οικονομίας, της ανάπτυξης, της βιομηχανίας, του χρηματιστηρίου, των καταπατητών γης, της μονοκαλλιέργειας σόγιας, των μεταλλαγμένων προϊόντων της Monsanto, εναντίον του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και των ανθρώπων που ζουν σε αρμονία με τη φύση.

Η Μαρίνα (όπως την αποκαλούν) είναι πενήντα ετών. Γεννήθηκε μέσα στη ζούγκλα του Αμαζονίου, πολύ μακριά από σχολεία, πανεπιστήμια και τεχνολογία. Ο πατέρας της μάζευε καουτσούκ στη ζούγκλα. Η Μαρίνα επέζησε από την πείνα και κάμποσες ασθένειες, όπως μαλάρια, λεισμανίαση. Κι όταν έγινε δεκαέξι ετών, αποφάσισε να... μάθει γράμματα. Πήγε στην πόλη, κι όχι μόνο έμαθε γράμματα, αλλά έκανε και ανώτερες σπουδές. Γνώρισε τον Τσίκο Μέντες, τον αγωνιστή που έκανε διεθνώς γνωστή τη σύγκρουση «ανάπτυξης» εναντίον «φύσης» στον Αμαζόνιο και δολοφονήθηκε από επιχειρηματίες το '88. Η Μαρίνα με τον Τσίκο Μέντες έδωσαν πολλές μάχες. Αργότερα εκλέχτηκε γεροϋσιαστής με το PT και στην πρώτη κυβέρνηση Λούλα έγινε υπουργός Περιβάλλοντος. Έγινε ο εχθρός όλων των επιχειρήσεων που καταστρέφουν δάση, γη, νερό και ανθρώπους στον βωμό του κέρδους. Όπως ισχυρίζονται οι αντίπαλοί της, η Μαρίνα εμπόδιζε την παραχώρηση δασικών εκτάσεων για φυτείες σόγιας και ζάχαρης, εμπόδιζε την ακατάσχετη υλοτομία στον Αμαζόνιο, εμπόδιζε την αρπαγή της γης των κατοίκων της ζούγκλας, εμπόδιζε την κατασκευή υδροηλεκτρικών φραγμάτων, την εξόρυξη ορυκτών και πετρελαίου. Η παραίτησή της έφερε νέα εκτόξευση στο χρηματιστήριο του Σάο Πάουλο, που φτάνει σε αδιανόητα ύψη με την αδιανόητη εκμετάλλευση φυσικού πλούτου και εργαζομένων της Βραζιλίας. Η επιστολή παραίτησής της αναφέρει τις «αντιστάσεις που συνάντησε στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής». Οι αγόρταγοι της «οικονομικής προόδου» δεν χώνεψαν ένα νομοσχέδιο που εξαρτούσε τις επενδυτικές πιστώσεις από μελέτη περιβαλλοντικής καταλληλότητας και απαιτούσε έλεγχο νομιμότητας της γαιοκτησίας. Συχνά έβγαιναν στη δημοσιότητα συγκρούσεις της Μαρίνα με κυβερνήτες πολιτειών που παρέδιδαν δασικές εκτάσεις στις βιομηχανίες ζάχαρης, σόγιας, βιοκαυσίμων. Επίσης δημόσια ήταν η διαμάχη της με την υπουργό Ανάπτυξης Ντίλμα Ρουσέφ. Τελικά, η Μαρίνα δεν άντεξε.

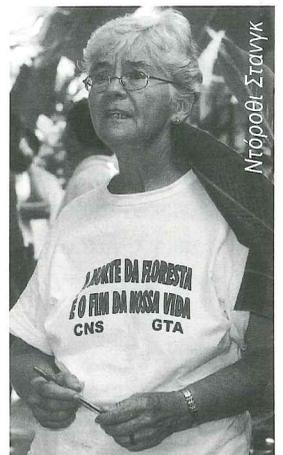
Αρχές Μαΐου, ένα δικαστήριο αθώωσε τον κτηματία που «παράγγειλε» τη δολοφονία της εβδομηντάχρονης ιεραποστόλου Ντόροθι Στανγκ, η οποία αγωνιζόταν χρόνια για την προστασία της γης των ιθαγενών από τις βιομηχανίες και τους καταπατητές. Η Ντόροθι δολοφονήθηκε από πληρωμένους δολοφόνους το 2005. Όπως ακριβώς ο Τσίκο Μέντες πριν από είκοσι χρόνια. Και ταυτόχρο-

να ψηφίζουν νόμο που εμποδίζει τη δράση μη κυβερνητικών οργανώσεων στον Αμαζόνιο, με πρόσχημα υπαρκτές απάτες και την «εθνική ανεξαρτησία». Αληθινή τραγωδία!

Ύστερα από τη μικρή επιβράδυνση της περιβαλλοντικής καταστροφής την περίοδο Λούλα, ο ληστρικός καπιταλισμός επιστρέφει θριαμβευτικά με ανυπολόγιστες συνέπειες. Η Βραζιλία ζει μια σφοδρή δεξιά αντεπίθεση, ενώ τα κέρδη εκτοξεύονται στα ύψη. Πρόσφατη στατιστική αποκάλυψε ότι το 10% του πληθυσμού κατέχει το 75,4% του πλούτου. Η εταιρεία Vale είναι από τις πέντε μεγαλύτερες μεταλλευτικές εταιρείες του κόσμου και «δικαιούται» τσάμπα ποτάμια για να κάνει φράγματα και υδροηλεκτρικά εργοστάσια, να βουλιάζει χωριά, να παίρνει βουνά και δάση για να βγάλει ορυκτά, να χρησιμοποιεί τσάμπα τους σιδηροδρόμους που σταμάτησαν να εξυπηρετούν τη μετακίνηση ανθρώπων. Κι όταν τον Απρίλη διαδηλωτές εργάτες γης του MST μπλόκαραν τα τρένα της εταιρείας, κατηγορήθηκαν για τρομοκρατία. Η βραζιλιάνικη Fríboi αγόρασε τη μεγαλύτερη βιομηχανία κρέατος των... ΗΠΑ, και έγινε η μεγαλύτερη στον κόσμο. Και τον Μάρτιο, ένα νέο κοίτασμα πετρελαίου έκανε τις μετοχές της PETROBRAS να φτάσουν σε δυσθεώρητο ύψος και να ξεπεράσει σε τζίρο τη Microsoft!!! Ο χρηματιστηριακός δείκτης από τις 45.000 μονάδες πήγε στις 72.000 (60% αύξηση σ' έναν χρόνο!). Η πατρίδα προοδεύει, όμως η τιμή του κρέατος ανέβηκε 20% και αντίστοιχη άνοδο είχε βενζίνη. Έχουμε ένα «υπαρξιακό» ερώτημα: «Αλήθεια, τι είναι η Βραζιλία;».

Διότι αυτοί που τώρα ξεφορτώθηκαν τη Μαρίνα, αγωνίζονται με σύνθημα «Έξω οι Αμερικάνοι» (όπως η Ντόροθι Στανγκ, όχι όπως ο Μπους) από την Αμαζονία, παλεύουν για την «Εθνική Κυριαρχία», για την «Ανάπτυξη της Βραζιλίας» και για την «Πρόοδο της Χώρας». Και, απ' ό,τι φαίνεται, έχουν επιτυχίες στον αγώνα τους...

Κρίτων Ηλιόπουλος

Ντόροθι Στανγκ

η ουσία των ρωγμών

στον καπιταλισμό η κίνηση των αυτόνομων χώρων

Ο Τζον Χόλογουεϊ είναι καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Ινστιτούτο Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών στην Πουέμπλα του Μεξικού και συγγραφέας του βιβλίου «Ας αλλάξουμε τον κόσμο χωρίς να καταλάβουμε την εξουσία».

Η συνέντευξη παραχωρήθηκε τον Μάρτιο του 2007, στο πλαίσιο της ανοιχτής εκδήλωσης που πραγματοποιήθηκε από την «αλάνα» με τίτλο «Άρνηση και δημιουργία: Μπορούμε να γκρεμίσουμε τον καπιταλισμό με ένα εκατομμύριο τοιμητήματα μέλισσας;».

Συχνά μιλάμε για κάτι καινούργιο που γεννιέται στις σημερινές μορφές αντίστασης. Ωστόσο, τις δεκαετίες του '60 και του '70 δοκιμάστηκε στην Ευρώπη όλη η γκάμα των ρήξεων, από την ένοπλη πάλη έως και τη δημιουργία εναλλακτικών δομών. Και φτάσαμε σε ένα αδιέξοδο, πολλά πράγματα ενσωματώθηκαν και σίγουρα δεν έφτασαν σε μια ρήξη με το κυρίαρχο σύστημα. Πώς μπορούμε, λοιπόν, σήμερα να μιλάμε για κάτι καινούργιο και να λέμε ότι η προσπάθεια των ζαπατίστας, λόγω χάρην, είναι μια διαφορετική απάντηση;

Υπάρχει κάτι καινούργιο τα τελευταία 15 χρόνια. Ένα στοιχείο από αυτά είναι η προσέγγιση με τους ιθαγενείς και η επιρροή τους στον τρόπο σκέψης μας. Αυτό μας έφερε σε επαφή με νέους για εμάς τρόπους να κάνεις τα πράγματα, με νέες πρακτικές. Υπάρχει μια αλλαγή στην πολιτική κουλτούρα, στον τρόπο που οι άνθρωποι σκέφτονται, πράττουν, στο πώς αντιλαμβάνονται τη ριζοσπαστική αλλαγή. Πιστεύω πως δεν είναι απλά μια επανάληψη της δεκαετίας του '60, είναι κάτι διαφορετικό.

Ποια κινήματα ή ποιες μορφές πάλης, αγώνα, δράσεων, είτε εδώ είτε στη Λατινική Αμερική, είτε οπουδήποτε στον κόσμο, μπορούν να εμφανιστούν ως χαρακτηριστικές του νέου τρόπου αντίστασης;

Υπάρχει το προφανές παράδειγμα των ζαπατίστας, αλλά θα ήταν σημαντικό να πάμε πέρα από τους ζαπατίστας και να

μιλήσουμε για τον ζαπατισμό στις πόλεις. Είναι πολύ πιο κοντά σε εμάς, γιατί δεν είμαστε, βεβαίως, ιθαγενείς χωρικοί. Οπότε η ερώτηση είναι: «Τι είναι αυτό που συμβαίνει στις πόλεις;». Το πιο εμφανές παράδειγμα ζαπατισμού στις πόλεις είναι το παράδειγμα της Αργεντινής, με την εξέγερση του 2001 και τη δραστηριότητα που ακολούθησε: την οικοδόμηση του κινήματος των πικετέρος και των ανέργων, την οργάνωση των συμβουλίων γειτονιάς. Και τον τρόπο που αντιμετώπισαν το ερώτημα, πώς μπορείς να εφαρμόσεις κάποιες πρακτικές στην πόλη, πώς σκέφτεσαι την επιβίωση στην πόλη χωρίς να ξεπουλιέσαι στο κεφάλαιο, κάτι το οποίο πολλοί από εμάς αναγκαζόμαστε να κάνουμε μέχρι κάποιο βαθμό.

Στην Αργεντινή υπήρξε ένα ξέσπασμα οργής και άρνησης, αλλά την ίδια στιγμή υπήρξε και η οικοδόμηση αυτών των νέων πρακτικών. Τη στιγμή που το κράτος αναρρώνει από το σοκ, τη στιγμή που το κράτος βρίσκει μια απάντηση με την εκλογή του Κίρτσονερ, τότε διασπάται το κίνημα και ένα μέρος του επιστρέφει στο κράτος και υποστηρίζει τον Κίρτσονερ. Το άλλο μέρος λέει «όχι, αυτό δεν είναι αυτό που θέλαμε». Μακροπρόθεσμα δεν ξέρουμε πώς μπορεί να εξελιχθεί αυτό, αλλά νομίζω πως υπάρχει μια

Συνέντευξη της «αλάνας» με τον Τζον Χόλογουεϊ

η εμπειρία της δημιουργίας κάτι νέου, κάτι διαφορετικού. Προφανώς, αυτό που προσπαθεί να κάνει το κράτος είναι να απορροφήσει πάλι αυτό το νέο, να το ενσωματώσει ξανά, ή να το ποινικοποιήσει και να το τιμωρήσει, ή και τα δύο. Πώς θα εξελιχθεί αυτό στη διάρκεια του χρόνου, είναι δύσκολο να το πει κανείς. Ωστόσο, η ρωγμή από την εμπειρία της δημιουργίας του διαφορετικού ήδη υπάρχει.

Νομίζω πως στο πλαίσιο της ανάπτυξης του καπιταλισμού υπάρχει μια διαδικασία κατά την οποία αυξάνεται ο διαχωρισμός μεταξύ κράτους και κοινωνίας. Το κράτος χάνει τη νομιμοποίηση, είναι μια διαδικασία κατά την οποία η κυρίαρχη τάξη των πολιτικών χάνει τη νομιμοποίησή της και ο κόσμος κινείται προς άλλες κατευθύνσεις. Ένας τρόπος να σκέφτεται κανείς τις ρωγμές είναι να σκέφτεται το τι συνεπάγεται η ανάπτυξη του καπιταλισμού. Η ίδια η ανάπτυξη του καπιταλισμού προκαλεί από μόνη της δύο σημαντικές ρωγμές. Η μία είναι η διευρυνόμενη απόσταση μεταξύ του κράτους και των ανθρώπων, το οποίο σημαίνει ότι δημιουργείται ελεύθερος χώρος για διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης, για διαφορετικούς τρόπους δράσης. Η άλλη σημαντική ρωγμή είναι η αύξηση της ανεργίας. Η εργασία δεν επιβάλλει πια ταυτότητες στους ανθρώπους, όπως γινόταν παλαιότερα. Αν σκεφτείς, λοιπόν, ότι η εργασία είναι η πιο αποτελεσματική μορφή πειθαρχίας στην κοινωνία, αυτό σημαίνει ότι προκύπτουν χώροι στους οποίους οι άνθρωποι αναγκάζονται ή επι-

λέγουν να αναπτύξουν νέες μορφές δράσης. Η γνώμη μου είναι πως η διαδικασία αυτή θα συνεχιστεί και θα ενισχυθεί.

Συχνά εκφράζεται μια κριτική απέναντι σε αυτές τις νέες πρακτικές, σύμφωνα με την οποία η δημιουργία αυτόνομων χώρων, ανεξάρτητων όσον αφορά την κατανάλωση, την παραγωγή, την πληροφόρηση ή την κουλτούρα, παράγει απλά νησίδες που δεν μπορούν να απειλήσουν το σύστημα. Αυτό που χρειάζεται, σύμφωνα με αυτή την κριτική, είναι μια πιο γενική στάση ενάντια στον καπιταλισμό. Όσο δεν καταστρέφεις τον καπιταλισμό, δεν μπορείς να οικοδομήσεις άλλες μορφές κοινωνικών σχέσεων...

Νομίζω πως εν μέρει αυτό είναι αληθές. Γι' αυτό και μου αρέσει να μιλάω για ρωγμές. Διότι υπάρχει ο κίνδυνος, αν σκέφτεσαι μόνο με βάση τους αυτόνομους χώρους, οι αυτόνομοι χώροι να γίνουν κλειστές νησίδες ενός ομορφότερου κόσμου, οι οποίες δεν θα αποτελούν απειλή. Ενώ, για μένα, ρωγμή σημαίνει ότι πρέπει να σκεφτόμαστε αυτούς τους χώρους σαν να βρίσκονται σε κίνηση. Αν σταματήσουν να κινούνται, αν σταματήσουν να διασπείρονται, τότε θα χάσουν όλη τους τη δύναμη. Η ουσία της ρωγμής είναι η κίνηση. Κινείσαι προς τα έξω, από το ειδικό, προς την κοινωνία, το οποίο είναι το αντίθετο. Αυτός είναι ο τρόπος που εγώ σκέφτομαι. Αν όλοι ξεκινήσουμε λέγοντας ότι πρέπει να αρχίσουμε από το ολικό, ότι πρέπει πρώτα να αλλάξουμε την κοινωνία συνολικά, τότε δεν θα φτάσουμε πουθενά. Διότι αυτό θα είναι μια αέναη διαδικασία. Νομίζω πως ο μοναδικός τρόπος είναι να σκέφτεται κανείς όχι με βάση τους αυτόνομους χώρους, αλλά με βάση τις ρωγμές, με βάση τους αυτόνομους χώρους που κινούνται.

Στην περίπτωση των εξεγέρσεων, όπως στη Βολιβία, την Αργεντινή, την Οαχάκα, μπορούμε να μιλάμε για νίκες ή ήττες του κινήματος;

Νομίζω ότι μπορούμε να μιλάμε και για νίκες και για ήττες. Για παράδειγμα, στην Αργεντινή η εξέγερση επέφερε αλλαγές, κάποιες από τις οποίες υιοθέτησε και το κράτος. Αλλά πέρα από αυτό, υπάρχει μια συνέχεια που προκύπτει από τις εμπειρίες της εξέγερσης, υπάρχουν πολλές ομάδες που συνεχίζουν την οικοδόμηση εναλλακτικών έξω από το κράτος. Στην Οαχάκα θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για ήττα, αν σκεφτεί με όρους καταστολής. Ήταν απίστευτη η καταστολή. Ωστόσο, το κίνημα συνεχίζεται έχοντας εμβαθύνει, ήταν ένα κίνημα εξ' αρχής πολύ συνειδητοποι-

ημένο. Το ίδιο και στη Βολιβία, εκεί σημειώθηκε μια σημαντική αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό με τον Έβο Μοράλες, αλλά το κίνημα υπάρχει ακόμα, οι ιθαγενικές κοινότητες έχουν μεγάλη δύναμη και ο Μοράλες δεν μπορεί να κάνει ό,τι θέλει. Υπό αυτή την έννοια, είναι δύσκολο να μιλήσεις για νίκες ή για ήττες.

Πιστεύεις ότι οι αριστερές κυβερνήσεις μπορούν να συνεισφέρουν σε μια διαδικασία μετασχηματισμού;

Είναι πολύ ενδιαφέρον. Η αίσθησή μου είναι ότι στη Βολιβία, για παράδειγμα, συμβαίνει το αντίθετο. Μετά από μια τεράστια λαϊκή εξέγερση, βλέπουμε τώρα μια διαδικασία γραφειοκρατικοποίησης. Βεβαίως υπάρχουν πραγματικές αλλαγές, αλλά οι πρακτικές της κυβέρνησης εξασθενούν το κίνημα, αυτή είναι η αίσθησή μου. Στην περίπτωση της Βενεζουέλας, μου φαίνεται ότι είναι πιο δύσκολο να καταλάβει κανείς. Ο Τσάβες μιλάει για την ανάγκη αποδόμησης του αστικού κράτους. Και νομίζω ότι υπάρχει πραγματικά μια διαδικασία οικοδόμησης διαφορετικών μορφών, για παράδειγμα τα λαϊκά συμβούλια γειτονιάς, τα οποία ερωτώνται για το τι θέλουν να γίνει από εδώ και πέρα. Αυτό φαίνεται πραγματικά ενδιαφέρον, μοιάζει να υπάρχει μια προσπάθεια να αποδομηθεί το κράτος με την παραδοσιακή του έννοια. Έχω κάποιες αμφιβολίες για το πόσο μακριά μπορεί να φτάσει, εν μέρει διότι φαίνεται να είναι περισσότερο μια διαδικασία της οποίας ηγείται ένα πρόσωπο. Ο Τσάβες βρίσκεται σε τόσο κυρίαρχη θέση. Και εν μέρει νομίζω πως επειδή οι άνθρωποι που δουλεύουν μέσα στο κρά-

τος κατά κάποιο τρόπο καθοδηγούν τη διαδικασία και αναπόφευκτα δεν θα μπορούσαν να δουν τη διαδικασία έξω από την οπτική γωνία του κράτους. Η αίσθησή μου είναι ότι ο Τσάβες και οι άνθρωποι γύρω του βλέπουν τα πράγματα από μια κρατικοκεντρική οπτική, αλλά... δεν ξέρω. Νομίζω πως πάντα υπάρχουν προβλήματα όταν μιλάει κανείς για τη Βενεζουέλα, γιατί δεν ταιριάζει σε κανένα από τα υπάρχοντα σχήματα και συνήθως μας εκπλήσσει. Η προσωπική μου αίσθηση, έχοντας επαφή με ανθρώπους που εμπλέκονται στη διαδικασία, είναι ότι δεν είναι ο δικός μου τρόπος να κάνεις πολιτική, δεν

μου αρέσει, αλλά αναγνωρίζω πως συμβαίνουν ενδιαφέροντα πράγματα.

Πώς βλέπεις τις προοπτικές της Άλλης Καμπάνιας στο Μεξικό;

Νομίζω ότι τα πράγματα είναι ιδιαίτερα πολύπλοκα. Η ιδέα της Άλλης Καμπάνιας και της Έκτης Διακήρυξης, να ταξιδέψουν από μέρος σε μέρος μιλώντας και ακούγοντας για τους αγώνες που εξελίσσονται και προσπαθώντας να οικοδομήσουν συνδέσμους μεταξύ των αγώνων αυτών, είναι τέλεια. Αλλά πιστεύω ότι υπάρχουν κάποια προβλήματα. Πιθανώς δεν ήταν τόσο καλή ιδέα το να βγει μόνος του ο Μάρκος, γιατί έτσι διαχωρίστηκε από τις κοινότητες στην Τσιιάπας, που είναι η πραγματική δύναμη του κινήματος των ζαπατίστας. Νομίζω ότι ήταν λάθος να ξοδευτεί τόσος χρόνος στην κριτική ενάντια στον Λόπες Ομπραδór. Αντί της επίθεσης ενάντια στο αριστερό κόμμα, θα έπρεπε απλά να δηλώσουν ότι «εμείς κάνουμε κάτι διαφορετικό, δεν είναι οι εκλογές που θα αλλάξουν τα πράγματα, τα πράγματα θα αλλάξουν μόνο αν οικοδομηθεί ένας άλλος τρόπος να κάνεις πολιτική, άλλες κοινωνικές σχέσεις και άλλοι τρόποι να αγωνίζεσαι». Νομίζω πως ένα άλλο στοιχείο που δημιούργησε μεγάλο πρόβλημα, ιδιαίτερα στην Πόλη του Μεξικού, ήταν η υποστήριξη των παραδοσιακών αριστερών οργανώσεων. Οι

μαοϊκοί ή οι τροτσκιστές έχουν πολλά χρόνια εμπειρίας στο να χειραγωγούν τις διαδικασίες και αυτό φάνηκε στις συνελεύσεις της Άλλης Καμπάνιας στην Πόλη του Μεξικού.

Γενικά, λοιπόν, πιστεύω πως η ιδέα της Άλλης Καμπάνιας ήταν θαυμάσια, αλλά ο τρόπος με τον οποίο υλοποιείται έχει πολλά προβλήματα, ιδιαίτερα από τη στιγμή που άρχισε η καταστολή από το κράτος και πάρθηκε η απόφαση να σταματήσει η περιοδεία του Μάρκος στη χώρα. Νομίζω ότι θα έπρεπε να συνεχιστεί, είναι πολύ σημαντικό να έχεις, όσο είναι δυνατό, τη δική σου ατζέντα, να

μην ακολουθείς την ατζέντα που διαμορφώνεται από το κράτος.

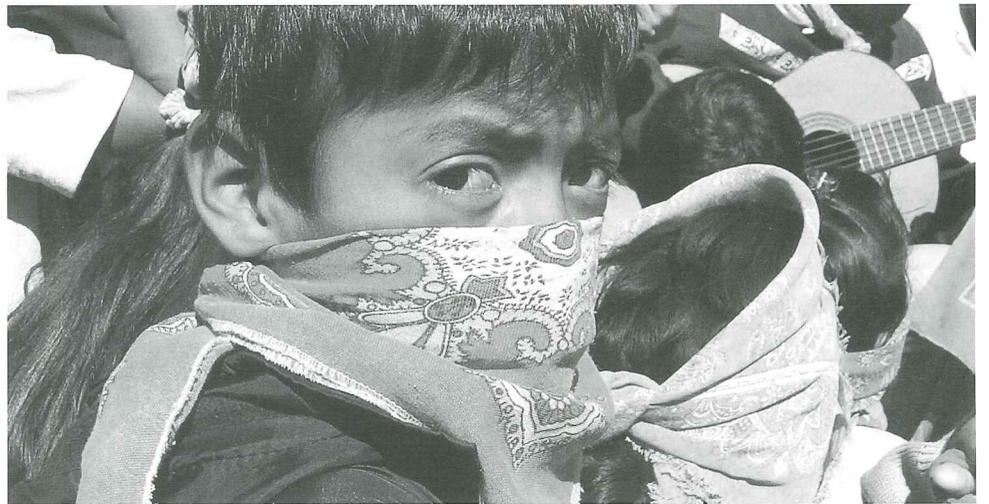
Συνεχίζοντας τη συζήτηση για το πώς διαφορετικά κινήματα από διαφορετικά μέρη του κόσμου παράγουν αποτελέσματα που επηρεάζουν άλλα κινήματα, θα ήθελες να μας πεις τη γνώμη σου για την παγκοσμιοποίηση; Είναι ένα ολόκληρο δίκτυο συνδέσμων που κάθε πράξη του θα επηρεάσει και τους υπόλοιπους;

Δεν ξέρω. Νομίζω πως υπάρχει μια αλλαγή τα τελευταία 20 χρόνια. Νομίζω πως η πιο σημαντική πτυχή της παγκοσμιοποίησης είναι η αλλαγή στη σχέση μεταξύ βιομηχανικού και χρηματιστικού κεφαλαίου. Με την κρίση της δεκαετίας του '70 προέκυψε μια τάση σύνδεσης του κεφαλαίου με το χρήμα και τις κινήσεις χρήματος, με τρόπο ώστε να μην παίζουν σημαντικό ρόλο πια τα εργοστάσια. Και αυτό αλλάζει από μόνο του τη φύση του κεφαλαίου. Και ξεκάθαρα αλλάζει τη σημασία του κράτους και των εθνικών θεσμών, αλλά νομίζω πως η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν πρέπει να δοθεί με όρους αντιπαγκοσμιοποίησης, αλλά με όρους εναλλακτικής παγκοσμιοποίησης. Στα ισπανικά θα έλεγα «altermundismo», στα αγγλικά δεν υπάρχει αυτός ο όρος για το κίνημα για την παγκόσμια δικαιοσύνη. Αλλά νομίζω πως το γεγονός ότι βρισκόμαστε εδώ είναι μια ένδειξη για το ότι το αντικαπιταλιστικό κίνημα έχει αλλάξει σημαντικά τα τελευταία χρόνια, μπορούμε να μιλάμε για ένα παγκόσμιο κίνημα.

Μπορεί η Οαχάκα και η Τσιάπας να επηρεάσουν τις υπόλοιπες χώρες της Αμερικής; Ή, για παράδειγμα, μπορούν τα κινήματα της Λατινικής Αμερικής να επηρεάσουν την Ασία, την Αφρική; Υπάρχει κάτι σε αυτές τις χώρες που θα μπορούσε να γεννήσει την ελπίδα τα επόμενα χρόνια;

Υπάρχει ένας συντονισμός των αγώνων. Στη Λατινική Αμερική, για παράδειγμα, ο αγώνας των ζαπατίστας είχε αντίκτυπο στη Βολιβία, στην Αργεντινή, στο Εκουαδόρ, κυρίως στα ιθαγενικά κινήματα, αλλά και στα κινήματα πόλης. Με την Αφρική και την Ασία υπάρχει, βέβαια, πολύ λιγότερη επικοινωνία. Στο Πόρτο Αλέγκρε, στο Φόρουμ, συμμετείχαν άνθρωποι από την Ασία και την Αφρική και τέθηκαν παρόμοια ζητήματα αγώνα. Δεν σκέφτονται ακόμα με όρους κινήματων πέρα από το κράτος, αλλά αυτό συμβαίνει όλο και συχνότερα τελευταία. Για παράδειγμα, στη Νότια Αφρική, το κίνημα που ξεκίνησε από τα κάτω για να αλλάξει το κράτος δεν κα-

τάφερε πολλά από αυτά που ήθελε ο κόσμος και τώρα απομακρύνεται όλο και περισσότερο από το κράτος. Δεν ξέρω πόσο μακριά μπορεί να φτάσει αυτό, αλλά για τον λόγο αυτό οι συναντήσεις,

σαν και αυτές του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ, είναι πολύ σημαντικές.

Τι πιστεύεις για την Κούβα;

Προσπαθούσα να την αποφύγω αυτή την ερώτηση... Αν σκεφτείς οποιαδήποτε επανάσταση, υπάρχουν δύο μέρη: αυτό που αγωνίζεται για αληθινό μετασχηματισμό από τα κάτω και ριζοσπαστική δημοκρατία, αγωνίζεται για να διαχύσει την εξουσία στην κοινωνία, και υπάρχει ένα άλλο που σκέφτεται την επανάσταση ως το μέσο για να πάρει την κρατική εξουσία στα χέρια του και να δημιουργήσει ένα κράτος που θα δρα για λογαριασμό των πολιτών. Για παράδειγμα, στη Βενεζουέλα υπάρχει από τη μία το λαϊκό κίνημα και από την άλλη το κράτος. Σε όλες τις επαναστατικές διαδικασίες υπάρχει ένα διάστημα που αυτή η σύγκρουση διατηρείται ζωντανή (όπως στη Ρωσία πριν το 1921). Στην Κούβα είναι σαφές ότι έχει ξεπεραστεί αυτό το σημείο και μιλάμε για μια κρατική επανάσταση και όχι για μια επανάσταση του λαού. Και η επανάσταση για λογαριασμό του λαού μετατρέπεται σε γραφειοκρατική επανάσταση και μέχρι κάποιο βαθμό σε κατασταλτική επανάσταση, γιατί η κυβέρνηση θεωρεί ότι γνωρίζει τι είναι καλό για τους ανθρώπους. Θα ήταν άσχημο αν κατέρρεε η επανάσταση και έπεφτε στον καπιταλισμό, αλλά αυτή η επανάσταση είναι μια αδύναμη επανάσταση γιατί αποκλείει τον κόσμο.

Αυτό που νιώθω σε όλες τις συζητήσεις για το κράτος, την επανάσταση και

την εξουσία είναι ότι, αν πούμε «θέλουμε να αλλάξουμε τον κόσμο χωρίς να πάρουμε την εξουσία», βρισκόμαστε μπροστά σε ένα πλήθος τεράστιων προβλημάτων και ερωτημάτων: τι σημαίνει αυτό,

πώς το κάνουμε, πώς προχωράμε κ.λπ. Από την άλλη, πιστεύω ότι είναι μονόδρομος. Το να δοκιμάσουμε διά του κράτους δεν λειτουργεί. Δεν είναι αυτό που θέλουμε. Νομίζω ότι το θέμα είναι να σκεφτούμε και να ορίσουμε αυτά τα προβλήματα και να συνειδητοποιήσουμε πως πολλοί άνθρωποι αγωνίζονται να απαντήσουν αυτά τα προβλήματα στην πράξη και στο σήμερα. Για παράδειγμα, όταν μιλάμε για οριζοντιότητα, υπάρχουν πολλά προβλήματα: π.χ., πώς θα αποφύγεις τη συγκέντρωση εξουσίας; Αλλά, όταν μιλάς με ανθρώπους από ομάδες που επιχειρούν έναν άλλον τρόπο, βλέπεις ότι γνωρίζουν πολύ καλά αυτά τα προβλήματα και προσπαθούν να τα επιλύσουν. Ιδιαίτερα οι νέοι άνθρωποι που συμμετέχουν, αναζητούν συνεχώς νέους τρόπους για να χειρίζονται αυτά τα ζητήματα.

Ίσως το να συνειδητοποιήσεις πόσο δύσκολο είναι να λειτουργείς με οριζόντιες δομές να είναι το πρώτο βήμα στην προσπάθεια να επιτευχθεί η οριζοντιότητα...

Συμφωνώ. Νομίζω ότι θα πρέπει να αντιλαμβανόμαστε την οριζοντιότητα ως αντι-ιεραρχικότητα, γιατί η οριζοντιότητα είναι ένας όρος, αλλά είναι πολύ δύσκολο να έχουμε εντελώς οριζόντιους θεσμούς. Είναι καλύτερα να προσπαθούμε κάθε φορά να μπλοκάρουμε τη δημιουργία ιεραρχίας ώστε να οδηγούμαστε στην οριζοντιότητα.

μετάφραση - επιμέλεια: Χρ. Στεφάνου, Ευ. Μιχαλοπούλου

Αιτή:
η εξέγερση των
πεινασμένων

22

Οι Καρτονέρος
της Αργεντινής

25

ΚΟΥΒΑ: ένας
λαός που
αντιστέκεται
επινοώντας

28

Ουσσι!!!
Μονσάντο: μια
πολυεθνική και
πολύ... ουσσι!!!

30

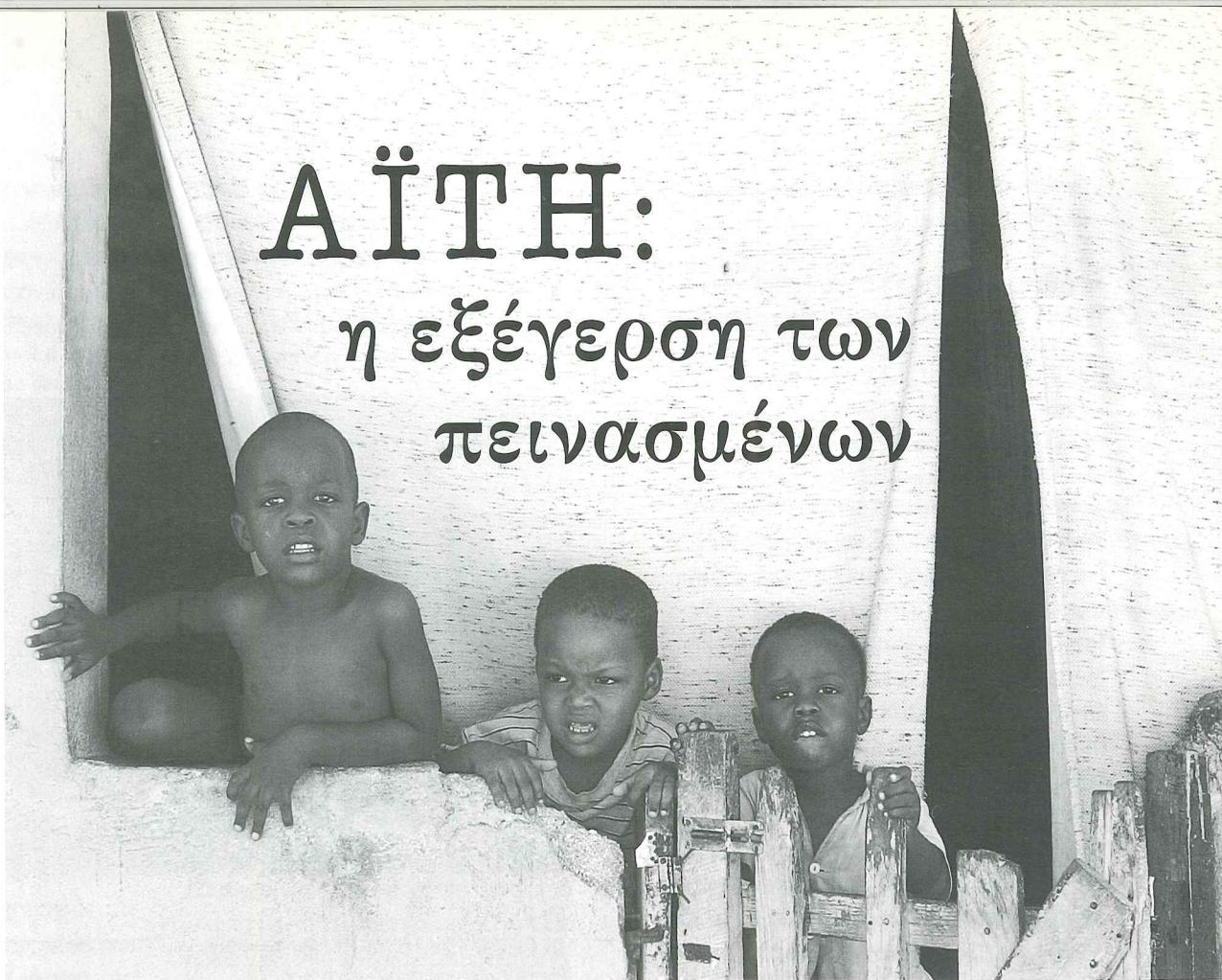
έναν κόσμο

από την ανάποδη

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΗ ΚΙ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΝΑΠΟΔΗ

ΑΙΤΗ:

η εξέγερση των πεινασμένων

της Λούσια Σκρομόφ* για την «αλάνα»

Σήμα κινδύνου για τον κόσμο

** Η Λούσια Σκρομόφ
συνεργάζεται
με οργανώσεις που
δραστηριοποιούνται
στις φαβέλες του
Σάο Πάουλο και είναι
ιδρυτικό μέλος της
Διεθνούς Επιτροπής
Αλληλεγγύης
στην Αιτή.*

Τα πρώτα χρόνια του 21ου αιώνα, είχε ήδη αρχίσει να καταγράφεται κάποια αύξηση στις τιμές των τροφίμων, τόσο σιωπηλά όμως, που ήταν αισθητή μόνο στις πιο φτωχές χώρες.

Καθώς οι πλούσιες χώρες είχαν συνηθίσει να εκλαμβάνουν ως «φυσικές» τη φτώχεια και την πείνα σε χώρες της αφρικανικής, της αμερικανικής και της ασιατικής ηπείρου, καμιά τους δεν έλαβε σοβαρά υπόψη αυτήν την αύξηση τιμών, έως ότου εξερράγη, συνοδευόμενη από την απάντηση των εξαθλιωμένων μαζών. Τότε ήταν που ο κόσμος συνειδητοποίησε τη σοβαρότητα της κατάστασης και παρακολούθησε αποσβολωμένος τον ξεσηκωμό των πεινασμένων μαζών, που κατήγγειλλαν σε συνεχείς διαδηλώσεις την οικονομική πολιτική, καταδεικνύοντας τη νέα γενοκτόνο στρατηγική του ιμπεριαλισμού: την παραγωγή δημητριακών με στόχο την παραγωγή καυσίμων και την πρόκληση μιας θανατηφόρας έλλειψης τροφίμων.

Η γενική αύξηση κατά 48% της τιμής των τροφίμων, και κυρίως η αύξηση κατά 75% του ρυζιού –βασικό προϊόν στο τραπέζι του Τρίτου Κόσμου– οδηγούν τον φτωχό πληθυσμό σε μια κατάσταση οριακή, καταστροφική και δυσβάσταχτη: τον θάνατο από αστία. Σχεδόν οκτακόσια εκατομμύρια άτομα στον πλανήτη ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και δεν τρέφονται σύμφωνα με τις βασικές ανάγκες του ανθρώπου, με άλλα λόγια, αυτά τα άτομα δεν τρώνε ούτε ένα γεύμα την ημέρα. Γι' αυτό, αυτή η αύξηση, που θα κάνει τη μεσαία τάξη να καταναλώνει τροφή χαμηλότερης ποιότητας ή σε μικρότερη ποσότητα από ό,τι συνήθως, θα αναγκάσει τον φτωχό να δώσει μία αληθινή μάχη για να επιβιώσει. Ο φτωχός λαός συνειδητοποίησε ότι τον καταδικάζουν σε θάνατο.

Η αιώνια εξέγερση της Αιτής

Σε αυτό το πλαίσιο, η Αιτή έγινε πρωτοσέλιδο σε όλες σχεδόν τις εφημερίδες του κόσμου. Γνωστή ως η πιο φτωχή της Αμερικής, η χώρα αυτή, ιστορικά, συ-

γκεντρώνει τραγικά ποσοστά φτώχειας και αποκλεισμού: το 80% των κατοίκων ενός λαού 8,2 εκατομμυρίων βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας, το 76% είναι άνεργοι, τριψήφιο νούμερο επί της χιλιάς παιδική θνησιμότητα, προσδόκιμο ζωής τα σαράντα εννέα χρόνια, χωρίς βλάστηση, με τα υπόγεια νερά μολυσμένα, έναν υψηλότατο αριθμό αναλφάβητων, χωρίς να αναφέρουμε τον ανεπαρκή αριθμό των νοσοκομείων. Και σαν να μην έφτανε αυτό, η χώρα βρίσκεται στο πέραςμα τυφώνων, κάτι που της προκαλεί ακόμη μεγαλύτερες καταστροφές, μιας και δεν έχει υποδομές ούτε κράτος πρόνοιας.

Η πείνα είναι ένα από τα θερμομέτρα αυτής της χώρας. Τα παιδιά χτυπάνε την κοιλιά τους για να δείξουν ότι πεινάνε, οι μεγάλοι αποκαλύπτουν στο απλανές τους βλέμμα μια χρόνια πείνα και, όταν περνάει ένας τυφώνας και εξαφανίζει τη λιγοστή σοδειά μιας άγονης γης, η οικογένεια ξεμένει με μια πατάτα για μια ολόκληρη εβδομάδα. Η αβεβαιότητα σχετικά με το φαγητό κάνει τον λαό να εκτιμά τον κάθε σπόρο και να λατρεύει την τροφή στις θρησκευτικές του τελετές, κυρίως στο βουντού.

Ήταν, λοιπόν, αναμενόμενο αυτός ο πληθυσμός, που εξεγειρόταν πάντοτε αγανακτισμένος απέναντι σε κάθε μορφή εκμετάλλευσης, είτε σκλαβιά, είτε κατοχή του εδάφους του από τη Γαλλία, τις ΗΠΑ και τώρα από τη MINUSTAH (Αποστολή Σταθεροποίησης του ΟΗΕ στην Αϊτή), να ξεσηκωθεί άλλη μία φορά ενάντια στη σφαγή που εδώ και χρόνια υποφέρει και να προσπαθήσει να το δείξει στον κόσμο. Δεν πρόκειται για έναν πληθυσμό χωρίς ικανότητα ανάλυσης, αντίθετα, όλοι έχουν ιστορική μνήμη και επαναλαμβάνουν σε κάθε ευκαιρία: «Ένας άνθρωπος μπορεί να είναι αναλφάβητος, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι παύει να είναι άνθρωπος ή να σκέφτεται».

Η εξέγερση φαίνεται να είναι στο αίμα αυτού του λαού που, για άλλη μια φορά, συνειδητοποίησε τον κίνδυνο φυσικής εξόντωσης και ξεχύθηκε σε διαδηλώσεις ενάντια στην ιλιγγιώδη αύξηση των τιμών των τροφίμων, πυροδοτώντας, για άλλη μια φορά, διαδηλώσεις σε άλλα μέρη του κόσμου. Ήταν και συνεχίζει να είναι ένα παράδειγμα αγώνα και αντίστασης. Ο φτωχός λαός της Αϊτής υποφέρει πολλά, αλλά ποτέ σιωπηλά.

Το δράμα της πείνας

Στη διάρκεια του περασμένου έτους, οι τιμές του φαγητού ανέβηκαν ιλιγγιωδώς. Το ρύζι ανέβηκε κατά 24%, το σιτάλευρο 31,2%, το ψωμί 27%, ενώ ο κατώτατος μισθός στην Αϊτή δεν έχει αναπροσαρμοστεί εδώ και πέντε χρόνια, πέραν του ότι είναι ο πιο χαμηλός σε όλη την αμερικανική ήπειρο: σαράντα δολάρια. Η τιμή των δημόσιων μέσων μεταφοράς –τα οποία, παρεμπιπτόντως, είναι αρκετά κακά– στην ουσία διπλασιάστηκε. Το κόστος ζωής μετατράπηκε σε απειλή κατά της ζωής και προκάλεσε την αντίδραση ενάντια σε μια κυβέρνηση όμηρο των συμμαχιών της και των συμφωνιών που υποχρεώνεται να υπογράψει, χωρίς καμιά αυτονομία για να κυβερνήσει τη χώρα.

Είναι σύνθηρες στην Αϊτή οι φτωχοί κάτοικοί της να τρώνε αλατισμένο παξιμάδι από λάσπη και νερό, που το ξεραίνουν στα χωράφια ή στις στέγες των σπιτιών. Χωρίς κανονικό φαγητό, η παραγωγή τέτοιων παξιμαδιών αυξάνεται δραματικά.

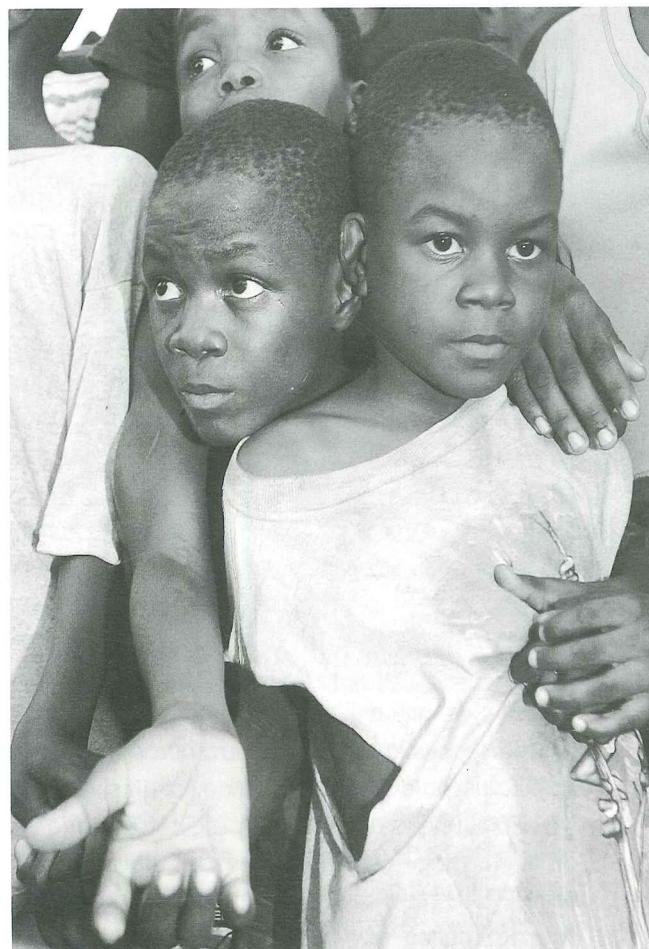
Στραγγαλισμένος από αυτό το υψηλότατο κόστος, χωρίς δουλειά ή κερδίζοντας σχεδόν τίποτα στα μεταποιητικά εργοστάσια ή με το λα-

θρεμπόριο που κατακλύζει τους δρόμους των πόλεων, ο πεινασμένος λαός διαδήλωσε απαιτώντας τα δικαιώματά του, και κυρίως το πλέον βασικό: το δικαίωμα στην ύπαρξη.

Η εξέλιξη των κινητοποιήσεων

Οι πρώτες διαδηλώσεις ξέσπασαν στις πόλεις του νότου, εκεί όπου οι αγρότες αποτελούν την πλειοψηφία και το εισόδημά τους δεν ξεπερνά τα 1,75 δολάρια τη μέρα. Έπειτα έφτασαν στην πρωτεύουσα Πορτο-Πρενς, με την πρωτοβουλία ομάδων που στηρίζουν το Λαβάλας, κόμμα του πρώην προέδρου Αριστίντ. Μεγάλο μέρος των διαδηλωτών προσχώρησε αυθόρμητα στις κινητοποιήσεις. Ήταν ζήτημα ζωής και θανάτου. Η διαδήλωση στην πρωτεύουσα ήταν γιγάντια, όσο και το μέγεθος της πείνας στη χώρα.

Το πλήθος απαιτήσε μια ξεκάθαρη στάση από τον πρόεδρο που εξέλεξε το 2006, τον Ρενέ Πρεβάλ. Η ειρωνεία είναι ότι μέρες πριν ο πρόεδρος δήλωσε στον Τύπο ότι θα συμμετείχε και ο ίδιος στις διαδηλώσεις, αν αυτές ήταν σοβαρές και όχι χειραγωγημένες, ανα-

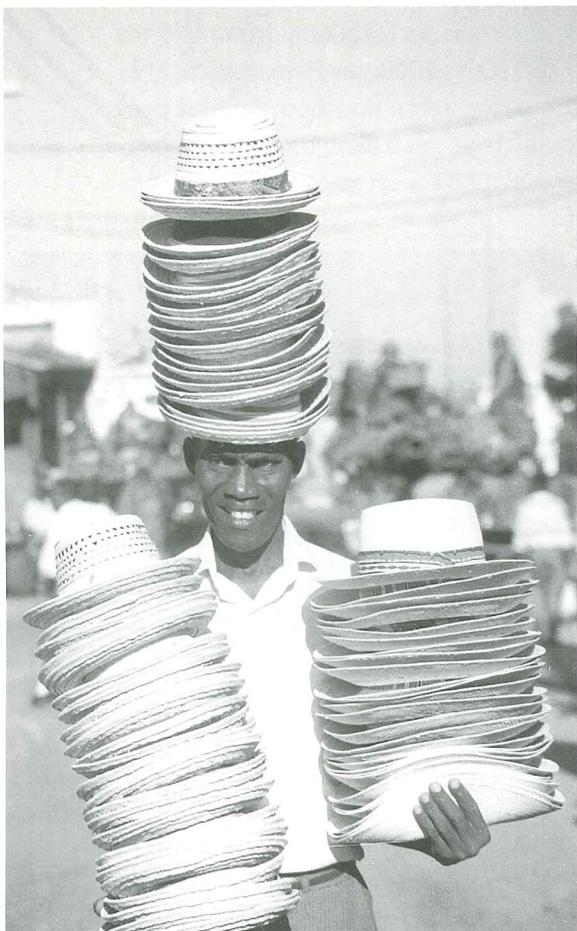

φερόμενος στην παρουσία της αντιπολίτευσης στις πορείες ενάντια στις καταχρηστικές αυξήσεις των τιμών. Όχι μόνο δεν εμφανίστηκε, αλλά κάλεσε τις κατασταλτικές δυνάμεις –βλέπε MINUSTAH– για να ελέγξουν τον εξεγερμένο λαό που σήκωσε οδοφράγματα στην οδό των Υπουργείων και μπροστά από το

κυβερνητικό μέγαρο, και τελικά κατάφερε να ρίξει τις θύρες του κυβερνητικού μεγάρου, σε μία ένδειξη δύναμης και απελπισίας, απαιτώντας την εκπλήρωση των προεκλογικών δεσμεύσεων.

Τα μέσα ενημέρωσης και τα γεγονότα στην Αϊτή

Για άλλη μια φορά, ο Τύπος εμφανίζεται με την ίδια ρητορεία: δεν αναλύει τις βαθύτερες αιτίες της εξέγερσης, προβάλλει τη φτώχεια αυτού του μικρού νησιού της Καραϊβικής, παρουσιάζοντάς το σαν έναν τόπο χωρίς μέλλον και με έναν βίαιο λαό – κάτι που δικαιολογεί την παρουσία των «ειρηνευτικών δυνάμεων» του ΟΗΕ μπροστά στον «κίνδυνο» πράξεων «φανατισμένων και εγκληματιών». Οι «φανατισμένοι» και οι «εγκληματίες» καταδιώκονται διαρκώς από την αστυνομία, που είναι κατάλληλα εκπαιδευμένη από στρατιωτικούς και αστυνομικούς είκοσι χωρών, πλέον δεκαενέα, αφού η Ισπανία απέσυρε τα στρατεύματά της, κάτω από το σχολαστικό βλέμμα των βραζιλιάνων Διοικητών. Αυ-

τοί οι «εγκληματίες», φανατισμένοι ή όχι, είναι χιλιάδες και βρίσκονται στους δρόμους των μεγαλύτερων πόλεων της χώρας. Στην πραγματικότητα αγωνίζονται, όχι πάντα με ειρηνικές μεθόδους, για τα δικαιώματά τους και για την ανάκτηση της εθνικής κυριαρχίας, απαιτώντας την έξοδο των ξένων στρατευμάτων.

Είναι αυτοί οι «εγκληματίες» που κατόρθωσαν εν μέρει να γκρεμίσουν τις δομές μιας πολιτικής που δεν αποτελεί προνόμιο μόνο της Αϊτής και που συντηρείται από μια ανίκανη κυβέρνηση. Ήδη έχουν πέσει κεφάλια. Ο πρωθυπουργός, Ζακ Εντουάρντ Αλέξις, ήταν ο πρώτος που έπεσε. Ο

Πρεβάλ χρειάστηκε να εμφανιστεί στην τηλεόραση για να ανακοινώσει μερικά μέτρα ανακούφισης, μιας και η πείνα δεν μπορεί να περιμένει μια αργή αλλαγή της κατάστασης. Αυτοί οι «εγκληματίες» καταστέλλονται συνεχώς και η MINUSTAH τους κυνηγάει στους δρόμους, τα δρομάκια και τις τρύπες των παραγκουπόλεων, δρουν πολιτικά και θα συνεχίσουν να καταζητούνται και να εξοντώνονται γιατί αποτελούν απειλή για την κατοχή και τη σταθερότητα όχι της χώρας, αλλά των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων στην περιοχή.

Περισσότερες πληροφορίες για την Αϊτή, βλ. «αλάνα» τεύχη 1 και 5.

μετάφραση: Ματούλα Παπαδημητρίου

Το Πορτ-ο-Πρενς προβάλλει στο βλέμμα σαν ένας σαματάς χρωμάτων, όπου η ζωή ζαλίζεται και ξεχνά το πόσο λίγο διαρκεί και το πόσο πολύ πονάει. Μήπως η πόλη αντιγράφει τους ζωγράφους που ζωγραφίζουν την πόλη; Ή μήπως είναι αυτή που μετατρέπει, χωρίς βοήθεια, τα σκουπίδια της σε ομορφιά;

Εδουάρδο Γκαλεάνο, *Bocas del tiempo*

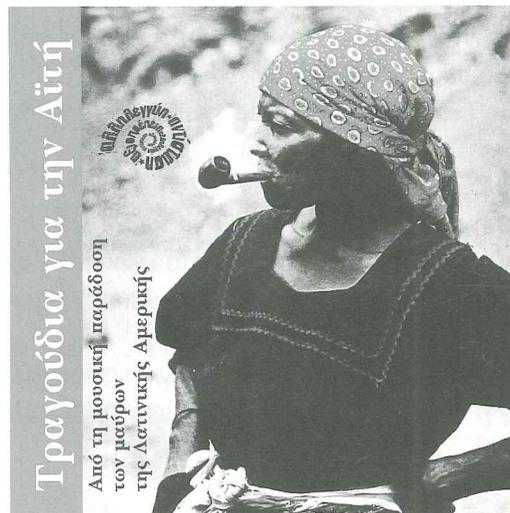
αλληλεγγύη στον λαό της Αϊτής

Ένα κίνημα διεθνούς αλληλεγγύης αναπτύσσεται και προσφέρει πολιτική και οικονομική υποστήριξη στον λαό της Αϊτής. Ένα κίνημα που ζητά την αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων κατοχής από τη χώρα και, ταυτόχρονα, συγκεντρώνει και στέλνει βοήθεια στα πιο περιθωριοποιημένα στρώματα, φροντίζοντας να ενισχύσει τις συλλογικές προσπάθειες αντιμετώπισης των προβλημάτων τους.

Ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι κι αυτό που προωθεί η Διεθνής Επιτροπή Αλληλεγγύης στην Αϊτή. Περιλαμβάνει την αγορά αγελάδων που θα τροφοδοτούν με γάλα μητέρες που δεν καταφέρνουν να θηλάσουν εξαιτίας της αστίας, μωρά και τους λιγοστούς ηλικιωμένους που καταφέρνουν να επιβιώνουν στη χώρα. Ακόμη προβλέπει τη δημιουργία ενός συνεταιρισμού και ενός κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης γυναικών. Το πρόγραμμα έχει πιλοτικό χαρακτήρα και θα δοκιμαστεί στην πόλη Φορτ Λιμπερτέ, πρωτεύουσα του βορειοανατολικού διαμερίσματος της χώρας.

Η «αλάνα», θέλοντας να ενισχύσει αυτό το πρόγραμμα, κυκλοφορεί ένα cd με τραγούδια που έχει δημιουργήσει το μαύρο, αφρικανικής καταγωγής, στοιχείο που βρίσκεται σε διάφορες χώρες της Λατινικής Αμερικής.

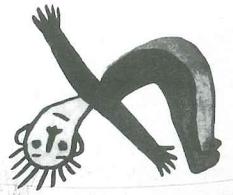
Αναζητήστε το στα τραπεζάκια της «αλάνας» στις εκδηλώσεις και τα φεστιβάλ, στον συνεταιρισμό «Ο Σπόρος» (Σπ. Τρικούπη 21, Εξάρχεια, τηλ. 210 3801375), ή ελάτε σε επικοινωνία μαζί μας!

Τραγούδια για την Αϊτή

Από τη μουσική παράδοση των μαύρων της Λατινικής Αμερικής

έναν κόσμο

ΠΡΟΠΤΗ

Περπατώντας στους δρόμους της παραγκουπολής Villa Oeste Ροζάριο, Αργεντινή

οι Καρτονέρος της Αργεντινής και η αντίστασή τους στις πολιτικές του αποκλεισμού των τοπικών κυβερνήσεων

του Φερνάντο Μπάρτι καθηγητή

στο κέντρο Οικολογίας και Φυσικών Πόρων της Κόρδοβα (CERNAR) για την «αλάνα»

Στην Αργεντινή λέγονται «Καρτονέρος» όσοι μαζεύουν από τους δρόμους των μεγάλων πόλεων της χώρας διάφορα ανακυκλώσιμα σκουπίδια, στην πλειοψηφία τους χαρτιά και χαρτόνια (carton=χαρτόνι). Τα συγκεντρωμένα αυτά υλικά πωλούνται σε μεσάζοντες, οι οποίοι με τη σειρά τους τα διοχετεύουν σε μικρές ή μεγάλες εταιρείες ανακύκλωσης.

Οι Καρτονέρος, ομάδες του περιθωρίου της πόλης, αν και δρουν εδώ και δεκαετίες στη χώρα, αυξήθηκαν θεαματικά μετά τη μεγάλη κρίση του 2001. Η κατάρρευση της οικονομίας, προϊόν του νεοφιλελεύθερου μοντέλου που άρχισε να εφαρμόζεται ήδη από τα χρόνια της δικτατορίας (1976-1983), οδήγησε σε απίστευτο βαθμό στην ανεργία και την εξαθλίωση εκατοντάδων χιλιάδων εργαζομένων. Αυτό είχε ως συνέπεια πολλές οικογένειες να υιοθετήσουν ως στρατηγική επιβίωσής τους τη συγκομιδή ανακυκλώσιμων σκουπιδιών, μιας και στο πλαίσιο της διευρυμένης αγοράς η έλλειψη πρώτων υλών, όπως για παράδειγμα του χαρτοπολυτού, αποκτά καθοριστική σημασία.

Στην πραγματικότητα, οι Καρτονέρος δεν αναγνωρίζονται ως γρاناζι του οικο-

νομικού συστήματος. Μέσα στο λεγόμενο «εμπόριο των σκουπιδιών», που εμπεριέχει έναν κύκλο δραστηριοτήτων από τη συγκομιδή των στερεών αστικών λυμάτων μέχρι την πώλησή τους, καταλαμβάνουν την πιο υποβαθμισμένη θέση, όντας θύματα εκμετάλλευσης τόσο από τους μεσάζοντες όσο και από τις εταιρείες που αγοράζουν τα ανακυκλώσιμα σκουπίδια.

Από τη μεριά τους, τα μέσα επικοινωνίας προωθούν την εικόνα ότι οι Καρτονέρος δεν είναι τίποτα άλλο από εξαθλιωμένοι που μολύνουν τις πόλεις, πράγμα βέβαια που δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματικότητα, αφού ο ρόλος τους είναι ιδιαίτερα σημαντικός στο σύστημα συγκομιδής των σκουπιδιών. Μόνο στην πόλη του Μπουένος Άιρες υπολογίζεται ότι υπάρχουν πάνω από δώδεκα χιλιάδες οικογένειες Καρτονέρος, που συμβάλλουν στην ανακύκλωση 600 τόνων σκουπιδιών την ημέρα.

Όπως είναι γνωστό, η άλογη και χωρίς μέτρο κατανάλωση προϊόντων, απόρροια του καπιταλιστικού συστήματος, έχει οδηγήσει σε μια παγκόσμια περιβαλλοντική κρίση, φέρνοντας στο προσκήνιο το ιδιαί-

τερα επιτακτικό πρόβλημα που συνεπάγεται για τις μεγάλες πόλεις η συσσώρευση και επεξεργασία των σκουπιδιών. Γι' αυτό, άλλωστε, έχουν γίνει τόσο ορατές οι πολιτικές πρωτοβουλίες για την ανακύκλωση, θεωρώντας την ως αναγκαίο μέσο για την αποταμίευση ενέργειας και πρώτων υλών, καθώς επίσης και για τον περιορισμό της μόλυνσης. Παρ' όλα αυτά, πίσω από το φαινομενικό «οικολογικό ενδιαφέρον», κρύβονται καπιταλιστικά συμφέροντα, που βλέπουν τα σκουπίδια ως το «μεγάλο εμπόριο». Αυτό το εμπόριο έχει πολλές πτυχές. Από τη μια μεριά, τις ιδιωτικές εταιρείες συγκομιδής σκουπιδιών, που στην Αργεντινή λαμβάνουν το 20% του δημοτικού προϋπολογισμού. Από την άλλη, το γεγονός ότι οι ίδιες αυτές εταιρείες, ως μεταπράτες, μπορούν να αποκτήσουν μεγάλα κέρδη από την πώληση των ανακυκλώσιμων σκουπιδιών. Ο ενδιάμεσος κρίκος είναι οι εταιρείες που σχετίζονται με αυτές της συγκομιδής και που αναλαμβάνουν την ανακύκλωση των λυμάτων. Όλο αυτό το δίκτυο γεννά το μεγάλο ενδιαφέρον των εμπλεκομένων για τον έλεγχο και

την πρόσβαση στα σκουπίδια, σε βάρος φυσικά των Καρτονέρος.

Σε μεγάλο βαθμό, αυτό το σκηνικό εξηγεί και τη σύγκρουση ανάμεσα στις τοπικές κυβερνήσεις και τους Καρτονέρος, αφού οι πολιτικές ενέργειες των κυβερνήσεων καθιστούν φανερό τη θέση τους ως προς τα συμφέροντα που εξυπηρετούν και το είδος των πόλεων που σχεδιάζουν.

Το τελευταίο διάστημα διαφαίνεται καθαρά η πολιτική της μηδενικής ανοχής και

του αποκλεισμού, μπροστά στην οποία οι Καρτονέρος έχουν αρχίσει να αντιστέκονται με οργανωμένο τρόπο. Απαντούν με τη δημιουργία συνεταιρισμών, μέσω των οποίων επιδιώκουν καλύτερες τιμές πώλησης από την άθλια που τους δίνουν οι μεσάζοντες, και κάνουν πιο αποτελεσματική τη δουλειά τους με το να μοιράζονται σε διάφορα μέρη της πόλης.

Αλλά δεν μένουν μόνο σε αυτό. Αναπτύσσουν προγράμματα για να ενταχθούν ως «οικοσυνάετες» στην υπηρεσία συγκομιδής των

σκουπιδιών και δημιουργούν τα «πράσινα κέντρα», δηλαδή δημόσιους χώρους στρατηγικής σημασίας, κατάλληλους για τη συγκέντρωση και διανομή του υλικού που συλλέγεται. Με αυτό τον τρόπο, περιορίζεται η μόλυνση στους δρόμους της πόλης, αφού τα σκουπίδια συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένους χώρους. Επίσης, αγοράζουν μηχανήματα, μέσω πιστώσεων, που διευκολύνουν το δέσιμο των υλικών και φορτηγά για τη μεταφορά τους. Όλες αυτές οι στρατηγικές αποδεικνύουν ότι οι Καρτονέρος έχουν συνειδητοποιήσει τον ρόλο τους στην κοινωνία, καθώς και τον ρόλο των ισχυρών συμφερόντων που πρέπει να αντιμετωπίσουν.

Η πόλη του Μπουένος Άιρες, το εμπόριο σκουπιδιών και οι πολιτικές αποκλεισμού των Καρτονέρος

Στην πόλη του Μπουένος Άιρες, πολιτικό και οικονομικό κέντρο της χώρας, κατοικούν περίπου τρία εκατομμύρια άτομα. Στο λεγόμενο Μεγάλο Μπουένος Άιρες, δηλαδή στα περίχωρα της πρωτεύουσας, ο πληθυσμός φτάνει περίπου τα δέκα εκατομμύρια. Η ανισότητα είναι ιδιαίτερα αισθητή, αφού όσοι κατοικούν στο κέντρο της πόλης βρίσκονται γενικά σε καλή οικονομική κατάσταση, ενώ οι υπόλοιποι ζουν σε συνθήκες φτώχειας, κυρίως στις νότιες περιοχές.

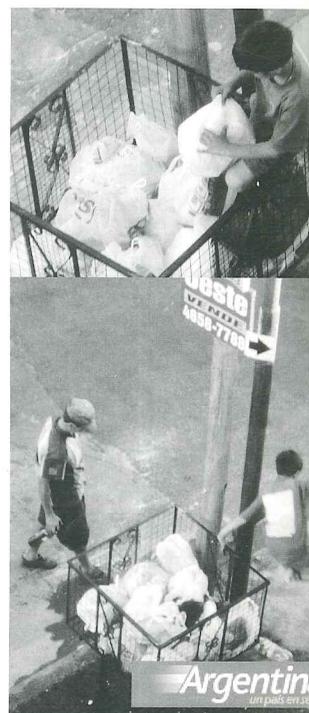
Απ' αυτή την περιοχή του Μεγάλου Μπουένος Άιρες προέρχεται το κυρίως σώμα των Καρτονέρος. Κάθε μέρα, όταν σκοτεινιάζει, χιλιάδες άντρες, γυναίκες και παιδιά ταξιδεύουν ως το κέντρο της πόλης για να μαζέψουν, σε αυτοσχέδια καρότσια, όλα τα σκουπίδια που μπορούν να πουληθούν, ειδικότερα χαρτιά και χαρτόνια. Για να ταξιδέψουν από τα μέρη τους, μερικές φορές διανύοντας αποστάσεις των εκατό χιλιομέτρων, οι Καρτονέρος χρησιμοποιούν ένα ειδικό τρένο (βαγόνια χωρίς καθίσματα), το οποίο τους μεταφέρει ως την πρωτεύουσα. Το ταξίδι αρχίζει το απόγευμα, και η επιστροφή μαζί με όλο το συγκεντρωμένο υλικό, γίνεται ξημερώματα.

Όλα αυτά όμως συνέβαιναν μέχρι λίγο καιρό πριν, γιατί το «λευκό τρένο», όπως ονομαζόταν, με απόφαση της εθνικής κυβέρνησης και σε συνεργασία με την ιδιωτική εταιρεία σιδηροδρόμων, σταμάτησε να λειτουργεί τον Ιούλιο του 2007. Αυτό το γεγονός αποδοκιμάστηκε από τις κοινωνικές οργανώσεις και τους συνεταιρισμούς των Καρτονέρος, γιατί έκανε σχεδόν αδύνατη τη μετακίνησή τους. Η επίσημη δικαιολογία της εταιρείας στην απόσυρση του τρένου ήταν η έλλειψη χρημάτων, πράγμα βέβαια που δεν ισχύει, αφού η κυβέρνηση κάθε χρόνο επιχορηγεί τις σιδηροδρομικές εταιρείες με

εκατομμύρια δολάρια. Δεν χωράει καμιά αμφιβολία ότι πίσω απ' αυτήν την απόφαση κρύβονται πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα με σκοπό την «εξαφάνιση των Καρτονέρος από την πόλη του Μπουένος Άιρες». Άλλωστε, η εξαφάνισή τους ήταν μία από τις προεκλογικές υποσχέσεις του μεγαλοεπιχειρηματία Μαουρίσιο Μάκρι, προέδρου της τοπικής κυβέρνησης της πρωτεύουσας από τα τέλη του περασμένου χρόνου. Εκπρόσωπος της πιο συντηρητικής Δεξιάς, συνδεδεμένος με τη χειρότερη νεοφιλελεύθερη πολιτική της χώρας, κατάφερε να κερδίσει τη συμπάθεια πολλών κατοίκων, υποσχόμενος όχι μόνο να καθαρίσει την πόλη από τα σκουπίδια, αλλά και από τους Καρτονέρος, αφού «αυτοί τη μολύνουν». Επίσης, υποσχέθηκε τη «ρύθμιση του εμπορίου των σκουπιδιών», ωραιοποιώντας με αυτό τον τρόπο τις πραγματικές του προθέσεις.

Μπροστά στις νέες απειλές, πολλές οικογένειες Καρτονέρος δημιούργησαν δικούς τους χώρους σε διαφορετικά μέρη της πόλης, όπου συγκεντρώνουν μεγάλες ποσότητες χαρτιού, τις οποίες στη συνέχεια διοχετεύουν σε κέντρα αποθήκευσης, όπως είναι, για παράδειγμα, οι αποθήκες στον σταθμό των τρένων στη συνοικία Μπελγκράνο, μια από τις πιο πλούσιες περιοχές της πόλης. Με το σύνθημα «ανακυκλώνουμε σκουπίδια, ανακτούμε την εργασία», αγωνίζονται για κοινωνική ένταξη και αξιοπρεπή εργασία.

Η απάντηση της νέας κυβέρνησης του Μπουένος Άιρες ήταν, βέβαια, η αναμενόμενη: καταστολή. Τον περασμένο Φεβρουάριο, η αστυνομία τους απομάκρυνε με τη βία από διάφορους δημόσιους χώρους, κλείνοντας τις αποθήκες του σταθμού και προκαλώντας έτσι τη γενική αντίδραση, όχι μόνο των κοινωνικών και

πολιτικών οργανώσεων της Αριστεράς, αλλά επιπλέον πολλών κατοίκων της περιοχής που συνεργάζονται με τους Καρτονέρος. Μετά την έξωση, οργανώθηκαν μαζικές διαμαρτυρίες με αίτημα να σταματήσει η δίωξη και να αναγνωριστεί η δουλειά τους. Προκλήθηκε έτσι έντονη πολεμική, που συνεχίζεται ακόμη, ανάμεσα στην τοπική κυβέρνηση και την αντιπολίτευση, που αφορά τη δημιουργία ενός συνολικού προγράμματος επεξεργασίας των σκουπιδιών, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών των Καρτονέρος.

Παρόμοια πολιτική εφαρμόζεται εν μέρει και από κάποιες άλλες τοπικές κυβερνήσεις, με σκοπό την πλήρη περιθωριοποίησή τους. Στις πιο ήπιες και καλυμμένες περιπτώσεις, δηλαδή μέσα από τα ίδια τα προγράμματα για την ανακύκλωση των στερεών λυμάτων και με το πρόσχημα του «ελέγχου και της ρύθμισης» των δραστηριοτήτων των Καρτονέρος, προωθείται η παρεμπόδιση της λειτουργίας τους με συνεταιριστικό και αυτοδιαχειριζόμενο τρόπο. Χτίζεται, έτσι, σταδιακά η κοινωνική συναίνεση στην κατασταλτική πολιτική, με το επιχείρημα ότι οι Καρτονέρος δεν πειθαρχούν στους ισχύοντες κανονισμούς.

Σε αντίθεση με αυτό, οι νέες στρατηγικές που ακολουθούν οι Καρτονέρος για να επιβιώσουν και να προσαρμοστούν στην πραγματικότητα έχουν οδηγήσει χιλιάδες περιθωριοποιημένες οικογένειες στην επανεκτίμηση της εργασίας και των κοινωνικών δεσμών με τους συναδέλφους τους, καθώς επίσης και στη συλλογική διαμόρφωση καλύτερων συνθηκών εργασίας μέσα στο λεγόμενο «εμπόριο των σκουπιδιών». Το να αναγνωρίσουμε τους Καρτονέρος, όχι μόνο ως φτωχούς, αλλά πρώτιστα ως εργαζομένους με σημαντικό ρόλο στην κοινωνία, είναι ζήτημα καθοριστικής σημασίας στην οικοδόμηση αλληλεγγύης στον αγώνα τους.

Πρέπει να αναφέρουμε, όμως, ότι δεν ακολουθούν όλες οι τοπικές κυβερνήσεις την ίδια πολιτική με το Μπουένος Άιρες. Οι κυβερνήσεις του Ροσάριο και της Κόρδοβα, με την ανάληψη της εξουσίας από δημάρχους της λεγόμενης Κεντροαριστεράς, αλλά κυρίως με την οργάνωση και την αντίσταση

των Καρτονέρος, αποφάσισαν να τους εντάξουν στα προγράμματα συγκομιδής ανακυκλώσιμων υλικών, επιτρέποντάς τους να συνεχίσουν να εργάζονται με αυτοδιαχειριζόμενο τρόπο. Ως παράδειγμα, μπορούμε να αναφέρουμε το πρόγραμμα «οικο-συλλέκτες», μέσω του οποίου οι Καρτονέρος δημοσιοποιούν τις δράσεις τους με εκπαιδευτικά φυλλάδια που μοιράζουν στις γειτονιές, ζητώντας παράλληλα τη στήριξη των κατοίκων, τόσο στον διαχωρισμό των σκουπιδιών όσο και στην εφαρμογή ενός συγκεκριμένου ωραρίου για τη συγκομιδή τους.

Με αυτόν τον τρόπο, οι κάτοικοι της πόλης διαχωρίζουν τα ανακυκλώσιμα σκουπίδια, οι Καρτονέρος καταβάλλουν λιγότερη προσπάθεια για να τα συγκεντρώσουν και οι δήμοι επωφελούνται μειώνοντας το κόστος της συγκομιδής από τις ιδιωτικές εταιρείες. Όλα αυτά είναι μέτρα που επιβεβαι-

ώνουν για άλλη μια φορά ότι το κράτος μπορεί μέσα από την εφαρμογή εναλλακτικής πολιτικής να προωθήσει την κοινωνική ένταξη περιθωριοποιημένων ομάδων.

Η πραγματικότητα βέβαια είναι ότι οι Καρτονέρος εμπλέκονται ως καταπιεζόμενοι σε ένα σκληρό «παιχνίδι», το πλαίσιο του οποίου καθορίζεται από την πολιτική των τοπικών κυβερνήσεων, που δεν είναι άλλη από τη δημιουργία συνθηκών κοινωνικής ανισότητας. Ο αγώνας τους, όμως, έχει ανοίξει πολλούς νέους δρόμους ως προς την οργάνωση και την αποτελεσματικότητα της δουλειάς τους, αν και πρέπει να παραδεχτούμε ότι βρίσκεται ακόμα μακριά από την ανατροπή της καπιταλιστικής νοοτροπίας, της οποίας τις τραγικές οικολογικές και κοινωνικές συνέπειες αντιμετωπίζουμε όλοι μας καθημερινά.

μετάφραση: Τασούλα Χεπάκη

Συναντήσαμε τον πάτερ Ιγνάσιο στην παραγκούπολη Villa Oeste, που βρίσκεται ένα τέταρτο απόσταση από το κέντρο του Ροσάριο, της δεύτερης μεγαλύτερης πόλης της Αργεντινής. Ο πάτερ Ιγνάσιο είναι εδώ και είκοσι χρόνια ο ιερέας των τεσσάρων χιλιάδων κατοίκων αυτής της παραγκούπολης, παρά τις επίμονες προσπάθειες των ανωτέρων του να τον διώξουν λόγω της δράσης του. Στη δικτατορία φυλακίστηκε για πέντε χρόνια και βασανίστηκε «όχι λόγω του Χριστού αλλά λόγω των Μοντονέρος*», όπως τον πληροφόρησε ο τότε αρχιεπίσκοπος που είχε διασυνδέσεις με τους στρατιωτικούς. Στη συνέχεια κατέφυγε στη σαντινιστική Νικαράγουα. «Η εκκλησία ήταν πάντα με την εξουσία», μας λέει. Στον τοίχο της μικροσκοπικής παράγκας του η Παναγία και ο Τσε βρίσκονται δίπλα δίπλα.

Μας μιλάει για τους καρτονέρος και την παραγκούπολη: «Η Αργεντινή είναι μια χώρα πλούσια με ανθρώπους φτωχούς. Ενώ παράγει τόσα πολλά τρόφιμα, η εξαθλίωση είναι τεράστια. Το Ροσάριο, για παράδειγμα, έχει ένα εκατομμύριο κατοίκους. Από αυτούς οι τριακόσιες πενήντα χιλιάδες είναι άστεγοι ή μένουν σε κάποια παραγκούπολη στις παρυφές της πόλης [...] Έχουμε φτιάξει έναν συνεταιρισμό καρτονέρος αλλά σήμερα πλέον υπολειτουργεί με μόνο δέκα-δεκαπέντε οικογένειες. Συγκεντρώνουμε κυρίως χαρτόνι, γυαλί και σίδερο, τα οποία αγοράζει ο συνεταιρισμός και τα πουλάει όλα μαζί σε εταιρείες ανακύκλωσης ή εργοστάσια γυαλιού σε καλύτερη τιμή από αυτήν που παίρνει ένας καρτονέρος που τα πουλά μόνος του σε τοπικούς μεσάζοντες. Όμως δεν έχουμε χώρο, νομική βοήθεια, οι γραφειοκρατικές απαιτήσεις είναι πολλές για κάποιον που ζει μεροδούλι μεροφαί. Τα επτά-δέκα πέσος (δύο-τρία ευρώ) που βγάζει τη μέρα από την πώληση των υλικών που ξεδιαλέγει από τα σκουπίδια συχνά δεν φτάνουν ούτε για ένα πιάτο φαί. Οι περισσότεροι καρτονέρος τρώνε το λαϊκό σουσιτίο στην κοινοτική τραπεζαρία που έχουμε φτιάξει, όπου επίσης τρώνε καθημερινά τουλάχιστον πεντακάσια παιδιά. Δεν έχουν λοιπόν την πολυτέλεια να περιμένουν μέχρι να πουλήσει τα χαρτόνια τους όλα μαζί ο συνεταιρισμός, πρέπει να τα πουλήσουν άμεσα για να επιβιώσουν. Σε αυτές τις συνθήκες είναι εξαιρετικά δύσκολο να διατηρηθεί ένας συνεταιρισμός, αλλά συνεχίζουμε...».

Ματούλα Παπαδημητρίου

* Πολιτικο-στρατιωτική οργάνωση, συνδεδεμένη με τον περονισμό, που έδρασε στην Αργεντινή τη δεκαετία του 1970.

Κούβα: ένας λαός που αντιστέκεται επινοώντας

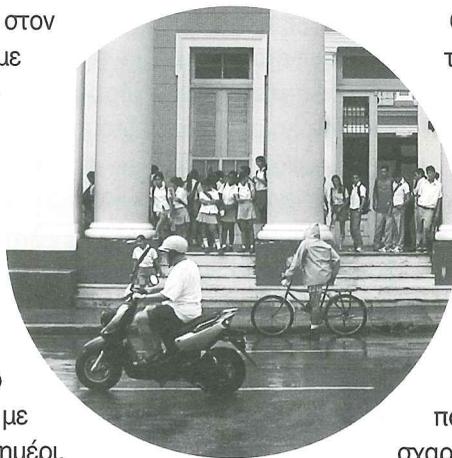
ένας κόσμος
από πάνω

Στην παραλιακή λεωφόρο Μαλεκόν, στον δρόμο που ορίζει τη σχέση της Αβάνας με τη θάλασσα, υπάρχει ένα πλατύ πεζοδρόμιο και μετά ένα στηθαίο. Ούτε ιδιαίτερες διαμορφώσεις, ούτε περίτεχνα πλακόστρωτα. Κι όμως, σε τούτο το μέρος της πόλης εξελίσσεται από το πρωί ως το βράδυ μια ιδιαίτερα πλούσια δημόσια ζωή. Νέοι αγκαλιασμένοι, αλλά και ερασιτέχνες ψαράδες με τα καλάμια τους, ξαπλωμένοι στο στηθαίο ή καθισμένοι στο πεζοδρόμιο, με κιθάρες το βράδυ ή με κολασιό το μεσημέρι, παρέες μικρές και μεγάλες, αλλά και μοναχικοί που αγναντεύουν τον ωκεανό. Πιτσιρικάδες που βουτάνε στα νερά με παράτολμες φιγούρες, αλλά και μεγάλοι που κουβεντιάζουν το σούρουπο, χαζεύοντας τα θαλασσοπούλια καθώς βουτάνε κι αυτά με ορμή στη θάλασσα.

Ίσως η λεωφόρος Μαλεκόν να συνοψίζει μια κουλτούρα ολόκληρη, την κουλτούρα των ανθρώπων που κατοικούν την Αβάνα. Μια ήπια καθημερινή χαρά της ζωής που ξεδιπλώνεται χωρίς επίδειξη, χωρίς σύνεργα και χωρίς προσπάθεια κανείς να ξεχωρίζει. Ο δρόμος ο ίδιος δεν έχει ιδιαίτερη κίνηση, μπορείς να τον διασχίσεις χωρίς μεγάλη προσπάθεια οπουδήποτε, παρά το σχετικά μεγάλο πλάτος του. Κανείς δεν βιάζεται πραγματικά και αν κάποιος κορνάρει θα 'ναι για να χαιρετίσει και όχι για να βρίσει.

Πώς πλάθεται τούτη η κουλτούρα και τι σχέση έχει με το καθεστώς; Δύσκολο κανείς να το απαντήσει παρατηρώντας μόνο σαν επισκέπτης για λίγες μέρες, δύσκολο και να συγκρίνει τις παρατηρήσεις του με όσα ξέρει και δεν ξέρει για την Κούβα. Όμως, ό,τι κανείς βλέπει, νιώθει ή μυρίζει, κάποιες ενδείξεις τού παρέχει για μια κοινωνία που η τύχη της είναι μπλεγμένη με την αναμέτρηση πολλών κόσμων.

Δεν είναι τυχαίο που οι άνθρωποι μοιάζει να ζουν χωρίς να νοιάζονται για το χρώμα του διπλανού τους. Όλες οι αποχρώσεις, από το αφρικανικό μαύρο ως το βορειοευρωπαϊκό λευκό, συναντιούνται στην πόλη. Και στις γειτονιές ξανθά και σοκολατιά πιτσιρικάκια παίζουν μαζί. Στην Κούβα δεν υπάρχουν οι φτωχοί μαύροι και οι πλούσιοι λευκοί. Και τούτη η ανάμειξη προσπερνά κάθε είδους φυλετικό ρατσισμό. Και τούτη η ανάμειξη γεννά κάθε είδους πολύτιμα υβρίδια στη μουσική, στη συμπεριφορά στον δρόμο, στην ανθρώπινη ομορφιά.

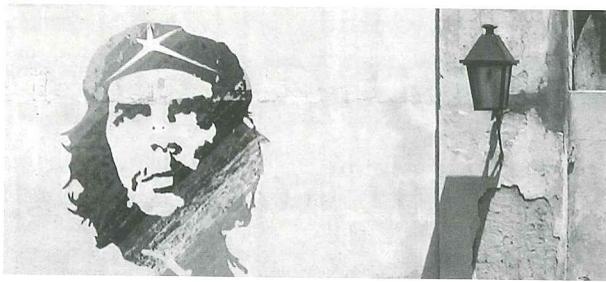
Οι ακραίες συνθήκες που δημιούργησε το εμπάργκο δεν προκάλεσαν συλλογική παραίτηση ούτε συλλογική αντίθεση προς το καθεστώς. Μια πολύπλευρη αυτοσχεδιαστική ικανότητα διαπερνά τη ζωή των Κουβανών. Μαστορεύουν ακατάπαυστα τα παλιά αυτοκίνητά τους, σκαρώνουν με το τίποτα υλικά για να επισκευάζουν τα σπίτια τους, ακόμα και στο φαί καταφέρνουν να μαγειρεύουν το χοιρινό έτσι που να μοιάζει με μοσχάρι, γιατί το μοσχάρισιο κρέας είναι λιγοστό. Το καθεστώς ενίσχυσε τούτη τη γενικευμένη επινοητικότητα. Ενθάρρυνε τους αυτοσχέδιους λαχανόκηπους παντού, ακόμη και στις καρότσες εγκαταλειμμένων φορτηγών την περίοδο της ακραίας ανέχειας. Έχεις την αίσθηση ότι και το ίδιο το κράτος, παρά τον πολιτικό συγκεντρωτισμό, δεν είναι μια γιγαντιαία μονολιθική μηχανή, αλλά ένα σύμπλεγμα από μικρότερες μηχανές που συχνά χρειάζεται να επισκευάζονται ή που λειτουργούν όπως όπως. Ένας δημόσιος παιδικός σταθμός έχει δίπλα του τον δικό του λαχανόκηπο για τα παιδιά. Ένα στρατόπεδο έχει τη δική του φυτεία με μπανανιές για τους στρατιώτες. Οικιστικά συγκροτήματα ενθαρρύνεται να φτιάχνουν οι *microbrigadas*, μικρές ομάδες μηχανικών και οικοδόμων που χρηματοδοτεί το κράτος.

Οι προτεραιότητες του καθεστώτος είναι σαφείς και βέβαια τα αποτελέσματά τους ορατά στην κοινωνία. Ό,τι και να είναι αυτό το καθεστώς, κάτι πρέπει να σημαίνει το ότι έχει επενδύσει ιδιαίτερα στην παιδεία. Όχι μόνο έχει εξαλείψει τον αναλφαριθμητισμό, αλλά και κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης είναι απολύτως δωρεάν (με οικονομική ενίσχυση, μάλιστα, των μαθητών-σπουδαστών). Ένας λαός μορφωμένος μπορεί να κρίνει, μπορεί να απαιτεί, μπορεί να διεκδικεί. Και το κύρος που έχουν οι σπουδαγμένοι σε τούτη την κοινωνία είναι ενδεικτικό. Το κράτος παρέχει εγγυημένη απασχόληση στους επιστήμονες, τους γιατρούς, τους δασκάλους, τους μηχανικούς. Και τους παρέχει και ιδιαίτερα προνόμια (σπίτι, αυτοκίνητο κ.λπ.) αν μετέχουν σε αποστολές στο εξωτερικό (είναι γνωστό ότι η Κούβα στέλνει επιστήμονες σε χώρες όπως η Βενεζουέλα, σε αντάλλαγμα προϊόντων που εισάγει). Το έργο που παράγεται εξαιτίας αυτής της επένδυσης στην επιστήμη και τη γνώση είναι ορατό. Από την έρευνα στην υγεία ως τις πολεοδομικές και αρχιτεκτονικές επεμβάσεις στις πόλεις, εκείνο που φαίνεται είναι μια επιστημονική ανάπτυξη που δεν την κινεί το κέρδος αλλά το δημόσιο συμφέρον, παρόλο που το δημόσιο συμφέρον ορίζεται με τρόπους που είναι σαφώς συγκεντρωτικοί.

Όμως, οι υψηλού επιπέδου παροχές στην υγεία και τη μόρφωση δε μοιάζει να συνοδεύουν ένα ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο ζωής για τον κόσμο. Μπορεί στην Κούβα να μην υπάρχει εξαθλίωση, ιδιαίτερα εκείνη η εξαθλίωση που μαστίζει κυρίως τους αστικούς πληθυσμούς στον λεγόμενο τρίτο κόσμο, υπάρχει όμως φτώχεια. Είναι εξαιρετικά κρίσιμο και δύσκολο να κρίνει κανείς το μοντέλο ανάπτυξης και διανομής που εφαρμόζεται για να κρίνει αν τούτη η φτώχεια είναι μόνο αποτέλεσμα του εμπάργκο. Και εδώ οι παλιότερες και οι πρόσφατες επιλογές του καθεστώτος δείχνουν ιδιαίτερα προβληματικές.

Είναι σαφές ότι σήμερα δίνεται ιδιαίτερη προτεραιότητα στην τουριστική ανάπτυξη. Ενδειξεις πολλές υπάρχουν, όμως, ότι μια τέτοια προοπτική μπορεί να ανατρέψει σημαντικές κοινωνικές κατακτήσεις, ίσως και να τροποποιήσει την κουλτούρα ενός λαού. Προς το παρόν, δε βλέπεις ούτε την ενοχλητική δουλικότητα των εμπλεκόμενων με τον τουρισμό που γνωρίζουμε στην Ελλάδα, ούτε την εκποίηση των πάντων με στόχο το συνάλλαγμα. Όμως, οι τουρίστες κατοικούν κόσμους αποκλειστικής χρήσης, χρησιμοποιούν άλλο νόμισμα από τους ντόπιους (και βέβαια αγοράζουν σε πολύ υψηλότερες τιμές – αυτό, προφανώς, δεν είναι κακό) και ενθαρρύνονται να καταναλώνουν εκεί που οι ντόπιοι αντιμετωπίζουν ελλείψεις. Η επινοητικότητα των Κουβανών μπορεί να τους στρέψει σήμερα να κερδίζουν από την παρουσία των τουριστών με τρόπους απαγορευμένους, όπως τα πειρατικά ταξί, τα λαθραία πούρα ή τα συλλεκτικά νομίσματα. Ποιος, όμως, ξέρει αύριο πώς θα εξελιχθεί η σχέση αυτή; Ήδη ένας οδηγός τουριστικού λεωφορείου (κρα-

τικού, προφανώς) βγάζει περισσότερα από πολλούς άλλους εργαζόμενους, εξαιτίας των φιλοδωρημάτων.

Αν κανείς προσπαθήσει να δει την ίδια την παρουσία του καθεστώτος στη ζωή της κοινωνίας, ξαφνιάζεται από την παντελή έλλειψη της προσωπολατρίας που θα υπέθετε με δεδομένη τη μονοκρατορία του Κάστρο τόσα χρόνια. Πουθενά η εικόνα του και λι-

γοστά τα πλακάτ με τα λόγια του. Αντίθετα, παντού ο Τσε. Μπορεί, πράγματι, μια τέτοια μυθολογική ανάδειξη του άδολου επαναστάτη να συνιστά ένα βολικό άλλοθι για το καθεστώς, καθώς αποσιωπά τη βαθιά δημοκρατική, αυτοκριτική και αντιηρωική στάση του ίδιου του Τσε. Όμως, μοιάζει ταυτόχρονα στη φιγούρα του Τσε πολλοί ντόπιοι να ακουμπούν κάτι από τα όνειρά τους: τη μορφή ενός επαναστάτη που δεν επιδίωξε ποτέ να κερδίσει κάτι προσωπικό από την επανάσταση. Άλλωστε, η λέξη κλειδί παντού είναι η «επανάσταση» και όχι τόσο η λέξη «σοσιαλισμός» ή «κομμουνισμός». «Να υπερασπιστούμε την επανάσταση», είναι το μήνυμα. «Να υπερασπιστούμε την πατρίδα». Και ξέρουμε από την ιστορία της Λατινικής και της Κεντρικής Αμερικής ότι πατρίδα σημαίνει γη και ζωή και όχι έδρα ενός έθνους, οχυρό μιας ταυτότητας.

Εντύπωση, επίσης, κάνει η πολύ μικρή παρουσία δυνάμεων ασφαλείας ή στρατού. Συγκρίνοντας με την Αθήνα, της οποίας το κέντρο πλέον φρουρείται από ένοπλα ΜΑΤ, ή την Πόλη του Μεξικού, όπου περιπολούν κάθε είδους ένοπλα σώματα τάξης, η Αβάνα και ακόμη περισσότερο οι άλλες πόλεις είναι σχεδόν «αφύλακτες» πόλεις. Μήπως είναι τούτο μια ένδειξη ότι το καθεστώς δεν φοβάται τον λαό;

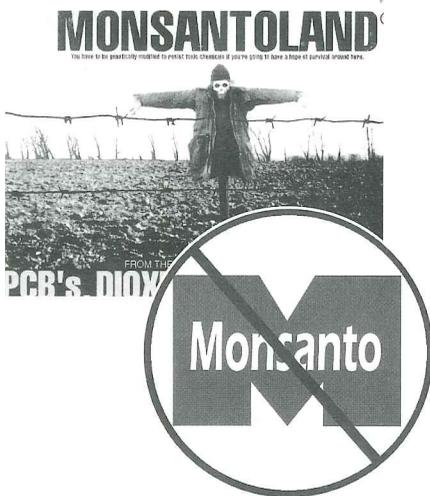
Στην Κούβα, έστω και αν βρεθείς για λίγο, δεν μένεις με την αίσθηση ότι πρόκειται για μια κοινωνία σαν εκείνες του λεγόμενου «υπαρκτού σοσιαλισμού». Γι' αυτό σου γεννιέται μια αισιόδοξη αμηχανία, παρόλο που ξέρεις ότι δεν είναι η κοινωνία της συλλογικής χειραφέτησης που ονειρεύεσαι. Η δύναμη ζωής που ξεπηδάει από παντού και η γενναϊόδωρη αξιοπρέπεια των Κουβανών ίσως αποτελούν εγγύηση για την ανάπτυξη μιας ελπίδας εύθραυστης. Δεν είναι τυχαίο που το παράδειγμα της Κούβας αποτελεί αναφορά ακόμα και για τα πιο κριτικά ρεύματα της λατινοαμερικανικής Αριστεράς. Όπως το λέει και ένα από τα πανό στη λεωφόρο Μαλεκόν, που εκθέτει τα σχέδια του Μπους για την αμερικανική ήπειρο: «Όχι, ευχαριστώ! Ζούμε στην Κούβα!».

Σταύρος Σταυριδής

Ουστ!!! Μονσάντο: μια πολυεθνική και πολύ... Ουστ!!!

Συνεχίζουμε τη στήλη, στην οποία παρουσιάζουμε τους «κακούς», τους «πολύ κακούς», είτε είναι άτομα είτε είναι επιχειρήσεις. Τα αισθήματά μας γι' αυτούς εκφράζονται εύγλωττα στο όνομα της στήλης...

Ψάχνοντας υλικό για τη Μονσάντο, βυθίζεσαι στον πιο βαθύ βούρκο. Είναι τόσες οι αμαρτίες της που κάθε τόσο αναφωνείς με έκπληξη: «Και αυτό έργο της Μονσάντο είναι;». Τα περισσότερα τα γνωρίζουμε. Κάποια ως κατορθώματα της Μονσάντο, κάποια άλλα όμως όχι. Η ίδια φροντίζει να ξεχαστεί το όνομά της από τις βρόμικες υποθέσεις. Σε μας τίθεται το ερώτημα: Μήπως πρέπει να έχουμε πιο δυνατή μνήμη και πιο ουσιαστική δράση; Ας πιάσουμε, όμως, τα πράγματα από την αρχή.

Μια εταιρεία με όνομα... εξωτικό

Ο πλασιέ φαρμάκων Τζον Φράνσις Κουίνι ιδρύει το 1901 στο Σεν Λιούις του Μισούρι τη Μονσάντο, δίνοντάς της το όνομα της υπηρέτριας της γυναίκας του. Πρώτο προϊόν της εταιρείας είναι η σακχαρίνη, την οποία πούλησε στην Κόκα Κόλα. Αμέσως μετά δημιουργεί και πουλάει στην ίδια εταιρεία καφεΐνη και βανιλίνη και γίνεται έτσι ο βασικός προμηθευτής της. Το 1919 εισβάλλει στην Ευρώπη μέσω Ουαλίας, όπου στο Ρουάντον φτιάχνει το εργοστάσιο της. Σε αυτό παράγει βανιλίνη, σαλικιλικό οξύ, ασπιρίνη και λάστιχα.

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης δεκαετίας της, η Μονσάντο μετατρέπεται σε καθαρά χημική βιομηχανία, επικεντρώνοντας την παραγωγή της στο θειικό οξύ και τα παράγωγά του, όπως συνθετικά λιπάσματα και απορρυπαντικά, θειικά άλατα, βαφές, νάιλον, νιτρικό οξύ, χλωρίνες και άλλα.

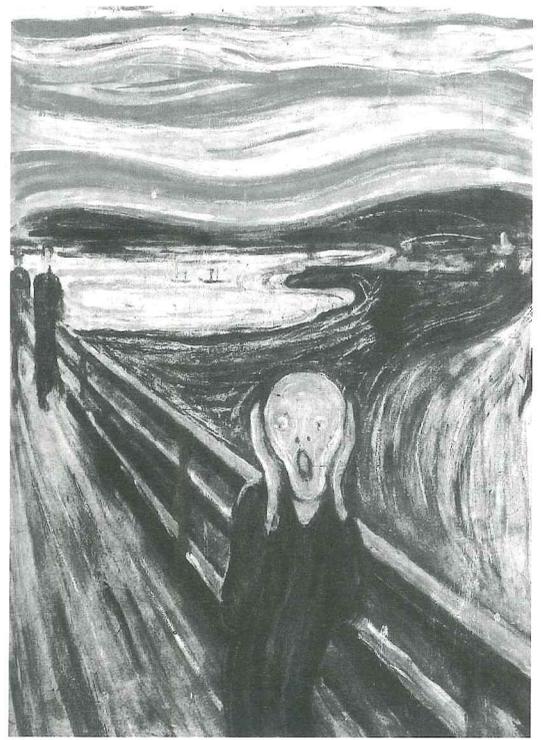
Ο γιος... Μονσάντο

Το 1928 αναλαμβάνει την εταιρεία ο γιος του, Έντγκαρ Μονσάντο Κουίνι. Το όνομα της υπηρέτριας και στον κανακάρη εκτός από την εταιρεία ο μπαμπάς; Με την καθοδήγηση του γιου, η Μονσάντο γίνεται η πρώτη εταιρεία παραγωγής πλαστικών (από πολυεστέρες) και συνθετικών ινών στον κόσμο. Από τότε παραμένει σταθερά στις δέκα πρώτες χημικές βιομηχανίες στις ΗΠΑ.

Ναγκασάκι και Χιροσίμα

Τι σχέση έχει η Μονσάντο με το Ναγκασάκι και τη Χιροσίμα; Μα αυτήν που υποψιάζεστε: τη δημιουργία της ατομικής βόμβας.

Το 1940 μετέχει στο Πρότζεκτ Ντέιτον που πειραματίζεται στο Μαϊάμ-σμποουργκ του Οχάιο για τη δημιουργία της ατομικής βόμβας. Αμέσως μετά μετέχει στο Πρότζεκτ Μανχάταν που δημιουργεί τη βόμβα. Αποφασιστι-

κή είναι η συμβολή της στη κατασκευή των βομβών που ρίχτηκαν στο Ναγκασάκι και τη Χιροσίμα.

Η καταστροφή του Τέξας

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η Μονσάντο, περήφανη που συνέβαλε στον τερματισμό του, συνεχίζει το... δημιουργικό της έργο. Παίζει με τα οξέα, τις βάσεις και τα παράγωγά τους. Στις εννέα το πρωί της 16ης Απριλίου του 1947, το γαλλικό πλοίο Γκραντ Καπ, ενώ φόρτωνε νιτρική αμμωνία στις εγκαταστάσεις της Μονσάντο στον κόλπο Πελάντεστον του Τέξας, εκρήγνυται, καταστρέφοντας το μεγαλύτερο μέρος του λιμανιού της πόλης του Τέξας και του εργοστασίου της Μονσάντο. Η φωτιά έκαψε για δύο μέρες. Στις 17 το μεσημέρι μια ακόμη έκρηξη στις κεντρικές εγκαταστάσεις του εργοστασίου αποτελείώνει την καταστροφή. Τραγικά θύματα των εκρήξεων εργάτες του εργοστασίου, του λιμανιού, εργαζόμενοι στους σιδηροδρόμους, αγρότες, μαθητές και άλλοι κάτοικοι του Τέξας. Συνολικά το ατύχημα είχε εξακόσιους νεκρούς και δύο χιλιάδες τραυματίες από τον πληθυσμό του Τέξας, που ήταν δεκαέξι χιλιάδες εκείνη την εποχή. Είναι το μεγαλύτερο βιομηχανικό ατύχημα στην ιστορία των ΗΠΑ και έχει μείνει στην μνήμη όλων ως η «Καταστροφή του Τέξας».

Στη συνέχεια, η Μονσάντο προχωρά σε συνεργασία με ευρωπαϊκές εταιρείες. Αρχικά με την αγγλική Κορτό, από την οποία αποκτά τα δικαιώματα της βισκόζης το 1949 και αρχίζει την παραγωγή της Αμερικανικής Βισκόζης. Στη συ-

νέχεια, σε συνεργασία με τη γερμανική Μπάγιερ, αρχίζει από το 1954 την παραγωγή πολυουραιθάνης.

Αεροψεκασμοί με την εγγύηση της Μονσάντο

Το 1960 η αμερικανική αεροπορία αρχίζει να ψεκάζει τις ζούγκλες του Βιετνάμ με το παρασιτοκτόνο Agent Orange, παρασκευής Μονσάντο. Σκοπός των Αμερικανών είναι να αποξηράνουν τα δάση για να μην έχουν κάλυψη οι αντάρτες Βιετκόνγκ. Τα αποτελέσματα; Εκατοντάδες χιλιάδες χωρικοί, αλλά και Αμερικανοί στρατιώτες υπέστησαν σοβαρές και ανεπανόρθωτες βλάβες στην υγεία τους. Ακόμη και σήμερα στο Βιετνάμ γεννιούνται παιδιά με σωματικές ανωμαλίες εξαιτίας των δηλητηρίων με τα οποία ράντισαν τη γη τους. Τεράστια είναι και η οικολογική καταστροφή της χώρας από τους πολύχρονους ψεκασμούς.

Το 2000 και μετά από την παγκόσμια καταδίκη των ραντισμών με Agent Orange, τη σκυτάλη παίρνει το εξαιρετικά δηλητηριώδες παρασιτοκτόνο Round Up, δημιούργημα επίσης της Μονσάντο (γνωστό και στους δικούς μας αγρότες).

Χώρος επιχειρήσεων της αμερικανικής αεροπορίας αυτή τη φορά η Κολομβία και το Εκουαδόρ. Σε εφαρμογή του Σχεδίου Κολομβία -το οποίο με πρόφαση την καταπολέμηση των φυτειών της κόκας αποτελεί μια πολιτικο-στρατιωτική επέμβαση στη Λατινική Αμερική- ραντίζονται φυτείες κόκας, αλλά και τα παρακείμενα χωράφια των ιθαγενών, τα ποτάμια και οι λίμνες με το ισχυρό δηλητήριο. Τα αποτελέσματα είναι ήδη γνωστά και τραγικά. Για παράδειγμα, στο Πουτουμάγιο τέσσερις χιλιάδες άνθρωποι υποφέρουν από δερματικές παθήσεις και γαστρικές διαταραχές, ενώ εκατόν εβδομήντα πέντε χιλιάδες ζώα βρέθηκαν νεκρά. Και όλα αυτά ενώ η συσκευασία του παρασιτοκτόνου αναγράφει να μη γίνεται ψεκασμός από αέρος και χρήση του προϊόντος κοντά σε υδάτινες επιφάνειες. Το 2001, στο αμερικανικό Κογκρέσο ο γερουσιαστής Πολ Γουελστόουν επισήμανε τους κινδύνους των ψεκασμών σε Κολομβία και Εκουαδόρ. Παρ' όλα αυτά, όμως, οι ψεκασμοί συνεχίζονται ως σήμερα.

Γάλα... δηλητήριο

Τη δεκαετία του '70, η Μονσάντο παράγει μια σωματική ορμόνη (σωματροπίνη), γνωστή ως YBGH ή Posilac. Η σωματροπίνη δίνεται στις αγελάδες για να αυξήσουν την παραγωγή γάλακτος. Το γάλα που παράγουν παρουσιάζει πολλά προβλήματα, όπως αυξημένη περιεκτικότητα σε πύον και ανοσία στην αντιβίωση. Επίσης, μια καρκινογόνος ορμόνη, η IFG-1, διοχετεύεται στο αίμα της αγελάδας. Η ορμόνη αυτή ανιχνεύθηκε τόσο στο αίμα των αγελάδων όσο και των ανθρώπων που πίνουν το γάλα. Και προκαλεί

καρκινογόνους όγκους στο στήθος, τον προστάτη και τον πρωκτό. Η Ανωτάτη Εταιρεία για τον Έλεγχο της Τεχνολογίας των ΗΠΑ επιτρέπει στο γάλα με αυτή την ορμόνη να πωλείται με την ετικέτα «χωρίς ορμόνες», κάνοντάς το έτσι πολύ δημοφιλές στην κατανάλωση.

Το γνωστό μας... κλοφέν

Η Μονσάντο παράγει τα πολυχλωριωμένα διφαινύλια, γνωστά και ως PCB ή κλοφέν. Είναι ένα χημικό μέσο που χρησιμοποιείται στους μετασχηματιστές υψηλής τάσης των βιομηχανικών μονάδων, των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και αλλού. Η τοξικότητά του είναι πολύ μεγάλη και πρέπει μετά τη χρήση του να φυλάσσεται σε ανθεκτικά βαρέλια και να μεταφέρεται σε κατάλληλα εργαστήρια, όπου θα καταστρέφεται. Αυτά βέβαια έγιναν γνωστά ύστερα από δίκη σε γερμανικό δικαστήριο και αφού τα υπολείμματα του κλοφέν είχαν μολύνει για χρόνια έδαφος και υδροφόρο ορίζοντα. Το κλοφέν είναι πολύ δύσκολο να βιοδιασπαστεί και συσσωρεύεται στο περιβάλλον (στον υδροφόρο ορίζοντα, στον ανθρώπινο ιστό, στον λιπώδη ιστό και σε όλους τους ιστούς με παρόμοια χαρακτηριστικά). Όταν η συσσώρευση φτάσει σε ένα κρίσιμο όριο, δίνει τοξικό αποτέλεσμα, που συνήθως είναι καρκινογένεση. Επίσης, από εκρήξεις και ατυχήματα στα εργοστάσια το κλοφέν προκαλεί έκλυση διοξινών και φουρανίων.

Αυτά μαζί με τη μόλυνση του εδάφους και του υδροφόρου ορίζοντα προκαλούν επιπτώσεις στην τροφική αλυσίδα, μολύνοντας φυτά, πουλερικά και ψάρια. Και μετά τη γνώση της επικινδυνότητάς του, παρατηρήθηκαν παρατυπίες για τη φύλαξη του και την καταστροφή του, λόγω του μεγάλου κόστους φύλαξης και μεταφοράς. Στην Ελλάδα είχαμε περιπτώσεις τέτοιων παρατυπιών σε μονάδες της ΔΕΗ και στην αμερικανική βάση της Νέας Μάκρης, όπου μετά το κλείσιμό της τα τρία τέταρτα του κλοφέν εξαφανίστηκαν, με την υποψία ότι χύθηκαν στον διπλανό υδροβιότοπο.

Τα μεταλλαγμένα

Την περίοδο 1997-2002, μετά από μια σειρά διασπάσεων και συγχωνεύσεων, η Μονσάντο μετασχηματίζεται από χημικό σε βιοτεχνολογικό γίγαντα.

Ήδη από το 1982 η εταιρεία παράγει τους πρώτους γενετικά τροποποιημένους σπόρους. Το 1987 κάνει τις πρώτες πειραματικές καλλιέργειες σε αγρούς. Σήμερα, το 91% των μεταλλαγμένων σπόρων παρασκευάζεται από αυτήν. Το 85% των γενετικά τροποποιημένων καλλιεργειών βρίσκεται σε τρεις μόνο χώρες: τις ΗΠΑ, τον Καναδά και την Αργεντινή. Τα κύρια μεταλλαγμένα προϊόντα της Μονσάντο είναι το καλαμπόκι, η σόγια, η ελαιοκράμβη και το βαμβάκι. Παράγει ακόμα ζάχαρη, σιτάρι, ρύζι, πατάτες και γλυκοπατάτες.

Αλλά, τι είναι ένας γενετικά τροποποιημένος σπόρος; Ένας τέτοιος σπόρος παρασκευάζεται στα εργαστήρια της γενετικής μηχανικής. Η διαδικασία παραγωγής του περιλαμβάνει την εξαγωγή γονιδίων από έναν οργανισμό (ζώο, φυτό, βακτήριο ή ιό, ακόμη και άνθρωπο) και εισαγωγή αυτών των γονιδίων σε έναν άλλον εντελώς διαφορετικό οργανισμό (στην περίπτωσή μας,

"Μόνο όταν το τελευταίο δέντρο πεθάνει,
το τελευταίο ποτάμι δηλητηριαστεί,
το τελευταίο ψάρι πιαστεί,
θα συνειδητοποιήσουμε ότι τα χρήματα
δεν τρώγονται!"

**Και πού να ήξερε
για τα μεταλλαγμένα!**

ένας κόσμος

καλλιεργούμενο φυτό). Ο νέος οργανισμός αποκτά νέα χαρακτηριστικά, όπως αντοχή σε ακραία καιρικά φαινόμενα και σε συγκεκριμένα ζιζανιοκτόνα. Η γενετική μηχανική δεν βάζει περιορισμούς στην ανταλλαγή των γονιδίων. Στην εκπομπή *Ρεπορτάζ χωρίς σύνορα* του Στέλιου Κούλογλου που μεταδόθηκε στις 21.1.2001, ο εκπρόσωπος της Μονσάντο δήλωνε: «*Τίποτε δεν μπορεί να αποκλειστεί αν το θέλει η επιστήμη. Ούτε το γονίδιο ποντικού σε λαχανικά, ούτε η περίπτωση οι άνθρωποι στο μέλλον να τρέφονται με υπολείμματα ανθρώπων*».

Ο σπόρος... εξολοθρευτής

Η Μονσάντο προχωρά τη γενετική μηχανική ακόμη παραπέρα, δημιουργώντας τον σπόρο εξολοθρευτή. Καταφέρει από τα μεταλλαγμένα φυτά της να παράγονται στείροι σπόροι. Έτσι, υποχρεώνει τους αγρότες να αγοράζουν κάθε χρονιά νέους σπόρους μαζί με τα ζιζανιοκτόνα της Μονσάντο, αυξάνοντας κατακόρυφα τις εισπράξεις της. Για όσους δεν ακολουθούν το πλάνο της και παράγουν μεταλλαγμένα χωρίς να αγοράσουν από αυτήν, διαλέγει τον δρόμο των αγωγών και των δικαστηρίων. Οι αγρότες υποχρεώνονται από τα δικαστήρια να καταβάλουν τεράστιες αποζημιώσεις στην εταιρεία, ακόμη και αν τα χωράφια τους γεινιάζουν με άλλα που ακολουθούν τους κανόνες της Μονσάντο και η γονιμοποίηση έγινε με τη βοήθεια των εντόμων ή του αέρα. Μέχρι σήμερα έχει εισπράξει 15.253.603 δολάρια από αγρότες που στα χωράφια τους φύτεψαν μεταλλαγμένα είτε για δεύτερη φορά είτε μεταφέρθηκαν από γειτονικά χωράφια. Πολλοί αγρότες στις ΗΠΑ και τον Καναδά έχασαν τις περιουσίες τους και βρέθηκαν στη φυλακή. Οι επιπτώσεις από την καλλιέργεια μεταλλαγμένων είναι καταστροφικές για τη γεωργία. Εκτός από την εξασθένηση των εδαφών και τη μόλυσή τους με επικίνδυνα δηλητήρια, απειλεί άμεσα τη βιοποικιλότητα των ειδών, απειλώντας πολλά από αυτά με εξαφάνιση.

Οι ιθαγενείς λαοί αντιδρούν

Η αντίληψη της Μονσάντο για νέους σπόρους σε κάθε νέα καλλιέργεια δεν έρχεται κόντρα μόνο με την πανάρχαια διαδικασία της φύσης που αναπαράγει τα φυτά από τους σπόρους των παλαιών φυτών, αλλά και με την κουλτούρα των ιθαγενών λαών σε όλο τον πλανήτη, αφού αυτός ο τρόπος καλλιέργειας είναι η σχέση τους με τη μητέρα γη. Όταν στο Μεξικό οι ιθαγενείς κατάλαβαν ότι τα χωράφια τους ήταν μολυσμένα από τους γενετικά τροποποιημένους σπόρους, αντέδρασαν, αναγκάζοντας την κυβέρνηση να απαγορεύσει την εισαγωγή τους. Η Μονσάντο, από την πλευρά της, πιέζει για την άρση αυτού του εμπόρου και η κυβέρνηση είναι έτοιμη να ενδώσει στις επιθυμίες της. Οι κοινότητες αντιδρούν και με τη βοήθεια της Greenpeace χαράζουν αγρογλυφικά ΟΧΙ σε γενετικά μολυσμένα χωράφια του Χοκοτιτλάν. Στο Κούσκο του Περού, ο Αλεχάντρο Αργουμέδο του πάρκου πατάτας ANDES δηλώνει: «*Οι αγρότες και οι ιθαγενείς δεν μπορούν να εμπιστευθούν τη Μονσάντο. Η υπόσχεση την οποία δεν τήρησε είναι μια μεγάλη προδοσία, διότι οι ιθαγενείς και οι αγρότες, κρατώντας τους σπόρους, εξασφαλίζουν τη διατροφική ασφάλεια και την αυτοδιά-*

θεσή τους». Ένα δισ. τετρακόσια εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως επανακαλλιεργούν με τους σπόρους.

Τα ψεύτικα τα λόγια τα μεγάλα...

Παρά τις υποσχέσεις της Μονσάντο για αυξημένη σοδειά και κέρδη από τα μεταλλαγμένα, τα αποτελέσματα είναι καταστροφικά. Μερικά παραδείγματα:

Το 2002, η Μονσάντο χρηματοδοτεί στην Κένυα καλλιέργεια μεταλλαγμένης γλυκοπατάτας σαν τη μοναδική λύση για τη γεωργία της Αφρικής. Τον Γενάρη του 2004 και μετά από έξι οκτώ δέκα εκατομμυρίων δολαρίων, τα αποτελέσματα είναι τραγικά. Ενώ η εταιρεία αποκρίπτει τα αποτελέσματα του πειράματος, αυτά δημοσιεύονται κρυφά και αποδεικνύουν ότι οι μη μεταλλαγμένες γλυκοπατάτες απέδωσαν πολύ περισσότερο από τις μεταλλαγμένες.

Το 2005, η Νότια Αφρική υιοθετεί το πάγωμα των γενετικά τροποποιημένων καλλιεργειών.

Στην Ινδία, η Μονσάντο προωθεί την καλλιέργεια του μεταλλαγμένου βαμβακιού Βt, ισχυριζόμενη ότι μειώνει τις ζημιές των εντόμων, αυξάνει την παραγωγή και τα εισοδήματα των αγροτών. Το πείραμα απέτυχε παταγωδώς. Το κόστος αυξήθηκε για όλες τις κατηγορίες των αγροτών. Η Μονσάντο δεν παραδέχτηκε την αποτυχία και, φυσικά, δεν αποζημίωσε τους κατεστραμμένους αγρότες. Στο ίδιο πείραμα με το βαμβάκι Βt στην Ινδονησία, κατά την περίοδο 1997-2002, η Μονσάντο δωροδοκεί στελέχη της κυβέρνησης για την προμήθεια των δικών της ζιζανιοκτόνων και την αποφυγή ελέγχων στις καλλιέργειες. Η συναλλαγή αποκαλύπτεται και φθάνει στα δικαστήρια. Το 2005, τα αμερικανικά δικαστήρια επιδικάζουν στην εταιρεία πρόστιμο ενός εκατομμυρίου πεντακοσίων χιλιάδων δολαρίων. Στην Ινδονησία δεν καλλιεργείται πλέον μεταλλαγμένο βαμβάκι.

Το μεταλλαγμένο καλαμπόκι

Η Ευρώπη καλλιεργεί εκτεταμένα μεταλλαγμένο καλαμπόκι που αγοράζει από τη Μονσάντο από τα τέλη του 20ού αιώνα. Παράλληλα, γίνεται χρήση του φονικού ζιζανιοκτόνου Round Up, της ίδιας εταιρείας. Η Ελλάδα ακολουθεί και... επαυξάνει.

Μετά από εκστρατεία της Greenpeace, γερμανικό δικαστήριο στηριζόμενο στους νόμους της Ε.Ε. αναγκάζει τη Μονσάντο να δημοσιοποιήσει έκθεση 1.000 σελίδων, που αποκαλύπτει τις εργαστηριακές επιπτώσεις της κατανάλωσης του μεταλλαγμένου καλαμποκιού MON863 σε αρουραίους. Εκεί αναφέρεται ότι οι αρουραίοι παρουσίασαν σημάδια τοξικότητας στο συκώτι και τα νεφρά. Ξεσπά σάλος και η Ε.Ε. απαγορεύει την καλλιέργεια του συγκεκριμένου σπόρου, αλλά και πλήθος ακόμη μεταλλαγμένων της Μονσάντο. Οι χώρες της Ευρώπης -ανάμεσα σε αυτές και η Ελλάδα- απαγορεύουν γενικώς την καλλιέργεια γενετικά τροποποιημένων σπόρων. Τώρα προσπαθούν να αποκαταστήσουν τα γενετικά μολυσμένα χωράφια από τις επιπτώσεις των μεταλλαγμένων και των δηλητηρίων της εταιρείας.

Η Αργεντινή, η σόγια και η Ελλάδα

Στις αρχές του 21ου αιώνα, η Μονσάντο, εκμεταλλευόμενη την οικονομική κρίση της Αργεντινής, εφοδιάζει τους αγρότες με σπόρους μεταλλαγμένης σόγιας. Δεν μπόρε-

σε, όμως, να κοντρολάρει τη συνήθειά τους να κρατάνε τους σπόρους για την επόμενη σοδειά. Έτσι, η μεταλλαγμένη σόγια εξαπλώθηκε ραγδαία σε όλη την Αργεντινή και στις γειτονικές Παραγουάη και Βραζιλία, όπου απαγορεύεται η καλλιέργειά της. Η Μονσάντο περίμενε στη γωνία και την κατάλληλη στιγμή χρησιμοποίησε τους παράνομους καλλιεργητές σόγιας ως μέσο πίεσης για τη νομιμοποίηση της καλλιέργειας. Αφού η καλλιέργεια σόγιας νομιμοποιήθηκε στις δύο χώρες, τώρα προσπαθεί να ελέγξει τη «μαύρη αγορά» των σπόρων. Στη Βραζιλία το έχει πετύχει. Αρχικά, η κυβέρνηση έδωσε αμνηστία στους αγρότες που δήλωσαν τη σοδειά τους ως μεταλλαγμένη σόγια. Στη συνέχεια, η Μονσάντο ήλθε σε συμφωνία με ενώσεις παραγωγών, εταιρείες μεταποίησης και εξαγωγικές εταιρείες ώστε οι αγρότες να πληρώνουν δικαιώματα εκμετάλλευσης. Τώρα πληρώνουν από 2,8 ως 5,5 εκατομμύρια ρεάλ ανά τόνο μόλις τον παραδώσουν στο σιλό. Αν οι παραγωγοί δεν δηλώσουν τη σοδειά τους ως μεταλλαγμένη, τότε υπόκεινται σε ελέγχους και κινδυνεύουν με τσουχτερά πρόστιμα αν τα προϊόντα τους χαρακτηριστούν μεταλλαγμένα. Μετά τη Βραζιλία, στράφηκε προς την Αργεντινή, πρώτη χώρα σε παραγωγή σόγιας παγκοσμίως. Τον Οκτώβριο του 2003 ανακοίνωσε την απόσυρση των μεταλλαγμένων σπόρων της και τη ματαίωση επενδύσεων σαράντα εκατομμυρίων δολαρίων στη χώρα εξαιτίας της «έλλειψης επαρκούς πολιτικής για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας». Η κυβέρνηση ενέδωσε και το 2004 ανακοίνωσε ότι οι αγρότες που δεν μπορούν να αποδείξουν ότι η σοδειά τους προέρχεται από αγορασμένο πιστοποιημένο σπόρο θα πληρώνουν φόρο επί των πωλήσεων της σοδειάς τους. Τον φόρο αυτόν τον εισπράττει η κυβέρνηση και τον αποδίδει στη Μονσάντο.

Ήδη οι αγρότες, που στην περίοδο της οικονομικής κρίσης βρήκαν καταφύγιο στη μεταλλαγμένη σόγια, αντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα.

Τα χωράφια τους κορέστηκαν από τη συνεχή μονοκαλλιέργεια και δεν αποδίδουν πια. Ως νεόπτωχοι, παίρνουν τον δρόμο για το Μπουένος Άιρες, δημιουργώντας ένα νέο κύμα αστυφιλίας.

Και η Ελλάδα; Τι σχέση έχει με τη σόγια της Αργεντινής; Μεγάλη, αφού αγοράζει τεράστιες ποσότητες σόγιας για ζωοτροφές και ως πρώτη ύλη στη βιομηχανία τροφίμων. Η Greenpeace έχει εντοπίσει και εμποδίζει αρκετά πλοία που έρχονται από την Αργεντινή φορτωμένα με μεταλλαγμένη σόγια. Στις 23

Μάη του 2004, το πλοίο *La Esperanza* της οργάνωσης εμπόδισε το φορτωμένο με σόγια πλοίο *UBC Beaumont* να ξεφορτώσει στο λιμάνι της Πρέβεζας.

Στροφή στα βιοκαύσιμα

Αφού η Μονσάντο δεν τα πολυκαταφέρει στη αγορά των τροφίμων, παρότι έχει και την υποστήριξη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, που σε συνεργασία με τις ΗΠΑ, Καναδά, Αργεντινή και Μονσάντο πιέζει την Ε.Ε. να δεχτεί την καλλιέργεια μεταλλαγμένων, αποφάσισε να ασχοληθεί με τα βιοκαύσιμα, για τα οποία γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος της «αλάνας». Να προσθέσουμε μόνο ότι δεν αποκλείεται στο μέλλον να βρούμε στα ράφια των σουπερ μάρκετ τρόφιμα που θα προέρχονται από καλλιέργειες βιοκαυσίμων. Το πρώτο κρούσμα ήδη σημειώθηκε στις ΗΠΑ, όπου εντοπίστηκε γενετικά τροποποιημένο ρύζι της Μπάγιερ να πωλείται ως τρόφιμο, ενώ είχε παραχθεί για άλλη χρήση. Να θυμίσουμε και το ηλιέλαιο-ορυκτέλαιο στην Ελλάδα σήμερα.

Ντοκιμαντέρ από τη Γαλλία

Τον Μάρτη του 2008 προβλήθηκε στο γαλλογερμανικό κανάλι ARTE το ντοκιμαντέρ «Μονσάντο με σπόρους και δηλητήριο» της γαλλίδας Μαρί Μονίκ Ρομπέν. Η δημιουργός, αφού διάβασε χιλιάδες σελίδες στο διαδίκτυο και όργωσε επί τρία χρόνια με το συνεργείο της όλο τον πλανήτη, αποκαλύπτει τα εγκλήματα της εταιρείας σε ένα συγκλονιστικό ντοκουμέντο. Να τι απαντάει στην ερώτηση, «Πώς πρέπει να αντιδράσουν οι θεατές στην ταινία σας;»:

«Ελπίζω ότι το ντοκιμαντέρ μου θα ξεσηκώσει έναν σοβαρό πόλεμο κατά των γενετικά μεταλλαγμένων, ο οποίος θα οδηγήσει στην απαγόρευση της αγοράς και πώλησής τους. Στη χρήση των τροποποιημένων δεν υπάρχει καμία επιστροφή. Οι καταναλωτές πρέπει να καταλάβουν ότι έχουν την επιλογή να αγοράσουν ή να μην αγοράσουν. Οι παραγωγοί μεταλλαγμένων εξαγωγήν το 80% των προϊόντων τους στην Ευρώπη και την Ιαπωνία και τρέμουν στην ιδέα ενός μποϊκοτάζ. Παράλληλα με τη βιοτεχνολογία, η Μονσάντο είναι το τυπικό παράδειγμα της σύγχρονης ανάπτυξης του καπιταλισμού. Από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έχει κυκλοφορήσει πάνω από χίλια εκατό είδη προϊόντων στην αγορά τα οποία δεν έχουν ελεγχθεί επιστημονικά. Αυτό το οικονομικό μοντέλο είναι ύποπτο από τη γέννησή του. Σκοπός μου είναι να κάνω τον καθένα να αναλογιστεί πόσο τον αφορά αυτή η υπόθεση».

Μιχάλης Αντιστάκης

Διαβάστε: το βιβλίο *Silent Spring* (1962) της Ραχίλ Κάρσον

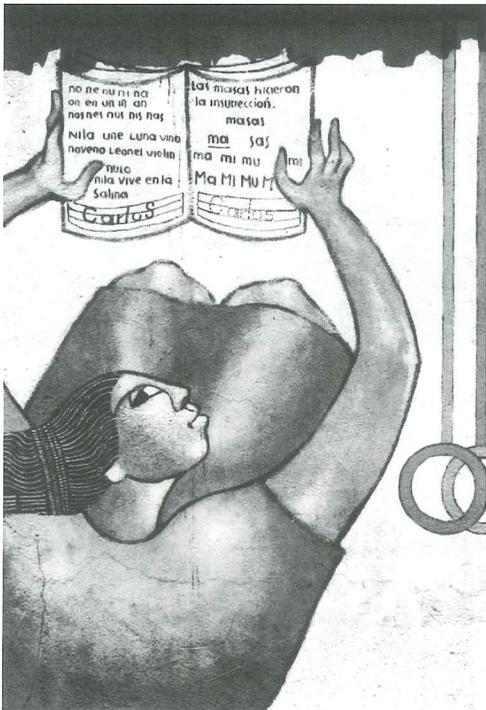
Δείτε τα ντοκιμαντέρ: • *The Corporation* (2003) του Μαρκ Άσμπαρ • *The Future of Food* (2004) της Ντέμπορα Κουκς • *Monsanto mit Gift und Genen* (2008) της Μαρί Μονίκ Ρομπέν • την ταινία *Michael Clayton* (2007) του Τόνι Γκιρλόι

Πού πάνε οι ιστορίες;

«Χωρίς ιστορίες δεν θα ξέραμε με πόση ευρύτητα μοιραζόμαστε τις χαρές και τους πόνους μας».

Τζον Μπέργκερ, Σαν Κριστόμπαλ ντε las Κάσας, Τσιάπας, Μεξικό, 16 Δεκέμβρη 2007

δεν παύει ο άνεμος

Σύντροφοι, παρόντες και απόντες, καλημέρα!

Είναι ήδη μία και μισή το μεσημέρι. Και οι μέρες είναι όλο και μικρότερες, αν και σε πέντε μέρες αρχίζουν και πάλι να μεγαλώνουν. Εμείς οι τρεις, η Μπέβερλι, ο Λάρι κι εγώ ταξιδέψαμε πάνω από δέκα χιλιάδες χιλιόμετρα για να βρεθούμε εδώ και ερχόμαστε από ένα μικρό χωριό στα βουνά της Γαλλίας. Και αυτό σημαίνει ότι ξέρουμε ότι ακόμα και το πιο μικρό βουνό έχει το όνομά του.

Στις μεγάλες πόλεις υπάρχουν αίθουσες τέχνης και εκεί συνηθίζεται να υπάρχει κόσμος που κάνει βόλτες, ακούγοντας κασέτες ή ακολουθώντας έναν ξεναγό που τους εξηγεί τα έργα τέχνης. Και αυτός είναι ένας τρόπος για να μην απευθύνεται η τέχνη μόνο σε μια ελίτ. Όμως το πρόβλημα είναι ότι έτσι ο κόσμος ακούει και δεν κοιτάζει. Μια μέρα, σε μια αίθουσα τέχνης, είδα μια ομάδα που την οδηγούσε μία ξεναγός και, προς μεγάλη μου έκπληξη, δεν άκουγα καμία λέξη, κανένα θόρυβο. Όταν τους πλησίασα περισσότερο, κατάλαβα τι συνέβαινε. Η ξεναγός μιλούσε με νοήματα γιατί απευθυνόταν σε μια ομάδα κωφών. Και, με έναν περίεργο τρόπο, αυτή η εμπειρία μιας συνεχούς φωνής που δεν ακούγεται μου φάνηκε πολύ κατάλληλη γιατί έχει να κάνει πολύ με αυτό που βλέπεις στους πίνακες ζωγραφικής, όπου οι μορφές κάνουν νοήματα χωρίς να κάνουν θόρυβο.

Γιατί σας το αφηγούμαι όλο αυτό; Το λέω «όλο αυτό» λόγω της ηλίθιας αμάθειάς μου της ισπανικής γλώσσας. Και σας ζητάμε τώρα να κοιτάτε ακριβώς όπως ακούτε. Κοιτάξτε πέρα από τις λέξεις. Μερικές φορές, πραγματικά, αυτό που λαμβάνουμε κοιτώντας είναι πολύ πιο σημαντικό από τις λέξεις. Κοιτάξτε: έφερα ένα μήνυμα για εσάς από την Αφρική. Είναι μια λαϊκή έκφραση: «Μέχρι τα λιοντάρια να αποκτήσουν τους δικούς τους ιστορικούς, τα κυνηγετικά παραμύθια πάντα θα δοξάζουν τους κυνηγούς». Άλλο μήνυμα, για τον υποδιοικητή Μάρκος, γιατί όταν έδωσε την έναρξη σ' αυτό το θαυμάσιο συμβάν μίλησε για το νούμερο επτά, το αγαπημένο του νούμερο, επτά χρώματα, επτά αισθήσεις. Και αυτό το μήνυμα που σας φέρνω γράφτηκε το 1917 από έναν μεγάλο προλετάριο ποιητή Ούγγρο που ονομάζεται Ατίλα Γιόσεφ. Να θυμάστε πάντα ότι πολλά μηνύματα μας φτάνουν από τους απόντες και τους νεκρούς. Αυτό το μήνυμα, αυτό το ποίημα του Ατίλα Γιόσεφ λέγεται «Ο έβδομος άνθρωπος» και θα σας διαβάσω μόνο μια στροφή:

Όταν πρέπει να αγωνιστείς για να επιβιώσεις,
κάνε τον εχθρό σου να βλέπει επτά:
έναν μακριά από τη δουλειά την Κυριακή,
έναν που ξεκινά τη δουλειά τη Δευτέρα,
έναν που διδάσκει χωρίς να τον πληρώνουν,
έναν που έμαθε να κολυμπά ενώ πνιγόταν,
έναν που είναι ο σπόρος του δάσους,
και έναν τον οποίο προστατεύει μια άγρια λήθη.
Αλλά όλα αυτά τα κόλπα δεν είναι αρκετά,
εσύ ο ίδιος πρέπει να είσαι ο έβδομος.

Ο Τζον Μπέργκερ δεν είναι μόνο συγγραφέας, ποιητής, είναι επίσης ζωγράφος, κριτικός τέχνης και πολιτικός αναλυτής. Ένας από τους μεγαλύτερους διανοητές του καιρού μας. Επιπλέον, είναι δάσκαλος στον χειρισμό της γλώσσας. Τα λόγια που ακολουθούν είναι από τη διεθνή συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στην Τσιάπας με τίτλο «Πλανήτης Γη: αντισυστημικά κινήματα».

τέχνες, μνήμη, πολιτισμός

34 Πού πάνε οι ιστορίες;

38 Ένα τραγούδι και λίγη ιστορία για το θραζιλιάνικο '68

40 Κινηματογράφος

43 Ποίηση

Για τον Ατίλα

Όλοι εσείς ξέρετε περισσότερα από εμένα σε σχέση με τον αγώνα εδώ, στην Τοιάπας. Εσείς είστε οι ειδικοί. Αλλά ίσως, γι' αυτό, κάποια πράγματα που εμφανίζονται στα μάτια ενός ταξιδευτή, ίσως, να είναι διασκεδαστικά ή ενδιαφέροντα για εσάς. Πριν από τρεις μέρες, μας υποδέχτηκε εμάς τους τρεις και μας μίλησε το Συμβούλιο Καλής Διακυβέρνησης του Οβεντίκ. Δύο γυναίκες και δύο άντρες. Περάσαμε περίπου μία ώρα μιλώντας μαζί τους. Τέσσερα απλά πράγματα τράβηξαν την προσοχή μου.

Πρώτο: Είχαν εξουσία χωρίς ίχνος αυταρχισμού. Ο αυταρχισμός, πιστέψτε με, αν κανείς τον αποκτήσει, προκαλεί αρτηριοσκλήρωση στη ζωή ολόκληρη του ανθρώπου. Οι κουκούλες, αντί να τους κάνουν λιγότερο ανθρώπινους, τους κάνουν περισσότερο ανθρώπινους. Καλά το λένε: «φορέσαμε τις κουκούλες για να μας δουν». Αλλά γιατί είναι έτσι; Γιατί τους διαβάζουμε μέσα από τα μάτια τους. Και τα μηνύματα που στέλνουν τα μάτια είναι τα μηνύματα που λιγότερο ελέγχονται. Τα λιγότερο ελεγχόμενα από όλες τις εκφράσεις του προσώπου. Και γι' αυτό, τα πιο ειλικρινή.

Δεύτερο: Ήξεραν ότι έλεγαν την αλήθεια. Γιατί δεν υπάρχει μόνο μία αλήθεια. Δεν διαταράσσει τίποτα περισσότερο τη γαλήνη ενός ανθρώπου από την εξιστόρηση ενός ψέματος ή την εξιστόρηση της μισής αλήθειας. Γιατί; Γιατί το ψέμα προκαλεί τον φόβο σε αυτόν που το ξεστομίζει. Και με αυτή την έννοια, κάθε μέλος του Συμβουλίου Καλής Διακυβέρνησης δεν αισθανόταν φόβο. Και να είσαι χωρίς φόβο σημαίνει ότι είσαι πολύ εξοικειωμένος με τον πόνο.

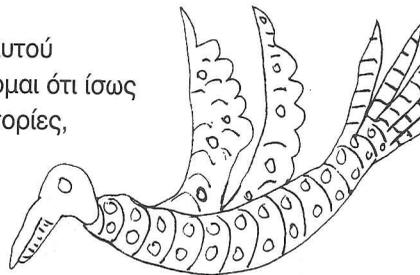
Τρίτο: Η παρατεταμένη αντίσταση και η καλή διακυβέρνηση μπορούν να προκαλέσουν κούραση. Και η κούραση τρώει σιγά σιγά την ψυχή, είναι σαν τη σκουριά. Γι' αυτό πρέπει να αποδεχόμαστε και να καταπραΰνουμε την κούραση. Έτσι, καθώς μιλούσε ένα μέλος του Συμβουλίου Καλής Διακυβέρνησης εξιστορώντας την ιστορία τους, τα άλλα μέλη έκλειναν τα μάτια και λαγοκοιμόνταν. Μια πράξη χωρίς φιλοδοξία για την ανακούφιση της κούρασης.

Τέταρτο: Φια εμάς, που αντιμετωπίζαμε εκείνους πίσω από το τραπέζι καθώς μας αφηγούνταν την πολιτική άποψή τους σε σχέση με την κατάσταση που επικρατεί στον τόπο τους και στον κόσμο, μας παρουσίασαν το απόλυτο αντίθετο, την αντίθεση σε όλες τις πολιτικές ομιλίες ηγετών της Δεξιάς και της Αριστεράς που βλέπουμε μέρα και νύχτα. Και αυτή η αντίθεση βρισκόταν στα σώματά τους, στις φωνές τους, στον ρυθμό τους, στα μυαλά τους, στα δάχτυλά τους, στις ψυχές τους. Έμοιαζαν να ενσωματώνουν τη δικαιοσύνη. Όχι τη δικαιοσύνη σαν τρόπο τιμωρίας -δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι αυτό έχει καταλήξει να σημαίνει η λέξη αυτή σήμερα για τους φτωχούς σε ολόκληρο τον κόσμο. Όχι τιμωρία, αλλά ελπίδα.

Και για να είμαστε ξεκάθαροι, η ελπίδα δεν είναι μια υπόσχεση. Είναι η ανεξάντλητη ενέργεια του καθημερινού αγώνα για να ζήσουμε με κάποια έννοια αξιοπρέπειας.

Τώρα θέλω να σας αφηγηθώ μια ιστορία γι' αυτού του είδους τον αγώνα. Αλλά, ξαφνικά, σκέφτομαι ότι ίσως πρέπει να σκεφτούμε από πού έρχονται οι ιστορίες, πού πάνε και τι προκαλούν, αν προκαλούν κάτι. Έτσι, πριν από αυτή την ιστορία αγώνα, μια άλλη ιστορία, μικρότερη, για μένα τον ίδιο, πριν από σαράντα χρόνια.

Τότε εγώ ζούσα στην Ελβετία και μου άρεσε να τρέχω στα δάση. Έτρεχα μια μέρα και άκουσα τα κλάμα ενός σκύλου. Σταμάτησα, κοίταξα και δεν είδα κανέναν σκύλο. Τι περίεργο! Σταμάτησα και πάλι, περπάτησα λίγο και είδα τον σκύλο που είχε πέσει σε μια βαθιά τρύπα που είχαν σκάψει για τις αποχετεύσεις. Είδα ότι ήταν ένας γέρικος σκύλος, κοιτάζοντας τα μάτια του, κατά πάσα πιθανότητα σχεδόν τυφλά, κατάλαβα ότι δεν μπορούσε να βγει από την τρύπα. Τί να κάνω; Να μπω και να τον βγάλω από εκεί; Κίνδυνος, θα τον φόβιζα, ίσως να πεθάνω. Δειλός, η φωνή μου μου έλεγε ότι ήμουν δειλός. Οπότε μπήκα στην τρύπα, τον έπιασα και τον έβγαλα. Κι εκείνη τη στιγμή δάγκωσε το δεξί μου χέρι. Έτρεξα στο κοντινότερο σπίτι που ανήκε σε έναν οικοδόμο, Ιταλό μετανάστη. Του εξήγησα την κατάσταση και προέκυψε ότι ήταν ο σκύλος του και σκεφτόταν ότι είχε χαθεί. Φυσικά μ' ευχαρίστησε και μου είπε: «Μην ξεχνάς ότι στην Ελβετία όλοι οι σκύλοι πρέπει να είναι ασφαλισμένοι. Πήγαινε στον γιατρό, πάρε την ιατρική βεβαίωση και τηλεφώνησε στην ασφαλιστική μου εταιρεία». Οπότε πήγα στον γιατρό, μου τύλιξε την πληγή. Μετά ήρθε ο αντιπρόσωπος της ασφαλιστικής να με δει και μου λέει: «Τι χάλια δαγκωνιά! Τι δουλειά κάνεις;». «Είμαι συγγραφέας». «Μπορείς να γράψεις με το αριστερό χέρι; Πόσα κερδίζεις;». Εκείνο τον καιρό εγώ κέρδιζα πολύ λίγα. Φυσικά του είπα ψέματα, υπερέβαλα. Υπάρχει μια ρωσική λαϊκή έκφραση που λέει: «Όπου υπάρχει πολύ, αν πάρεις λίγο δεν είναι κλεισιά, το μοιράζεσαι». Οπότε του είπα ότι κέρδιζα χίλια ελβετικά φράγκα τον μήνα. Με κοίταξε έντονα χωρίς να μιλάει. Τότε μου είπε: «Εντάξει, σου δίνω τρεις βδομάδες», και έζησα τις τρεις επόμενες βδομάδες σαν βασιλιάς.

Τώρα φτάνω εκεί που θέλω. Μετά από δυο-τρία χρόνια έλεγα αυτή την ιστορία ένα απόγευμα στο σπίτι ενός φίλου. Υπήρχαν καμιά δεκαριά άτομα και οι φίλοι μου είχαν έναν σκύλο. Τους αγκάλιασα όλους και χαιδεψα τον σκύλο, όπως πάντα. Όταν τελικά αφηγήθηκα την ιστορία μετά από πολλές συζητήσεις, ήταν πολύ αργά. Λίγο αργότερα σηκώθηκα για να φύγω αποχαιρετώντας τον κόσμο και πλησίασα τον σκύλο. Ο σκύλος με ακολούθησε. Άνοιξα την πόρτα, ο σκύλος με συντρόφεψε έξω. Δεν με άφηνε να φύγω. Ο φίλος μου έκπληκτος, γιατί ο σκύλος ποτέ δεν είχε κάνει κάτι παρόμοιο και ειδικά με εμένα. Αναγκάστηκε να τραβήξει τον σκύλο για να επιστρέψει στο σπίτι.

Οπότε, πού πάνε οι ιστορίες; Χωρίς ιστορίες δεν θα ξέραμε με πόση ευρύτητα μοιραζόμαστε τις χαρές και τους πόνους μας. Τελικά, μια ιστορία αγώνα. Την αφηγείται σε ένα γράμμα μια γυναίκα. Το όνομά της είναι Αϊδα. Το γράμμα είναι για τον άντρα της που βρίσκεται στη φυλακή. Είναι πολιτικός κρατούμενος. Είναι η ώρα για τις ιστορίες.

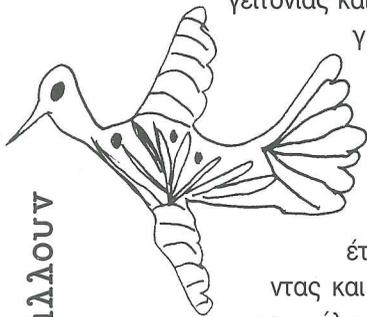
Μια ιστορία αγώνα

Όμορφε,

Αυτό το βράδυ, στο κελί σου, ακούς τις λέξεις που εγώ γράφω. Είμαι καθισμένη στο κρεβάτι, το τετράδιο βρίσκεται στα γόνατά μου. Αν κλείσω

τα μάτια μου βλέπω τα αυτιά σου. Το αριστερό πιο μεγάλο από το δεξί. Η μεγάλη μου αδερφή έλεγε ότι τα αυτιά των ανθρώπων είναι σαν τα λεξικά. Αν ξέρεις πώς, μπορείς να βρεις λέξεις σ' αυτά. Διάφανος, για παράδειγμα, διάφανος. Χτύπησε το τηλέφωνο, εκεί βρισκόταν η κομμένη φωνή της Χασμίνα, σαν το τσίριγμα των πουλιών όταν κινδυνεύει το δέντρο τους. Ήταν η φωνή της που έλεγε ότι ένα ελικόπτερο Απάτσι έφερνε βόλτες πάνω από το παλιό εργοστάσιο καπνού στην περιοχή Αμπόρ, όπου επτά δικοί μας κρυβόντουσαν. Και οι γυναίκες της γειτονιάς και άλλες γυναίκες ετοιμάζαν μια ανθρώπινη ασπίδα

γύρω από το εργοστάσιο και στη στέγη για να αποφύγουν τον πιθανό βομβαρδισμό. Εγώ της είπα ότι θα πήγαινα μαζί τους. Έκλεισα το τηλέφωνο και κάθισα ακίνητη. Αισθάνθηκα σαν να έτρεχα. Κρύος αέρας άγγιζε το μέτωπό μου. Κάτι δικό μου, όχι το σώμα μου, ίσως το όνομά μου, Αϊδα, έτρεχε, ξεπερνώντας εμπόδια, πετώντας, αγαπώντας και αποφεύγοντας να γίνει στόχος. Ίσως ένα πουλί που μόλις απελευθερώθηκε να έχει αυτή την αίσθηση. Κάτι από διάφανο. Δεν θα σου στείλω αυτό το γράμμα. Αλλά θέλω να σου διηγηθώ όλα όσα συνέβησαν εκείνη τη μέρα. Ίσως να μη διαβάσεις αυτό το γράμμα ώσπου να έχουμε πεθάνει και οι δυο μας. Αλλά όχι, οι νεκροί δεν διαβάζουν. Οι νεκροί είναι ό,τι απομένει από όσα έχουν γραφτεί. Πολλά από όσα γράφονται γίνονται στάχτη. Οι νεκροί βρίσκονται όλοι εκεί στις λέξεις που παραμένουν.

Όταν έφτασα ήδη υπήρχαν είκοσι γυναίκες πάνω στη στέγη κουνώντας λευκά μαντίλια. Το εργοστάσιο έχει τρία πατώματα, όπως και η φυλακή σου. Κάτω στη γη αλυσίδες γυναικών, πλάτες κόντρα στον τοίχο, κύκλωναν ολόκληρο το κτίριο. Ακόμα δεν φαινόταν κανένα τανκς, ούτε τζιπ, ούτε αντιαρματικά. Περπάτησα στον δρόμο, διέσχισα τη χέρσα γη για να ενωθώ μαζί τους. Αναγνώρισα κάποιες γυναίκες. Άλλες όχι. Αγγίξαμε η μία την άλλη, κοιταχτήκαμε σιωπηλά. Ξαν για να επιβεβαιώσουμε αυτό που μοιραζόμασταν, αυτό που είχαμε κοινό. Η μόνη μας πιθανότητα ήταν να γίνουμε ένα μοναδικό σώμα για όσο χρόνο χρειαστεί και να αρνηθούμε να κουνηθούμε. Ακούσαμε το ελικόπτερο Απάτσι που επέστρεφε. Πετούσε αργά πάνω από τη γη για να μας φοβίσει και για να μας παρατηρήσει. Ο ελικός του εκβίαζε τον άνεμο για να κρατηθεί στον αέρα. Ακούσαμε το γνωστό πια γρύλισμα του Απάτσι, το γρύλλισμα εκείνων που αποφάσιζαν και εμάς να τρέχουμε να κρυφτούμε. Σήμερα όμως όχι. Μπορέσαμε να δούμε τους δύο εκτοξευτές ρουκετών στις μασχάλες τους. Είδαμε τον πιλότο και τον εκτοξευτή του. Είδαμε τα πολυβόλα να μας στοχεύουν μπροστά στο κατεστραμμένο βουνό, μπροστά στο εγκαταλειμμένο εργοστάσιο που πριν από τέσσερα χρόνια χρησιμοποιήθηκε ως νοσοκομείο στη διάρκεια της επιδημίας δυσεντερίας. Ήταν πιθανό κάποιες από εμάς να πεθαίναμε εκείνη τη μέρα. Κάθε μία από εμάς, νομίζω, ένιωθε φόβο. Αλλά όχι για τον εαυτό της. Άλλες γυναίκες κατέβαιναν γρήγορα από το βουνό Αμπόρ. Είναι πολύ απότομο εκεί, θυμάσαι; πολύ απότομο, και εκείνες δεν έβλεπαν το ελικόπτερο. Πιάνονταν η μία από την άλλη και φώναζαν γελώντας. Τι περίεργο να ακούς τα γέλια τους και ταυτόχρονα το γρύλισμα του Απάτσι. Κοιτούσα τη γραμμή των συντροφισμών μου, ειδικά αυτές που βρίσκονταν μπροστά. Και ήμουν σίγουρη ότι κάποιες από εκείνες είχαν νιώσει

κάτι παρόμοιο με εμένα. Τα μέτωπά τους διάφανα. Όταν οι τελευταίες από το βουνό Αμπόρ έφτασαν, τακτοποίησαν τα ρούχα τους και με πολύ ζεστασιά και σοβαρότητα αγκαλιαστήκαμε. Γιατί όσο περισσότερες είμαστε, τόσο πιο μεγάλο στόχο δίνουμε, και όσο πιο μεγάλος ο στόχος, τόσο πιο δυνατές είμαστε. Μια περίεργη, διάφανη λογική. Η κάθε μια μας φοβισμένη, αλλά όχι για τον εαυτό της.

Το Απάτσι βρισκόταν πάνω από τη στέγη του εργοστασίου. Σταθερό, αλλά όχι σταματημένο. Πιαστήκαμε από τα χέρια και κάπου κάπου επαναλαμβάναμε τα ονόματά μας. Εγώ είχα πιάσει τα χέρια της Κότο και της Μίριαμ. Η Κότο ήταν δεκαεννιά χρονών και τα δόντια της πολύ λευκά. Η Μίριαμ ήταν μια χήρα στα πενήντα, που ο άντρας της είχε δολοφονηθεί πριν από είκοσι χρόνια. Αν και δεν μπορώ να σου στείλω αυτό το γράμμα, αλλάζω τα ονόματα. Ακριβώς εκείνη τη στιγμή ακούσαμε τα τανκς να πλησιάζουν. Τέσσερα από αυτά. Η Κότο χάιδευε τον καρπό του χεριού μου με το δάχτυλό της. Ακούγαμε τη φωνή που ανακοίνωνε απαγόρευση κυκλοφορίας και διέταζε να διαλυθούμε και να

μπούμε μέσα. Ο δρόμος από την άλλη μεριά είχε γεμίσει κόσμο και είδα μερικούς με κάμερες εκεί. Κάτι υπέρ μας. Τα τεράστια τανκς μάς πλησίαζαν γρήγορα. Τα κανόνια τους γύριζαν επιλέγοντας τους ακριβείς τους στόχους. Άκου: ο φόβος που προκαλούν οι ήχοι είναι πολύ δύσκολο να ελεγχθεί. Ο θόρυβος από τις ερπίστριες που συνέθλιβαν ό,τι έβρισκαν στον δρόμο, το βουητό από τις μηχανές και οι φωνές που διέταζαν να διαλυθούμε. Και τα τρία όλο και πιο δυνατά, πιο δυνατά, πιο δυνατά

μέχρι που σταμάτησαν δώδεκα μέτρα μακριά μας. Και οι οπές των κανονιών των εκατόν πέντε χιλιοστών ακόμα πιο κοντά. Δεν ενωθήκαμε. Διατηρούσαμε την απόσταση και κρατιόμασταν μόνο από τα χέρια. Ένας διοικητής βγήκε από την πόρτα του πρώτου τανκς και μας ενημέρωσε, μιλώντας άσχημα στη γλώσσα, μας ότι τώρα θα μας ανάγκαζαν να διαλυθούμε. «Εσύ ξέρεις πόσο κοστίζει ένα Απάτσι;», ρώτησα την Κότο. Μου έγνεψε όχι με το κεφάλι. «Πενήντα εκατομμύρια δολάρια», είπα μέσα από τα δόντια μου και η Μίριαμ με φίλησε στο μάγουλο. Εγώ περίμενα ότι θα άνοιγαν οι πίσω πόρτες των τανκς και θα έβγαιναν οι στρατιώτες και θα έπεφταν πάνω μας. Θα είχε περάσει όχι πάνω από ένα λεπτό και δεν συνέβη. Αντί γι' αυτό, τα τανκς έκαναν στροφή. Και το ένα πίσω από το άλλο, με μια απόσταση είκοσι μέτρων μεταξύ τους, άρχισαν αργά να φέρνουν βόλτα γύρω από τον δικό μας κύκλο. Ποτέ δεν θα καταφέρναμε να αντισταθούμε στους στρατιώτες. Θα μας είχαν μαζέψει όλες. Τα τανκς, καθώς έκαναν βόλτες, μας πλησίαζαν σιγά σιγά κλείνοντας την

γενναιότητα είναι να κάνεις μια τρύπα στον χρόνο που μας επιβάλλουν

αλυσίδα γύρω μας. Ξέρεις πώς είναι όταν μια γάτα υπολογίζει ένα σάλτο, την απόσταση, και πέφτει στα τέσσερα πόδια της ακριβώς στο μέρος που είχε υπολογίσει; Αυτό έπρεπε να κάνει κάθε μια από εμάς, υπολογίζοντας όμως όχι την απόσταση του σάλτου, αλλά το αντίθετο. Την ακριβή ποσότητα δύναμης της θέλησης που χρειαζόταν για να πάρουμε την τρομερή απόφαση να μείνουμε στο ίδιο μέρος χωρίς να κάνουμε τίποτα, παρά τον φόβο. Τίποτα. Αν υποτιμούσες την απαραίτητη ποσότητα θέλησης, θα έσπαγες τη γραμμή και θα έτρεχες πριν να καταλάβεις τι έκανες. Ο φόβος ήταν διαρκής και επίσης ταλαντευόταν. Αν υπερεκτιμούσες την ενέργεια αυτή, θα έπεφτες κατάκωπη και άχρηστη πριν τελειώσει όλο αυτό και οι υπόλοιπες θα έπρεπε να σε συγκρατήσουν. Μας βοήθησε που ήμασταν πιασμένες από τα χέρια γιατί η υπολογιστική ενέργεια περνούσε από τα χέρια μας. Όταν τα τανκς είχαν κάνει μια βόλτα από το εργοστάσιο, βρίσκονταν πλέον ένα βήμα μακριά μας. Πίσω από τις γρίλιες των τανκς βλέπαμε κράνη, μάτια, χέρια με γάντια. Αλλά το πιο τρομακτικό απ' όλα ήταν τα αντιαρματικά που βλέπαμε από κοντά. Όταν περνούσαν τα τανκς ήταν αυτή η επιφάνεια, η πιό αδιαπέραστη που έχει ποτέ φτιαχτεί από τον άνθρωπο, που δεν μπορούσαμε να αποφύγουμε να την κοιτάξουμε ακόμα κι αν τραγουδούσαμε, και τώρα είχαμε αρχίσει να τραγουδάμε. Αυτή η επιφάνεια με τα ολοστρογγύλα καρφιά, με την υφή δέρματος ζώου που ποτέ άλλοτε δεν έχει υπάρξει τόσο σκληρή και με αυτό το χρώμα σκατού. Όχι το χρώμα ενός σιδήρου, αλλά το χρώμα της παρακμής. Από αυτή την επιφάνεια περιμέναμε να συνθλιβούμε. Και αντιμετωπίζοντας αυτή την επιφάνεια, έπρεπε να αποφασίζουμε λεπτό το λεπτό να μην κουνηθούμε ούτε τόσο δα.

«Ο αδερφός μου», φώναξε η Κότο, «ο αδερφός μου λέει ότι οποιοδήποτε τανκς μπορεί να καταστραφεί, αν βρεις το σωστό μέρος την κατάλληλη στιγμή». Πώς μπορέσαμε εμείς οι 300 να αντέξουμε όπως αντέξαμε; Οι οπές των τανκς ήταν πλέον μερικά εκατοστά από τις άκρες των παντοφλών μας. Δεν κουνηθήκαμε. Συνεχίζαμε πιασμένες από το χέρι και τραγουδούσαμε με τις γέρικες φωνές μας. Γι' αυτό συνέβη αυτό που συνέβη και μπορέσαμε να κάνουμε ό,τι κάναμε. Δεν γεράσαμε, απλώς πλέον ήμασταν γερόντισσες, εκατό χιλιάδων χρόνων γερόντισσες. Η αναρρόφηση της οπής που μας στόχευε κούνησε τις φούστες μας. Δεν κάναμε τίποτα, δεν κουνηθήκαμε. Ήμασταν κατατρομαγμένες. Και οι γέρικες κραυγές μας τραγουδούσαν «είμαστε εδώ για να μείνουμε». Κάθε μια από εμάς οπλισμένη μόνο με μια μήτρα για παράπτωμα. Έτσι έγινε. Ξαφνικά ένα τανκς, στην αρχή δεν πιστεύαμε αυτό που τα μάτια μάς έλεγαν, σταμάτησε να φέρνει βόλτες και άρχισε να φεύγει διασχίζοντας τη χέρσα γη και ακολούθησε το επόμενο και το επόμενο και το επόμενο. Οι γερόντισσες στη στέγη χειροκρότησαν και εμείς πιασμένες από το χέρι και τώρα σιωπηλά αρχίσαμε να βαδίζουμε αργά προς τα αριστερά, τόσο αργά όσο και τα χρόνια μας, κάνοντας βόλτες γύρω από το εργοστάσιο. Περίπου μια ώρα μετά, οι επτά ήταν πια έτοιμοι να αποδράσουν και εμείς, οι γιαγιάδες τους, διαλυθήκαμε. Θυμηθήκαμε πώς ήταν όταν ήμασταν νέες και ξαφνικά ξανανιώσαμε νέες.

Τι διαφορετικές που είναι η ελπίδα και η προσδοκία. Στην αρχή εγώ πίστευα ότι έχει να κάνει με τον χρόνο, ότι ελπίδα είναι να προσδοκείς κάτι μακρινό. Έκανα λάθος. Η διαφορά είναι ότι η προσδοκία ανήκει στο σώμα, ενώ η ελπίδα στην ψυχή. Αυτή είναι η διαφορά. Οι δυο τους συνομιλούν, αλληλοτονώνονται ή παρηγοριούνται, αλλά ονειρεύονται διαφορετικά πράγματα. Και έμαθα κάτι ακόμα. Η προσδοκία του σώματος μπορεί να διαρκέσει όσο οποιαδήποτε ελπίδα, όπως του δικού σου. Όταν σε καταδίκασαν δύο φορές σε ισόβια κάθειρξη, εγώ έπαψα να πιστεύω στον χρόνο τους.

Όσο ζω είμαι δική σου, Όμορφε!.

Αϊδα

Τι είναι γενναιότητα; Είπε ο Πλάτων ότι γενναιότητα είναι να κάνεις μια τρύπα στον χρόνο που μας επιβάλλουν.

μετάφραση: Ελπίδα Νίκου

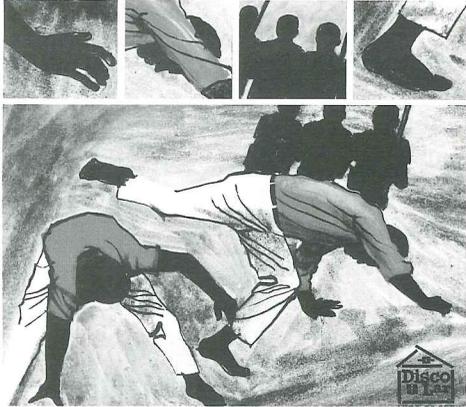
σοφιστ
ο ανθρωπ
1399
σοφ
σοφ

σοφ
σοφ

Ένα τραγούδι και λίγη Ιστορία για το βραζιλιάνικο '68

Hora de lutar

Geraldo Vandré

«Έλα, φεύγουμε, δεν είναι σοφία να περιμένεις τα γεγονότα να έρθουν μόνα τους, όποιος ξέρει ενεργεί αμέσως. Στις φυτείες πεινούν, στους δρόμους αναποφάσιστοι διαδηλωτές ακόμα πιστεύουν ότι τα λουλούδια νικούν τις κάννες. Βαδίζοντας και τραγουδώντας, ίσοι είμαστε όλοι, είτε δίνουμε τα χέρια είτε όχι, στα σχολεία, στις οικοδομές, όλοι είμαστε στρατιώτες, είτε έχουμε όπλο είτε όχι, και οι στρατιώτες χαμένοι στους στρατώνες μαθαίνουν το παλιό μάθημα πώς να πεθαίνουν για την πατρίδα και να ζουν χωρίς λογική. Οι αγάπες μας στον νου μας, τα λουλούδια καταγής, η βεβαιότητα μπροστά μας και η Ιστορία στα χέρια μας, μαθαίνουμε και διδάσκουμε ένα νέο μάθημα. Βαδίζοντας και τραγουδώντας, ακολουθούμε το τραγούδι, έλα, ξεκινάμε, δεν είναι σοφία να περιμένεις, όποιος ξέρει ενεργεί τώρα».

Ζεράλντο Βαντρέ 1968

Θα έλεγε κανείς ότι είναι προκήρυξη κάποιας ανατρεπτικής ομάδας. Και πράγματι, όλοι το θεώρησαν ένα κάλεσμα στην ένοπλη πάλη. Ήταν το τραγούδι του Ζεράλντο Βαντρέ «Για να μην πουν ότι δεν μίλησα για λουλούδια» ή «Βαδίζοντας και τραγουδώντας», που ήταν η αρχή του τέλους της μεγάλης μαζικής εξέγερσης του '68 στη Βραζιλία. Ως σήμερα είναι σύμβολο του αντιδικτατορικού αγώνα, ένα τραγούδι κάλεσμα σε λαϊκή κινητοποίηση, ένας ύμνος της βραζιλιάνικης Αριστεράς.

Η παγκόσμια μαζική εισβολή εργατών και νεολαίας στην πολιτική δράση και σκέψη, το 1968, στη Λατινική Αμερική εκδηλώθηκε κυρίως στο Μεξικό και τη Βραζιλία.

Η χρονιά ήταν σημαδιακή και για τη Βραζιλία. Η στρατιωτική δικτατορία που είχε ανατρέψει το '64 τη μεταρρυθμιστική κυβέρνηση του εθνικού εκσυγχρονισμού αντιμετώπιζε ισχυρή αντίσταση από τα τέλη του '67. Η καπιταλιστική «Δύση» σε Ψυχρό Πόλεμο με τη σοσιαλιστική «Ανατολή» δεν μπορούσε ούτε καν να διανοηθεί μία νέα Κούβα σε μέγεθος Βραζιλίας. Αυτό έπρεπε να εμποδίσουν οι στρατιωτικοί, με την υποστήριξη των κοινωνικών στρωμάτων που είχαν κάνει το '64 τη «Μεγάλη Πορεία για την Οικογένεια και την Πατρίδα» ενάντια στη «δικτατορία των συνδικαλιστών».

Πλήθη στο προσκήνιο

Στις αρχές του '68 έγιναν δύο μεγάλες απεργίες σε εργοστάσια με περισσότερους από 10.000 εργάτες, που παρέλυσαν το Οζάσκο, μια εργατογειτονιά του Σάο Πάουλο. Το σύντομο κύμα απεργιών τελείωσε γρήγορα με την άγρια καταστολή και τις συλλήψεις των συνδικαλιστών. Ηττήθηκε. Θα εμφανιζόταν πάλι στο προσκήνιο ύστερα από μία δεκαετία (το 1979), με τις απεργίες του ABC στο Σάο Πάουλο, που γέννησαν το Εργατικό Κόμμα και τον Λούλα ως ηγέτη.

Αλλά την ώρα που το εργατικό κίνημα υπέκυπτε, ξεσπούσαν καταγιοιστικές φοιτητικές και μαθητικές διαδηλώσεις. Σε μία διαδήλωση, η αστυνομία δολοφονεί τον μαθητή Έντσον Λουίς. Η κηδεία του είναι μια τεράστια αντιδικτατορική διαδήλωση. Ακολου-

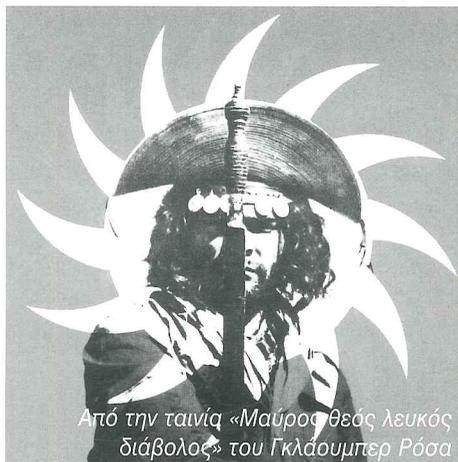
θούν οι καταλήψεις, η εισβολή στρατού με βαρύ οπλισμό στο Πανεπιστήμιο της Μπραζίλια. Μια τεράστια αντιδικτατορική διαδήλωση στο Ρίο που έμεινε στην Ιστορία ως η «Πορεία των 100.000». Στο συνέδριο της φοιτητικής ένωσης συλλαμβάνονται όλοι οι αντιπρόσωποι. Όλη η ηγεσία του φοιτητικού κινήματος είναι στη φυλακή και οι πάντες φακελωμένοι και υπό παρακολούθηση. Τότε είναι που η διαμαρτυρία εκφράζεται στο φεστιβάλ τραγουδιού. Τον Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς, η στρατιωτική δικτατορία καταργεί σχεδόν κάθε συνταγματικό δικαίωμα,

τα κόμματα, τη βουλή κ.λπ. Το καθεστώς γίνεται αμείλικτο για τους αντιπάλους του. Για πολλούς η μόνη λύση είναι η ένοπλη αντίσταση. Η ALN εκτελεί τον πράκτορα της CIA, Τσάντλερ.

Ιδεολογικά και πολιτικά ρεύματα

Το παλιό Κομμουνιστικό Κόμμα (PCB) δεν ανταποκρίθηκε στις λαϊκές προσδοκίες. Ενώ ήταν από τους συνεργάτες της εθνικιστικής εκσυγχρονιστικής κυβέρνησης του Joao Goulart ή Jango, όχι μόνο δεν αντιστάθηκε στη δικτατορία, αλλά σε πολλές περιπτώσεις συνεργάστηκε μαζί της. Από τις διασπάσεις του ΚΚ και από τις Οργανώσεις Βάσης της καθολικής εκκλησίας προκύπτουν δεκάδες οργανώσεις, ομάδες και κόμματα, μαοϊκοί, τροτσκιστές, γκεβαρικοί, λουξεμπουργκικοί κ.λπ.

Ήταν η εποχή του Επισκοπικής Συνόδου του Μεντεγίν, που δηλώνει τη συστράτευση εκκλησιαστικών οργανώσεων με τους

Από την ταινία «Μαύρος θεός λευκός διάβολος» του Γκλάουμπερ Ρόσα

αγώνες των πιο αδικημένων, στο ρεύμα που θα ονομαστεί «Θεολογία της Απελευθέρωσης» και είχε διάσημο εκπρόσωπο τον Κολομβιανό ιερέα-αντάρτη Καμίλο Τόρρες. Με τα μεσαία στρώματα στην αντίσταση, αντικείμενο μιας καταπίεσης και καταστολής που άλλοτε προοριζόταν μόνο για τους εξαθλιωμένους εργάτες, έρχονται στην καθημερινή συζήτηση ζητήματα του τύπου αν στη Βραζιλία έχουν ωριμάσει οι αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες για τη σοσιαλιστική επανάσταση, αν το πέρασμα στον σοσιαλισμό πρέπει να γίνει σε στάδια ή όχι, αν πρέπει να επιχειρηθεί ένοπλη κοινωνική επανάσταση και πού πρέπει να γίνει το αντάρτικο, στις πόλεις ή στην ύπαιθρο, η ανάγκη σοσιαλιστικής επανάστασης, η τακτική της ένοπλης εστίας (φοκισμός), ποιος ο ρόλος των εργατών, ποιος των αγροτών και ποιος της διανοήσης. Ισχυρή επιρροή έχουν οι ιδέες του Γκεβέρα που καλούν σε «1, 2, 3, πολλά Βιετνάμ» και το βιβλίο του Ρεζί Ντεμπρέ «Επανάσταση στην Επανάσταση». Οι βασικότερες θέσεις τους είναι η προτεραιότητα της στρατιωτικής δράσης έναντι της πολιτικής και η «επαναστατική εστία» (φόκο) στον ρόλο του πολιτικού κόμματος. Η συνδιάσκεψη OLAS στην Αβάνα, τον Αύγουστο του 1967, ήταν η πρώτη προσπάθεια συντονισμού των επαναστατικών κινήματων. Επικράτησε η ριζοσπαστική άποψη κόντρα στις επιλογές «ειρηνικής συνύπαρξης» των Σοβιετικών, και ο «δρόμος για τον σοσιαλισμό για την πλήρη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, με χειραφέτηση από τις ολιγαρχίες». Η μέθοδος πάλης που κρίθηκε καταλληλότερη ήταν το αντάρτικο. Στην OLAS συμμετείχε ο Κάρλος Μαριγκέλα, ιστορικό στέλεχος του ΚΚ, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής. Το κόμμα τον διαγράφει κι αυτός οργανώνει την ALN (Συμμαχία για την Εθνική Απελευθέρωση), η οποία καλεί σε ένοπλες ενέργειες δίχως προϋπόθεση ένα ολοκληρωμένο πολιτικό πρόγραμμα τακτικής και στρατηγικής.

Τα ένοπλα κινήματα

Ο Κάρλος Μαριγκέλα ήταν ο νούμερο ένα εχθρός για το καθεστώς. Έμεινε στην Ιστορία σαν ο σπουδαιότερος θεωρητικός και πρακτικός της «τρομοκρατίας» και σήμερα ακόμα μπορεί να βρει κανείς το εγχειρίδιο του αντάρτη πόλης στις σελίδες της CIA στο Ίντερνετ. Σε συνεργασία με το MR-8 (Επανάστατικό Κίνημα 8 Οκτώβρη) θα οργανώσουν την πιο θεαματική ενέργεια της αντίστασης, την απαγωγή του Αμερικανού Πρέσβη Έλμπρικ, με την οποία θα πετύχουν την απελευθέρωση 15 πολιτικών κρατουμένων. Ήταν η ενέργεια που έκανε γνωστό στον κόσμο ότι στη Βραζιλία υπάρχει μια φρικτή στρατιωτική δικτατορία. Θα ακολουθήσουν άλλες τρεις απαγωγές πρέσβων και προξένων. Παρότι λιγότερο διάσημες, δεν πρέπει να ξεχνάμε τις άλλες εξίσου σημαντικές ένοπλες οργανώσεις, όπως η VPR (Λαϊκή Επανάστατική Πρωτοπορία) του λοχαγού Λαμάρκα. Το μαοϊκό Κομμουνιστικό Κόμμα της Βραζιλίας (PCdoB) δεν ακολούθησε αυτά τα γκεβαρικά ένοπλα κινήματα, και ύστερα από δύο χρόνια οργάνωσε ένα ολιγάριθμο αντάρτικο μέσα στη ζούγκλα του ποταμού Αραγουάια. Μετριούνται στα δάχτυλα όσοι επέζησαν, η διαταγή των δικτατόρων ήταν «δεν κρατάμε αιχμαλώτους». Και για να μάθει η «κοινή γνώμη» ότι υπήρξε αντάρτικο στην Αραγουάια, χρειάστηκε να περάσουν πάνω από δέκα χρόνια.

Ήττα

Τα κινήματα του '68, η «νέα Αριστερά» και οι αγώνες της δεκαετίας του '60

στην Αμερική ηττήθηκαν. Δεν θα ασχοληθούμε με την τεράστια συζήτηση για θέματα τακτικής και στρατηγικής, επιλογών, συμμαχιών, λαθών κ.λπ. Πριν απ' αυτό, πρέπει να τονίσουμε ότι ο κυριότερος παράγοντας της ήττας ήταν η ισχύς της κρατικής τρομοκρατίας και η ικανότητα της εξουσίας να επιβάλει την απόλυτη σιγή, ενώ προχωρούσε σε ομαδική φυσική εξόντωση όλων των πολιτικών της αντιπάλων.

Οφείλουμε να μιλήσουμε για τον ηρωισμό και την αυτοθυσία που έδειξαν αυτοί οι αγωνιστές, που συχνά ξέφευγαν από τα

Οι πολιτικοί κρατούμενοι που απελευθερώθηκαν το 1969, μετά την απαγωγή του Αμερικανού πρέσβη. Φωτ. πάνω: Δολοφονημένοι αντάρτες από τη δικτατορία.

κολαστήρια των βασανιστηρίων, πήγαιναν στην Κούβα και μετά επέμεναν να επιστρέφουν για να σκοτωθούν στη Βραζιλία.

Οι επαναστάτες δοκίμασαν τις πιο πρωτοπόρες, ποικίλες, ακραίες και ήπιες μορφές πάλης. Και το κράτος, όμως, δοκίμασε τις πιο σύγχρονες μεθόδους καταστολής, πρόληψης, εξαφάνισης και, το χειρότερο, σιωπής και συνενοχής. Σύνθημα της δικτατορίας ήταν: «Βραζιλία, αγάπησέ την ή φύγε». Στη Βραζιλία δεν χωρούσε κανένας άλλος εκτός από τα αφεντικά και τους συμμάχους τους. Και βασικό της όπλο το τηλεοπτικό κανάλι Globo που ήταν το κυριότερο στήριγμα της δικτατορίας μετά τα όπλα.

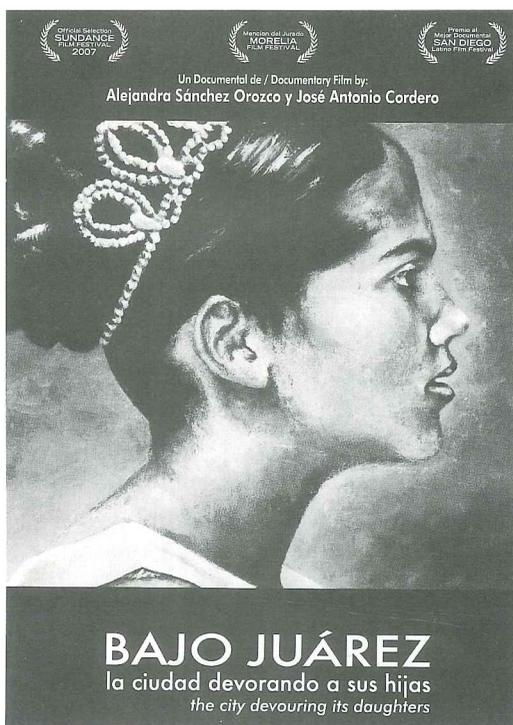
Ο ηρωισμός και η αυτοθυσία δεν μπόρεσαν να κερδίσουν την υποστήριξη μεγάλων μαζών της εργατικής τάξης, η οποία παρέμεινε στα γκέτο της υποταγμένη. Ούτε φυσικά κατάφερε να νικήσει στρατιωτικά τη συντριπτική ισχύ του κράτους. Η δικτατορία έγινε απόλυτη και μόνο από μετά έντεκα χρόνια ξέσπασαν οι μεγάλες απεργίες που άνοιξαν έναν νέο κύκλο και γέννησαν μια άλλη Αριστερά στη Βραζιλία.

Κρίτων Ηλιόπουλος

Βιβλία: • Frei Betto, *Bautismo de sangue* • F. Gambeira, *O que isso companheiro* • Michel Lowy, *O Marxismo na America Latina* • Emiliano Jose Carlos Marighela, *O inimigo numero um da ditadura*

39
 ΔΕΝ ΠΑΡΝΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ
 ΔΕΝ ΠΑΡΝΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ
 ΔΕΝ ΠΑΡΝΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ

Χουάρες: η πόλη που καταβροχθίζει τις κόρες της

Πόλη Χουάρες, Βορράς του Μεξικού, σύνορα με τις ΗΠΑ.

Εκεί που ολοένα και επεκτείνεται το τείχος που χωρίζει την έρημο

στα δύο και που τα τελευταία χρόνια συντελείται το «οικονομικό θαύμα» των μακιλαδόρας.

Εκεί, επίσης, που δεκάδες νεκρές γυναίκες κάθε χρόνο εμφανίζονται πεταμένες στη μέση της ερήμου, βιασμένες και ακρωτηριασμένες.

Οι «ανεξιχνίαστες» εξαφανίσεις και δολοφονίες γυναικών, η ατιμωρησία, η διαφθορά της αστυνομίας, της τοπικής ελίτ και των κυβερνητικών αρχών, ο αγώνας των συγγενών για δικαιοσύνη, είναι τα θέματα που ερευνά το ντοκιμαντέρ «Κάτω από τη Χουάρες: η πόλη που καταβροχθίζει τις κόρες της» (*Bajo Juárez: la ciudad devorando a sus hijas*).

Προβλήθηκε στο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Άμστερνταμ (*idfa*), τον Δεκέμβριο του 2007, όπου και συζητήσαμε με τους σκηνοθέτες του **Αλεχάνδρα Σάντσεζ και Χοσέ Αντόνιο Κορδέρο.**

Τη συνέντευξη πήραν ο Κώστας Παπαθωμόπουλος και η Ματούλα Παπαδημητρίου

Πότε ξεκίνησε το φαινόμενο των εξαφανίσεων στην πόλη Χουάρες;

Όταν διαμορφώνονται τα νέα σύνορα, τον 19ο αιώνα, οι κασίκες της πόλης, οι τοπικοί άρχοντες δηλαδή, αρχίζουν να ασχολούνται με το εμπόριο και τη διακίνηση ανθρώπων, όπλων και ναρκωτικών. Αποκτούν έτσι πλούτο και εξουσία. Το 1960, με βάση ένα προεδρικό διάταγμα για την ανάπτυξη των παραμεθόριων περιοχών, κυρίως του Βορρά, η πόλη επιλέγεται για την εγκατάσταση των πρώτων εργοστασίων μεταποίησης, των μακιλαδόρας. Οι κασίκες πουλάνε τις εκτάσεις τους για την κατασκευή των μακιλαδόρας ή γίνονται ιδιοκτήτες τους. Με έναν μεσαιωνικό σχεδόν τρόπο, ελέγχουν διαχρονικά την εξουσία σε πολλούς τομείς: είναι μεγαλογαιοκτήμονες, έχουν εταιρείες και οικιστικά συγκροτήματα, ελέγχουν τη νυχτερινή ζωή.

Από τη δεκαετία του '70 και μετά, υπάρχει ένα μεγάλο ρεύμα μετανάστευσης από εξαθλιωμένες περιοχές του Νότου και ο πληθυσμός αυξάνεται γρήγορα από 100 χιλιάδες σε ένα εκατομμύριο κατοίκους. Ένα μεγάλο ποσοστό είναι γυναίκες. Οι μακιλαδόρας ζητάνε κυρίως γυναίκες λόγω της χειρωνακτικής τους δεξιότητας και επειδή αμειβονται χειρότερα. Απαγωγές και βιασμοί υπήρχαν πά-

να, αλλά επειδή διαπράττονταν από άτομα που είχαν αγοράσει αστυνομία και τοπικές αρχές, ελάχιστες περιπτώσεις γίνονται γνωστές. Ένας από τους ερευνητές που εμφανίζεται στο ντοκιμαντέρ, υποστηρίζει ότι υπάρχουν περισσότερες από 50 καταγγελίες βιασμών τη δεκαετία του '80. Τα αρχεία αυτής της περιόδου τα εξαφάνισε η ίδια η αστυνομία.

Όμως το 1993, με την υπογραφή του Συμφώνου Ελεύθερου Εμπορίου, οι πράξεις βίας ενάντια στις γυναίκες, και μάλιστα στις πιο φτωχές από αυτές, τις εργάτριες, καταλήγουν στο έγκλημα. Μετά το βιασμό τους δολοφονούνται. Αυτό που τραβάει την προσοχή είναι ότι αντί να τις εξαφανίσουν, εκθέτουν τα σώματά τους σε ανοιχτούς χώρους, δημόσιους ή ιδιωτικούς. Ακριβώς το αντίθετο δηλαδή από ό,τι θα έκανε ένας κοινός εγκληματίας που θέλει να κρύψει τα ίχνη του. Ο ερευνητής Σέρχιο Γκονσάλες πιστεύει ότι δημιουργούν με αυτόν τον τρόπο ένα κύμα τρόμου και βίας για να αποτρέψουν την υπογραφή του Συμφώνου, για να μην έρθουν ξένες επενδύσεις στην περιοχή και ανταγωνιστούν τις δικές τους. Είναι σαν μία προειδοποίηση προς την τότε κεντρική κυβέρνηση ότι «εδώ δεν θα περάσει το δικό σας, αυτή η περιοχή είναι δική μας». Γι' αυτό τον λόγο, έρχονται τότε στη δη-

μοσιότητα οι ειδήσεις για τις «νεκρές γυναίκες της Χουάρες», κάτι που είναι εξοργιστικό, γιατί δεν είναι νεκρές, δεν πέθαναν από πνευμονία, τις δολοφόνησαν.

Η υπογραφή του Συμφώνου έπληττε πράγματι τα συμφέροντα της τοπικής ολιγαρχίας;

Αυτοί πίστευαν πως ναι, κάτι που αποδείχτηκε λάθος. Πίστευαν ότι η κεντρική κυβέρνηση θα διέταζε την αναγκαστική απαλλοτρίωση εκτάσεων ή ότι θα επέτρεπε την είσοδο των βορειοαμερικανικών επιχειρήσεων που θα συναγωνίζονταν τις δικές τους. Πρόκειται για ένα ζήτημα εδαφικότητας, όπως στον Μεσαίωνα. Αυτές οι οικογένειες θεωρούν ότι όχι μόνο κυβερνούν την πόλη αλλά ότι είναι και ιδιοκτήτες των ανθρώπων της. Το 60% της πόλης είναι στα χέρια πέντε οικογενειών.

Ποια είναι η εξήγηση της αστυνομίας;

Αρχικά οι επίσημες αρχές δεν αρνήθηκαν την ύπαρξη δολοφονιών –ενώ τώρα την αρνούνται– και δημιούργησαν τον μύθο ότι επρόκειτο για πουτάνες, θέλοντας να ενοχοποιήσουν τα θύματα. Ωστόσο, και οι

δύο ερευνητές έφτασαν στο ίδιο συμπέρασμα: ότι το κίνητρο δεν είναι εμπορικό, δεν έχει, για παράδειγμα, στόχο το εμπόριο οργάνων. Πρόκειται για ένα είδος σεξουαλικού σαδισμού, ένα εγκληματικό σπορ: ο βιασμός, η δολοφονία γυναικών και συχνά ο ακρωτηριασμός μελών τους, κυρίως των θηλών τους. Όμως, πέρα από την ενέργεια καθαυτή, η έκθεση του πτώματος σε ένα συγκεκριμένο μέρος είναι σαν ένα σημάδεμα της περιοχής. Δεν είναι σίγουρο αν πρόκειται για κωδικοποιημένα σήματα μεταξύ των τοπικών αρχόντων ή όλων αυτών προς την κεντρική κυβέρνηση.

Γίνονται και σε άλλες πόλεις του Μεξικού δολοφονίες γυναικών;

Ναι, είναι κάτι που συμβαίνει τα τελευταία χρόνια και σε άλλες συνοριακές πόλεις όπου εγκαθίστανται μακιλαδόρας ή σε πόλεις με βιομηχανικά κέντρα. Πάλι με θύματα φτωχές γυναίκες, φοιτήτριες ή εργάτριες που πάνε μόνες τους στη δουλειά. Μόνο στη Χουάρες όμως έχει πάρει αυτές τις διαστάσεις. Τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν δολοφονηθεί 432 γυναίκες, περισσότερες δηλαδή από 40 γυναίκες τον χρόνο. Χωρίς να υπολογίσουμε τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, που είναι κι αυτά πάρα πολλά. Οι δολοφονίες δεν έχουν σταματήσει. Το 2007, μέχρι τον Νοέμβριο, είχαν βρεθεί τουλάχιστον 20 πτώματα γυναικών. Και δεν τιμωρείται κανείς γι' αυτό, δημιουργούνται μόνο εξιλαστήρια θύματα.

Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι σε μια πόλη όπου τα πάντα συναρμολογούνται γρήγορα, τα σώματα των εργατριών, όπως και τα προϊόντα, είναι αναλώσιμα είδη. Αφού έχουν μοιραστεί αυτά τα κορίτσια και τα έχουν βιάσει σε ομαδικά όργανα, τα πετάνε όπως τα σκουπίδια.

Πώς αντιδρά η τοπική κοινωνία;

Το αντιμετωπίζει σαν ένα κομμάτι της καθημερινότητάς της. Κατά τη διάρκεια

των γυρισμάτων δεν νιώσαμε να φοβούνται ή να θεωρούν ότι κινδυνεύουν. Οι κοπέλες βγαίνουν από το σπίτι για να αναζητήσουν τα προς το ζην χωρίς να σκέφτονται ότι θα μπορούσε να συμβεί και σε αυτές. Οι οικογένειες με τις οποίες μιλήσαμε μας επαναλάμβαναν ότι ποτέ δεν είχαν φανταστεί ότι θα συνέβαινε κάτι τέτοιο στις κόρες τους. Αυτή η κόλαση έχει μετατραπεί σε μέρος της καθημερινότητας, που κανείς δεν αντιλαμβάνεται με άμεσο τρόπο.

Έχει να κάνει όμως και με την εκστρατεία ενοχοποίησης των θυμάτων. Στην ταινία μια μητέρα μας λέει ότι νόμιζε ότι μόνο οι πουτάνες απαγάγονται και δολοφονούνται. Οι αρχές αντί να προστατεύσουν τις γυναίκες και να κάνουν καμπάνιες ενημέρωσης, ενοχοποιούν τα θύματα ή πλασάρουν το δεύτερο σενάριό τους, περί ενδοοικογενειακής βίας. Κι έτσι μια γυναίκα σκέφτεται «ο σύζυγός μου είναι καλός, εγώ δεν είμαι πουτάνα, οπότε δεν θα μου συμβεί τίποτα».

Και ο ρόλος της αστυνομίας και των επίσημων αρχών;

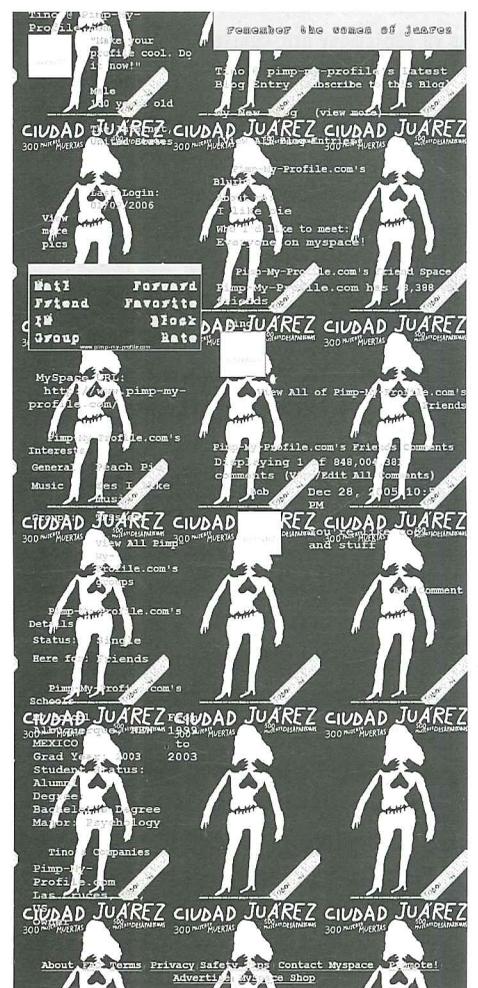
Πολλοί, πάρα πολλοί αστυνομικοί είναι λειτουργικό κομμάτι αυτού του εγκληματικού δικτύου. Είναι η ίδια η αστυνομία που τις απαγάγει και που κάποια στιγμή πετάει τα πτώματά τους. Πολλοί υποστηρίζουν ότι το δίκτυο είναι πολύ καλά οργανωμένο και μάλιστα με ιεραρχική δομή: άλλος τις απαγάγει, άλλος τις βιάζει, άλλος τις δολοφονεί. Οι γυναίκες μένουν πολύ μακριά από τα εργοστάσια, μπορεί να κάνουν μία ώρα με το λεωφορείο και να χρειαστεί να περπατήσουν άλλη μία για να φτάσουν στις παραγκουπόλεις όπου μένουν, περπατώντας σε έρημα μέρη, χωρίς φωτισμό. Πολλές όμως απαγωγές συμβαίνουν μέρα μεσημέρι, στο κέντρο της πόλης, κάτι που δείχνει ότι το δίκτυο που τις απαγάγει είναι πολύ καλά οργανωμένο. Στην περίπτωση της Αλεχάνδρα που βλέπουμε στην ταινία, την κράτησαν και την τάζαν για μια ολόκληρη βδομάδα. Άλλος την κρατούσε αιχμάλωτη και άλλος τη βιάζε. Και μια μέρα μετά την εμφάνιση του πτώματος καθάρισαν το χωράφι όπου βρέθηκε. Είναι ένα από τα πολλά παραδείγματα εξαφάνισης ή χάλκευσης των αποδεικτικών στοιχείων.

Μια άλλη πολύ χαρακτηριστική περίπτωση για το πώς μαγειρεύονται τα στοι-

χεία είναι αυτή του Νταβίδ Μέσα, που συνέλαβαν στην Τσιουάουα ενώ αναζητούσε την εξαφανισμένη ξαδέρφη του. Ο εισαγγελέας τον κάλεσε για να αναγνωρίσει ένα πτώμα που υποτίθεται ότι είχε βρεθεί και τότε τον συνέλαβαν, τον βασάνισαν και τον εμφάνισαν ως ένοχο. Το κρανίο του πτώματος ανήκε σε άντρα και ο σκελετός σε γυναίκα, όπως αποδείχτηκε από τους ιατροδικαστές.

Η αστυνομία στη Χουάρες, και σε πολλές άλλες πολιτείες του Βορρά, είναι στις υπηρεσίες της μαφίας και όσων ελέγχουν την εξουσία. Κάτι πολύ σημαντικό είναι ότι μέλη της που θέλησαν να συνεργαστούν στις έρευνες ή που τόλμησαν να μιλήσουν, δολοφονούνται. Υπάρχει μια μακριά λίστα δολοφονημένων αστυνομικών, από όλη την κλίμακα της ιεραρχίας.

Είναι τόσο βρόμικες οι έρευνες και ο τρόπος που γίνονται τα πράγματα... Για παράδειγμα, βρέθηκαν οκτώ πτώματα σε ένα χωράφι, τα οποία είχαν εξαφανιστεί διαφορετικές ημερομηνίες. Μερικές γυναίκες είχαν εξαφανιστεί πριν τρία χρόνια, άλλες πριν έναν μήνα. Όλα τα πτώματα βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση, κάτι που δεν είναι φυσιολογικό. Λέγεται ότι τα διατηρούσαν στην κατάψυξη, μέχρι να έρθει η κατάλληλη στιγμή για να τα εμφανίσουν όλα μαζί. Στη συγκεκριμένη περίπτωση τα πτώματα εμφανίστη-

Marchas y actos en el país contra la violencia hacia mujeres

Clamor general: alto a crímenes de Ciudad Juárez

Se nos exigía y somos madres de víctimas
Hallan en esta urbe otros cinco cadáveres
María Sabagún: destierro la impunidad

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez. En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En un momento de la marcha se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

En la fotografía de la izquierda se ven a las mujeres que se reunieron en un momento de la marcha para pedir justicia por los desaparecidos y asesinados de Ciudad Juárez.

En la fotografía de la derecha se ve a María Sabagún, una de las madres de víctimas.

καν σε ένα χωράφι που βρίσκεται απέναντι από την ένωση ιδιοκτητών μακιλαδόρας. Σε κάποια άλλη εμφανίστηκαν σε έκταση που ανήκει σε πρώην κυβερνήτη της πολιτείας Τσιουάουα, κάτι που δείχνει

ότι δεν είναι τυχαία τα μέρη όπου εγκαταλείπουν τα πτώματα. Είναι δε τόσο κυνικοί που, συχνά, φοράνε στα πτώματα ρούχα που ανήκαν σε κάποια άλλη δολοφονημένη γυναίκα.

Έχει καταδικαστεί κανείς για τις δολοφονίες;

Βέβαια, οι φυλακισμένοι είναι πάρα πολλοί, είναι όλοι τους όμως εξιλαστήρια θύματα. Ο αιγύπτιος Τσαρίφ, που βλέπουμε στην ταινία, ήταν μέσα για δέκα χρόνια χωρίς δίκη και όταν τελικά δικάστηκε δεν βρέθηκε απολύτως τίποτα εναντίον του. Κάποιοι έχουν απελευθερωθεί μετά από διεθνή πίεση, κάποιους τους έχουν σκοτώσει μέσα στη φυλακή. Οι περισσότεροι είναι στην ίδια ακριβώς κατάσταση με τα θύματα, πολύ φτωχοί, δεν μπορούν καν να έχουν δικηγόρο. Στη περίπτωση του Μέσα, ο δικηγόρος του δολοφονήθηκε.

Οι κοπέλες που έρχονται από άλλα μέρη για να δουλέψουν στις μακιλαδόρας γνωρίζουν τι συμβαίνει στη Χουάρες;

Ακόμα κι αν το ξέρουν, η φτώχεια στον τόπο τους, στην Τσιάπας, τη Βερακρούς, την Οαχάκα, είναι τόσο μεγάλη που βρίσκονται σε απόγνωση. Δεν νομίζω ότι έχουν συνειδητοποιήσει τι ακριβώς γίνεται, οι θάνατοι στη Χουάρες είναι σαν ένας μύθος, πιστεύουν ότι ανήκουν στο παρελθόν. Ακόμα και διανοούμενοι με τους οποίους έχουμε μιλήσει πιστεύουν ότι η υπόθεση έχει λυθεί. Αυτό ήταν και το πόρισμα της Εισαγγελίας, που έβαλε την υπόθεση στο αρχείο. Πριν λίγες μέρες η Εισαγγελέας δήλωσε ότι στη Χουάρες δεν υπάρχει πια ατιμωρησία για τις δολοφονίες. Είναι απίστευτο να βγαίνουν και να δηλώνουν αυτά τα πράγματα, και μάλιστα μια γυναίκα. Γίνεται λοιπόν μια πλύση εγκεφάλου για το ότι δεν τρέχει τίποτα πια. Κι όμως, ακόμα συνεχίζονται.

Η απαίτηση για απόδοση δικαιοσύνης προέρχεται μόνο από τις οργανώσεις συγγενών των θυμάτων (από τις μανάδες) και

από τη διεθνή κοινή γνώμη και όχι από τα μέσα επικοινωνίας, τους διανοούμενους ή τους καλλιτέχνες, που στην αρχή ήταν αρκετά κριτικοί, τώρα όμως αποδέχονται αυτή την κατάσταση, αποδέχονται ότι ζουν σε μια χώρα όπου δολοφονούνται γυναίκες και δεν μιλάει κανείς.

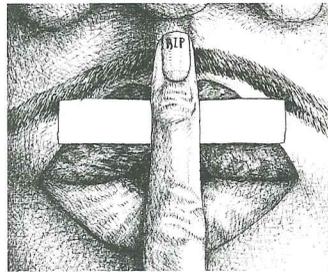
Αντιμετωπίσατε κάποιο πρόβλημα όταν γυρίζατε την ταινία;

Εμείς όχι, ήμασταν πολύ τυχεροί. Οι ερευνητές όμως που εμφανίζονται στην ταινία δέχονται συνέχεια απειλές. Τον Σέρχιο τον απήγαγαν όταν ξεκίνησε τις έρευνες. Δολοφονούσαν αυτούς που του έδιναν πληροφορίες. Εμείς φτάσαμε μετά από αυτούς, για να αξιοποιήσουμε τη δουλειά τους. Όταν γυρίζαμε την ταινία πετύχαμε μια μεταβατική περίοδο: τελείωνε η κυβέρνηση Φοξ, η Εισαγγελέας δήλωνε «πάμε καλά, τους έχουμε πιάσει όλους», οι δολοφόνοι ήταν ήρεμοι γιατί ξέρανε ότι η κυβέρνηση πάει να τα κουκουλώσει. Μόνο στο τέλος, όταν τραβούσαμε πλάνα από τα σπίτια τους, μας καταδίωξαν οι μπράβοι τους. Αλλά ήταν το τελευταίο γύρισμα, μετά φύγαμε.

Ποια είναι η στάση των αντρών απέναντι σε αυτήν την κατάσταση; Γιατί στην ταινία βλέπουμε μόνο γυναίκες να οργανώνονται;

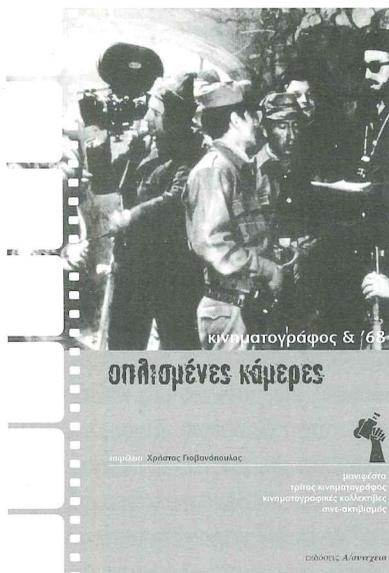
Η περίπτωση των αντρών στη Χουάρες είναι πολύ θλιβερή. Η βία κατά των γυναικών δεν έχει θύματα μόνο γυναίκες αλλά και άντρες. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των εξιλαστήριων θυμάτων που λέγαμε και τους οποίους συχνά ξεχνάμε. Μιλάμε κυρίως για τις μητέρες των θυμάτων, όμως υπάρχουν και οι άντρες... Είναι πολύ σκληρό γι' αυτούς, ο βιασμός της κόρης ή της συζύγου τους είναι τόσο μεγάλη προσβολή του αντρισμού τους, πουιώθουν απόλυτα ευνοχισμένοι και αντιδρούν πολύ έντονα.

Πολλοί πεθαίνουν από κατάθλιψη. Κι ενώ υπάρχουν πολλές οργανώσεις που δουλεύουν ψυχολογικά με τις μητέρες, τις αδερφές, κ.λπ., στους άντρες νομίζω ότι δεν δίνεται η δέουσα προσοχή. Πάντως συμμετέχουν κι αυτοί στις οργανώσεις, αλλά σιωπηλά, η αντίδρασή τους είναι συγκεχυμένη. Οι γυναίκες πάντα απαιτούν δικαιοσύνη. Όπως λέει κάποιος στην ταινία, είναι σαν να τους έχουν ξεριζώσει τη μητέρα, και αντιδρούν δυναμικά. Για τους άντρες, αντίθετα, είναι σαν να τους αφαίρεσαν τον αντρισμό τους, τη σεξουαλικότητά τους.

Κινηματογράφος και '68: Οπλισμένες Κάμερες

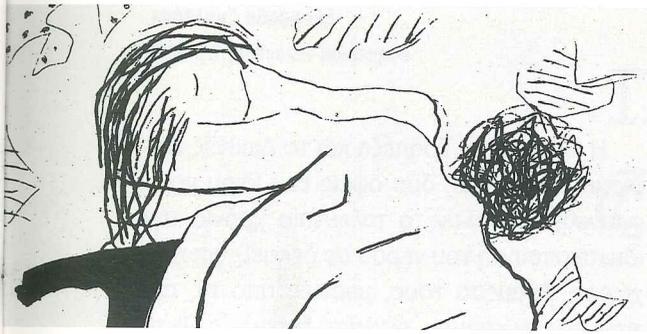
επιμέλεια: Χρήστος Γιοβανόπουλος

Ένα βιβλίο για τη σχέση του κινηματογράφου με τα επαναστατικά κινήματα και την κριτική σκέψη του '68 και για τις ριζικές αλλαγές που προκάλεσε στο ίδιο το κινηματογραφικό μέσο. Ένα βιβλίο που κινείται πέρα από το πώς ο κινηματογράφος κατέγραψε το '68, αναδεικνύοντας την ανάγκη κατάργησης των διαχωρισμών ανάμεσα σε ειδικούς και μη, σε δημιουργούς και θεατές, σε «παραγωγούς» και «καταναλωτές» τέχνης.

Μέσα από ντοκουμέντα της εποχής, κείμενα κινηματογραφιστών και κινηματογραφικών ομάδων που ανέπτυξαν έντονη δραστηριότητα στο κίνημα και στον κινηματογράφο, το βιβλίο αυτό αναφέρεται σε μια πλευρά της κινηματογραφικής και κοινωνικής ιστορίας που παραμένει ελάχιστα γνωστή στη χώρα μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α/ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Poema 20
... de «Veinte poemas de amor y una canción desesperada»

ΠΑΜΠΛΟ ΝΕΡΟΥΔΑ

Ποίημα εικοστό... από τα «Είκοσι ερωτικά ποιήματα κι ένα απελπισμένο τραγούδι»

PUEDO escribir los versos más tristes esta noche.

Escribir, por ejemplo: "La noche está estrellada,
y tiritan, azules, los astros, a lo lejos".

El viento de la noche gira en el cielo y canta.

Puedo escribir los versos más tristes esta noche.

Yo la quise, y a veces ella también me quiso.
En las noches como ésta la tuve entre mis brazos.

La besé tantas veces bajo el cielo infinito.

Ella me quiso, a veces yo también la quería.
Cómo no haber amado sus grandes ojos fijos.

Puedo escribir los versos más tristes esta noche.
Pensar que no la tengo. Sentir que la he perdido.

Oír la noche inmensa, más inmensa sin ella.

Y el verso cae al alma como pasto al rocío.
Qué importa que mi amor no pudiera guardarla.
La noche está estrellada y ella no está conmigo.
Eso es todo. A lo lejos alguien canta. A lo lejos.

Mi alma no se contenta con haberla perdido.
Como para acercarla mi mirada la busca.
Mi corazón la busca, y ella no está conmigo.

La misma noche que hace blanquear los mismos árboles.
Nosotros, los de entonces, ya no somos los mismos.

Ya no la quiero, es cierto, pero cuánto la quise.
Mi voz buscaba el viento para tocar su oído.

De otro. Será de otro. Como antes de mis besos.
Su voz, su cuerpo claro. Sus ojos infinitos.

Ya no la quiero, es cierto, pero tal vez la quiero.
Es tan corto el amor, y es tan largo el olvido.
Porque en noches como ésta la tuve entre mis brazos,
mi alma no se contenta con haberla perdido.

Aunque éste sea el último dolor que ella me causa,
y éstos sean los últimos versos que yo le escribo.

ΜΠΟΡΩ να γράψω τους πιο θλιμμένους στίχους αυτή τη νύχτα.

Να γράψω, για παράδειγμα: "Η νύχτα είναι γεμάτη αστέρια,
και τρεμοπαίζουν, γαλάζια, τα άστρα, πέρα μακριά".

Ο άνεμος της νύχτας στριφογυρνά στον ουρανό και τραγουδά.

Μπορώ να γράψω τους πιο θλιμμένους στίχους αυτή τη νύχτα.

Την αγάπησα, και ήταν φορές που μ' αγάπησε κι εκείνη.
Νύχτες σαν αυτή την είχα μες στην αγκαλιά μου.

Τη φίλησα τόσες φορές κάτω από τον ατέλειωτο ουρανό.

Μ' αγάπησε, και ήταν φορές που και γω την αγαπούσα.
Πώς να μην αγαπήσω τα μεγάλα της έντονα μάτια.

Μπορώ να γράψω τους πιο θλιμμένους στίχους αυτή τη νύχτα.
Να σκεφτώ ότι δεν την έχω. Να αισθανθώ ότι την έχω χάσει.
Να ακούσω την απέραντη νύχτα, πιο απέραντη χωρίς αυτήν.

Κι ο στίχος πέφτει στην ψυχή όπως η δροσιά στη χλόη.
Δεν είναι που η αγάπη μου δεν μπόρεσε να την κρατήσει.
Είναι η νύχτα γεμάτη αστέρια κι αυτή δεν είναι μαζί μου.
Αυτό ειν' όλο. Στο βάθος κάποιος τραγουδά. Στο βάθος.

Δεν το δέχεται η ψυχή μου ότι την έχει χάσει.
Για να την πλησιάσει η ματιά μου την ψάχνει.
Η καρδιά μου την ψάχνει, και εκείνη δε βρίσκεται μαζί μου.

Ίδια η νύχτα που λευκαίνει τα ίδια δέντρα.
Εμείς, εκείνοι του τότε, δεν είμαστε πια ίδιοι.

Δεν την αγαπώ πια, είναι σίγουρο, μα πόσο την αγάπησα.
Η φωνή μου έψαχνε τον άνεμο για ν' αγγίξει την ακοή της.

Του άλλου. Θα 'ναι του άλλου. Όπως πριν από τα φιλά μου.
Η φωνή της, το φωτεινό κορμί της. Τ' απέραντα μάτια της.

Δεν την αγαπώ πια, είναι σίγουρο, μα ίσως να την αγαπώ.
Είναι τόσο σύντομη η αγάπη, τόσο μακριά η λησμονιά.

Καθώς νύχτες όπως αυτή την είχα μες στην αγκαλιά μου,
δεν το δέχεται η ψυχή μου ότι την έχει χάσει.

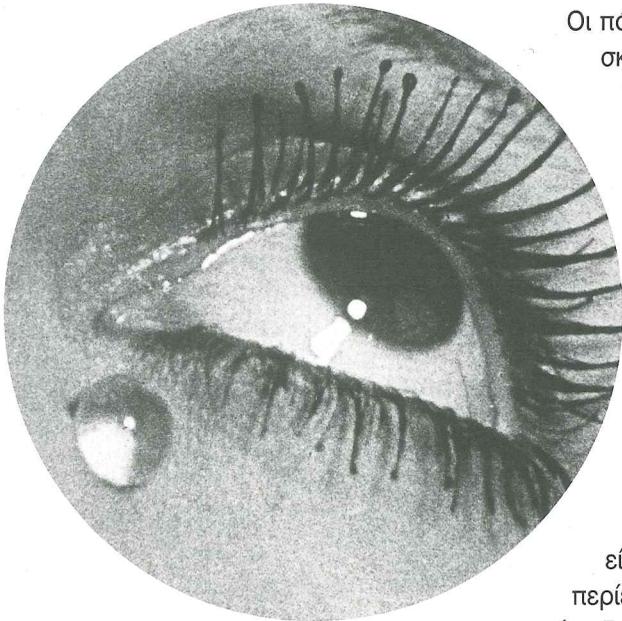
Έστω κι αν αυτός θα 'ναι ο τελευταίος πόνος που εκείνη μου δίνει,
και τούτοι οι τελευταίοι στίχοι που εγώ της γράφω.

μετάφραση: Ν. Μούκα

H₂O Οι πόλεμοι ψεύδονται

Εδουάρδο Γκαλεάνο,
εφημερίδα «Brecha», 9/9/2005

Οι πόλεμοι, λένε, γίνονται για ευγενείς σκοπούς: τη διεθνή ασφάλεια, την εθνική αξιοπρέπεια, τη δημοκρατία, την ελευθερία, την τάξη, την κυριαρχία του πολιτισμού ή τη θέληση του Θεού.

Κανένας δεν έχει την ειλικρίνεια να ομολογήσει: «Εγώ σκοτώνω για να κλέψω».

Περισσότεροι από τρία εκατομμύρια πολίτες σκοτώθηκαν στο Κογκό στη διάρκεια του πολέμου. [...] Πέθαναν για το κολτάν, αλλά ούτε αυτοί δεν το ήξεραν. Το κολτάν είναι ένα περίεργο ορυκτό, και το περίεργο όνομά του βγαίνει από την ανάμειξη δύο περιέργων μεταλλευμάτων, τον κολουμβίτη και την τανταλίνη. Ελάχιστα ή τί-

ποτα δεν άξιζε μέχρι που ανακαλύφθηκε ότι ήταν απαραίτητο για την κατασκευή κινητών τηλεφώνων, διαστημόπλοιων, υπολογιστών και πυραύλων. Και τότε έγινε πιο ακριβό από τον χρυσό.

Σχεδόν όλα τα γνωστά αποθέματα του κολτάν βρίσκονται στα εδάφη του Κογκό. [...]

Οι Αφρικανοί ονομάζουν το πετρέλαιο «σκατά του Διαβόλου».

Το 1978 ανακαλύφθηκε πετρέλαιο στο νότο του Σουδάν. Επτά χρόνια αργότερα γίνεται γνωστό ότι τα μεγαλύτερα αποθέματα βρίσκονται στα δυτικά της χώρας, στην περιοχή του Νταρφούρ. Εκεί έλαβε και συνεχίζει να λαμβάνει χώρα μια άλλη σφαγή. [...]

Η εταιρεία Bechtel, με έδρα στην Καλιφόρνια, είχε παραλάβει μετά από παραχώρηση για σαράντα χρόνια το νερό της Κοτσαμπάμπα. Όλο το νερό, ακόμη και το νερό της βροχής. Δεν πρόλαβε να εγκατασταθεί και τριπλασίασε τις ταρίφες. Ξέσπασε εξέγερση και η εταιρεία υποχρεώθηκε να φύγει από τη Βολιβία.

Ο πρόεδρος Μπους λυπήθηκε τη διωγμένη και την παρηγόρησε παραχωρώντας της το νερό του Ιράκ.

Πολύ γενναιόδωρο εκ μέρους του. Το Ιράκ δεν είναι μονάχα άξιο εξόπλωσης για τον μυθικό πετρελαικό πλούτο του: η χώρα αυτή, που ποτίζεται από τον Τίγρη και τον Ευφράτη, αξίζει τα χειρότερα γιατί είναι η πιο πλούσια πηγή γλυκού νερού σε όλη τη Μέση Ανατολή.

Ο κόσμος διψάει. Τα χημικά δηλητήρια σαπίζουν τα ποτάμια και οι ξηρασίες τα εξοντώνουν, η καταναλωτική κοινωνία καταναλώνει όλο και περισσότερο νερό, το νερό είναι όλο και λιγότερο πόσιμο και όλο και πιο σπάνιο. Όλοι το λένε, όλοι το ξέρουν: οι πόλεμοι του πετρελαίου θα είναι, αύριο, πόλεμοι του νερού.

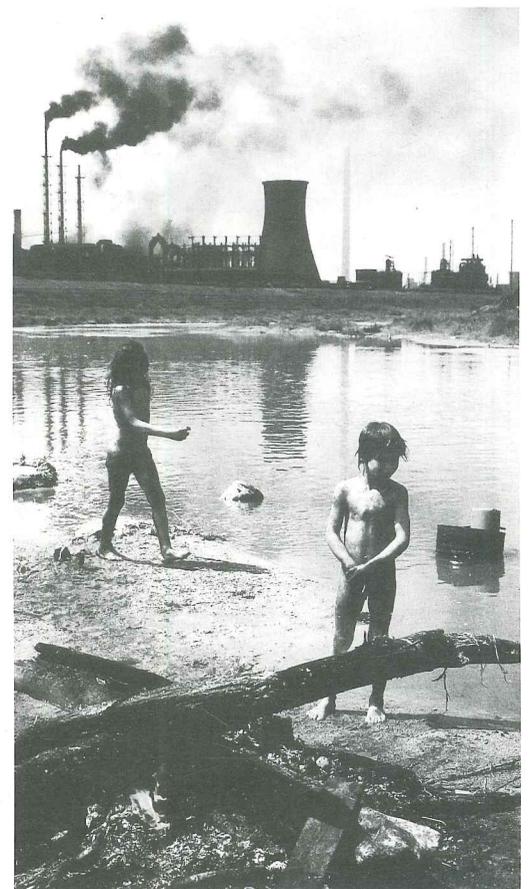
Στην πραγματικότητα, οι πόλεμοι του νερού ήδη συμβαίνουν.

Είναι κατακτητικοί πόλεμοι, αλλά οι κατακτητές δεν ρίχνουν βόμβες ούτε αποβιβάζουν στρατεύματα. Ταξιδεύουν με πολιτικά αυτοί οι διεθνείς τεχνοκράτες που υποβάλλουν τις φτωχές χώρες σε κατάσταση πολιορκίας και απαιτούν ιδιωτικοποίηση ή θάνατο. Τα όπλα τους, θανατηφόρα εργαλεία εκβιασμού και τιμωρίας, δεν πιάνουν χώρο ούτε κάνουν θόρυβο.

Η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, επέβαλαν τα τελευταία χρόνια την ιδιωτικοποίηση του νερού σε δεκαέξι φτωχές χώρες. Ανάμεσά τους, μερικές από τις πιο φτωχές του κόσμου, όπως το Μπενίν, ο Νίγηρας, η Μοζαμβίκη, η Ρουάντα, η Υεμένη, η Τανζανία, το Καμερούν, η Ονδούρα, η Νικαράγουα... Το επιχείρημα ήταν αμείλικτο: ή παραδίδετε το νερό ή δεν θα υπάρξει έλεος με το χρέος ούτε και νέα δάνεια.

Οι εμπειρογνώμονες είχαν επίσης την υπομονή να εξηγήσουν ότι αυτό δεν το έκαναν για να αποδιαιθρώσουν κυριαρχίες, αλλά για να βοηθήσουν τον εκσυγχρονισμό των βυθισμένων στην καθυστέρηση χωρών λόγω της ανεπάρκειας του κράτους. Και αν η πλειοψηφία του πληθυσμού δεν μπορούσε να πληρώσει τους λογαριασμούς του ιδιωτικοποιημένου νερού, τόσο το καλύτερο. Για να δούμε, θα ξυπνήσει επιτέλους η κοιμισμένη του επιθυμία για εργασία και προσωπική βελτίωση; [...]

μετάφραση: Ματούλα Παπαδημητρίου

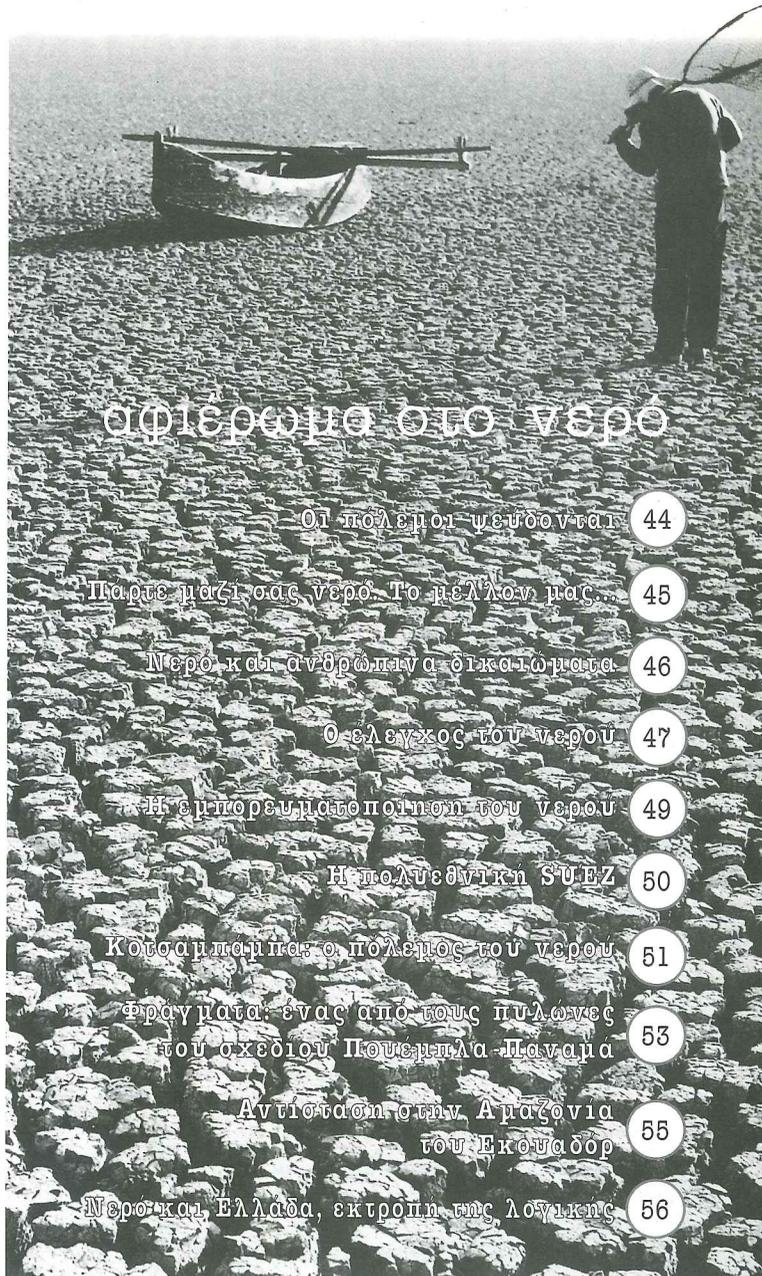
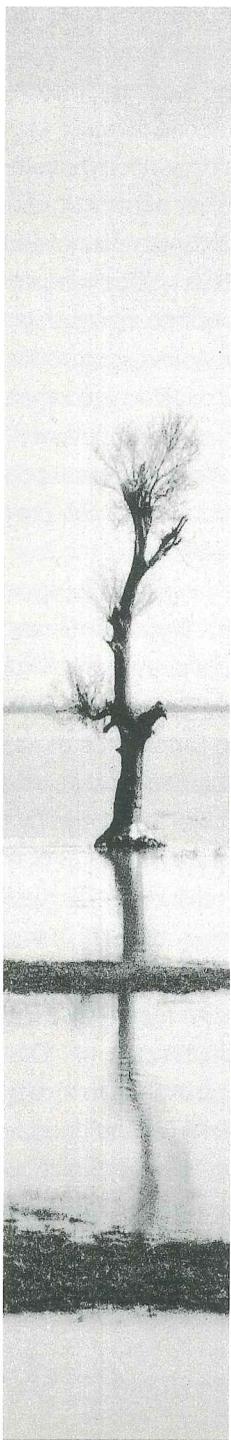
Ο Η₂Ο αφιέρωμα

αφιέρωμα H₂O

Πάρτε
μαζί σας
νερό.

Το μέλλον μας
έχει πολύ
ξηρασία.

Μιχάλης Κατσαρός,
«Κατά Σαδδουκαίων»

αφιέρωμα στο νερό

- Οι πόλεμοι ψεύδονται 44
- Πάρτε μαζί σας νερό. Το μέλλον μας... 45
- Νερό και ανθρώπινα δικαιώματα 46
- Ο έλεγχος του νερού 47
- Η εμπορευματοποίηση του νερού 49
- Η πολυεθνική SUEZ 50
- Κοσμοπολίτικος πόλεμος του νερού 51
- Φράγματα: ένας από τους πυλώνες του σχεδίου Πουεμπλά-Παναμά 53
- Αντίσταση στην Αραζονία του Εκουαδόρ 55
- Νερό και Ελλάδα, εκτροπή της λογικής 56

Mario Benedetti

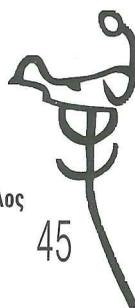
Aguas Νερά

του Μάριο Μπενεδέτι (Ουρουγουάη, 1920-)

Dicen que el agua será imprescindible
mucho más necesaria que el petróleo
los imperios de siempre por lo tanto
nos robarán el agua a borbotones
los regalos de boda serán los grifos
agua darán los lauros de poesía
el nobel brindará una catarata
y en la bolsa cotizarán las lluvias
los jubilados cobrarán goteras
los millonarios dueños del diluvio
venderán lágrimas al por mayor
un capital se medirá por litros
cada empresa tendrá su remolino
su laguna prohibida a los foráneos
su museo de iodios prestigiosos
sus postales de nieve y de rocíos
y nosotros los pálidos sedientos
con la lengua reseca brindaremos
con el agua on the rocks.

Το νερό -λένε- θα είναι απαραίτητο
θα 'ναι πιο χρήσιμο και από το πετρέλαιο
κι έτσι οι αιώνιες αυτοκρατορίες
θα μας το κλέβουν από παντού
βρύσες θα δίνουν για γαμήλιο δώρο
νερό αντί για δάφνινο στεφάνι θα προσφέρεται στους ποιητές
το Νόμπελ θα χαρίζει έναν καταρράκτη
στο χρηματιστήριο θα αγοράζονται και θα πουλιούνται οι βροχές
σταγόνες θα εισπράττουν οι συνταξιούχοι
οι εκατομμυριούχοι, κύριοι του κατακλυσμού
θα πουλάνε δάκρυα στη χοντρική
το κεφάλαιο θα υπολογίζεται σε λίτρα
κάθε εταιρεία θα έχει τον δικό της στρόβιλο νερού
την ιδιωτική της λίμνη
ένα μουσείο με θαυματουργά ιώδια
καρτ ποσταλ με χιόνια και με πούσι
κι εμείς γλομοί και διψασμένοι
με τη γλώσσα ξεραμένη θα τσουγκρίζουμε
πίνοντας νεράκι on de rocks.

μετάφραση: Κώστας Παπαθωμόπουλος

Νερό και ανθρώπινα δικαιώματα

Να οικοδομήσουμε τον αντίλογο

στα νεοφιλελεύθερα σχέδια του ΠΟΕ

του **Λεονάρντο Αγκιάρ Μορέλι**, για την «αλάνα»,
περιβαλλοντολόγου, συντονιστή του κινήματος
Grito por el Agua (Κραυγή για το Νερό)

Η Λατινική Αμερική, όπου υπάρχουν τα σημαντικότερα από στρατηγικής απόψεως αποθέματα νερού και βιοπικουλήτητας του πλανήτη, βρίσκεται στο επίκεντρο των σημερινών και μελλοντικών συγκρούσεων στην παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα. Η κυριαρχία των λαών της βρίσκεται σε κίνδυνο.

Στη μεξικανική πολιτεία Τσιάπας, Βορειοαμερικανικοί και Ευρωπαίοι εποφθαλμιούν ένα από τα πιο σημαντικά αποθέματα υπόγειων υδάτων που ενώνεται με τις υπόγειες υδατολεκάνες της Κεντρικής Αμερικής και με την υδρογραφική ζώνη του Ορινόκο. Ο έλεγχος αυτών ακριβώς των αποθεμάτων είναι μία από τις αιτίες της πίεσης που δέχεται το ζαπατιστικό κίνημα και οι ιθαγενικές κοινότητες της περιοχής. Πιο χαμηλά, στην υδρογραφική ζώνη της Αμαζονίας, η απληστία μεγάλων μεταλλευτικών και πετροχημικών εταιρειών καταστρέφει τα πρώην παρθένα ποτάμια. Κατεβαίνοντας, ξεχωρίζει η υδρογραφική ζώνη του ποταμού Σάο Φρανσίσκο, κέντρο πρόσφατης σύγκρουσης μεταξύ της κυβέρνησης Λούλα και των παραποτάμιων κοινοτήτων, εξαίτιας του σχεδίου για εκτροπή των υδάτων προς όφελος των «αγροεπιχειρήσεων».

Στον ποταμό Γλάτα, που γεννιέται στο κεντρικό οροπέδιο της Βραζιλίας και διατρέχει τέσσερις χώρες διασχίζοντας τις πιο βιομηχανοποιημένες περιοχές της ηπείρου, η μόλυνση από τις μεγάλες χημικές βιομηχανίες έχει καταστρέψει ανεπιστρεπτή την ποιότητα των νερών. Η περιοχή (μεταξύ Βραζιλίας, Ουρουγουάης, Παραγουάης και Αργεντινής) στην οποία βρίσκεται η υπόγεια υδατολεκάνη Γουαρανί (Acuífero Guarani) με τα μεγαλύτερα αποθέματα υπογείων υδάτων στον κόσμο, ικανά να τροφοδοτήσουν όλο τον πλανήτη για τριακόσια χρόνια, γίνεται το κέντρο μιας όλο και πιο επιθετικής διεθνούς διαμάχης για τον έλεγχο των νερών της.

Εάν στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 διαπιστώνουμε επιτάχυνση της νεοφιλελεύθερης πολιτικής υπέρ της ιδιωτικοποίησης των φυσικών πόρων –μεταξύ αυτών, το νερό– (κυρίως μετά τη δημιουργία του Παγκοσμίου Συμβουλίου του Νερού, με την υποστήριξη του ΟΗΕ, μετά το Φόρουμ του Νταβός), στο πρώτο μισό της επόμενης δεκαετίας έρχεται η απάντηση των λαϊκών κινήματων.

Οι νικηφόρες μάχες της Κοτσαμπάμπα για την αποιδιωτικοποίηση του νερού στη Βολιβία, η λαϊκή νίκη στο

αφίερωμα Η₂O

Ο καταρράκτης
Σαν Ραφαέλ, από
τους πιο επιβλητικούς
της ανατολικής πλευράς
των Άνδεων

Το νερό δεν γνωρίζει σύνορα, ενώνει και χωρίζει τα έθνη. Ουσιώδες για όλες τις μορφές ζωής, αντιμετωπίζεται κάθε φορά και περισσότερο ως πηγή κέρδους και αιτία συγκρούσεων. Στην Ευρώπη, η έλλειψη νερού στα ποτάμια μεταξύ Γαλλίας και Ισπανίας απειλεί τους Βάσκους. Στη Μέση Ανατολή, ο έλεγχος των πηγών του ποταμού Ιορδάνη είναι μία από τις βασικές αιτίες του παλαιστινιακού ζητήματος. Μία από τις μεγάλες υπόγειες υδατολεκάνες της Ιορδανίας βρίσκεται στην περιοχή που το Ισραήλ χτίζει το «τείχος της ντροπής».

Στην αφρικανική ήπειρο, η σύγκρουση στο Νταρφούρ, με πάνω από τετρακόσιες χιλιάδες νεκρούς και δύο εκατομμύρια εκτοπισμένους, αν και αναφέρεται κυρίως ως εθνικό ζήτημα, δεν είναι τίποτα άλλο παρά η διαμάχη για τον έλεγχο των αφρικανικών ποταμών. Στην Ασία, η Κίνα και η Ινδία, αναδυόμενες οικονομικές δυνάμεις, θα πρέπει να μειώσουν κατά 20% την αγροτική τους παραγωγή, πράγμα που συνεπάγεται επιδείνωση της διατροφικής κρίσης σε δύο από τα πολυπληθέστερα κράτη στον κόσμο. Ωστόσο, η μείωση της αγροτικής παραγωγής είναι μονόδρομος, διότι, λόγω της υπερεκμετάλλευσης, οι ρυθμοί άντλησης νερού υπερβαίνουν κατά πολύ τους ρυθμούς ανανέωσης των υδατολεκανών.

δημοψήφισμα στην Ουρουγουάη που ανακήρυξε το νερό δημόσια κληρονομιά, η αποϊδιωτικοποίηση του νερού στην Αργεντινή και η εκδίωξη της SOUEZ από την ήπειρο, το δυνάμωμα των λαϊκών αγώνων για το νερό ως ανθρώπινο δικαίωμα στη Νικαράγουα, καθώς και στο Εκουαδόρ, έπαιξαν τον ρόλο τους στην εκλογική νίκη δυνάμεων της Αριστεράς.

Η αντίδραση της διεθνούς Δεξιάς ήρθε σύντομα. Το 2003, ο βορειοαμερικανικός στρατός, σε μια μυστική επιχείρηση επονομαζόμενη «Aquila 3» στην περιοχή του Έντρε Ρίος της Αργεντινής, στην οποία συμμετείχαν ομάδες «κοκκινοσκούφηδων» με συνεργασία πρακτόρων της CIA, πραγματοποίησε συστηματική έρευνα καταγραφής των λεκανών εισροής και των πηγών των υπογείων υδάτων. Τα αποτελέσματα των ερευνών κατέληξαν στην απόφαση ότι είναι στρατηγικής σημασίας η ίδρυση μιας στρατιωτικής «αντιτρομοκρατικής» βάσης των ΗΠΑ στο Τσάκο της Παραγουάης.

Υπό αυτές τις συνθήκες, για την προστασία του νερού για το μέλλον της ανθρωπότητας, το Κίνημα «Κραυγή για το νερό» προτείνει τη δημιουργία της Διεθνούς Οργάνωσης για το Νερό, υπό την εποπτεία των κυβερνήσεων της Βενεζουέλας, της Βολιβίας, της Κούβας, του Εκουαδόρ, της Νικαράγουας και λοιπών λαϊκών κυβερνήσεων. Ένας θεσμός με αποστολή να παλέψει για το αναντίρρητο δικαίωμα των λαών στο νερό, να οικοδομήσει απέναντι στις

νεοφιλελεύθερες πολιτικές, που επεξεργάζεται το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ και υλοποιούνται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, έναν αντίλογο.

Μόνο με τον συντονισμό των κοινωνικών αγώνων για τη δημόσια υγεία και για τη σωστή διαχείριση των φυσικών πόρων, και κυρίως του νερού, η κοινωνία θα μπορέσει να διατηρήσει την ελπίδα ότι θα νικήσει το σύστημα και θα προφυλάξει το μέλλον της ανθρωπότητας. Σε αυτήν την κατεύθυνση, προτείνουμε μια ευρεία κινητοποίηση για να μπορέσουμε, στη διάρκεια του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ στο Μπελέμ του Παρά, να συγκεντρώσουμε στη Βραζιλία το σύνολο των ακτιβιστών για το νερό, σε ένα μεγάλο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΡΟ, τον Νοέμβριο του 2009.

μετάφραση: Ευγενία Μιχαλοπούλου

Ο έλεγχος του νερού

Η φρενίτιδα που έχει καταλάβει τις ΗΠΑ να θέσουν υπό τον έλεγχό τους τα αποθέματα του γλυκού νερού ολόκληρης της αμερικανικής ηπείρου οφείλεται στο γεγονός πως τα υπόγεια νερά, τα ποτάμια και οι ταμιευτήρες που διαθέτουν βρίσκονται σε κρίσιμο σημείο, εξαιτίας της υπερεκμετάλλευσης και της μόλυνσης.

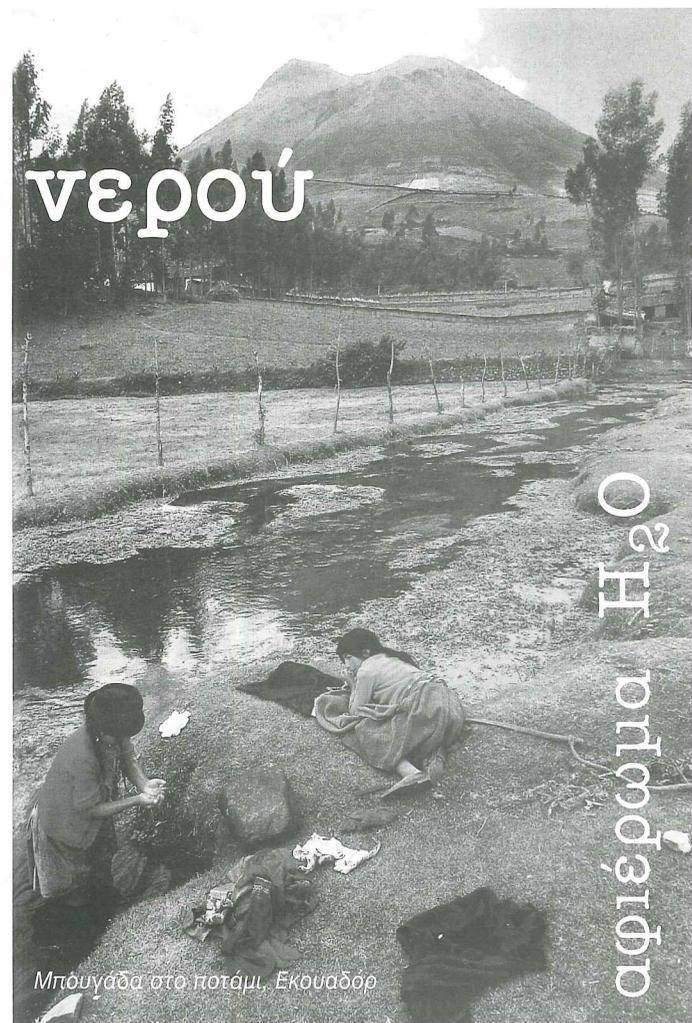
Στις ΗΠΑ, το 50% των κατοίκων εξαρτάται από τη χρήση των υπόγειων υδάτων. Όμως, το 40% των ποταμών και των λιμνών είναι μολυσμένο με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον ποταμό Ογαγιάλα και το «κανάλι του έρωτα» στους καταρράκτες του Νιαγάρα, όπου, εκτός του ότι έχει σημαντικά κατέβει η στάθμη του λόγω της χρήσης του στις ποτιστικές καλλιέργειες, έχει επίσης έντονα μολυνθεί από τα χημικά αγροτικά φάρμακα (ορισμένα περιέχουν ουσίες που χρησιμοποιήθηκαν στον πόλεμο του Βιετνάμ). Τα υπόγεια νερά στην Καλιφόρνια εξατμούνται, ο ποταμός Κολοράντο είναι «αξιοποιημένος» στο έπακρο, στο Ελ Πάσο του Τέξας όλες οι πηγές του νερού θα έχουν στεγνώσει έως το 2030, στα βορειοανατολικά του Κάνσας η έλλειψη νερού οδηγεί στον σχεδιασμό ενός κανα-

λιού νερού που θα έρχεται από τον ήδη υπερεκμεταλλεόμενο ποταμό Μιζούρι, στο Νέο Μεξικό οι κυριότερες πόλεις θα διψάσουν σε δέκα με είκοσι χρόνια και στη Φλόριντα ο ρυθμός άντλησης των υπόγειων υδάτων, που ξεπερνάει τα 6,6 εκατομμύρια λίτρα το λεπτό, μακροπρόθεσμα θέτει σε κίνδυνο την τροφοδοσία όχι μόνο αυτής, αλλά και των γειτονικών πολιτειών.

Στις ΗΠΑ, το νερό είναι εμπόρευμα και αυτό έχει επηρεάσει σοβαρά τις εξελίξεις στον αγροτικό τομέα. Το κόστος της άντλησης αυξάνει συνεχώς και τα πηγάδια δίνουν όλο και λιγότερο νερό.

Σε ορισμένες περιοχές γίνονται μέχρι και ένοπλες συγκρούσεις με αφορμή τη χρήση του, ενώ αλλού οι αγρότες εγκαταλείπουν τις ποτιστικές καλλιέργειές τους γι' αυτόν τον λόγο.

Οι αλλαγές αυτές έχουν επηρεάσει σημαντικά και τις σχέσεις με τις γειτονικές χώρες, με τις οποίες υπάρχουν συμφωνίες συνδιαχείρισης των νερών (με τον

Μπούγαδα στο ποτάμι, Εκουαδόρ

Καναδά από το 1909 και με το Μεξικό από το 1944, στις οποίες όμως δεν αναφερόταν τίποτα για την ποιότητα των νερών. Έτσι, το Μεξικό παίρνει μολυσμένο νερό από τον ποταμό Κολοράντο, ενώ ταυτόχρονα υποχρεούται να επιστρέφει στις ΗΠΑ ένα μέρος από το πόσιμο νερό της λεκάνης απορροής της Τιχουάνα, πράγμα που γίνεται ολοένα και δυσκολότερο.

NEPO ΚΑΙ ALCA

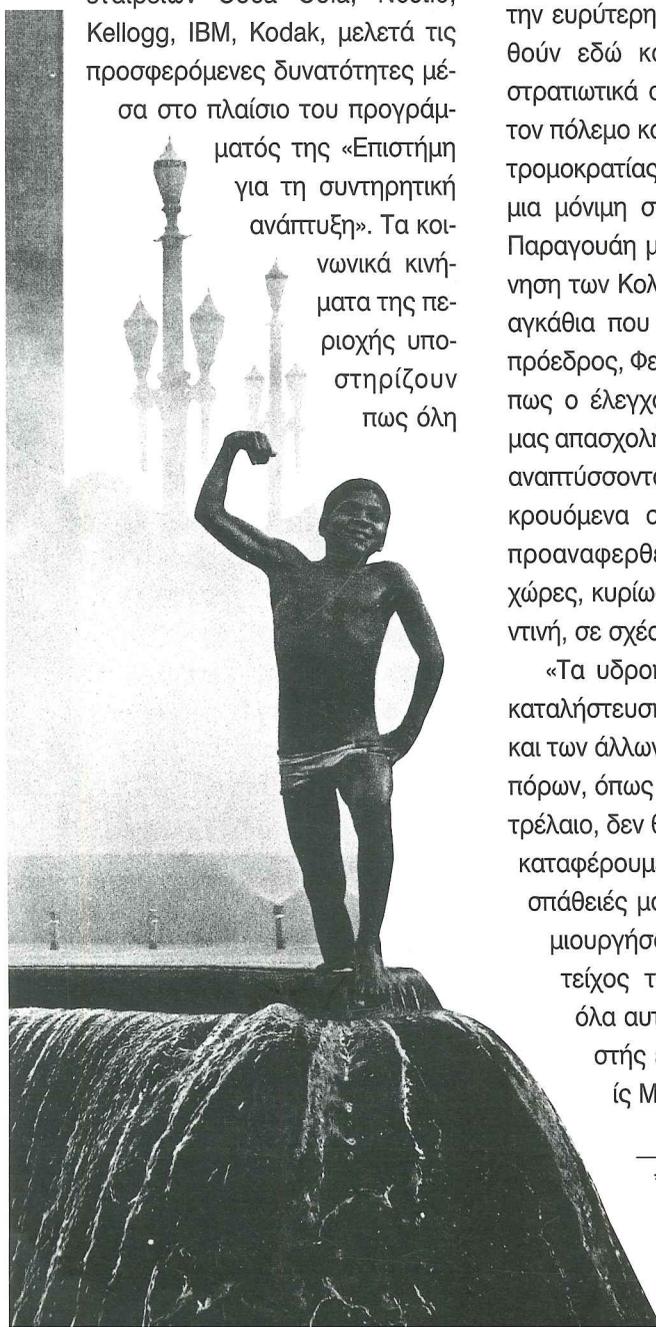
Το νερό αποτέλεσε, ως εκ τούτου, ένα από τα βασικά λάφυρα της ALCA (Περιοχή Ελεύθερου Εμπορίου των Αμερικανικών Χωρών). Οι ΗΠΑ και οι πολυεθνικές επιδιώκουν μέσω της νεοφιλελεύθερης ενσωμάτωσης των χωρών του ημισφαιρίου όχι μόνο να σπρώξουν στην ιδιωτικοποίηση των πηγών του νερού, αλλά επίσης να μεταβάλουν τη ροή τους, με μεγαληπήβολα σχέδια που οι οικολόγοι χαρακτηρίζουν παρανοϊκά.

Αυτά τα mega-σχέδια στηρίζονται σε τρία εργαλεία υποδομής και οργάνωσης: Η **NAWAPA** (Βορειοαμερικανική Συμμαχία Νερού και Ενέργειας) σχεδιάζει να μεταφέρει πλούσιους υδάτινους πόρους από την Αλάσκα και τον βορειοανατολικό Καναδά μέσω υδάτινων καναλιών και τούνελ σε έναν ταμειυτήρα στα βουνά Ροκαγιόσας των ΗΠΑ, ο οποίος θα έχει χωρητικότητα τρεις χιλιάδες πεντακόσια κυβικά χιλιόμετρα.

Το **PPP** (Σχέδιο Πουέμπλα - Παναμά) αφορά τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής και αποβλέπει στην εκμετάλλευση των υδάτινων πόρων τους, ιδιαίτερα στις περιοχές του Πετέν στη Γουατεμάλα και στο νότιο Μεξικό. Το PPP έχει σαν βασικό του στοιχείο τη δημιουργία βιομηχανικών ζωνών που θα διαθέτουν υποδομές μεταφοράς και επικοινωνιών. Στόχος του δεν είναι μόνο να διευκολύνει τη μετακίνηση εμπορευμάτων ανάμεσα στον Ατλαντικό και τον Ειρηνικό, με τη δημιουργία μιας σειράς οδικών αξόνων, αλλά ταυτόχρονα να αξιοποιήσει στο έπακρο τα εργατικά χέρια και τους φυσικούς πόρους της περιοχής προς όφελος της εξαγωγικής αγροτοβιομηχανίας, των μακιλαδόρας και του τουρισμού. Όλα αυτά απαιτούν σημαντικό δυναμικό ηλεκτρικής ενέργειας και νερού, και γι' αυτόν τον λόγο πραγματοποιούνται ή σχεδιάζονται μεγάλα υδροηλεκτρικά φράγματα, ιδιαίτερα στη Γουατεμάλα και την Τσιάπας. Μέρος αυτού του νερού θα μεταφερθεί στον άνυδρο βορρά του Μεξικού για να διευκολύνει τις μακιλαδόρας και τις αγροτοβιομηχανίες.

Η **IIRSA** (Πρωτοβουλία για την Ενσωμάτωση της Περιφερειακής Υποδομής της

Νότιας Αμερικής) είναι το πιο φιλόδοξο από τα τρία σχέδια και προτείνει τη δημιουργία βιομηχανικών ζωνών, υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεων και υδροδρόμους σε ολόκληρη τη Νότια Αμερική. Μεταξύ άλλων είναι και η κατασκευή ενός Μεγάλου Καναλιού που θα συνδέσει τους ποταμούς Πλάτα, Αμαζόνιο και Ορινόκο. Αυτός ο υδροδρόμος θα έχει άμεση διέξοδο στην Καραϊβική, απ' όπου γιγαντιαία τάνκερ θα μεταφέρουν το νερό στις εκβολές του Μισισιπή και από εκεί στο εσωτερικό των ΗΠΑ. Η λεκάνη απορροής του ποταμού Πλάτα (έκταση τρία εκατομμύρια εκατό χιλιάδες τετρ. χλμ.) αποτελεί κομβικό παράγοντα για την παραγωγική ζώνη των χωρών της Μερκούςουρ*. Σήμερα βρίσκεται υπό την εξουχιστική έρευνα του Εθνικού Επιστημονικού Ιδρύματος των ΗΠΑ, ενώ και η Αμερικανική Ένωση για την Προώθηση της Επιστήμης, με χρηματοδότηση των Ιδρυμάτων Φορντ και Ροκφέλερ αλλά και των εταιρειών Coca Cola, Nestlé, Kellogg, IBM, Kodak, μελετά τις προσφερόμενες δυνατότητες μέσα στο πλαίσιο του προγράμματός της «Επιστήμη για τη συντηρητική ανάπτυξη». Τα κοινωνικά κινήματα της περιοχής υποστηρίζουν πως όλη

αυτή η επιστημονική έρευνα βρίσκεται στην υπηρεσία των πολυεθνικών.

Ιδιαίτερη προσοχή έχει δοθεί στην υπόγεια υδατολεκάνη Γουαρανί. Πρόκειται για μια θάλασσα γλυκού νερού που βρίσκεται στο υπέδαφος της Βραζιλίας, της Παραγουάης, της Αργεντινής και της Ουρουγουάης και σχηματίστηκε εκατόν τριάντα δύο έως διακόσια και εκατομμύρια χρόνια νωρίτερα, όταν η Νότια Αμερική και η Αφρική ήταν ενωμένες. Έχει υπολογιστεί πως η ποσότητα νερού που βρίσκεται εκεί μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του ανθρώπου σε πόσιμο νερό για περίπου τριακόσια χρόνια. Οι κυβερνήσεις της περιοχής, αλλά κυρίως οι ΗΠΑ, προσπαθούν να εξασφαλίσουν τον έλεγχο της περιοχής. Η Αργεντινή, η Βραζιλία και η Παραγουάη έχουν συστήσει το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφοριών, ενώ οι τρεις αυτές χώρες, σε συνεργασία με τις ΗΠΑ, έχουν συστήσει την Υπηρεσία Ασφαλείας, που επιτηρεί τα σύνορα και την ευρύτερη περιοχή. Οι ΗΠΑ προσπαθούν εδώ και χρόνια να «πατήσουν» στρατιωτικά στην περιοχή με πρόσχημα τον πόλεμο κατά των ναρκωτικών και της τρομοκρατίας και είχαν συμφωνήσει σε μια μόνιμη στρατιωτική παρουσία στην Παραγουάη με την προηγούμενη κυβέρνηση των Κολοράδος, ένα από τα πολλά αγκάθια που κληρονομεί ο νεοεκλεγείς πρόεδρος, Φερνάντο Λούγο. Είναι βέβαιο πως ο έλεγχος αυτής της περιοχής θα μας απασχολήσει στο μέλλον, καθώς εδώ αναπτύσσονται παράλληλα αλλά και αντικρουόμενα συμφέροντα ανάμεσα στις προαναφερθείσες λατινοαμερικανικές χώρες, κυρίως τη Βραζιλία και την Αργεντινή, σε σχέση με τις ΗΠΑ.

«Τα υδροηλεκτρικά προγράμματα, η καταλήστευση του γαλάζιου χρυσού μας και των άλλων στρατηγικών φυσικών μας πόρων, όπως η βιοποικιλότητα και το πετρέλαιο, δεν θα είναι εύκολη υπόθεση αν καταφέρουμε να συντονίσουμε τις προσπάθειές μας, αν καταφέρουμε να δημιουργήσουμε ένα στέρεο κοινωνικό τείχος το οποίο θα αμφισβητήσει όλα αυτά τα σχέδια», λέει ο ακτιβιστής επιστήμονας Καρμέλο Ρουίς Μαρέρο.

Κρίστου Πετροπούλου

* Mercosur: Κοινή Αγορά του Νότου

Η εμπορευματοποίηση του νερού

Από πηγή ζωής και πολιτισμών, εμπόρευμα

και πηγή εξαθλίωσης και θανάτου

Στις 9 Δεκεμβρίου, στο Κούσκο του Περού, στο τέλος της συνάντησης της Νοτιοαμερικανικής Κοινότητας των Εθνών, δημοσιοποιήθηκε

ένα μανιφέστο στο οποίο αναφέρεται ότι θα ληφθούν μέτρα προστασίας και αειφόρου εκμετάλλευσης των αποθεμάτων νερού που βρίσκονται στη Νότια Αμερική. Τα μέτρα αυτά όμως σχεδιάζε-

ται να μπου σε εφαρμογή με τη βοήθεια διεθνών οργανισμών όπως η Διεθνής Τράπεζα, οι οποίοι έχουν τα δικά τους σχέδια για την περιοχή.

Σε άλλη κατεύθυνση και προβληματική βρίσκεται η Πρώτη Λαϊκή Παναμερικανική Συνάντηση για το Νερό, που ονομάστηκε «λαϊκό εργαστήριο για την υπεράσπιση του Νερού», και την κάλεσε τον Απρίλιο του 2005 στο Μεξικό το Κέντρο Κοινωνικής Ανάλυσης, Πληροφόρησης και Λαϊκής Εκπαίδευσης και το Ινστιτούτο Polaris του Καναδά. Στα συμπεράσματα αυτής της συνάντησης επισημαίνονται οι διαφορετικοί τρόποι ιδιωτικοποίησης του νερού στη Λατινική Αμερική.

1. **Ιδιωτικοποίηση** των δημοτικών υπηρεσιών διαχείρισης νερού στις μεγάλες πόλεις διαμέσου αλλαγών που γίνονται στη νομοθεσία (συνήθως με τις υποδείξεις διεθνών οργανισμών), που επί της ουσίας προστατεύουν μόνο τις επιχειρήσεις που θα επενδύσουν σε αυτόν τον τομέα και αφήνουν έκθετους τους κατοίκους σε πιθανή αποτυχία.
2. **Ιδιωτικοποίηση** περιοχών και ολόκληρων οικοσυστημάτων με σκοπό τον πλήρη μονοπωλιακό έλεγχο του νερού ώστε να προστατεύονται από πιθανές αλλαγές της νομοθεσίας.
3. **Ιδιωτικοποίηση** καναλιών και κατασκευή μεγάλων έργων, που αρπάζει ουσιαστικά το νερό από ολόκληρες περιοχές, αφήνοντας τους αγρότες χωρίς νερό.
4. **Ρύπανση** των υδάτων από μεγάλες βιομηχανίες, στερωτώντας το έτσι από ολόκληρους πληθυσμούς.
5. **Εμφιάλωση** του νερού σε πλαστικά μπουκάλια, με τη σύμφωνη γνώμη κυβερνήσεων και την παραχώρηση εκτάσεων γης, και πώλησή του χίλιες έως δέκα χιλιάδες φορές πιο ακριβά από το κόστος του (παραδείγματα οι Coca-Cola, Pepsico, Nestlé, Danone).
6. **Μονοπωλιακή** χρήση και έλεγχος των τεχνολογιών εξαγωγής, διαχείρισης και καθαρισμού του νερού και προώθησή του μέσω ψεύτικης διαφήμισης.

Οι πολυεθνικές προχωρούν στην εξαγορά ολόκληρων περιοχών που περιλαμβάνουν υπόγεια και επίγεια ύδατα (πηγές, ποτάμια, λίμνες, συστήματα ύδρευσης), χρησιμοποιώντας έννοιες όπως «αποκέντρωση», «βιώσιμη ανάπτυξη» και «κοινωνική συμμετοχή». Οι ίδιες πολυεθνικές σχετίζονται άμεσα με τις κυβερνήσεις, τον στρατό και διεθνείς οργανισμούς όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα κ.λπ. και επιβάλλουν την ιδιωτικοποίηση του νερού στις περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής μέσω αυτών των διασυνδέσεων.

Το ιδεολογικό περιτύλιγμα των πολυεθνικών συνίσταται σε τρεις βασικούς παράγοντες:

α. Πληθυσμιακή αύξηση: Το επιχείρημα αυτό δεν λαμβάνει υπόψη του τις κοινωνικές ανισότητες που δημιουργεί κατά κύριο λόγο το πρόβλημα της κακής διαχείρισης του νερού.

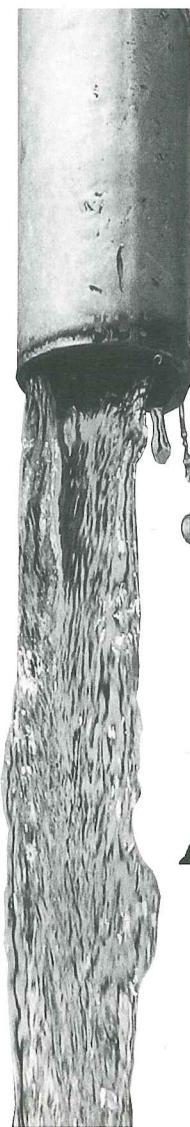
β. Δίκαιη οικονομική αξία του νερού: Η αύξηση της τιμής του νερού δεν συνοδεύεται με αύξηση της παροχής νερού σε φτωχότερα κοινωνικά στρώματα μέσω δημιουργίας νέων δικτύων, αλλά, αντίθετα, αποκλείει τους φτωχούς από τη χρήση του και τα κέρδη επενδύονται αλλού.

γ. Η αποτυχία του κράτους: Δεν λαμβάνεται υπόψη το ότι η αποτυχία αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση των χρεών προς τους διεθνείς οργανισμούς, που επί της ουσίας ενίσχυσαν τις ίδιες τις πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Όπως είπε στη Συνάντηση η Σίλβια Ριμπέιρο, «οι πολυεθνικές αλλάζουν τα στοιχεία που σχετίζονται με την κρίση για να δικαιολογήσουν την αύξηση των ιδιωτικοποιήσεων, λέγοντας ότι φταίει ο κόσμος, οι αγρότες και οι δημόσιες επιχειρήσεις για την κακή διαχείριση του νερού. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να φτιάξουμε τους δικούς μας χάρτες της κρίσης και να ψάξουμε να βρούμε τους δρόμους που θα τους αντιμετωπίσουμε».

Προβληματισμοί και αντιστάσεις των κινημάτων κατά της ιδιωτικοποίησης του νερού

Απέναντι σε αυτές τις εξελίξεις το τελευταίο διάστημα έχουν αναπτυχθεί πολλά κινήματα.

αφιέρωμα H₂O

Ορισμένα από αυτά, αντιμετωπίζουν το νερό ως προσωπικό κοινωνικό δικαίωμα και εμπλέκονται λανθασμένα στην αντίθεση ιδιωτικής ή κρατικής διαχείρισής του. Αυτή η θέση δεν απαντά στην ουσία του προβλήματος, αφού η κρατική διαχείριση του νερού είναι έντονα συνδεδεμένη με τους ιδιωτικούς φορείς. Από την άλλη, η έννοια του προσωπικού δικαιώματος, που διαφέρει από την έννοια του κοινωνικού δικαιώματος, στερείται σημασίας όταν μιλάμε για φυσικά αγαθά αναγκαία για τη διατήρηση της ζωής στον πλανήτη, όπως το νερό, ο αέρας κ.λπ.

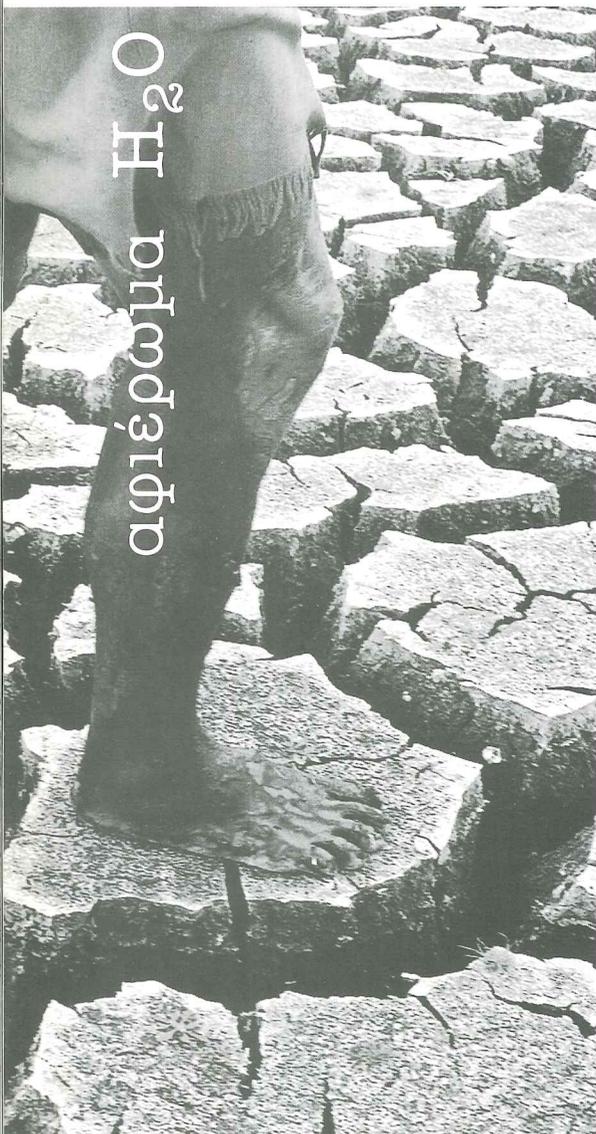
Λαμβάνοντας υπόψη τον παραπάνω προβληματισμό, ορισμένα από τα κινήματα της «άλλης παγκοσμιοποίησης» (alter-globalization) θέτουν το ζήτημα της ελεύθερης πρόσβασης στο νερό και της κοινωνικής αυτοδιαχείρισής του. Το νερό εί-

ναι δημόσιο αγαθό και όχι προσωπικό δικαίωμα. Με όρους πολιτικής οικολογίας, το νερό είναι ένας ανανεώσιμος πόρος πάνω στον οποίο είναι

δύσκολο να τεθούν ιδιωτικά προσωπικά δικαιώματα, χαρακτηρίζει σε υψηλό βαθμό την ανθρώπινη ύπαρξη και το περιβάλλον. Το κόστος του είναι, έτσι, αδύνατον να αξιολογηθεί και να οριστεί η τιμή του.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αντιστάσεων για το νερό έχουμε διάσπαρτα σε όλες τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Σε ορισμένες, όμως, το ζήτημα αυτό έγινε κεντρικό θέμα κοινωνικών συγκρούσεων, που κατέληξαν σε συνολικότερες πολιτικές αλλαγές (Βολιβία, Ουρουγουάη) ή ακόμα στην οργάνωση συντονιστικών τοπικών αντιστάσεων που προέκυψαν από αντίστοιχα συνέδρια και συναντήσεις κινημάτων, όπως αυτή του 2003 στο Σαν Σαλβαδόρ, και αυτή του 2005 στο Μεξικό, στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω. Οι συναντήσεις αυτές γίνονται πλέον σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως στο Μουμπάι το 2004 και άλλες πιο πρόσφατες, και περιλαμβάνουν όλο και περισσότερα τοπικά κινήματα, που προσπαθούν όχι μόνο να αντισταθούν στην ιδιωτικοποίηση, αλλά να εφαρμόσουν μια άλλη κοινωνική διαχείριση του νερού στην πράξη. Ίσως η μεγαλύτερη εξέγερση κατά της ιδιωτικοποίησης του νερού να είναι ακόμα αυτή της Κοτσαμπάμπα στη Βολιβία, άλλα όλα δείχνουν πως έρχονται και άλλες

Κρίστου Πετροπούλου

Ο αμφιτέριον Η₂O

Η πολυεθνική SUEZ

Στις 13 Μαΐου του 2005, τα μέλη του γενικού διοικητικού συμβουλίου της πολυεθνικής Suez συγκεντρώθηκαν στο Παρίσι για να καταναείμουν τα κέρδη που η εταιρεία είχε καταγράψει το 2004: 1,8 δισεκατομμύρια ευρώ. Στις χώρες του Νότου, ωστόσο, η πολυεθνική συνεχίζει την αύξηση των τιμών, τη διανομή του νερού ανάλογα με τις ικανότητες πληρωμής των χρηστών, την παρε-

μολογική διαδικασία σχεδόν δύο αιώνων. Τελευταίος σταθμός της η αναγγελία, τον Σεπτέμβριο του 2007, της συμφωνίας συγχώνευσης με την εταιρεία Gaz de France, που τις φέρνει στην πρώτη γραμμή ισχύος των εταιρειών φυσικού αερίου.

Με την ευκαιρία της συγκέντρωσης των μετόχων της Suez στο Παρίσι, τα κοινωνικά κινήματα της Βολιβίας εγκαινίασαν μία ημέρα παγκόσμιων κινητοποιήσεων ενάντια στην πολιτική της εμπορευματοποίησης του νερού. «Τα κοινωνικά κινήματα συγκεντρωνόμαστε εδώ στο Παρίσι για να επιβεβαιώσουμε τη δέσμευσή μας να συνεχίσουμε τον αγώνα για τον έλεγχο των δικών μας φυσικών πόρων» (εκπρόσωποι κινημάτων Αργεντινής, Βολιβίας, Χιλής, Ουρουγουάης, Φιλιππίνων).

Η γαλλική Suez μαζί με τη «συμπατριώτισσά της» Vivendi και τη γερμανική RWE-Thames πουλάνε τις «υπηρεσίες» τους σε τριακόσια εκατομμύρια πελάτες, σε περισσότερες από εκατόν τριάντα χώρες. Πριν από δέκα χρόνια το πελατολόγιό τους ανερχόταν μόλις σε πενήντα ένα εκατομμύρια άτομα σε δώδεκα χώρες. Και οι τρεις μαζί κατέγραψαν το 2002 έσοδα εκατόν εξήντα δισεκατομμυρίων δολαρίων, με έναν ρυθμό ετήσιας αύξησης της τάξης του 10%. Αυτές οι επιδόσεις επιτυγχάνονται με την ενθάρρυνση των διεθνών πιστωτικών οργανισμών, που πιέζουν συστηματικά προς την κατεύθυνση της ιδιωτικοποίησης. Η Suez συστήνει θυγατρικές εταιρείες ανά τον κόσμο, και φυσικά στη Λατινική Αμερική. Ανάμεσά τους, η Aguas Argentinas στην Αργεντινή και η Aguas de Illimani στη Βολιβία, που στη δεκαετία του '90 ανέλαβαν με ιδιαίτερα επωφελείς όρους τη διαχείριση του πόσιμου νερού στο Μπουένος Άιρες και στη Λα Πας. Σε

μπόδιση της επέκτασης του δικτύου ύδρευσης και την απειλητική στάση, παίρνοντας δικαστικά και οικονομικά μέτρα ενάντια στις επίσημες δημόσιες αρχές. Η Suez είναι μια γαλλική πολυεθνική που οι καταβολές της ξεκινάνε από το 1822 και οφείλει την ονομασία της στο γεγονός πως συμμετείχε στα μέσα του 19ου αιώνα στις εργασίες διάνοιξης της διώρυγας του Σουέζ. Σήμερα δραστηριοποιείται, εκτός από τον κλάδο του νερού, στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, του φυσικού αερίου και της διαχείρισης αποβλήτων. Η σημερινή της μορφή είναι αποτέλεσμα μιας

Ορισμένα από αυτά, αντιμετωπίζουν το νερό ως προσωπικό κοινωνικό δικαίωμα και εμπλέκονται λανθασμένα στην αντίθεση ιδιωτικής ή κρατικής διαχείρισής του. Αυτή η θέση δεν απαντά στην ουσία του προβλήματος, αφού η κρατική διαχείριση του νερού είναι έντονα συνδεδεμένη με τους ιδιωτικούς φορείς. Από την άλλη, η έννοια του προσωπικού δικαιώματος, που διαφέρει από την έννοια του κοινωνικού δικαιώματος, στερείται σημασίας όταν μιλάμε για φυσικά αγαθά αναγκαία για τη διατήρηση της ζωής στον πλανήτη, όπως το νερό, ο αέρας κ.λπ.

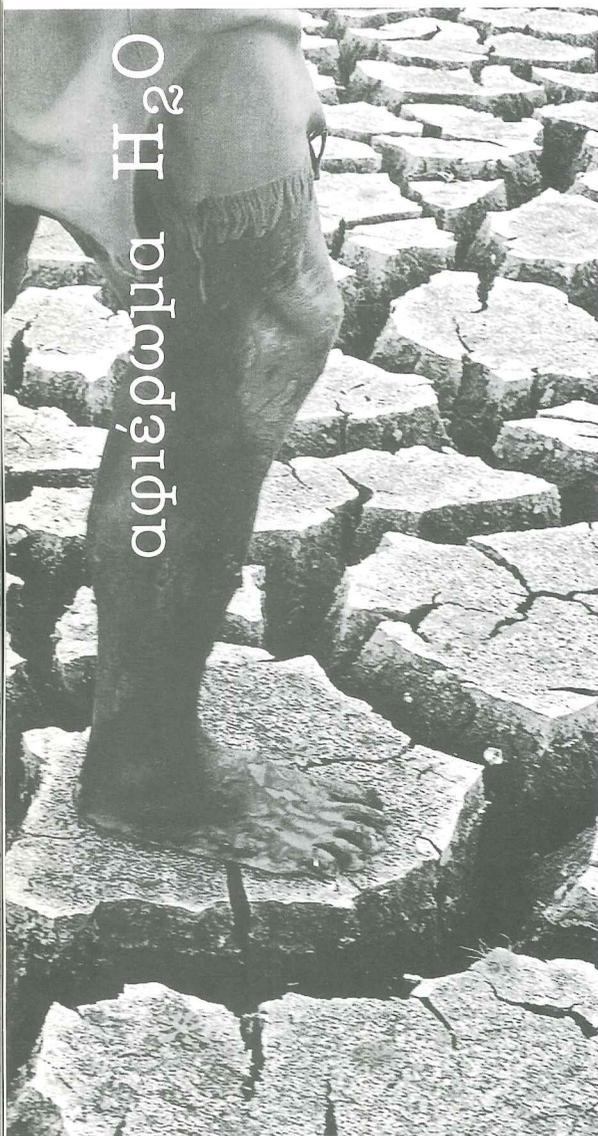
Λαμβάνοντας υπόψη τον παραπάνω προβληματισμό, ορισμένα από τα κινήματα της «άλλης παγκοσμιοποίησης» (alter-globalization) θέτουν το ζήτημα της ελεύθερης πρόσβασης στο νερό και της κοινωνικής αυτοδιαχείρισής του. Το νερό εί-

ναι δημόσιο αγαθό και όχι προσωπικό δικαίωμα. Με όρους πολιτικής οικολογίας, το νερό είναι ένας ανανεώσιμος πόρος πάνω στον οποίο είναι

δύσκολο να τεθούν ιδιωτικά προσωπικά δικαιώματα, χαρακτηρίζει σε υψηλό βαθμό την ανθρώπινη ύπαρξη και το περιβάλλον. Το κόστος του είναι, έτσι, αδύνατον να αξιολογηθεί και να οριστεί η τιμή του.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αντιστάσεων για το νερό έχουμε διάσπαρτα σε όλες τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Σε ορισμένες, όμως, το ζήτημα αυτό έγινε κεντρικό θέμα κοινωνικών συγκρούσεων, που κατέληξαν σε συνολικότερες πολιτικές αλλαγές (Βολιβία, Ουρουγουάη) ή ακόμα στην οργάνωση συντονιστικών τοπικών αντιστάσεων που προέκυψαν από αντίστοιχα συνέδρια και συναντήσεις κινημάτων, όπως αυτή του 2003 στο Σαν Σαλβαδόρ, και αυτή του 2005 στο Μεξικό, στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω. Οι συναντήσεις αυτές γίνονται πλέον σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως στο Μουμπάι το 2004 και άλλες πιο πρόσφατες, και περιλαμβάνουν όλο και περισσότερα τοπικά κινήματα, που προσπαθούν όχι μόνο να αντισταθούν στην ιδιωτικοποίηση, αλλά να εφαρμόσουν μια άλλη κοινωνική διαχείριση του νερού στην πράξη. Ίσως η μεγαλύτερη εξέγερση κατά της ιδιωτικοποίησης του νερού να είναι ακόμα αυτή της Κοτσαμπάμπα στη Βολιβία, άλλα όλα δείχνουν πως έρχονται και άλλες

Κρίστου Πετροπούλου

Η πολυεθνική SUEZ

Στις 13 Μαΐου του 2005, τα μέλη του γενικού διοικητικού συμβουλίου της πολυεθνικής Suez συγκεντρώθηκαν στο Παρίσι για να κατανείμουν τα κέρδη που η εταιρεία είχε καταγράψει το 2004: 1,8 δισεκατομμύρια ευρώ. Στις χώρες του Νότου, ωστόσο, η πολυεθνική συνεχίζει την αύξηση των τιμών, τη διανομή του νερού ανάλογα με τις ικανότητες πληρωμής των χρηστών, την παρε-

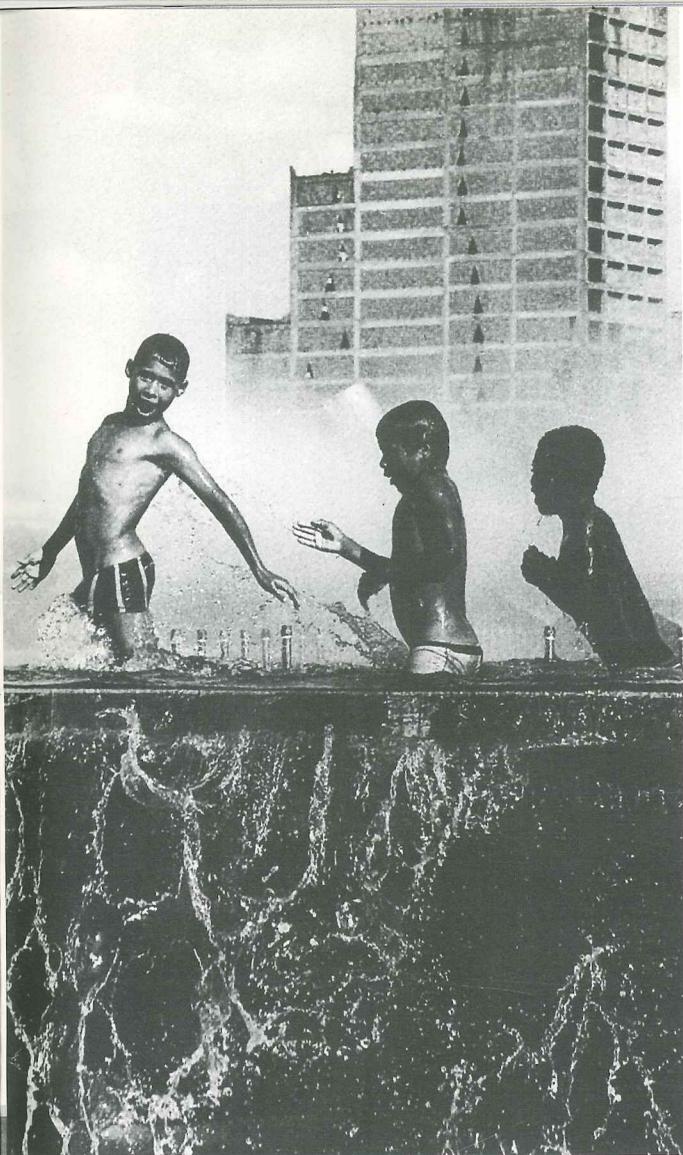
μπόδιση της επέκτασης του δικτύου ύδρευσης και την απειλητική στάση, παίρνοντας δικαστικά και οικονομικά μέτρα ενάντια στις επίσημες δημόσιες αρχές. Η Suez είναι μια γαλλική πολυεθνική που οι καταβολές της ξεκινάνε από το 1822 και οφείλει την ονομασία της στο γεγονός πως συμμετείχε στα μέσα του 19ου αιώνα στις εργασίες διάνοιξης της διώρυγας του Σουέζ. Σήμερα δραστηριοποιείται, εκτός από τον κλάδο του νερού, στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, του φυσικού αερίου και της διαχείρισης αποβλήτων. Η σημερινή της μορφή είναι αποτέλεσμα μιας

εξελικτικής διαδικασίας σχεδόν δύο αιώνων. Τελευταίος σταθμός της η αναγγελία, τον Σεπτέμβριο του 2007, της συμφωνίας συγχώνευσης με την εταιρία Gaz de France, που τις φέρνει στην πρώτη γραμμή ισχύος των εταιρειών φυσικού αερίου.

Με την ευκαιρία της συγκέντρωσης των μετόχων της Suez στο Παρίσι, τα κοινωνικά κινήματα της Βολιβίας εγκαινίασαν μία ημέρα παγκόσμιων κινητοποιήσεων ενάντια στην πολιτική της εμπορευματοποίησης του νερού. «Τα κοινωνικά κινήματα συγκεντρωνόμαστε εδώ στο Παρίσι για να επιβεβαιώσουμε τη δέσμευσή μας να συνεχίσουμε τον αγώνα για τον έλεγχο των δικών μας φυσικών πόρων» (εκπρόσωποι κινημάτων Αργεντινής, Βολιβίας, Χιλής, Ουρουγουάης, Φιλιππίνων).

Η γαλλική Suez μαζί με τη «συμπατριώτισσά της» Vivendi και τη γερμανική RWE-Thames πουλάνε τις «υπηρεσίες» τους σε τριακόσια εκατομμύρια πελάτες, σε περισσότερες από εκατόν τριάντα χώρες. Πριν από δέκα χρόνια το πελατολόγιό τους ανερχόταν μόλις σε πενήντα ένα εκατομμύρια άτομα σε δώδεκα χώρες. Και οι τρεις μαζί κατέγραψαν το 2002 έσοδα εκατόν εξήντα δισεκατομμυρίων δολαρίων, με έναν ρυθμό ετήσιας αύξησης της τάξης του 10%. Αυτές οι επιδόσεις επιτυγχάνονται με την ενθάρρυνση των διεθνών πιστωτικών οργανισμών, που πιέζουν συστηματικά προς την κατεύθυνση της ιδιωτικοποίησης. Η Suez συστήνει θυγατρικές εταιρείες ανά τον κόσμο, και φυσικά στη Λατινική Αμερική. Ανάμεσά τους, η Aguas Argentinas στην Αργεντινή και η Aguas de Illimani στη Βολιβία, που στη δεκαετία του '90 ανέλαβαν με ιδιαίτερα επωφελείς όρους τη διαχείριση του πόσιμου νερού στο Μπουένος Άιρες και στη Λα Πας. Σε

Κοτσαμπάμπα: ο πόλεμος του νερού

Το 1982 κλείνει ο κύκλος των στρατιωτικών δικτατοριών που είχαν επιβληθεί στη Βολιβία. Η χώρα συνεχίζει να μαστίζεται από τη φτώχεια και το 1985 η βολιβιανή κυβέρνηση στράφηκε στην Παγκόσμια Τράπεζα για δανειοδότηση. Για τα επόμενα είκοσι χρόνια, οι κυβερνήσεις που ακολουθούν εκτελούν τις εντολές της Π.Τ. για τη δημιουργία ενός «κλίματος επενδύσεων» προκειμένου να εξασφαλίσουν τη συνέχιση της δανειοδότησης.

Το 1989, η Π.Τ., προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι «οι κυβερνήσεις των φτωχών χωρών υποκύπτουν στην τοπική διαφθορά και δεν μπορούν να εφαρμόσουν αποτελεσματικά δημόσια συστήματα διαχείρισης νερού», ανοίγει την πόρτα στις επενδύσεις ιδιωτικών εταιρειών στους υδάτινους φυσικούς πόρους. Ταυτόχρονα, δηλώνει ότι δεν θα ανανεώσει το δάνειο εικοσιπέντε εκατομμυρίων δολαρίων στη Βολιβία, αν δεν ιδιωτικοποιηθούν οι υπηρεσίες νερού.

Η Κοτσαμπάμπα, μια πόλη πεντακοσίων χιλιάδων κατοίκων, περιβάλλεται από φτωχογειτονιές. Οι φτωχές συνοικίες και οι περιβάλλουσες αγροτικές περιοχές δεν είχαν πρόσβαση στο υπάρχον δίκτυο και είχαν αναπτύξει εναλλακτικούς τρόπους υδροδότησης με μεταφορά νερού από πηγάδια ή πηγές, που για αιώνες χρησιμοποιούνταν από ιθαγενικές και αγροτικές κοινότητες για οικιακή χρήση και άρδευση. Η συλλογή βρόχινου νερού ήταν γι' αυτούς ένας τρόπος εξεύρεσης νερού.

Το 1999, ο πρόεδρος Ούγο Μπάνσερ, πρώην στρατιωτικός δικτάτορας που εκλέχτηκε το 1998, υπέγραψε σύμβαση 40ετούς παραχώρησης των υδάτινων πόρων της περιοχής στην κοινοπραξία Aguas del Tunari, στην οποία κύριος μέτοχος ήταν η βορειοαμερικανική πολυεθνική Bechtel. Η εταιρεία αναλαμβάνει να επεκτείνει το δίκτυο ύδρευσης της πόλης, ιδιοποιείται όλους τους φυσικούς πόρους νερού και εξασφαλίζει την εκμετάλλευση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο μεγαλύτερο μέρος της επαρχίας.

Η πολυεθνική εταιρεία τριπλασίασε σχεδόν τους λογαριασμούς του νερού μία βδομάδα μετά την ανάληψη της διαχείρισης του δικτύου. Έτσι, μια φτωχή οικογένεια έφτανε να πληρώνει για νερό είκοσι δολάρια όταν

όλες τις περιοχές όπου η Suez λειτουργεί έχει διαπράξει περιβαλλοντικά εγκλήματα: εκμετάλλευση των πόρων, μόλυνση των νερών και καταστροφή του υδρόβιου οικοσυστήματος.

Σε κοινωνικό επίπεδο, οι προαναφερθείσες συνέπειες γεννούν αντιστάσεις και σε διάφορα μέρη του κόσμου οργανώνονται κινήματα για την απομάκρυνση της εταιρείας. Το 2003 στην Ατλάντα των ΗΠΑ και στη Μανίλα των Φιλιππίνων, το 2005 στο Μπουένος Άιρες και τη Σάντα Φε της Αργεντινής, το 2006 στην Ουρουγουάη (είχε προηγηθεί το δημοψήφισμα του 2004, που απέρριψε την ιδιωτικοποίηση του νερού), το 2007 στη Λα Πας, τα κοινωνικά κινήματα αντίστασης πετυχαίνουν την ακύρωση των συμβάσεων με τις θυγατρικές της Suez και δηλώνουν: «Είμαστε ενήμεροι και θα αντιμετωπίσουμε τη νέα στρατηγική της Suez, η οποία, καθώς είδε τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης να αποτυγχάνει, προωθεί τη δημιουργία μεικτών εταιρειών». Τελευταίος σταθμός των κινητοποιήσεων κατά της Suez είναι ο αγώνας που δίνουν σήμερα τα κοινωνικά κινήματα της πόλης Κόρδοβα της Αργεντινής κατά της θυγατρικής της, Suez-Roggio.

Η Suez είναι μία από τις πολυεθνικές που τελευταία έχουν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους για επενδύσεις και στην Ελλάδα στον κλάδο του νερού...

Βασιλική Γιαμαλή

ο βασικός μισθός ήταν λιγότερο από εβδομήντα δολάρια. Η θέση της εταιρείας ήταν. «Εάν δεν πληρώσουν, το νερό θα κοπεί».

Στις αρχές Γενάρη του 2000 ξεκίνησαν οι κινητοποιήσεις, αρχικά από τους αγρότες και στη συνέχεια προστέθηκαν εργάτες, φοιτητές, συνταξιούχοι, μικροπωλητές, άστεγοι. Στην κρίσιμη αυτή στιγμή αποδεικνύεται ότι οι θεσμικές διαδικασίες δεν είχαν φέρει κανένα αποτέλεσμα. Η αυτοοργάνωση των ανθρώπων που μαζεύτηκαν για να ανταχθούν στην επιχείρηση ήταν ο δικός τους δρόμος. Έτσι, δημιουργείται η Συντονιστική Επιτροπή Υπεράσπισης του Νερού και της Ζωής ή αλλιώς «Coordinadora» (το Συντονιστικό), που θα γίνει ο πυρήνας της αντίστασης των κατοίκων της Κοτσαμπάμπα. Οι αποφάσεις παίρνονται στις λαϊκές συνελεύσεις και μέσα απ' αυτές εκλέγονται αυτοί που εκπροσωπούν το Συντονιστικό. Για τέσσερις συνεχόμενες μέρες κηρύσσεται γενική απεργία με σύνθημα «το νερό είναι δικό μας» και οι δια-

Διαδήλωση ενάντια στην Aguas del Tunari

δηλωτές παραλύουν την οικονομική ζωή της πόλης. Γίνονται συγκρούσεις με τις δυνάμεις καταστολής, που κρατούν δύο μέρες. Τραυματίζονται εβδομήντα διαδηλωτές και διακόσιοι συλλαμβάνονται.

Τον Μάρτιο πραγματοποιήθηκε δημοψήφισμα στην πόλη, στο οποίο συμμετείχαν πενήντα χιλιάδες άτομα και το 95% απαιτούσε την ακύρωση της σύμβασης με την πολυεθνική. Οι κινητοποιήσεις είναι συνεχείς, ο αγώνας επεκτάθηκε και σε άλλες περιοχές της χώρας και στις 8 Απριλίου ο Μπάνσερ κήρυξε τη χώρα σε κατάσταση πολιορκίας. Ήταν η έβδομη φορά που κηρυσσόταν κατάσταση έκτακτης ανάγκης από το 1982 που αποκαταστάθηκε ο κοινοβουλευτισμός στη Βολιβία. Η καταστολή εντείνεται, γίνονται πολλές συλλήψεις και στις συγκρούσεις που σημειώνονται σκοτώνονται δύο διαδηλωτές. Στη Λα Πας γίνονται οδομαχίες μεταξύ φοιτητών και αστυνομικών. Η αστυνομία ανακοινώνει ότι δεν μπορεί να εγγυηθεί την ασφαλή παραμονή στη χώρα των στελεχών της Aguas de Tunari. Η εταιρεία εγκαταλείπει την Κοτσαμπάμπα. Μπροστά στην ανυποχώρητη εξέγερση, στις 11 Απριλίου του 2000, η κυβέρνηση υποχωρεί. Συμφωνείται να απομακρυνθεί η εταιρεία από τη χώρα και να απελευθερωθούν οι συλληφθέντες.

Στην πανηγυρική συγκέντρωση του Συντονιστικού και του λαού της Κοτσαμπάμπα εγκρίθηκε η παρακάτω διακήρυξη, που αποτελούσε τη συνεισφορά ενός μαχητικού κινήματος στον αγώνα για το κοινωνικό δικαίωμα στο νερό.

Η διακήρυξη της Κοτσαμπάμπα

Εδώ, σε αυτήν την πόλη που έγινε έμπνευση για όλο τον κόσμο γιατί ξαναπήραμε πίσω το δικαίωμά μας μέσα από τη δράση των πολιτών, που με θάρρος και θυσίες στάθηκαν σαν ήρωες και ηρωίδες ενάντια στην κατάχρηση των εταιρειών, των θεσμών και της κυβέρνησης, ενάντια στις εμπορικές συμφωνίες που καταστρέφουν αυτό το δικαίωμα.

Στο όνομα της ελευθερίας και της αξιοπρέπειάς μας, δηλώνουμε τα παρακάτω:

Για το δικαίωμα στη ζωή, για τον σεβασμό της φύσης και των παραδόσεων των προγόνων μας και των λαών μας, κηρύσσονται για πάντα απαραβίαστα τα δικαιώματα που αφορούν τις χρήσεις του νερού που μας δίνεται από τη γη:

- α. Το νερό ανήκει στη γη και όλα τα είδη που ζουν σε αυτήν και είναι ιερό για τη ζωή, επομένως το παγκόσμιο νερό πρέπει να συντηρηθεί και να προστατευθεί για όλες τις μελλοντικές γενιές. Ο φυσικός σχεδιασμός του γίνεται σεβαστός.
- β. Το νερό είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και με δημόσια εμπιστοσύνη περιφρουρείται από όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, επομένως δεν ιδιωτικοποιείται ούτε χρησιμοποιείται για εμπορικούς σκοπούς. Αυτά πρέπει να διασφαλιστούν σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Ειδικότερα, μια διεθνής συνθήκη πρέπει να εξασφαλίσει ότι αυτές οι αρχές είναι αμετάβλητες.
- γ. Το νερό προστατεύεται καλύτερα από τις τοπικές κοινότητες και τους πολίτες, που πρέπει να είναι σεβαστοί ως ισότιμοι εταίροι με τις κυβερνήσεις στην προστασία και τη διαχείριση του νερού. Οι λαοί της Γης είναι ο μόνος φορέας για την προώθηση της γήινης δημοκρατίας και την προστασία του νερού.

Νικολέττα Μούκα

Φράγματα: έναν από τους πυλώνες του Σχεδίου Πουέμπλα - Παναμά

Συνέντευξη του Κάστρο Σότο στο «Radio Mundo Real»

Το Σχέδιο Πουέμπλα - Παναμά αποσκοπεί στην ανάπτυξη υποδομών και στην προώθηση μιας περιοχής ελεύθερου εμπορίου σε μια εδαφική έκταση που περιλαμβάνει το νότιο Μεξικό και όλη την Κεντρική Αμερική. Διαθέτει την ιδιαίτερη στήριξη της βορειοαμερικανικής και της μεξικανικής κυβέρνησης, καθώς και την οικονομική στήριξη της Παναμερικανικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (BID). Ωστόσο, όσοι στέκονται κριτικά σε αυτό το σχέδιο επισημαίνουν ότι μία από τις βάσεις του είναι η κατασκευή φραγμάτων επιζήμιων για το περιβάλλον και τις τοπικές κοινότητες.

Η πρωτοβουλία περιλαμβάνει την κατασκευή αυτοκινητοδρόμων, την ανάπτυξη των πετρελαϊκών βιομηχανιών και των βιομηχανιών ηλεκτρικής ενέργειας και την εδραίωση μιας ζώνης ελεύθερου εμπορίου, από τη μεξικανική πολιτεία Πουέμπλα μέχρι τον Παναμά. Σύμφωνα με επίσημα έγγραφα της μεξικανικής κυβέρνησης, «είναι ένα βιώσιμο και ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο», που θέτει ως προτεραιότητα «την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της περιοχής».

Το *Radio Mundo Real* συζήτησε πάνω στο θέμα με τον Γουστάβο Κάστρο Σότο, από το μεξικανικό Κέντρο Οικονομικών και Πολιτικών Ερευνών Κοινοτικής Δράσης, κατά τη διάρκεια της τρίτης συνάντησης του Λατινοαμερικανικού Δικτύου ενάντια στα Φράγματα, που πραγματοποιήθηκε στη Γουατεμάλα.

Ο Κάστρο Σότο εξήγησε τον ρόλο των υδροηλεκτρικών φραγμάτων στο πλαίσιο της απελευθέρωσης του εμπορίου, τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και τις απειλές που δέχονται οι κοινότητες που αντιτίθενται σ' αυτά τα σχέδια.

Πόσα υδροηλεκτρικά φράγματα σχεδιάζονται για την Κεντρική Αμερική;

Υπολογίσαμε ότι υπάρχουν τριακόσια πενήντα σχέδια για κατασκευή φραγμάτων στην Κεντρική Αμερική, στην πλειονότητά τους μεγάλες κατασκευές, δηλαδή σαράντα με πενήντα στην κάθε χώρα κατά μέσο όρο, και ερευνούμε τις πιθανές ζημιές που θα προξενήσουν. Είναι δύσκολος ο υπολογισμός, δεδομένου ότι τα έργα βρίσκονται σε διαφορετικές φάσεις, κάποια πρόκειται να δημοπρατηθούν, ενώ σε άλλα πραγματοποιούνται μελέτες για την κατασκευή τους. Πολλά απ' αυτά έχουν σχεδιαστεί πάνω σε ποτάμια ήδη φραγμένα. Δεν διαθέτουμε αρκετές πληροφορίες έτσι ώστε να προβλέψουμε τον αριθμό των κατοίκων που πλήττονται, γιατί οι κυβερνήσεις αποκρύβουν στοιχεία και μειώνουν τη σημασία των πιθανών συνεπειών.

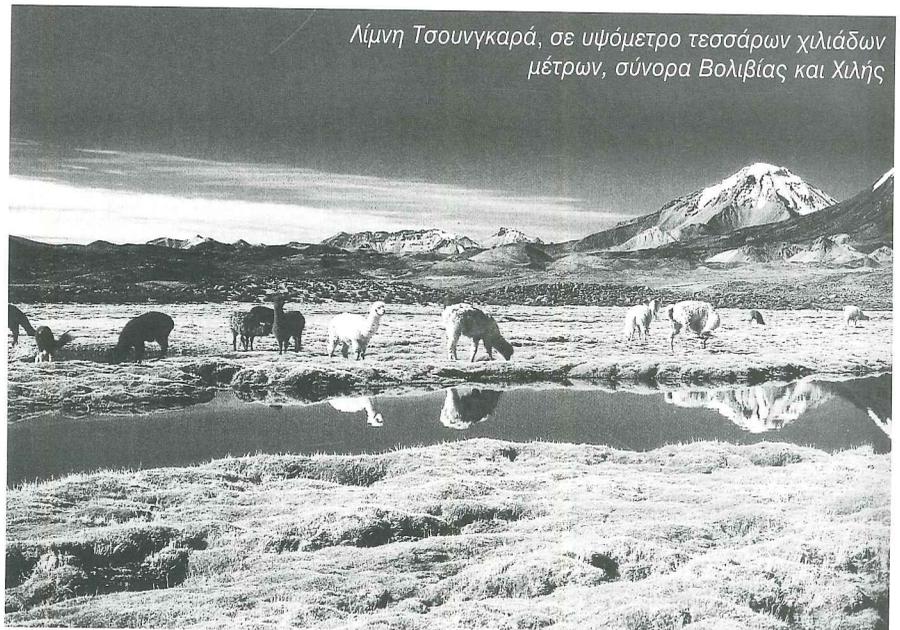
Ποια η σχέση αυτού του ενεργειακού μοντέλου με το Σχέδιο Πουέμπλα - Παναμά;

Το Σχέδιο Πουέμπλα - Παναμά επιδιώκει την εγκατάσταση των αναγκαίων υποδομών ώστε να καταστούν δυνατές οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου.

Απελευθερώνεται το εμπόριο των φυσικών πηγών και προωθούνται οι ξένες επενδύσεις, με τη μορφή μακιλαδόρας (εργοστασίων συναρμολόγησης) και μονοκαλλιέργειας για αγροτικές εξαγωγές. Όλη αυτή η διαδικασία απαιτεί δύο πράγματα: ηλεκτρική ενέργεια και επικοινωνίες.

Εάν αυτοί οι τομείς δεν λειτουργήσουν, θα αποτύχουν οι επενδύσεις, και γι' αυτό τα τελευταία χρόνια κατασκευάστηκαν τόσοι πολλοί αυτοκινητόδρομοι και υδροηλεκτρικές μονάδες, αφού η σύμπραξη της ενέργειας στην Κεντρική Αμερική επιτρέπει την άφιξη των μεταλλευτικών επιχειρήσεων και των μακιλαδόρας, οι οποίες καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες ενέργειας και νερού. Επίσης, επιτρέπει την επένδυση σε μεγάλα έργα υποδομής, όπως οι βιομηχανικές ζώνες.

Οι διεργασίες απελευθέρωσης του εμπορίου συμπίπτουν με το τέλος της ωφέλιμης ζωής των υφιστάμενων φραγμάτων, η οποία υπολογίζεται στα πενήντα χρόνια, γεγονός που γεννά ιδιαίτερα σημαντική ζήτηση των κατασκευαστικών εταιρειών.

Λίμνη Τσουνγκαρά, σε υψόμετρο τεσσάρων χιλιάδων μέτρων, σύνορα Βολιβίας και Χιλής

Ο₂H

αφίερωμα

Όλα αυτά πρέπει να τα εντάξουμε στο πλαίσιο της πολιτικής για την ιδιωτικοποίηση του νερού, όχι μόνο της διανομής του, αλλά και των ίδιων των πηγών. Επίσης, ιδιωτικοποιούνται οι πηγές που παράγουν την ηλεκτρική ενέργεια: φράγματα, υδατολεκάνες και ποτάμια. Τα υδροηλεκτρικά φράγματα είναι ο πυλώνας του Σχεδίου Πουέμπλα - Παναμά.

Τι ρόλο παίζουν οι εθνικές κυβερνήσεις σε αυτή τη διαδικασία;

Οι κυβερνήσεις ξεπουλήθηκαν εξ ολοκλήρου στο μεγάλο κεφάλαιο και τροποποίησαν τις νομοθεσίες τους ώστε να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις των πολυεθνικών. Σε αυτή τη συμμαχία μεταξύ κυβερνήσεων και εταιρειών σε πολλές περιπτώσεις οι κρατικοί λειτουργοί, ολοκληρώνοντας τη θητεία τους, άρχισαν να δουλεύουν για τις εταιρείες.

Πολιτεία Ταμπάσκο, στον κόλπο του Μεξικού

ίδια χώρα και έχουν συμφέροντα στον τομέα της ενέργειας, όπως η Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA) και η Banco de Santander, οι οποίες χρηματοδοτούν αυτά τα σχέδια. Ακόμα, στην περιοχή δραστηριοποιούνται γερμανικά, ιαπωνικά και βορειοαμερικανικά κεφάλαια.

Από την άλλη, συναντάμε όλες τις πολυεθνικές του νερού, όπως τη Suez, τη Vivendi και τη Bechtel, που βρίσκουν στα υδροηλεκτρικά φράγματα δυνατότητες ιδιωτικοποίησης αυτού του πόρου.

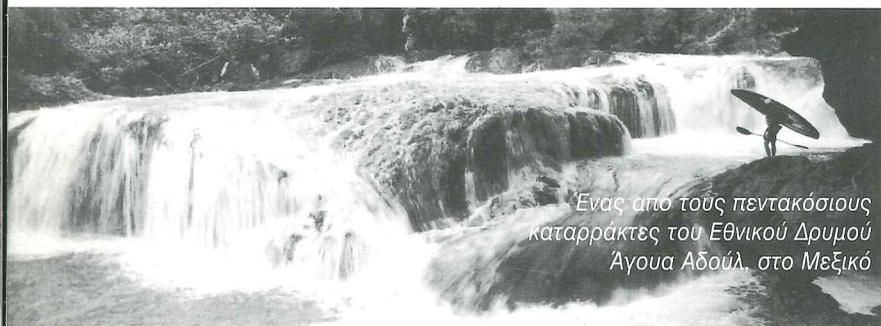
Οι παραγωγικοί τομείς άρχισαν να συγχωνεύονται, και λειτουργούν συντονισμένα υδροηλεκτρικά φράγματα, κατασκευαστικές, μεταλλευτικές και εταιρείες ανεφοδιασμού νερού.

Τι ρόλο παίζουν οι πιστωτικοί οργανισμοί;

Η Παγκόσμια Τράπεζα χρηματοδότησε την κατασκευή πολλών μεγάλων φραγμάτων τις περασμένες δεκαετίες, παρέχοντας εκατομμύρια δολάρια γι' αυτόν τον σκοπό. Παράλληλα, της ασκήθηκαν πιέσεις για την τήρηση των κανόνων που αφορούν τις περιβαλλοντικές συνέπειες και τη μετεγκατάσταση των πληγείσων κοινοτήτων.

Όταν οι πιέσεις έγιναν αφόρητες, ο οργανισμός μετέθεσε τις ευθύνες στις ηπειρωτικές τράπεζες, στην προκειμένη περίπτωση στην Παναμερικανική Αναπτυξιακή Τράπεζα. Η νέα στρατηγική ήταν να μεταθέσει τις ευθύνες για τα έργα στις περιφερειακές τράπεζες, όπως την Τράπεζα Ανάπτυξης της Καραϊβικής και τις αντίστοιχες της Κεντρικής Αμερικής και της περιοχής των Άνδεων. Στις μέρες μας τα χρηματοδοτικά κεφάλαια τα διακινούν πιστωτικές εταιρείες εξαγωγών, που δημιουργήθηκαν από τις πλουσιότερες χώρες του κόσμου και θέτουν όρους στις κυβερνήσεις παρέχοντάς τους πιστώσεις. Αυτές οι εταιρείες δεν υπόκεινται σε κανέναν έλεγχο και έχουν δημιουργήσει ένα εντυπωσιακό χρέος στις χώρες μας.

μετάφραση: Αντζερού Κωσταρή

Ένας από τους πεντακόσιους καταρράκτες του Εθνικού Δρυμού Άγουα Αδούλ, στο Μεξικό

Ποιες είναι οι κυριότερες συνέπειες από τα φράγματα;

Τα φράγματα συσσωρεύουν μεγάλες ποσότητες αερίων που συμβάλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, αλλά και τοξικά, ακόμα και καρκινογόνα, μεταλλεύματα. Επίσης συγκεντρώνουν αγροχημικές ουσίες που είναι απαγορευμένες στις χώρες παραγωγής τους και που όμως στη μεσοαμερικανική ύπαιθρο χρησιμοποιούνται στις φυτείες φοινίκια, καλαμποκιού και καφέ.

Η συγκέντρωση των ρυπογόνων υλικών βλάπτει την τοπική γεωργία και το ψάρεμα, γιατί το νερό δεν οξυγονώνεται επαρκώς. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι υδατολεκάνες είναι μεγάλες χαβούζες.

Ποια επιχειρήματα έχουν χρησιμοποιηθεί για την αιτιολόγηση της κατασκευής φραγμάτων;

Βασικά είναι τέσσερα: η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η αποθήκευση νερού για τις πόλεις, ο αντιπλημμυρικός έλεγχος και η άρδευση των κάμπων.

Ποια είναι η κατάσταση του κινήματος των πληγέντων από τα φράγματα;

Το κίνημα αναπτύσσεται με εντυπωσιακό τρόπο από τις απαρχές του, το 2000, ύστερα και από τη δημοσίευση μιας αναφοράς της Παγκόσμιας Επιτροπής για τα Φράγματα, όπου φαινόταν ξεκαθαρά ότι δεν ισχύει κανένα από τα τέσσερα επιχειρήματα που προανέφερα.

Έτσι, ξεκίνησε μια διαδικασία για τη διεθνή σύνδεση των κοινοτήτων που έχουν πληγεί. Δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο στη Λατινική Αμερική, δηλαδή ένα τόσο σημαντικό μέτωπο κοινωνικών κινήσεων που να οργανώνονται γύρω από ενεργειακές διενέξεις.

Ποιες είναι οι κυριότερες επιχειρήσεις ενέργειας που δραστηριοποιούνται στην Κεντρική Αμερική;

Κυρίως είναι οι ισπανικές Unión Fenosa, Endesa, Iberdrola και Alcoa, που βαδίζουν χέρι χέρι με τράπεζες από την

Καταρράκτες Ιγουασού, σύνορα Αργεντινής, Βραζιλίας και Παραγουάης

αντίσταση στην Αμαζονία του Εκουαδόρ

Το Χιμπιτόνο είναι ένα μικρό χωριό που βρίσκεται στην Ανατολή του Εκουαδόρ, όπου αρχίζει η βορειοδυτική γωνία της περιοχής της Αμαζονίας. Το χωριό διασχίζει ο ποταμός Αμπανίκο, τον οποίο οι κάτοικοι χρησιμοποιούν εδώ και ολόκληρες γενιές. Ο παραδοσιακός τρόπος της ζωής στο χωριό άρχισε να αλλάζει τον Σεπτέμβριο του 2004, όταν έφθασε μια επιχείρηση αποκαλούμενη Hidroabanico και άρχισε να χτίζει υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις καταστρέφοντας την ηρεμία και αλλάζοντας ριζικά το ποτάμι. Η στάθμη του νερού μειώθηκε δραστικά και η θερμοκρασία του άλλαξε, προκαλώντας τον θάνατο σε ποικιλίες ειδών που ζούσαν εκεί.

Στα μέσα του Ιανουαρίου του 2006 άρχισε να λειτουργεί η πρώτη φάση των υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεων. Η ενέργεια που παράχθηκε από το φράγμα στάληκε δώδεκα χιλιόμετρα μακριά στην πόλη Μάκας, και πουλήθηκε έξω από την περιοχή της ζούγκλας, στις εταιρείες Kentucky Fried Chicken, Coca Cola και PYCA (ένα εργοστάσιο πλαστικών στην παράκτια πόλη του Γουαγιαφίλ). Η Hidroabanico χρησιμοποίησε πλαστά έγγραφα, εκφοβισμό και απειλές για να εξαναγκάσει τους ντόπιους να εκχωρήσουν τη γη τους στην επιχείρηση.

Η δεύτερη φάση των εγκαταστάσεων περιλάμβανε την κατασκευή ηλεκτρικών πύργων, διασχίζοντας για εκατοντάδες μίλια έναν διάδρομο στην περιοχή της ζούγκλας που περνά μέσα από πολλές ιθαγενικές κοινότητες, όπως αυτή των Σουάρ. Αυτή η ηλεκτρική ενέργεια προορίζεται να χρησιμοποιηθεί στα ορυχεία που διευθύνονται από την καναδέζικη επιχείρηση Corriente Resources, καθώς επίσης και την βορειο-αμερικανική Lowell Mineral Exploration, επιχειρήσεις υπεύθυνες για την απέραντη περιβαλλοντική καταστροφή στην Αμαζονία, καθώς επίσης και τις επαναλαμβανόμενες καταπατήσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων και την εκμετάλλευση των εργαζομένων.

Τη νύχτα της 29ης Αυγούστου του 2006, προτού να αρχίσει αυτή η δεύτερη φάση, οι άνθρωποι του Χιμπιτόνο απέκλεισαν το δρόμο και άρχισαν μια γενική απεργία καταλαμβάνοντας τους σωλήνες νερού και σταματώντας τη λειτουργία των εγκαταστάσεων. Η επιχείρηση απάντησε με τη μίσθωση οπλισμένων φρουρών, κάλεσε την αστυνομία και ανώτατους κυβερνητικούς αξιωματούχους.

Η απεργία άρχισε να επεκτείνεται, καθώς οι ειδήσεις της αντίστασης στο Χιμπιτόνο διαδόθηκαν στα κέντρα μεταλλείων του Νότου, στους αγρότες και στις ιθαγενικές κοινότητες που ζουν στην περιοχή από την οποία μεταφέρεται η ηλεκτρική ενέργεια. Σε όλες τις επαρχίες της περιοχής οι δρόμοι αποκλείστηκαν και οι εγκαταστάσεις των ορυχείων καταλήφθηκαν. Ένας τοπικός συνασπισμός διαμορφώθηκε από τις κοινότητες σε αντίσταση ενάντια στο σχέδιο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η ιθαγενική ομοσπονδία των Σουάρ έδωσε στη βορειο-αμερικανική εταιρεία τηλεσίγραφο να αφήσει τα εδάφη τους μέχρι την 1η Νοεμβρίου. Μέχρι την 7η Νοεμβρίου ολόκληρη η επαρχία παρέλυσε από την απεργία και τρεις περιοχές ορυχείων είχαν καταληφθεί από τον τοπικό πληθυσμό.

Με τη διόγκωση της απεργίας άρχισε η καταστολή. Στις 4 Νοεμβρίου η Corriente Resources δημιούργησε αντιδιαδήλωση για να σαμποτάρει την επαρχιακή συνέλευση των αντιτεκόμενων κοινοτήτων.

Στις 9 Νοεμβρίου άνθρωποι του Πνγκί άρχισαν μια μεγάλη πορεία μέχρι το ορυχείο Μιραδόρ, (που ανήκει στην Corriente Resources), το μεγαλύτερο ορυχείο χαλκού στο Εκουαδόρ. Υπάρχουν αυτήν την περίοδο σχέδια για να κατασκευάσουν μια οδογέφυρα από το Μιραδόρ στο

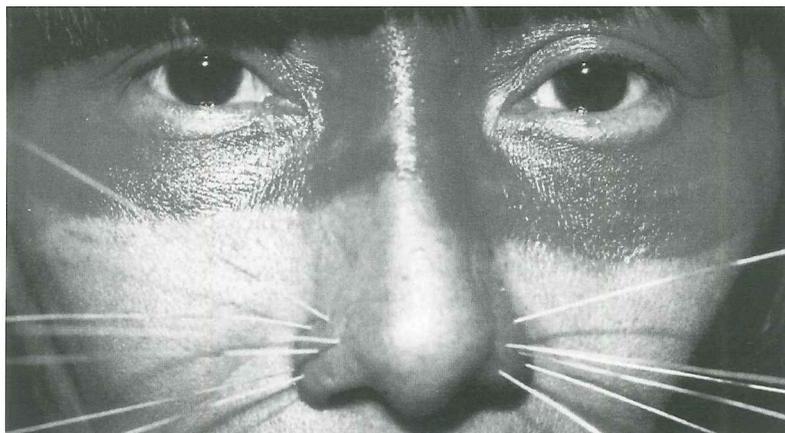
λιμάνι Μασάλα στον Ειρηνικό (διακόσια μίλια διασχίζοντας τις Άνδεις). Αυτό το πρόγραμμα θα προκαλέσει απέραντη ερήμωση στην περιοχή. Κατά τη διάρκεια της πορείας οι συμμετέχοντες δέχθηκαν επίθεση με βράχους από κάποιους που παρίσταναν τους ντόπιους και ήταν πληρωμένοι

από την Corriente Resources. Το επόμενο πρωί τους επιτέθηκαν πάλι, αυτή τη φορά σαράντα άτομα, οπλισμένα με δυναμίτη και πυροβόλα. Περίπου δεκαπέντε διαδηλωτές τραυματίστηκαν σε αυτήν την επίθεση. Ένας από τους επιτιθεμένους πιάστηκε από τους διαδηλωτές, και αυτός τους πληροφόρησε, ότι η επιχείρηση ήταν πίσω από την επίθεση.

Παρά την καταστολή, οι κοινότητες αντιστάθηκαν και αντιμετώπισαν τη στρατιωτική επέμβαση στην απεργία. Λόγω της ανυποχώρητης αντίστασης κυβερνητικοί αξιωματούχοι συμφώνησαν σε μια δημόσια συνάντηση στο Χιμπιτόνο, στις 12 Νοεμβρίου. Το αποτέλεσμα αυτής της συνεδρίασης ήταν η υπογραφή συμφωνίας που απαιτούσε την άμεση λήξη της δεύτερης φάσης του προγράμματος της Hidroabanico, τη λήξη της κατασκευής του ηλεκτρικού διαδρόμου, την αναστολή δραστηριοτήτων της Corriente Resources στην περιοχή και την έναρξη διαπραγματεύσεων για να κηρυχθεί η Μορόνα Σαντιάγο ως οικολογική και τουριστική επαρχία. Στη συμφωνία επίσης δηλώνεται ότι η κυβέρνηση δεν θα λάβει κατασταλτικά μέτρα ενάντια στους συμμετέχοντες στην απεργία.

Παρά τη νίκη απέναντι στην Corriente Resources, η Lowell Mineral Exploration και άλλες πολυεθνικές επιχειρήσεις συνεχίζουν να έχουν έντονη επιρροή στην περιοχή της Αμαζονίας. Είναι σημαντικό να ασκείται πίεση σε αυτές τις επιχειρήσεις για να διασφαλιστεί ότι οι παραβιάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων και η εκμετάλλευση εργαζομένων δεν συνεχίζουν να υφίστανται και ότι η περιβαλλοντική ερήμωση για το κέρδος δεν θα συμβεί εάν υπάρχει αντίσταση.

Νικολέττα Μούκα

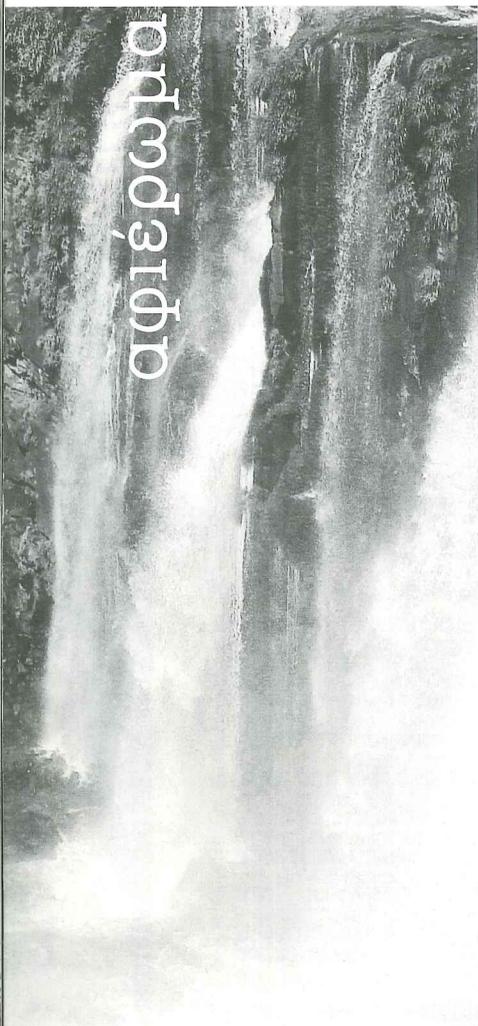

Νερό και Ελλάδα

εκτροπή της λογικής

H₂O

Υπάρχει πρόβλημα λειψυδρίας;

Ακούμε και διαβάζουμε συχνά ότι υπάρχει πρόβλημα λειψυδρίας ή ανεπάρκειας νερού ή και σοβαρή υποβάθμιση της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα σε διάφορες περιοχές της χώρας. Στην πραγματικότητα –και σ' αυτό οι ερευνητές συμφωνούν– η Ελλάδα σαν σύνολο παρουσιάζει ακόμη επάρκεια υδάτινου δυναμικού όσον αφορά τις βροχοπτώσεις και την κατάσταση των υπόγειων υδροφορέων, ακόμα και καθώς βαίνουν μειούμενες οι βροχοπτώσεις εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής στον πλανήτη.

Βέβαια, ο ίδιος ο φυσικός κύκλος του νερού δεν είναι χωρίς προβλήματα για τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Τα προβλήματα αυτά προσδιορίζονται συγκεκριμένα στην ανισοκατανομή των βροχοπτώσεων στις διαφορετικές περιοχές της χώρας (βορράς -νότος, νησιά) και στο γεγονός ότι οι βροχές συχνά είναι καταρακτώδεις αλλά σύντομες, με αποτέλεσμα η γη να μην προλαβαίνει να απορροφήσει νερό αλλά, αντίθετα, να διαβρώνεται το έδαφος και να εντείνεται το φαινόμενο της ερημοποίησης.

Τα προβλήματα του νερού που απασχολούν την Ελλάδα οφείλονται κυρίως στην κακή έως εγκληματική διαχείρισή του, που πολλές φορές φτάνει ως την

άγρια εκμετάλλευσή του, και εκφράζονται με δύο κυρίως τρόπους. Πρώτον, όταν η ζήτηση σε ορισμένες περιοχές –όπως τα μεγάλα αστικά κέντρα και οι πεδιάδες με εντατικές καλλιέργειες– αυξάνει τόσο ώστε να υπερβαίνει τη δυνατότητα ανανέωσης του φυσικού αυτού πόρου, με αποτέλεσμα την εξάντλησή του ή τη στέρησή του από άλλες γειτονικές περιοχές, και, δεύτερον, όταν η ρύπανση και η μόλυνση είναι τόσο έντονες ώστε η κατάσταση του νερού και του εδάφους να είναι επικίνδυνη για την υγεία των ανθρώπων και για το φυσικό περιβάλλον τους.

Η άγρια εκμετάλλευση

Η εκμετάλλευση του νερού, όπως εφαρμόστηκε τις τελευταίες δεκαετίες και εξακολουθεί να εφαρμόζεται, είχε συχνά καταστροφικές επιπτώσεις και στην επάρκεια και στην ποιότητα του πόρου, αλλά και στο φυσικό περιβάλλον. Σε πολλές περιπτώσεις, κυρίως στην υποβάθμιση των ποταμών, υπεύθυνη ήταν η ΔΕΗ με τα υδροηλεκτρικά φράγματα. Η κύρια ευθύνη, όμως, αναλογεί στη γενικότερη ληστική αντίληψη εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων που επικρατεί στις κυβερνήσεις και στα κόμματα εξουσίας, αλλά και σε μεγάλα τμήματα της Αριστεράς.

Η υπερεκμετάλλευση του νερού εκφράστηκε μέσα από ένα πλέγμα δεκάδων χιλιάδων γεωτρήσεων σε όλη τη χώρα και με την πρακτική, αρχικά, των αποξηράνσεων λιμνών και, σήμερα, των μεγάλων φραγμάτων και των εκτροπών των ποταμών, που αναστρέφουν τη φυσική πορεία του νερού στερώντας το από κάποιες περιοχές και πλημμυρίζοντας άλλες, με πολλές άλλες επιπτώσεις, μερικές μη αναστρέψιμες.

Η εκτροπή της λογικής

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίφημη υπόθεση της εκτροπής του Αχελώου ποταμού, που αποτελεί σήμερα ένα μεγάλο σχολείο για την περιβαλλοντική πολιτική και νομολογία της χώρας.

Σχεδόν όλο το υδατικό δυναμικό της Θεσσαλίας καταναλώνεται κάθε χρόνο για να αρδεύεται με σπάταλες μεθόδους το βαμβάκι. Παρά ταύτα, το νερό δεν είναι αρκετό για αυτή την υδροβόρα μονοκαλλιέργεια, που διατηρείται μόνο χάρη στις επιδοτήσεις της Ε.Ε. Εδώ σήμερα σχεδιάζεται και κατασκευάζεται η εκτροπή των νερών του Αχελώου, που προορίζονται για να αρδεύουν

Η εκτροπή, όμως, δεν λύνει το πρόβλημα, αλλά το μεταθέτει και το επιδεινώνει, καθώς η αλήθεια είναι ότι η βιομηχανική γεωργία καταστρέφει το περιβάλλον της Θεσσαλίας. Η επιλογή αυτή οδήγησε στην εγκατάλειψη της γεωργικής πρακτικής της αμειψισποράς (εναλλαγής) των καλλιεργειών, στην απόπλυση των εδαφών από την υπεράρδευση, στην παντελή έλλειψη οργανικής ουσίας, στην ολοένα πιο εκτεταμένη χρήση χημικών λιπασμάτων με επιπλέον αποτελέσματα τη ρύπανση, την αύξηση του κόστους, τη μείωση της βιοποικιλότητας. Η επιλογή αυτή ακόμη καταστρέφει τους μικρούς αγρότες που δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στις αυξανόμενες απαιτήσεις της, καθώς επίσης καταστρέφει την υγεία καταναλωτών και παραγωγών, ενώ η εξάντληση των νερών για αστική και γεωργική χρήση, σε συνδυασμό με τη νιτρική ρύπανσή τους από τα φυτοφάρμακα, έχει φθάσει σε οριακό σημείο.

Εκτροπές και φράγματα παντού

Ανάλογο ζήτημα με αυτό του Αχελώου, σε μικρότερη κλίμακα αλλά εξαιρετικά μεγάλη για τα μέτρα της Κρήτης, είναι και το μεγάλο φράγμα (χωρητικότητας 30 εκατ. μ³) στον χείμαρρο Αποσελέμη, στους πρόποδες των Λασιθιώτικων βουνών στα ανατολικά του Νομού Ηρακλείου. Το φράγμα αυτό πολεμήθηκε έντονα από τις περιβαλλοντικές οργανώσεις και τους ντόπιους, αλλά σήμερα κατασκευάζεται, παρ' όλο που ήδη έχει γενικευτεί η αμφισβήτησή του, διότι είναι ένα έργο ώριμο για... απορρόφηση κονδυλίων. Προορίζεται για την ύδρευση του Ηρακλείου και έξι άλλων δήμων, αλλά δεν θα έχει... νερό! Χαρακτηριστικό είναι ότι ενώ αναμένεται, όταν ολοκληρωθεί το έργο, να δώσει στο Ηράκλειο περίπου 5.000.000 μ³ νερού, η πόλη έχει πάνω από 50% απώλειες από το πεπαλαιωμένο δίκτυο ύδρευσης, ποσοστό που αντιστοιχεί σε περίπου 10.000.000 μ³ νερού! Κι εκεί όμως καταστρέφονται οικοσυστήματα, θάβονται μεσαιωνικά χωριά και μνημεία, εκτρέπονται τα νερά του Οροπεδίου Λασιθίου και κινδυνεύει ένα ακόμα χωριό, αφού βρίσκεται χαμηλότερα και μόλις μισό χιλιόμετρο μετά το φράγμα.

Χωρίς γνώση και μελέτες

Αυτά τα προβλήματα των εκτροπών των ποταμών και των μεγάλων φραγμάτων είναι ήδη γνωστά σε όλο τον κόσμο. Δυστυχώς εδώ, όπως και στην Τουρκία, την Ινδία και αλλού, το μάθημα δεν φαίνεται να το πήραμε και επιμένουμε στις απαρχαιωμένες αντιλήψεις. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς υδρογεωλόγος για να αντιληφθεί ότι το να στερηθούμε από τους υπόγειους υδροφορείς τεράστιες ποσότητες νερού για να τις διαχειριστούμε επιφανειακά σε άλλο τόπο είναι ληστρική και επικίνδυνη λογική. Το χειρότερο είναι ότι, ενώ αυτές οι επεμβάσεις είναι ολοκληρωτικού χαρακτήρα, στη χώρα μας γίνονται δίχως γενικό σχεδιασμό που να βασίζεται στη γνώση και τη μελέτη της υδρογεωλογικής κατάστασης των λεκανών απορροής. Η νομοθεσία της Ε.Ε., κυρίως με την οδηγία 2000/60 για το νερό, επιβάλλει τις μελέτες αυτές και θεωρεί μη αποδεκτή τη μεταφορά νερού από μια υδρογεωλογική λεκάνη σε μια άλλη, αλλά η ίδια οδηγία και ακόμη περισσότερο η εθνική εναρμόνιση (ν. 3199/2003) αφήνουν πολλά παράθυρα ανοικτά για να δικαιολογηθούν οι επιλογές του παρελθόντος και να συνεχιστεί η ίδια πρακτική.

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις δεν χάνουν ευκαιρία να τονίζουν ότι αυτές οι πρακτικές είναι ανόητες και εγκληματικές και όσοι τις υποστηρίζουν είναι τουλάχιστον ανεύθυνοι. Σήμερα επικεντρώνονται σε αιτήματα όπως να εφαρμοστεί χωρίς εκπώσεις και καθυστερήσεις η κοινωτική οδηγία για το νερό, να γίνουν οι μελέτες και η οριοθέτηση των λεκανών απορροής και να σταματήσουν τα μεγάλα έργα που έχουν δραματική επίδραση στο υδρογεωλογικό καθεστώς. Ζητούν ακόμα να εφαρμοστούν οι πολιτικές και πρακτικές εξοικονόμησης του νερού για την άρδευση και την ύδρευση και να εκπονηθούν αξιόπιστα διαχειριστικά σχέδια για το νερό, που δεν θα λαμβάνουν ως δεδομένα αυτά τα έργα και που θα τεθούν σε δημόσια διαβούλευση από τους επιστημονικούς φορείς και τις τοπικές κοινωνίες.

Νερό για τα γήπεδα γκολφ και τις πισίνες

Μια ακόμη σκανδαλώδης παράμετρος που διαμορφώνεται στη διαχείριση του νερού σήμερα είναι οι τεράστιες ποσότητες που απαιτούνται από τα λόμπι των κτηματομεσιτών και των κατασκευαστών γηπέδων γκολφ για να ποτίζονται οι εντατικές καλλιέργειες του γρασιδιού, αλλά και να γεμίζουν οι χιλιάδες πισίνες που σχεδιάζουν. Σε όλη τη χώρα προγραμματίζονται δεκάδες μεγάλες τουριστικές επενδύσεις, βάσει ενός μοντέλου με κύρια και κοινά χαρακτηριστικά την ύπαρξη ενός ή περισσότερων γηπέδων γκολφ, το κτίσιμο γύρω τους ή κοντά τους χιλιάδων παραθεριστικών κατοικιών προς χρονομίσθωση ή πώληση και την εφαρμογή του συστήματος του «ενσταυλισμένου» τουρισμού, ή αλλιώς «all inclusive». Στις συνθήκες της μεσογειακής Ελλάδας, και ιδιαίτερα στις ξηροθερμικές περιοχές της Κρήτης ή της

Πελοποννήσου, οι ανάγκες ενός γηπέδου γκολφ 18 οπών συγκρίνονται με αυτές μιας πόλης 10.000-20.000 κατοίκων. Για να περιορίσουν τις αντιδράσεις, μερικοί επενδυτές, όπως στην περίπτωση του φαραωνικού έργου στο ακρωτήριο Σίδερο στην Ανατολική Κρήτη, σχεδιάζουν ενεργοβόρα και ρυπογόνα εργοστάσια αφαλάτωσης του θαλασσινού νερού, που όμως θα ποτίζουν ειδικές ποικιλίες γρασιδιού που αντέχουν στο υφάλμυρο νερό, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει με αλάτωση ο υδροφόρος ορίζοντας και η βιοποικιλότητα.

Κι εδώ οι περιφερειακές περιβαλλοντικές οργανώσεις της χώρας, με το κύριο βάρος να πέφτει σε αυτές της Κρήτης, έχοντας στο πλευρό τους μεγάλο μέρος των τοπικών κοινωνιών, έχουν ξεκινήσει έναν πολύπλευρο και τιτάριο αγώνα ενάντια στις εταιρείες των επενδυτών και την αντίληψη της άγριας ανάπτυξης που διέπει την πολιτεία και υπέρ μιας άλλης, βιώσιμης, τοπικής ανάπτυξης.

Η ιδιωτικοποίηση του νερού χτυπά την πόρτα μας;

Ακούγεται συχνά ότι ο επόμενος πόλεμος θα γίνει για το νερό. Στην πραγματικότητα, ο πόλεμος αυτός έχει ήδη αρχίσει εδώ και δεκαετίες, είτε ανάμεσα σε κράτη και σε διαφορετικά συμφέροντα χρήσης είτε ανάμεσα στους πολίτες και τις πολυεθνικές εταιρείες που εκμεταλλεύονται το νερό σαν εμπόρευμα. Η ιδιωτικοποίηση ενός φυσικού πόρου όπως το νερό είναι ένα πραγματικό πρόβλημα του οποίου σημάδια έχουμε αρχίσει να βλέπουμε και στη χώρα μας. Ίσως εδώ να μην έχουμε ακόμα υποδεχτεί –και ελπίζουμε αυτό να μη γίνει ποτέ– τις ιδιωτικές εταιρείες που υποκαθιστούν τις δημόσιες επιχειρήσεις υδάτων, έχουμε όμως από τη μια σοβαρά φαινόμενα υποβάθμισης της ποιότητας του πόσιμου νερού στα δίκτυα ύδρευσης, με αποτέλεσμα να ευνοούνται σκανδαλωδώς οι πωλήσεις των εταιρειών εμφιάλωσης, και από την άλλη άνθηση του φαινομένου ιδιώτες να εκμεταλλεύονται γεωτρήσεις για να πουλούν τα υπόγεια νερά στους γεωργούς.

Το να θεωρείται το νερό εμπόρευμα και όχι δημόσιο αγαθό και φυσικός πόρος, όπως ο αέρας, είναι αποτέλεσμα της επικράτησης των νόμων της αγοράς πάνω από τους νόμους της δημοκρατίας και είναι η αρχή για την κακή διαχείρισή του.

Αριστείδης Παπαδάκης

Τό αφιέρωμα επιμελήθηκαν οι υπογράφωντες τα άρθρα μαζί με τους Αντζέρο Κωσταρή, Ευγενία Μικαλοπούλου και Στέλιο Παθραλίδη

Άλλη Καμπάνια του Μεξικού 27 Ιουλίου-12 Αυγούστου 2008

στην **Αυτονομία των Ζαπατίστας** και την

Πάνε 14 χρόνια που οι άντρες και γυναίκες ζαπατίστας αγωνίζονται στα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού. Όχι μόνο για να αντισταθούν στην καταστολή και τον πόλεμο που ποτέ δεν έπαψε να τους απειλεί, αλλά και για να χτίσουν μια εναλλακτική λύση απέναντι στη βαρβαρότητα που απειλεί τον πλανήτη ολόκληρο. Σήμερα, 14 χρόνια μετά την εξέγερση, η αυτονομία των ζαπατιστικών ιθαγενών λαών στην Τσιάπας είναι μια πραγματικότητα. Ο άλλος τρόπος να κάνεις πολιτική, ο άλλος τρόπος διακυβέρνησης όπως εκφράζεται μέσα από τους Αυτόνομους Δήμους και τα Συμβούλια Καλής Διακυβέρνησης, η άλλη εκπαίδευση, το άλλο σύστημα υγείας, η άλλη οικονομία, είναι η πραγματικότητα ενός αγώνα που δεν προσφέρει απαντήσεις και μοντέλα, αλλά ψάχνει δρόμους και τρέφει ελπίδες κοινές. Αυτός ο αγώνας σήμερα βρίσκεται σε κίνδυνο. Το ενοχλητικό αγκάθι που λέγεται ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ και που αποτελεί «κακό» παράδειγμα για όλους

τους ιθαγενείς λαούς της Αμερικής πρέπει να φύγει από τη μέση. Η Τσιάπας, η γη, τα βουνά και τα ποτάμια της πρέπει να παραδοθούν στα πολυεθνικά συμφέροντα που επιβουλεύονται την Κεντρική και Νότια Αμερική. Ο αγώνας των ζαπατίστας δέχεται ολομέτωπη επίθεση από τη μεξικανική κυβέρνηση. Να υπερασπιστούμε την αυτονομία των ζαπατίστας σημαίνει να υπερασπιστούμε τις δικές μας ελπίδες που ψάχνουν δρόμους αντίστασης στην Ευρώπη. Και η αλληλεγγύη είναι δρόμος αντίστασης. Η Πανευρωπαϊκή Συνάντηση για την Υπεράσπιση και τον Αγώνα με τους Λαούς Ζαπατίστας και την Άλλη Καμπάνια στο Μεξικό, που έγινε στην Αθήνα στις 9,10 και 11 Μάη του 2008, καλεί συλλογικότητες, ομάδες, οργανώσεις και άτομα, κάθε έναν και κάθε μία που πιστεύει στον κοινό δρόμο των αντιστάσεων, στο ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΡΑΒΑΝΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ που θα ταξιδέψει στην Τσιάπας και στο Μεξικό από τις 27 Ιουλίου έως τις 12 Αυγούστου του 2008.

Μια γέφυρα αλληλεγγύης

Για να μοιραστούμε αντιστάσεις, όνειρα και κοινές ελπίδες για έναν άλλο κόσμο καλύτερο. Ένας δρόμος για να βαδίσουμε μαζί από την Ευρώπη της ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ στο Μεξικό των ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ

e-mail: zapatistas_solidarity@lists.riseup.net

<http://solidaridadzapatista.blogspot.com>

www.europazapatista.org

Γιατί η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ είναι η ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ. Είναι δρόμος για να τον βαδίσουμε μαζί. Είναι δύναμη και φαντασία. Είναι το όπλο μας.

Πανευρωπαϊκό Καραβάνι Αλληλεγγύης

